MAGYARORSZÁGI
EVANGÉLIKUS EGYHÁZ
Északi Egyházkerület

2017

Kerületi krónika

Életképek a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének életéből

Tartalom

Előszó 1

Reformáció500 „szöveggyűjtemény” 2

Gyülekezeteink híreiből 17

- Borsod–Hevesi Egyházmegye 18
- Budai Egyházmegye 26
- Dél-Pest Megyei Egyházmegye 37
- Észak-Pest Megyei Egyházmegye 48
- Hajdú–Szabolcsi Egyházmegye 55
- Nógrádi Egyházmegye 68

Intézményi hírek 76

Külügyi kapcsolatok és események 88

Egyéb püspöki szolgálatok 93

Külügyi események 100

Éves jelentések 107

Előszó

A 2017-es reformációi emlékév tulajdonképpen már 2016. október 31-én elkezdődött, amikor az evangélikusok „nagycsaládja”, a Lutheránus Világszövetség vezetése és Ferenc pápa a svédországi Lundban tartott közös istentiszteletet. Itthon is számos találkozás, fontos konferencia és tartalmas kiadvány hangsúlyozta a reformációi évforduló ökumenikus jellegét, amely a továbbiakban is evangélikus identitásunk meghatározó eleme lehet.

Az előttünk álló években sorra vehetnénk a reformációi mozgalom elindulását követő események megannyi ötszázadik évfordulóját, de az „500+” jegyében szeretnénk mindinkább gyülekezeti közösségeink mindennapjaira koncentrálni erőinket és imádságainkat. A gyülekezetplántálás új területeken is igyekszik segíteni az evangélikus közösségek épülését. A lelkészi életpályamodell keretében szeretnénk megerősíteni a pásztorok pásztorolását, hogy rajtuk keresztül újult erővel szólalhasson meg az evangélium. Reménységünk, hogy az iskolai hitoktatáson keresztül is folytatódhat a gyermekek és egyházunkhoz lazábban kötődő családok megszólítása. Közösségeink fennmaradásának záloga az anyagiakban is kifejeződő felelősségvállalásunk, mely a gyülekezetek közti szolidaritásban is tetten érhető.

Isten áldja meg egyházkerületünk népét, és vezessen továbbra is az egyenes úton!

Fabiny Tamás
püspök

Bő öt év után tértem vissza Wittenbergbe 2017. október 31-én egy családi keretben szervezett utazással. Távol akartuk magunkat tartani az ünnepi év protokolljaitól, de persze éppen aznap abban a városban még a tülekedéstől való elhúzódás sem sikerülhetett igazán. Volt ott vásáriasság, politikai indulat, szemlélődő polgár, szájtáti turista, méltóságteljes gondolkodó – vagyis minden, ami már ötszáz éve is jellemezte a mai „Lutherstadt” világát, ami voltaképpen a reformáció környezetének, közegének számított. Mindez segített a felesleges idealizálások nélkül is rátekinteni a mai reformációs ünnepléseinkre, mely a 2017-es évnek számomra az egyház ügyeit illetően a leginkább meghatározó motívuma volt.

Túl a hivatalos beszámolókon és értékeléseken, amelyeket a *Kerületi krónika* is bőségesen tartalmaz, egyetlen hangsúlyát szeretném kiemelni a visszaemlékezéseknek: annak a világos megmutatkozását, hogy sokan voltunk, akiknek a keresztény-evangélikus jövőnkről szólt ez az évfordulós ünnepség. Bizonyosan vannak különbözőségeink abban, hogy milyennek képzeljük el, vágyjuk ezt a jövőt, abban is, hogy inkább aggodalommal vagy reménységgel nézünk előre, de azt sok-sok alkalom során megtapasztalhattuk, hogy a gyülekezetek és az egyház evilági építéséhez elegen vagyunk, akik közös jövőért és Krisztus követésében járó jövőért imádkozunk az Északi Evangélikus Egyházkerületben is.

A nyugati kereszténységnek a lutheri reformáció jegyében induló második félezer évét a Szentlélek eligazító és hitre juttató munkálkodásával ezért várhatjuk nyugalommal és lelkesülten is. Az „500+” ezt a reménységünket fejezi ki, s ahhoz a „pluszhoz” a mi hitünk, szolgálattevésünk „pluszát” is hozzá kell tennünk. Összegezve, összeadva és nem elvéve egymásból.

Fábri György
egyházkerületi felügyelő

Conservando et Renovando

„Mert nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten hatalma az minden hívőnek üdvösségére, először a zsidóknak, majd pedig a görögöknek. Mert abban Isten a maga igazságát nyilatkoztatja ki hitből hitbe, amint meg van írva: »Az igaz ember pedig hitből fog élni.«” (Róm 1,16–17)

Reformáció 500 „szöveggyűjtemény”

LUTHER-RAJZFILM

A gyülekezeti programok és a lelki élmények mellett egyházunk legjelentősebb évfordulós alkotása a 2017-ben elkészült, Luther Márton életét bemutató, tízrészes rajzfilmsorozat. A két fő alkotó vallomásait idézzük.

Richly Zsolt: Elképzelés – elhatározás – akarat – bizalom

A Magyarországi Evangélikus Egyház mint mecénás

1995 óta foglalkoztatott a Luther-téma és a gondolat, hogy az életéről rajzfilmet készítsek. Vonzott a kemény fából faragott ember, aki szerzetesi celláből, egyetemi katedráról, templomi szószékről

harcba szállt az istenhitéért, küzdött a nagyvilággal és bizony önmagával is. A hitért naponta meg kell harcolni, talán mi magunk is átéljük ezt a küzdelmet. Luther életútja dráma a javából, és környezete, a „középkor alkonya” izgató díszlet. Lackfi János kitűnő párbeszédeket adott a figurák szájába. Az animáció sajátságos műfaj: sűrítettséget és több síkon való kifejezésmódot ígér. A történet elmesélése a legkézenfekvőbb vonulat, a fellelt, de inkább újrafogalmazott dokumentumok, ezek az archaizált grafikák a valóság benyomását erősítik. A Luther töprengéseit, lelkében lejátszódó vívódásait, imáit és könyörgéseit örökmozgó vonalrajzok egymásba alakulásával megjelenítő képsorok a mai ember azonosulását szeretnék elérni. A *Luther* című animációs filmsorozatban bőven található cselekmény, stílusos, szép kép és bensőséges érzelem is. A látvány a képregény szaggatottságára és erős kontúrjaira, valamint a fametszet rusztikusságára emlékeztet, amelyet a mozgatás nyersesége és a vágás klipszerűsége egészít ki. Munkatársaimmal arra törekedtünk, hogy ezzel a szokatlan témával a diákokhoz éppúgy szóljunk, mint a még mindig fiatal felnőttekhez. Erre a reformáció ötszázadik évfordulója, 2017 különösen ünnepi alkalmat ad.

Lackfi János: Egy pápista a Credóban

Az írásból és az írásnak élek, ez a hivatásom, gondoltam, izgalmas feladat, férfimunka lesz egy térben-időben távoli, erős személyiség bőrébe bújni, pályáján keresztülrodeózni. Kiruccanás egy másik korba, nyelvi kihívások… Afféle tradicionális ízekre épülő modern konyha…

A történet aztán egyre jobban beszüremkedett az életembe… A sok gyermeket nevelő Luther sorsának kísérése közben született meg kései, hatodik gyermekünk. Nagyfiam, nagylányom hipp-hopp megházasodott, másfél év alatt lett három unokám. A tizedik, záró epizódon dolgozva eljutottam Luther Márton halálos ágyáig, és közben végigasszisztáltuk édesapám haláltusáját. Harcos, szenvedélyes ember volt, akár a reformátor, hihetetlenül legyengítette komoly betegsége. A teljes lét a maga drasztikusságával „beleette magát” ebbe a sorozatba, amely mindennapjaim részévé vált.

Én lettem a pápista a Credóban, katolikus létemre Luther szájával szidom a pápát, csatázok akkori egyháziakkal. Ám könnyű eltolni magunktól mindezt a történetiségbe: „hű, a korrupt, kéjsóvár reneszánsz pápai udvar…” Kérdezzünk csak rá ma is: egy pap, egy püspök, akár kato-

likus, akár evangélikus, vajon milyen kocsival járjon? Milyen házban lakjon? Na és az egyszerű hívő – ő már lakhat kacsalábon forgóban? S közben ott alszik a koldus a lábunk előtt... Hogy is van ez? Mitől vagyunk mi keresztények – anyagi, érzéki szempontból? Hiszünk valójában, vagy elvagyunk a jó kis vasárnapi padsorunkban? Hol tartunk megváltottságban és megváltatlanságban? Reményeim szerint a sorozat sorra felteszi ezeket a kényelmetlen kérdéseket.

Az én „felekezeti paravánjaimat" Luther Márton bontotta le. Sosem voltam „protestánsfaló", katolikus hitemet magam választottam tizennyolc évesen, előítéletet így kevesebbet örököltem. Tudatlanságot viszont igen: ami a falon túl volt, nemigen érdekelt. Időközben sok más felekezetet megismerve átélhettem, mennyire ugyanarról beszélünk katolikusok, protestánsok mind. Okoskodunk, vitázunk az Isten dolgairól rövidke eszünkkel. Mint az egyszeri szerzetes, aki hadonászva sétál a kolostor belső udvarán, és láthatóan feldúlt. Egy idősebb társa leszól: „Mi van, fiam?" „Hát – feleli amaz –, van itt egy teológiai probléma, amit sehogy sem értek." „Gyere fel, fiam, megmagyarázom." „Ó, hát megmagyarázni én is tudom – de nem értem!"

LVSZ-NAGYGYŰLÉS

A világ 75 millió evangélikusát összefogó nagycsalád, a Lutheránus Világszövetség 2017 májusában a naimíbiai Windhoekban tartotta hétévente esedékes nagygyűlését. Amilyen sokatmondó volt 1984-ben a budapesti helyszínválasztás, úgy utaltak a szervezők ezúttal a reformáció déli féltekén átélhető valóságára. A nagygyűlés himnusza mellett egy magyar evangélikus szolgálattevő beszámolóját idézzük.

Molnár Lilla: Sok nyelven szólni ugyanarról
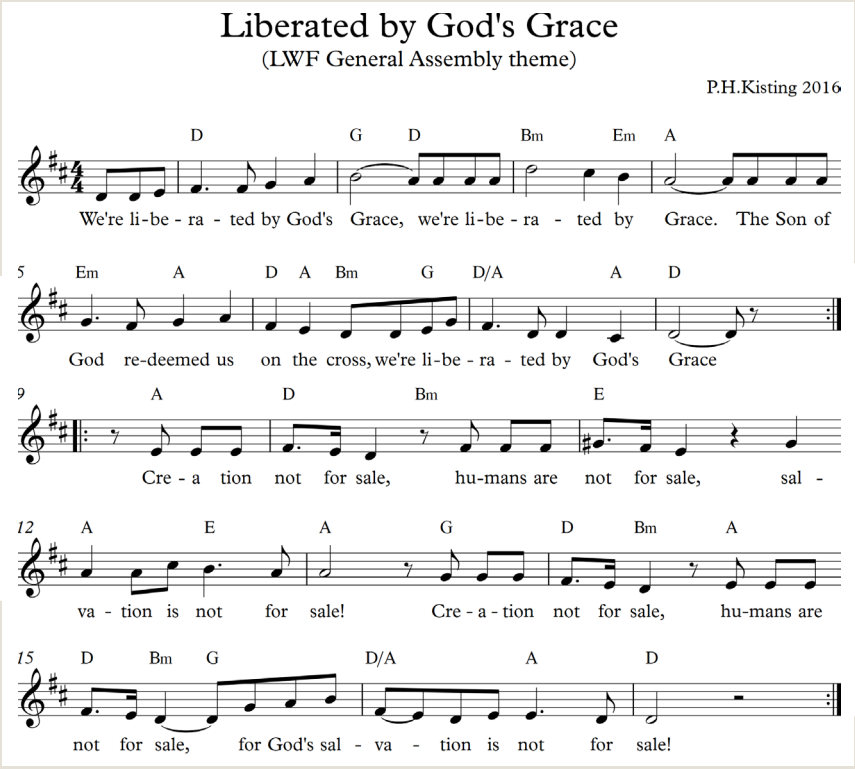
Hadd kezdjem a végén! 2017. május 16-án, kedden egy több mint kétéves folyamat, kaland és munka ért véget. Másodszor jártam az afrikai Namíbiában a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) kötelékében vállalt önkéntes munkám kapcsán, és remélem, hogy az ott szerzett élmények áldása még sokáig elkísér.

A világszövetség régióiból az alelnökök egy-egy delegáltat küldtek a hétévenként megrendezendő, világméretű nagygyűlés szervezését segítő, istentiszteleteket és bibliai hátteret előkészítő bizottságba. Fabiny Tamás püspöknek, a most leköszönt LVSZ-alelnöknek a választása rám esett.

Tizenkét fős csapatunkkal az elmúlt években bejártuk a világ egy részét, és a találkozóink során kialakult, hogy milyen bibliai, liturgiai és zenei tartalommal töltjük meg az LVSZ tizenkettedik nagygyűlésének istentiszteleteit. A találkozó igei vezérfonalát Pál apostol szavai nyomán választotta a szövetség: „Isten kegyelméből szabadon", altémái pedig már a jelenünk kérdéseit és problémáit tematizálják: a teremtés, az ember és az üdvösség nem eladó.

Olyan liturgiákat kellett kialakítanunk, melyek tömören, de mélyen viszik közel Isten igéjét az emberekhez reggel, a tanácskozások előtt és persze este is, a fárasztó napok végén. Emellett szempontunk volt, hogy figyelembe vegyük, megjelenítsük az afrikai keresztények hagyományait és az LVSZ-t alkotó régiók zenei, liturgiai örökségét és gyakorlatát is. Fontos volt, hogy az evangélium bibliai, énekelt és hirdetett formája megszólaljon a világ különböző nyelvein, az LVSZ négy hivatalos nyelve – angol, német, francia, spanyol – mellett törzsi, kis közösségben beszélt anyanyelveken is.

Az istentiszteletek liturgiájának cselekvői a delegáltak közül kerültek ki. A „kántorok" csodálatos emberek és remek zenészek voltak, nagyrészt Namíbiából, kiegészülve egyházi muzsikusokkal a világ minden tájáról. A karvezetők, énekesek lelkiismeretes munkájukkal megmozgatták a nyolcszáz fős delegációt, éneklésre, táncra, szívből jövő istendicséretre segítettek bennünket.

A kiscsoportos tanácskozások végén több ebéd is magyar asztali áldás éneklésével kezdődött, illetve az utolsó nap reggelén az ötfős magyarországi küldöttség vezetésével a „Paradicsomnak te szép élő fája” kezdetű énekünk is megszólalt, és csak egyre erősödött, ahogyan angolra váltottak a versszakok.

A világtalálkozón több alkalommal voltunk együtt úrvacsorai közösségben, istentiszteleteken csendben emlékeztünk, vagy éppen énekelve imádkoztunk a nemzetek közötti békéért, s így tapasztalhattuk meg Isten közelségét, Jézus Krisztus szeretetét.

A nagygyűlésen természetesen megemlékezett a lutheránus világ a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójáról is. A többórás istentiszteleteken különböző régiók küldötteinek bizonyságtételeit hallhattuk. Zephania Kameeta namíbiai püspök hirdette Isten igéjét, százfős rézfúvószenekar és több száz fős kórus vezette az éneklést, illetve több mint száz lelkész adott úrvacsorát a mintegy nyolcezer fős gyülekezetnek.

Az evangélikusok ott, a stadionban vagy az eseményt az interneten követők egyaránt rádöbbenhettek arra, hogy sokkal tágabb az egyház, mint eddig gondoltuk. De sokféleségünk és esendőségünk ellenére Isten megtart bennünket egy hatalmas gyülekezeti közösségben, amelynek ugyanúgy részei a Nógrád megyei kis falvak gyülekezetei, mint az óceániai szigetek evangélikus egyházai. Isten kegyelméből szabadok vagyunk, ezért felelősségünk, hogy ne bocsássuk áruba semmilyen formában a teremtett világot, az embert és az evangéliumot.

(Megjelent az Evangélikus Élet *magazin 82. évfolyam, 22. számában, 2017. június 4-én.)*

HAZAI MEGEMLÉKEZÉSEK

Az evangélikus egyház közösségén túlmutató hazai egyházi és állami megemlékezések sorából kiemelkedik az evangélikus és a református zsinat együttes ülése, melyre 2017. október 13-án került sor a budapest–fasori evangélikus, majd református templomban. A sok áldással szolgáló nap gazdag terméséből Reuss András professzor előadását adjuk közzé.

Reuss András: Az elmúlt ötszáz év után

Igen Tisztelt Református és Evangélikus Zsinati Elnökség! Igen Tisztelt Zsinati Atyák és Anyák, Testvéreim az Úr Jézus Krisztusban!

Az ötszáz évvel ezelőtti reformációból sarjadt hazai evangélikus és református egyházak együttes zsinati ülésének különös jelentőséget ad, hogy egyházaink történetében ez az első. Nagyon hosszú időre lenne szükség mindazt elsorolni, ami közös kincsünk, és összefűzi egyházainkat, de azt is, amiben különbözünk, és ami elődeinket akadályozta ennek a lépésnek a megtételében. Mégis fontos a visszatekintés, de nem elégséges, tekintsünk előre is.

Előadásom első részében hitünknek a mindkét oldalon legfontosabbnak tartott négy kincsét veszem számba, amelyekben ugyanakkor különbségeink is vannak, de amelyeket az elmúlt ötszáz év után is hivatásunk megosztani kortársainkkal. A második részben az összetartozás eddigi intézményeit tekintem át, és ezek tanulságait keresem az elmúlt ötszáz év utáni jövőre nézve.

Az első részben tehát a közös kincsekről.

1. Először is, közös kincsünk a *Biblia.* Nem egyszerűen a felfedezésével kezdődött a reformáció, hanem azzal, hogy a hit és tanítás legfőbb mértékének és forrásának tekintették a reformátorok. A Biblia lett ezáltal a fennálló egyházi és világi állapotok kritikájának a mércéje, mozgatója és a változtatások igazolója. A fordítások és azok kinyomtatása révén a széles néprétegekhez eljutott szavak megváltoztatták az emberek hitét és gondolkodását, mert azt olvasták ki belőle, hogy róluk, az életükről, nemcsak örök életükről, hanem földi életükről is szólnak. Reménységet ébresztettek és cselekvésre ösztönöztek. Ezzel rendkívül gazdag történeti és teológiai folyamat kezdődött el, amely még most sem fejeződött be.

A reformáció mindkét nagy ága ragaszkodott és mindmáig ragaszkodik a teljes Bibliához, az Ószövetséghez és az Újszövetséghez. Még a héber Bibliában nem szereplő, hanem görögül keletkezett apokrifus könyveket is lefordították, amelyek a Vulgatában olvashatók. Így tett 1590-ben Károli Gáspár, akinek fordítását reformátusok és evangélikusok is magukénak vallják, forgatják, sőt amelyet az egész magyarság nemzeti kincsként tart számon. A Biblia újabb fordításán pedig a két egyház tudósai továbbra is együtt fáradoznak.

A teljes Szentírás az evangélikusok számára Isten törvényét és evangéliumát tartalmazza, mindkettő Isten igéje, ugyanakkor Krisztusról is szól mint ígéretről és beteljesedésről, aki nagyobb a törvénynél. A református hagyomány is hangsúlyozza a törvényt és az evangéliumot, valamint a Krisztusról szóló ígéreteket és beteljesedést is, de nagyobb hansúlyt tesz a törvényre, mint mi, evangélikusok.

A jelen egyik nagy feladata, hogy ne a bibliaolvasókat és igehallgatókat vigyük vissza az ókori Palesztinába, hanem a bibliai igét hirdessük meg mai nyelven a ma emberének szólóan. A másik:

kerüljük el, hogy összefüggésükből kiragadott és önkényesen értelmezett igécskékkel népszerűsítsük a Bibliát, így manipulálva magunkat és egymást, és vigyázzunk, hogy ne ilyenek legyenek vitáinkban a döntő érvek.

2. Közös kincsünk továbbá, hogy Istent mint *felséges és mindenható Istent* ismertük meg igéjéből, róla így prédikálunk és tanítunk. Isten fenségét és mindenhatóságát a reformáció komolyan vette, és következetesen érvényesíteni igyekezett a teológiai gondolkodásban. Isten fensége ugyanis nem a despotáknak kijáró, behízelgő udvari cikornya. Egyértelműen azt jelentette mindenki számára, hogy elsősorban vele kell az embernek számolnia, nem a világi és egyházi hatalmasságokkal. Hiszen különben, ha nem így gondolunk Istenre, akkor ő – ahogyan Luther fogalmazott – „nevetséges Isten volna". A felséges Isten gondolatától elválaszthatatlan, hogy Isten jóindulata – más szóval kegyelme – semmilyen módon nem vásárolható meg, nem eladó, Isten nem korrumpálható, nincsenek az ügyeskedők előtt kinyíló kiskapuk, Istent nem lehet lefizetni vagy lekenyerezni. Ennek programszerű állítása messzeható következményekkel járt egykor. És azzal jár ma is. Isten nem hagyja magát megcsúfolni.

A reformáció jelentőségét a kultúra emberei a nyelvre és általában a művelődésre gyakorolt hatásával ecsetelik. A közgazdaság tudósai a földi hivatás és a munka megbecsüléséért dicsérik. A társadalomtudomány emberei azért tartják jelentősnek a reformációt, mert megtette az első lépéseket a tömegek felemelkedése felé. Az egyház emberei pedig – talán annak érzékeltetésére, hogy komolyan veszik a kultúrát és a társadalmat, vagy azért, mert úgy gondolják, hogy csak így értik meg az emberek – nemcsak maguk is egyre ezeket a nézőpontokat visszhangozzák, de érvelésükből olykor Istent is kihagyják. Vagy egyszerűen csak nem veszik halálosan komolyan őt az egyházi életben és szolgálatban. Amikor az egyház Isten törvényét hirdeti, megerősíti a társadalom egészséges normarendszerét, kritizálja azt, amit nem lehet egészségesnek tartani, és ezzel részt vesz abban a folyamatban, amely az egyes ember szocializálódását és a jóban való megerősítését szolgálja. Jó példákat keres, amelyek szükségesek.

A Kis kátéban Luther az első parancsolatot így magyarázta: „Mindennél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk és benne bíznunk." A Heidelbergi káté 94. kérdése szerint pedig az első parancsolat azt jelenti, „hogy őt, az egy igaz Istent helyesen ismerjem, és egyedül csak ő benne bízzam. Teljes alázatossággal és béketűréssel minden jót csak tőle várjak, és őt teljes szívemből annyira szeressem, féljem és tiszteljem, hogy inkább a teremtett dolgokról mondjak le, semhogy a legcsekélyebb mértékben is az ő akarata ellen vétkezzem." A reformáció jubileumi éve minket, magyar protestánsokat az elé a kérdés elé is állít, hogy a felséges Isten csak ügyesen forgatott hivatkozási alap-e vagy életünk uralkodója.

Korunk emberét az jellemzi, hogy úgy gondolja, pontosan el tudja dönteni, mi a jó és mi a rossz. Isten előtt azonban – és ez a társadalom számára is életbevágó – a bűn nem bizonyos értékhatárnál kezdődik, hanem a szívben, a kívánságnál. És nem évül el. Van sok tapasztalat arra, hogy Isten igéje nem szorítható az emberi értelmezés korlátai közé, ha a Szentlélek eleveníti meg, akár emberi okoskodások ellenében is. Vegyük például Jézus szavát: *„valahányszor nem tettétek meg ezeket egygyel a legkisebbek közül, velem nem tettétek meg"* (Mt 25,45). Az istenhit persze nem lehet kényszer, de e vonatkoztatási pont nélkül könnyen megtéved az ember, és nélküle nem működnek jól a dolgok.

3. Közös kincsünk harmadikként az *evangélium*, amely Jézus Krisztus bocsánatát hirdeti a megtévedt és csődöt mondott embernek, akire ránehezedik bűnének terhe. A modern kor nagy ellentmondása, hogy nem tud és nem is akar tudni Istenről, aki számonkér. Ez mégsem felszabadulást jelent számára, hanem olyan terhet, amelyet nem tud magáról lerázni. A bűnt ugyan sokáig el lehet rejteni, de nincs olyan titok, amely napvilágra ne jönne. A lelkiismeretet is akár évtizedekig meg lehet nyugtatni és el lehet altatni, de számos példa mutatja, hogy fel is ébredhet, és kínzó dörömböléssel emlékezetünkbe idéz rég elfelejtett dolgokat is. Ilyenkor másokra mondott vádjaink is ellenünk szólhatnak. Aki pedig fölényes magabiztossággal néz körül ma, mert el sem tudja képzelni, hogy ilyen helyzetbe kerüljön, lehet, hogy holnap maga is keresővé, a bűnbocsánat koldusává válik. Mert nemcsak élni nehéz ezzel a teherrel, de meghalni is. Bár ilyenkor megtaposva érzi magát az ember, mégis ez késztet arra, hogy ne csak bocsánatot kívánjunk magunknak, hanem a megújulást keressük.

A reformációban az evangéliumnak az az ősi olvasata került ismét napvilágra, hogy az embernek nem egyszerűen mentálhigiénés kúrára, hanem gyökeres megújulásra van szüksége. Ez a megújulás nem tisztító étrenddel, nem fizikai gyakorlatokkal, nem emberi igyekezettel érhető el, nem valami beszerezhető, megvásárolható dolog, egyáltalán nem eladó. Együtt mondjuk: ez kegyelem, vagyis nem rajtunk áll, nem tőlünk függ, hanem olyan ajándék, amely kizárólag Istenen múlik. Jézus Krisztus személye és keresztje pedig garancia arra, hogy ebben részesülhetünk. Ennek a bizonyosságát Kálvin Isten minden emberi cselekvést

megelőző elrendelésében találta meg, Luther pedig abban a szeretetben, amellyel Isten Krisztus személyében és keresztjében lehajolt hozzánk. Eltérő a látásmód, eltérő a hangsúly, de abban is egyek vagyunk, hogy akár így, akár úgy, ez a kegyelem, ez a bűnbocsánat az élet megváltozásával jár.

Talán nem kellene annak kimutatásán fáradoznunk, hogy a bűnbocsánat evangéliuma mennyit változtatott Európa és hazánk arculatán. Hiszen minden nemzedékben, minden emberben, minden hitre jutó emberben is elölről kezdődik és kell végbemennie ennek a megújulásnak, változásnak, nem is csak egyszer, hanem nap mint nap. Vagyis nem arról van szó, hogy mi egyszerűen ott folytatjuk, ahol az elődeink abbahagyták. A reformáció ötszáz éve keresztyének, római katolikusok és protestánsok, evangélikusok és reformátusok egymás ellen elkövetett vétkeinek is története. Márpedig az Úristen a megújítást, a reformációt a saját népén szokta kezdeni. Isten igéje és Szentlelke segítsen el mindannyiunkat ahhoz a lelki állapotfelméréshez, amelyben Isten előtt megalázkodva belátjuk, mikor kellett volna és kell hallgatnunk a szólás helyett, milyen ügyekben kellett volna és kell szólnunk a hallgatás helyett. Mindig az volt a feladat, ma még inkább az, hogy ne az elődeink kiválóságára hivatkozva reklámozzuk a keresztyén hitet, a protestantizmust és személyesen saját magunkat, hanem a bűnbocsánat és belső megújulás helyévé tegyük egyházainkat és gyülekezeteinket, nem mással, mint az evangélium igéjével. Ez a legnagyobb hozzájárulás, melyet a protestantizmus nyújthat a társadalom és tagjai mentális egészségéhez és lelki üdvéhez. Mert a bűnbocsánat és megújulás lehetőségéről beszélni nem lutheránus pesszimizmus vagy kálvinista törvényeskedés, hanem a Jézus Krisztusban bízó, meggyógyított és megújított lelkiismeret és a szív vidámsága. Az evangélium ugyanis hatalmasabb, mint a törvény, Isten szeretete nagyobb haragjánál. Az egyházakat pedig, a protestáns egyházakat sem bíróul rendelte Krisztus, hanem arra, hogy az evangéliumot hirdessék a megfáradtaknak és megterheltetteknek, minden teremtménynek, és tanítvánnyá tegyenek minden népet.

4. Végül, negyedikként még egy közös kincsünkről szólok. Olykor saját köreinken belül is magyarázni kell, hogy a wittenbergi és a genfi reformáció mennyire nyitott volt *a földi dolgok* iránt. Halálosan komolyan vették az Isten iránti engedelmességet és Krisztus követését, de gondolkodásuk nem volt beszűkült, sem individualista, sem provinciális. Hiszen zene- és nyelvtanulás, általános iskoláztatás nemcsak fiúknak, hanem lányoknak is, iskolák alapítása, könyvtárak létesítése, könyvek olvasása és írása, a történelem és a filozófia kutatása, gondoskodás szegényekről és betegekről, házasság, válás, gyermekvállalás és -nevelés, katonáskodás, bíráskodás, gazdasági kérdések, mint tisztességes haszon vagy kamat, a török veszedelem és sok minden más fontosságot nyert. Istentiszteletnek mondja Luther az Isten iránti engedelmességben végzett földi hivatást, és Kálvin sem a féktelen profitszerzést tartja helyesnek, hanem a földi javaknak olyan használatát, „mely szeretettel van összekötve". Ha ma élnének, foglalkoztatná őket a környezetvédelem vagy a migrációs válság ügye is. A „mindig így csináltuk", a ragaszkodás a hagyományhoz sem a világi, sem az egyházi életben nem volt végső mérték számukra, hanem Isten igéjében, Isten igéje alapján keresték a Krisztus-követés útját. Sohasem az ember önmaga volt számukra a cél, mert az ember nem lehet öncél, csak a másik emberrel együtt és Isten rendje szerint. A maguk sajátos társadalmi környezetében volt bátorságuk Isten rendjére emlékeztetni a hatalmat gyakorlókat is, nem emberekben bíztak, vállalva ennek mindenféle kockázatát. Ez a hitük és az abból fakadó bátorságuk példa lehet a ma nemzedéke előtt is. Ha ma egymásra nézünk, talán nem nélkülöz minden alapot az a megfigyelés, hogy a reformátusok közéleti szempontból visszahúzódónak, óvatosnak tartják az evangélikusokat, akik viszont attól tartanak, hogy a reformátusok a kelleténél könnyebben azonosítják Isten országának ügyét az adott világi hatalom ügyével. Vitázni erről lehet hosszan, de talán ez is azok közé az ügyek közé tartozik, ahol kölcsönösen segíthetnénk egymást.

A második részben összetartozásunk eddigi intézményeiről szólok.

A kezdeti viták után, amelyek a különálló egyházszervezetek létrehozásához vezettek, évszázadokig csak a közös üldöztetés volt összetartozásunk jellemzője és kísérője. Ezek elmúltával az ország keleti felén 1830-ban az abaújkéri, nyugati felén 1833-ban a nagygeresdi egyezménnyel igyekeztek eleink rendezni a két felekezet együttműködését. Elsősorban a szórványban, ahol nem volt mindkettőnek saját lelkésze vagy iskolája, és ezért a rendszeres istentiszteletek tartása akadályokba ütközött. Tény, hogy ezek az egyezmények kialudtak, de gyakorlat maradt a részvétel lehetősége egymás úrvacsorájában.

Egyidejűleg tartottak az evangélikusok zsinatot Pesten és a reformátusok Budán 1791-ben. Ennek százéves évfordulóján pedig 1891-ben Budapesten újra. Akkor elsősorban a többek által javasolt unió miatt kívánatosnak tűnő szervezeti kérdések megoldása tette szükségessé az egyeztetést. Az uniós törekvés eredménye a tíz évig

folyó közös pesti lelkészképzés lett, de elsősorban hitvallási okokból nem fogadták el a két egyházat összefogó közös konzisztóriumot.

Az egyházaink által is aláírt Leuenbergi konkordia 1973-ban úgy próbált továbblépni a korábbi rosszízű vitákon, hogy nem folytatta azokat, és nem tett kísérletet a megoldásukra. Helyettük olyan állításokat fogalmazott meg – a keresztség, az úrvacsora, a krisztusi megváltás és a predestináció kérdésében –, amelyekkel a két felekezet egyet tud érteni, és deklarálta a szószék- és oltárközösséget. Emlékezetem szerint akkor az volt az általános hazai értékelés, hogy Magyarországon ez már évszázadok óta valóság. Ez túl sekélyes megállapítás, sajnos azonban valószínűleg tényleg legfőljebb néhány teológiai oktató foglalkozott csak ezzel a konkordiával.

Azóta a Lutheránus Világszövetség és a Református Világszövetség közös munkabizottsága 1990-ben elfogadott egy beszámolót, majd 2002-ben egy másikat, amely az evangélikus–református viszony kérdéseit tekintette át. Nincs tudomásom arról, hogy ezeket itthon egyházaink részéről tanulmányozták volna, közös tanulmányozás pedig biztosan nem volt. Vajon van-e bennünk készség ezt a mulasztást pótolni?

Idén júliusban a Református Egyházak Világközössége (World Communion of Reformed Churches) a tagegyházak megkérdezése után Lipcsében úgy határozott, hogy társul az Augsburgban 1999-ben aláírt evangélikus–római katolikus közös nyilatkozathoz, amely a megigazulástan kérdésével foglalkozik. A református világközösség csatlakozási szövege először kifejezi az egyetértést az evangélikus–római katolikus nyilatkozattal, majd nagyra értékeli egyes felismeréseit, azután a maga sajátos hangsúlyait és további felismeréseit fűzi hozzá, végül pedig aláhúzza azt, hogy a megigazulást és az igazságot elválaszthatatlan egységben látja. Engedtessék meg, hogy ezt a hozzáállást a két egyház figyelmébe ajánljam.

Amikor még tervként volt szó a két zsinatnak erről a mai üléséről, néhányan aggodalmuknak adtak hangot, hogy itt majd az evangélikus és a református egyházat egyesíteni fogják. Nem kevesen lehetnek azok, akik a mainál szorosabb együttműködést tartanak kívánatosnak. Nem tisztem, hogy az elhangzottakon túlmenő javaslatokat tegyek. Egyet azonban mégis hadd kérjek.

Amikor október 3-án, 1529-ben Luther összefoglalta és a jelenlevők aláírták a wittenbergiek és délnémetek közötti egyetértést a lezajlott marburgi kollokvium alapján, a konszenzust kifejező tizenöt pont végére hagyta, amiben nem tudtak egyetérteni: „És bárha mi arról, vajon Krisztus valóságos teste és vére testileg van-e a kenyérben és borban, ez idő szerint nem egyeztünk meg, mégis egyik fél a másik iránt keresztény szeretetet tanúsítson, úgyhogy minden lelkiismeret mindig többet viselhessen el, és mindkét fél buzgón kérje a mindenható Istent, hogy minket az ő Lelke által az igazi értelemben megerősítsen.”

Gondolkozzunk azon, Testvérek, mit kellene kinek-kinek magának másképpen tennie, hogy ne hátráljunk vissza emögé, hanem inkább még erősebben fogjuk egymás kezét, és erősítsük meg közösségünket, amellyel Isten Krisztus révén megajándékozott minket. Ámen!

REFORMÁCIÓ 500 – GYÜLEKEZETI ESEMÉNYEK

Véghajrában a programok szervezése – Ülésezett egyházunk Reformációi Emlékbizottsága

2017. február 8.

Korányi András bevezetőjében kitért a Szentlélek ajándékaira, a reformáció jelentőségére, és a jövőbe mutató irányt is a hallgatóság szívére helyezte. Fabiny Tamás dátumokra és olyan országos programokra hívta fel a figyelmet, amelyeken a Püspöki Tanács fokozottan szeretné láthatóvá tenni az evangélikus jelenlétet. Kiderült az is, hogy a Luther-rajzfilmhez nemsokára elkészül egy kapcsolódó honlap, amely nem csak a film hátterét ismerteti, hanem interaktív lehetőségeket is biztosít a fiataloknak.

Vándorkiállítás nyílt a reformációról Nyíregyházán 500 éves reformáció címmel

2017. február 13.

A tárlat anyagát a Nyíregyházán működő Bethlen Gábor Oktatási Alapítvány és a Bethlen Gábor Iskola és Óvoda közössége hozta létre a kormány Reformáció Emlékbizottságának támogatásával. A vándorkiállítás az év végéig lesz úton, Szegeden, Kolozsváron át Salgótarjánig számos állomáson időz majd a következő hónapokban, a Nyíregy-

házi Egyetem D épületében tekinthető meg. Kiss Ferenc intézetvezető arra emlékeztetett, hogy a sötét középkor megérett a változásokra, mire rendelkezésre állt Gutenberg találmánya. Laborczi Géza arra hívta fel az érdeklődők figyelmét, hogy Luther tézisei szellemi értelemben lángra lobbantották Európát. Gulyás Csaba a kiállítás létrejöttének körülményeiről, a vallási türelmet hirdető névadójuk előtti tisztelgés szándékáról beszélt. Az alkalomra elkészült a *Luther nyomában* című kiadvány is.

Reformáció és Európa
Brüsszel, 2017. március 6–7. és június 27.

Fabiny Tamás püspök képviselte egyházunkat és a régió evangélikusságát az Európai Parlament reformációi témájú kerekasztal-beszélgetésein. Az Antonio Tajani és Frans Timmermans elnökletével zajló alkalmon az egyházak képviselői a reformáció Európát alakító hatásairól értekeztek. Az Egyházak Európai Konferenciája (CEC) által szervezett dialógusszemináriumon pedig az egyházaknak a kontinens jövőjében betöltendő szerepét elemezték.

Ünnepi megemlékezést tartottak a reformáció 500. évfordulója apropóján
2017. március 12.

A Miskolci-Belvárosi Evangélikus Egyházközség és a Magyar Tudományos Akadémia miskolci területi bizottsága együttes ünnepi megemlékezést tartott az MTA miskolci székházában az ötszázadik évfordulón. A nagy ívű rendezvényen az egybegyűlteket Roósz András, az MTA bizottsági elnöke köszöntötte, majd Sándor Frigyes helyi lelkész *Luther élete és kora* címmel tartott bevezető előadást. Máger Ágnes festőművész *Luther és Cranach* címmel szólt a reformáció művészetéről. *Protestánsok Miskolcon a 16–18. században* címmel adott visszatekintést Gyulai Éva egyetemi docens, megemlékezve Dévai Bíró Mátyásról, a „magyar Lutherről". *Luther Márton szellemiségének hatása mai korunkra és az egyházakra* címmel Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök tartott vetített képes előadást.

Az együttlétet éneklésével gazdagította a helyi gyülekezet Luther Kórusának szolgálata Újvári Mária karnagy vezényletével.

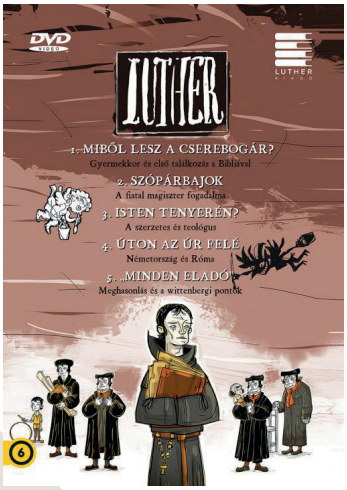
Pécs – útban Krisztushoz, útban az egység felé
2017. április 25.

A reformációról tartottak konferenciát Pécsett a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából *Keresztény szabadság és társadalmi fejlődés* címmel. A rendezvény főelőadója Peter Neuner, a müncheni egyetem emeritus dogmatika-professzora volt, aki előadásában Luther Márton ökumenikus jelentőségéről beszélt – katolikus szempontból. Lukács László piarista szerzetes, a *Vigília* folyóirat főszerkesztője *A katolikus Luther-kép változása napjainkban* címmel, Török Csaba egyetemi tanár a hagyomány evangélikus és katolikus jelentőségéről tartott előadást. Fabiny Tamás evangélikus püspök előadásában a kereszténység nyilvános képviseletéről szólt. Az isteni nyelvet le kell fordítani az ember nyelvére – mutatott rá Fabiny Tamás, hozzátéve: erről tanúskodik a Szentírás is. Rosta Gergely előadásában vallásszociológiai szempontból beszélt a lutheránus kereszténység európai mintáiról.

Megjelent a Luther-rajzfilm első öt része DVD-n
2017. május 15.

A Richly Zsolt rendező művészeti irányításával Lackfi János szövegére és Gryllus Dániel főcímzenéjével megalkotott rajzfilmsorozat a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára készült a Magyarországi Evangélikus Egyház megbízásából. Az elsősorban tizenkét éven felülieknek szánt sorozat készítésén egy mintegy harmincfős stáb dolgozott, terjesztését a televíziós sugárzás mellett elsősorban gyülekezeti és iskolai használatra,

de családi moziként is ajánljuk. Az animációs műfaj sokrétegű mivoltából fakadóan kiválóan alkalmas a komplex lelki, teológiai tartalmak átadására is, amellett a tényekre támaszkodó történetvezetés és az eredeti dokumentumok, tárgyak, helyszínek valósághű bemutatása színezi a gyakran humoros hangvételű epizódokat.

Az ózdi evangélikus gyülekezet a reformáció 500 éves évfordulóját ünnepelte

2017. május 22.

Luther szellemében címmel koncerttel egybekötött ünnepi alkalmon emlékezett meg az ózdi evangélikusság a reformáció jubileumáról. A koncerttel egybekötött ünnepi alkalmon Tóth Melinda Anna lelkész hirdette az igét *„Az igaz ember pedig hitből fog élni."* (Róm 1,17) alapján.

A koncerten Dobó Katalin karnagy vezetésével az Ózdi Városi Vegyeskar és Szurosenkó Dániel művészeti vezető közreműködésével kamaraegyüttes szolgált. E nagyszerű alkalom során Ózdon több mint kétszáz ember örülhetett együtt a reformáció ünnepének.

A Püspöki Tanács nyilatkozata az Ágostai hitvallás emléknapján

2017. június 25.

A reformáció kezdetének félévezredes jubileumán, június 25-én, az Ágostai hitvallás emléknapján hálát adhatunk Istennek nemcsak az evangélium újbóli térnyeréséért, a szentségek helyes értelmezéséért, hanem mindenekelőtt a megigazulás kérdésének hangsúlyos megfogalmazásáért. Meg kell emlékeznünk a hitbeli lényeglátásért küzdő teológusokon kívül az emellett kiálló fejedelmekről is, közöttük hangsúlyosan említve a megújulás ügyének magyarországi terjesztésében nagy szerepet vállaló Brandenburgi György őrgrófot. Egyházunk hitvallási iratai közt tartalmilag, de államegyházjogilag is a mérvadó az ágostai birodalmi ülésen 1530-ban e napon felolvasott irat. Ezen alapult a későbbi ágostai vallásbéke, a vesztfáliai béke. A Habsburg-adminisztráció is alapként kezelte. Történeti hatása a német, a magyar és az angol hitvallásoknál is

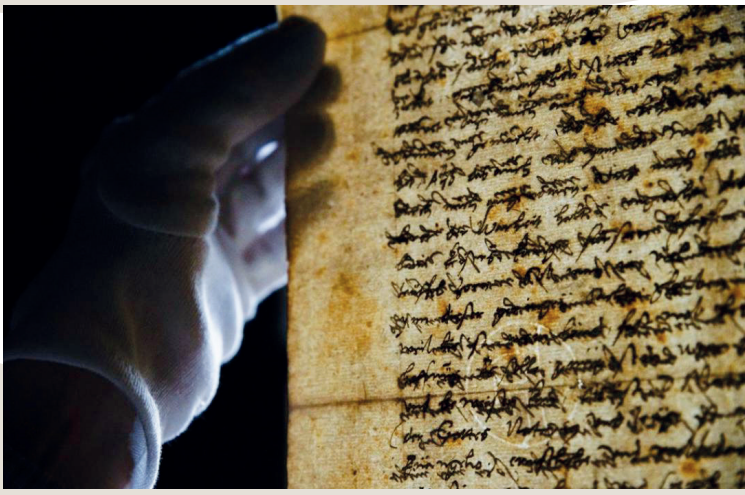

megragadható, tetten érhető. Az Ágostai hitvallás azonban nemcsak a múlt veretes értéke, hanem az ökumenikus párbeszédben ma is fontos alap, katolikus, anglikán és protestáns testvéreink felé egyaránt. Adja Isten, hogy itt megfogalmazott alapértékeinket tudatosan és elkötelezetten éljük meg a következő nemzedékekben is, a mai emléknap arra kötelez, hogy komolyan vegyük a hitvallás VII. cikkelyében írottakat: „Az egyház a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki".

Luther igazi végrendelete – Magyar hétvége Wittenbergben

2017. augusztus 24–27.

A magyar napok keretében egyházunk egy kiállításra kölcsönadta a reformáció városának Luther Márton kézzel írott végrendeletét, amelyet, mint köztudott, Budapesten őrzünk. 1542-ben írt testámentumában elsősorban vagyonáról rendelkezik: apró birtokról és házról, kevés ékszerről. Ugyanakkor felhalmozott adósságát is örökül hagyja... A magyarországi evangélikusok féltve őrzött kincse ez a végrendelet, ugyanakkor tudjuk, hogy az ő igazi örökségét nem egy

ház, néhány serleg vagy gyűrű jelenti, hanem a szellemiek és a lelkiek, melyek fél évezred után is megmaradtak.

A Luther magyarországi örökségének gondolata köré szervezett hétvégén teológiai konferencia, Luther-némafilm- és rajzfilmvetítés, komoly- és népzenei programok mellett emléktábla-avatás és püspöki igehirdetés várta a résztvevőket. Egyházunk népes küldöttsége mellett célba értek a Budapestről Wittenbergbe tartó futók és az evangélikus motorosok is.

Megigazulásunk hit által, kegyelemből történhet csak – Fabiny Tamás prédikációja Wittenbergben Lk 18,9–14 alapján

2017. augusztus 27.

A megigazulás a lutheri teológia központi témája. Hol, ha nem itt, a wittenbergi Vártemplomban keressük ennek a kérdésnek a mai aktualitását? Amit a páli és a lutheri teológia elvontnak tűnő tantételben fogalmaz meg, azt Jézus egy példázatban mondja el. A farizeus készen áll, várja, hogy exponáljon egy mennyei fényképezőgép, és csörrenjen a pénz a lába előtt. Úgy érzi, megdolgozott érte. A farizeus azonban nem párbeszédet folytat

Istennel, hanem monológot mond. A vámszedő az ő ragyogó önarcképének sötét háttere. „Jézus példázata szerint tehát csak az igazul meg, aki bűnösnek vallja magát, és irgalomért könyörög. Nem dicséretért, földi vagy mennyei elismerésekért, hanem kegyelemért imádkozik. Megigazulásunk hit által, kegyelemből történhet csak. Sola gratia!”

Luther Márton élete álló- és mozgóképeken – Richly Zsolt kiállítása a Klebelsberg Kultúrkúriában

2017. augusztus 31.

Teltházas közönség előtt Fabiny Tamás evangélikus püspök nyitotta meg a Richly Zsolt Balázs Béla-díjas rajzfilmrendező, érdemes és kiváló művész *Luther* című rajzfilmsorozatának képanyagából készült tárlatot. Olyan animációs filmet készítettek, mely Luther Márton életéről egyszerre merít a 15–16. századi fametszetekből, a wittenbergi és más németországi települések városrészleteiből, ugyanakkor a képregények világát és az eredeti dokumentumokat is mesterien ötvözi. Így egy különleges, eleven, a múltat megjelenítő, de 21. századi alkotással találkozhatunk. „Richly Zsolt alkotásának és személyiségének legfontosabb ismérve az igényesség és az alázat” – fogalmazott a kiállítás megnyitóján Fabiny Tamás. A reformáció ötszázadik évfordulója tiszteletére rendezett kiállításon Gryllus Dániel és Gryllus Vilmos Kossuth-díjas zenészek előadásukkal Luther korába invitálták a jelenlévőket. A Gryllus testvérek zenei blokkja után zárásként egy, Lackfi János József Attila-díjas költő által szerzett „sördal” csendült fel.

„Felszítod az érdeklődést a tudományok művelése iránt” – Nemzetközi konferencia kezdődött a Magyar Nemzeti Levéltárban

2017. szeptember 19–20.

A konferencia súlyponti kérdése a lutheri reformáció. Szabó Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója köszöntőjében méltatta azt a szisztematikus munkát, amelyet a Magyarországi Evangélikus Egyház már 2010 óra kifejt Reformációi Emlékbizottsága révén, a reformáció ötszázadik, jubileumi évére való felkészülés jegyében. Fabiny Tamás püspök is köszönetet mondott a levéltárnak Luther Márton végrendeletének szakszerű őrzéséért, majd Philipp Melanchthonnak Nádasdy Tamáshoz írt levelére hívta fel a figyelmet, amelyben található a konferencia jelmondata.

Ezt követően Hafenscher Károly ismertette, hogy a Magyar Nemzeti Levéltár milyen derekas részt vállalt kutatásaival és programjaival a reformációi emlékévből. A hit mindennek az alapja, és tudjuk, hogy nem elég jó gazdasági eredményeket elérni, szellemi és lelki megújulásra is szükség van ahhoz, hogy a dolgok jó mederben folyjanak. A bölcsesség kezdete ugyanis az Úrnak félelme – zárta gondolatait Hafenscher Károly.

Teológiai konferenciát rendeztek a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben

2017. szeptember 28–29.

Az összességében mintegy kétszáz református, unitárius és evangélikus hallgatót befogadó intézmény az ezekre a napokra időzített külső megújulás mellett a lelki-szellemi változásokat is szolgálni kívánja. A Farkas utcai templomban megtartott nyitóáhítat után a konferenciának az intézet Bocskai téri épülete adott otthont. Előbb tanszékek szerinti műhelymunkákra került sor, melyeket kerekasztal-beszélgetés követett. Ezen a Kárpát-medencében teológiai oktatást végző, magyar tannyelvű főiskolák és egyetemek képviselői vettek részt. Péntek délután a reformációhoz kapcsolódó témakörökben összesen hat előadást hallgattak meg a nagy számban regisztrált érdeklődők.

Vizsolyban találkoztak a gömöri és tokaj-hegyaljai hittanosok

Vizsoly, 2017. október 1.

A Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség három településéről (Abaújszántó, Tállya, Tokaj) érkező hittanosok és kísérőik találkoztak a felvidéki evangélikusokkal, akik szintén három településről érkeztek (Lőkös, Sajógömör és Tornalja) Bálintné Varsányi Vilma lelkésznő vezetésével. Azzal a céllal pályázott Gerlai Pál lelkész és a tokaji gyülekezet a kirándulás megszervezésére, hogy a közös reformációi értékek megismerése mellett a határ két oldalán élő evangélikusok között is kapcsolatok létesülhessenek, ami a mindkét régióban nagyon kis számban, szétszórva élő evangélikusoknak nyújthat hitéleti és közösségi élményt.

A látogatás magába foglalta a vizsolyi református templomot, a nemrég létesült nyomdamúzeumot, valamint a borászati múzeumot, hiszen Károli és több református lelkész is a biblianyomtatás anyagi hátterét a borkereskedésből biztosította, valamint a tokaji borkereskedők Vizsolyra Kassán keresztül hozták a biblianyomtatáshoz szükséges papírt. Így ez a kapocs több száz éve köti össze Tokajt a Felvidékkel. A biblianyomdában átélhették a gyerekek, milyen eszközökkel sokszorosították az anyanyelvi Bibliát Károli Gáspár és munkatársai, és mekkora fejlődést jelentett ez a korábban kézzel írt kódexekhez képest.

Megjelent a Kedves Márton testvér! Kedves Ferenc testvér! című kötet

Luther Márton reformátor és Ferenc pápa között a fiktív levélváltás történelmileg is lehetetlen. Ugyanakkor nagyon izgalmas, ha a kereszténységnek ez a két kiemelkedő egyénisége – akik a nagy felekezetek közül kettőt képviselnek – párbeszédre lép egymással. Vajon mit írna egymásnak ez a két valójában nagyon is eltérő vérmérsékletű ember? Mit mondanának a hitről, az egyházról, az egyházi hivatalról? Bárcsak a reformáció idején a konfliktusban részt vevők ilyen derűt, türelmet, komolyságot és békülékenységet tanúsítottak volna egymás iránt! Mennyi szenvedést kerülhettek volna el az európai emberek, de a keresztény egyházak is világszerte!

Az egyház valósága – Disputa a Károli Gáspár Református Egyetemen

2017. október 12.

„A hivatali lelkipásztorkodás ideje egészen biztosan lejárt, különben azokat is elveszítjük, akik jelenleg gyülekezetbe járnak” – adott hangot véleményének Fekete Károly református püspök a reformációi emlékév alkalmából szervezett dispután, melyen Fabiny Tamás evangélikus püspökkel beszélgetett a keresztyénség helyze-

téről és egyházaik mindennapjairól. Az eseményt Kodácsy Tamás református lelkész moderálta, aki családja révén is összeköti a református és evangélikus egyházakat.

Animált reformáció – Richly Zsolt rendező és Fabiny Tamás evangélikus püspök látogatott el a Protestáns Felsőoktatási Szakkollégiumba

2017. október 11.

Országunkban és Európa-szerte számos egyházi programsorozattal emlékeznek meg nemcsak Luther Márton, de a többi reformátor, többek között Kálvin János, Husz János, John Wycliffe vagy John Knox életéről és munkásságáról. A Magyarországi Evangélikus Egyház különösen nagy ajándékkal készül az évfordulóra, ugyanis a megbízásukból készített, Luther Márton életét és munkásságát feldolgozó rajzfilmsorozat október 8-án debütált a Duna Televízió csatornáján, a kilencvenöt tétel kitűzéséről szóló epizód pedig október 31-én kerül majd adásba. Október 11-én este a Protestáns Felsőoktatási Szakkollégium diákjainak beszélt az alkotás háttérmunkálatairól és érdekességeiről a film rendezője, Richly Zsolt. Az alkotás, melyben a fametszet és a képregény készítésének technikáját ötvözték, erős hidat képez a középkor egyik legnagyobb vallási eseménye és a mai modern világ között. A tíz epizódból álló rajzfilm, mely Luther Márton gyermekkorától kezdve egészen a reformáció megszilárdulásáig dolgozza fel a teológus munkásságát, egyenként tizenhárom perces részekből tevődik össze.

„Jézus Krisztus tegnap, ma s mindörökké ugyanaz” (Zsid 13,8) – Ünnepi istentisztelettel vette kezdetét az evangélikus–református közös zsinati ülés

2017. október 13.

Az istentiszteleten a fasori evangélikus és református gyülekezetek lelkészei mellett a zsinati elnökségek tagjai, a két egyház vezető püspökei és világi vezetői szolgáltak. Aradi György, a fasori evangélikus templom igazgató lelkésze elmondta: „Valójában egyedül csak Isten számít, és ezért ünnepelhetünk félévezredes jubileumot. Isten számít figyelmünkre, szeretetünkre, hűségünkre, hangunkra, csendünkre és alázatunkra. Így hív a kegyelem közös asztalához is”. Gáncs Péter evangélikus elnök-püspök felvetette a kérdést: Kicsoda Jézus Krisztus számomra? Erre adott választ Luther Márton és a Heidelbergi káté szavaival is. Az istentisztelet együttes ünnepi zsinati üléssel folytatódott, melyet Bogárdi Szabó István és Hafenscher Károly zsinati elnökök vezettek.

Huszár Pál és Abaffy Zoltán világi zsinati vezetők köszöntötték a megjelenteket, majd Rácz József református jegyző és Kertész Géza zsinati gazda tett jelentést. Evangélikus részről Reuss András emeritus professzor tartott előadást a két egyház közös kincseiről és azokról a sajátosságokról, amelyek az egyes egyházakat jellemzik, és amelyekben nem sikerült konszenzusra jutniuk az évszázadok alatt. Köntös László, a Dunántúli Református Egyházkerület főjegyzője a reformáció egykori és mai üzenetét boncolgatta. Prőhle Gergely evangélikus országos felügyelő előadásában Melanchthon Fülöp személyét helyezte a résztvevők látókörébe. Zán Fábián Sándor, a Kárpátaljai Református Egyház püspöke a határon túliak képviseletében szólt arról, hogy az anyanyelvünk a megmaradás, a kapcsolat, az egymáshoz való felzárkózás záloga. A megfogalmazott iratot egy ellenszavazattal fogadták el a küldöttek.

Ige-idők – Püspöki tárlatvezetés

2017. október 14.

Egyedülálló élményben volt részük azoknak, akik 2017. október 14-én ellátogattak a Magyar Nemzeti Múzeumba, hogy megtekintsék az *Ige-idők* elnevezésű reformációi nagykiállítást. Fabiny Tamás püspök, az Északi Evangélikus Egyházkerület lelkészi vezetője tartott vezetést a több teremből álló tárlaton. A két nagy protestáns egyház és a

magyar állam szakértőinek együttműködésében megálmodott kiállítás létrehozásában evangélikus oldalról Harmati Béla László, Kertész Botond és Zászkaliczky Zsuzsanna vett részt.

Arnót – Közös istentisztelet a reformáció ünnepén
2017. október 29.

Ötszáz éve, hogy Luther Márton elindította harcát a keresztény hit megújításáért, erre emlékezve komolyzenei koncertre hívták az ünneplőket az arnóti evangélikus templomba október végén. A Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Intézetének zenekara és női kara lépett fel az eseményen. A koncert előtt a templom kertjében emléktáblát adtak át, melyet az önkormányzat állíttatott. Az eseményen beszédet mondott Csöbör Katalin országgyűlési képviselő, Buday Barnabás evangélikus esperes és Üveges István polgármester.

Az évforduló alkalmából a református és lutheránus gyülekezet együtt ünnepelt: a szokásoktól eltérően közös istentiszteletet tartottak vasárnap délelőtt az evangélikus templomban. Az ünnepség után nyitották meg az *Arnóti evangélikus gyülekezet története* című kiállítást, amelyen az elmúlt három évszázad tárgyi emlékeit tekinthették meg az érdeklődők.

Reformációi istentisztelet Kelenföldön
2017. október 29.

A Budapest–Kelenföldi Evangélikus Egyházközség templomából sugárzott ünnepi televíziós istentiszteletet a Lutheránus Világszövetség is átvette az október 31-én a világ összes evangélikus régiójának bemutatását és reformációi ünnepét közvetítő ünnepi internetes műsorfolyamába. Fabiny Tamás Jn 3,30 alapján tartott igehirdetésében három kép alapján elemezte a reformációi solák üzenetét, és rajzolta meg a kereszt teológusának a megfeszített Krisztusra mutató alakját. Az istentiszteleten a gyülekezet lelkészei, felnőtt és fiatal laikus lektorok mellett ünnepi zenével szolgáltak a gyülekezet ének- és zenekara és orgonistái.

Ref500 Sámsonházán
2017. október 31.

A sámsonházai evangélikusok rendhagyó módon ünnepelték meg a reformáció ötszázadik évfordulóját. Az este 6 órai istentiszteletre közös, fáklyás felvonulás keretében érkeztek meg. A gyülekezet lelkésze, Horváth-Hegyi Áron a falu határából indult meg, és a hívek sorra csatlakoztak hozzá: házról házra. A félórás menet végén népes gyülekezet érkezett meg az addigra besötétedett dombtetőre, a templom kapujához. A kilencvenöt tétel szimbolikus kiszegezése után felcsendült az orgona, és az „Erős vár a mi Istenünk” énekre bevonultak az ünneplők. A települést és az Isten házát betöltő emelkedett ünnepi hangulat és hála arra ösztönöz, hogy a sámsonházaiak a jövőben is hasonlóképpen ünnepeljenek október 31-én – nyíltan, ha nem is ország-világ, de legalább a Kis-Zagyva völgye szeme láttára.

Egész napos központi megemlékezés a Papp László Budapest Sportarénában
2017. október 31.

Nem csupán 2017-ben, hanem már évekkel korábban elindult az a több száz párhuzamosan futó reformációs tematikájú program, kiállítás és kulturális rendezvény, amely ennek az előregondolkodásnak a jegyében született meg. Hafenscher Károly, a Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa a sajtótájékoztatón elmondta, hogy a reformáció ötszázadik évfordulója előtt tisztelgő rendezvény 10 órakor protestáns istentisztelettel kezdődik, majd Orbán Viktor miniszterelnök és

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere mond beszédet. A programsorozat három fő részre tagolódik. Az első blokkban kap helyet az úgynevezett közéleti rész, amelynek keretében Balog Zoltán köszönti a résztvevőket, Orbán Viktor pedig ünnepi beszédet tart. A második blokkban a program ökumenikus istentisztelettel folytatódik. A harmadik blokk, amely egy hosszabb ebédszünet után veszi kezdetét, reformációi gálaműsorral folytatódik. Az ünnepi programra 500 forintos jelképes díjjal lehet regisztrálni. A befolyt összeget a Reformáció Emlékbizottság jótékony célra, a Kárpátaljai Református Egyház A reformáció gyermekei elnevezésű projektjére fordítja.

Már a Papp László Budapest Sportaréna felé közeledve evangélikus gyülekezetek kisbuszaival, ismerős arcokkal találkozhattunk. A bejáratnál a wittenbergi Vártemplom kapujának makettje fogadta a látogatókat. A püspökök, lelkészek, szolgálattevők ünnepélyes bevonulása

után, Balog Zoltán beszédét követően Gáncs Péter evangélikus elnök-püspök következett: *„Tágas térre állítottad lábamat, Uram…”* Ebben a tágas térben Isten teremtő és újjáteremtő Lelkéért egy ősi liturgikus imádság szolgálatra indító soraival könyörgött a püspök, majd Luther Márton kilencvenöt tételéből az elsőt idézte: „Mikor Urunk és Mesterünk azt mondta: »Térjetek meg!« – azt akarta, hogy a hívek egész élete bűnbánatra térés legyen.” Ez a provokatív felhívás tisztán és pontosan intonálja jubileumi megemlékezésünket. A reformációi alkalmon igét hirdetett Steinbach József református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke: ne szégyelljük az evangéliumot, akár próbatételek árán sem. „Jézus Krisztus ügye győztes ügy” – mondta Steinbach József.

Szentendre – Orgonaszentelés és reformációi ünnep

2017. október 31.

Különleges módon ünnepelhette meg a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóját a szentendrei evangélikus gyülekezet. 2017. október 31-én egyszerre tartottak jubileumi és orgonaszentelési istentiszteletet a Bükkös-patak partján található templomban.

Az ünnepi istentiszteleten Fabiny Tamás püspök prédikációját követően Juha Kuorttinen, a finn testvérgyülekezet presbitere játszott kantelén, majd az ünnepi alkalom részeként a gyülekezet énekkara is szolgált. Az istentiszteletet és az orgonaszentelést követően az ünneplő közösség csatlakozott a templom előtt ünneplő tömeghez, hogy felavassák a Luther teret, valamint a templom oldalán található Luther-domborművet.

A szentendrei gyülekezetben az orgona ötlete már a templom építésekor megszületett, 2016 őszén azonban még nem állt rendelkezésre a teljes összeg. Ám érkezett egy nemes felajánlás, mely egy összegben kifizette a fennmaradó összeget! Az adományozó mikor megtudta, hogy orgonára gyűjtenek az evangélikus gyülekezetben Szentendrén, azt az isteni sugallatot kapta, hogy erre a célra kell fordítania a pénzét. Így 2017. október 31-ére felépülhetett és megszólalhatott a Zászkaliczky Tamás orgonaművész tervei alapján készült orgona a gyülekezet, egyházunk és a város örömére.

Jövőbe mutató reformációi záróünnepséget tartottak

2017. november 11.

Hálás reménységgel az 501. évforduló felé címmel Márton napján a reformációi ünnepségek evangélikus záróünnepére került sor a budapesti Deák téri evangélikus templomban. Nem egyszerűen zárás, számbavétel, hálaadás, közös imádság, az ige felé fordulás, illetve egyfajta „morzsaszedés”.

Posztumusz kitüntetéseket adtak át hat lelkésznek és hat laikusnak, akik a 20. században sokat tettek az evangélikus egyházért, és akik közül többeket meghurcoltak a kommunizmus idején. Ordass Lajos-díjat kapott Andorka Eszter, Botta István, Csepregi Béla, Dóka Zoltán, Ittzés Gábor és Kendeh György lelkész. A laikusoknak adható Prónay Sándor-díjat kapta meg Gyapay Gábor, Kiss János, báró Radvánszky Albert, Sulyok Imre, Vladár Gábor és Weltler Jenő. A napnak minden bizonnyal az egyik fénypontja volt, amikor evangélikus óvodások vezetésével sor került az „Erős vár a mi Istenünk” lutheri ének közös eléneklésére.

Luther-társasjáték – Leszámoltak a legendákkal

Egy társasjáték megalkotásával emlékezett meg a reformáció ötszázadik évfordulójáról egy nyíregyházi, egészen pontosan nyírszőlősi házaspár, akik rendhagyó módját választották a megemlékezésnek: társasjátékot készítettek Luther Márton életéről. „Az volt a célunk, hogy egy a mai kor igényeinek megfelelő játékot készítsünk, amely egyaránt szórakoztató a gyerekeknek és a felnőt-

teknek, és a családi szórakozás mellett tanórákon is használható". A kétszázhúsz kártya rajzait Bence Áron készítette. Szempont volt, hogy egy játék beleférjen 30-40 percbe, azaz egy tanóra idejébe, hogy többen is tudják játszani, s a tíz év fölötti korosztályt céloztuk meg. A játékot már Németországban is lefordították és használják.

A Luther-kártyajátékban a résztvevők írnokokat személyesítenek meg, akiknek az a céljuk, hogy minél hitelesebben „lejegyezzék" a reformátor életének egyes fejezeteit. Miközben a történeteiket bővítik, arra is figyelniük kell, nehogy a vetélytársaik különféle trükkökkel meghamisítsák vagy lerövidítsék a leírtakat.

Kiértékelték a 2017-es reformációi emlékév eseményeit a Reformációi Emlékbizottság tagjai

2017. december 12.

A bizottság tagjai áttekintették az elmúlt hét év és különösen is a 2017-es emlékév tapasztalatait. Folyamatban lévő munkákról, előkészületben lévő további projektekről is döntöttek az Északi Evangélikus Egyházkerület Püspöki Hivatalában. Gáncs Péter püspök áhítatában felhívta a figyelmet arra, mennyire jó a felegyenesedett testtartás, mert az nem csak a gerincünknek tesz jót, de általa felkiáltójellé is válhatunk, melynek mélyebb tartalma lehet. Elmondta, hogy bár szkeptikus volt az emlékévvel kapcsolatban, számára mégis számtalan csúcspontja volt az évnek. Fabiny Tamás méltatta az ökumenikus programokat és a rengeteg konferencia, a püspöki és zsinati nyilatkozatok, koncertek, megjelent kiadványok és médiamegjelenések jelentőségét. Úgy értékelte, hogy a reformáció üzenete minden bizonnyal eljutott a magyar emberekhez. Hafenscher Károly elmondta, hogy kiváltság volt, hogy megélhettük ezt az évfordulót, de a folyamatban lévő projektek miatt a leltárkészítés még hátra van. Áttekintették a bizottság pénzügyi helyzetét és a pályázati elszámolásokat, majd szó esett a 2019-ig tartó tervekről.

Luther a jezsuitáknál

2017. december 20.

Az Ars Sacra Alapítvány rendezésében mutatták be a Luther Márton életéről szóló, tízrészes film 6–10. epizódját Budapesten, a jezsuita rend Horánszky utcai Párbeszéd Házában. Az egyes epizódok között kerekasztal-beszélgetésre került sor, amelyen Richly Zsolt, a film rendezője, Sajgó Szabolcs jezsuita szerzetes és Fabiny Tamás püspök, a film egyházi felelőse vett részt. A fórumot Veres Emese Gyöngyvér újságíró vezette. A közönség nagy érdeklődéssel követte a vetítést és a beszélgetést. Többen nagyon elismerően nyilatkoztak Luther életének ilyen újszerű, dramatikus és művészi feldolgozásáról.

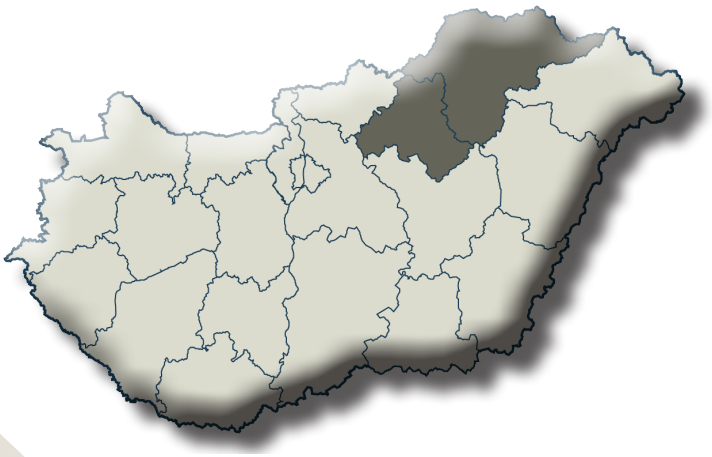

CONSERVANDO ET RENOVANDO

„Azt pedig tudjuk, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál, azoknak, akiket örök elhatározása szerint elhívott.” (Róm 8,28)

Gyülekezeteink híreiből

Borsod–Hevesi Egyházmegye

Mit ünneplünk október 31-én?

Buday Barnabás,
a Borsodi Egyházmegye esperese

Az Arnóton 2017. október 8-án tartott családos istentiszteleten elhangzottak szerkesztett változata.

Sziasztok!
Október végén az egyházunk születésnapját ünnepeljük. Luther Márton bátor kiállására emlékezünk. Idén nagy ünnepünk lesz, mert az ötszáz éves évfordulót ünnepeljük. Ötszáz év egy fél évezred! Azóta sok ezer meg tízezer ember csatlakozott ahhoz a közösséghez, melynek mi is tagjai vagyunk: az evangélikusokhoz. Másképpen is mondjuk ezt: a protestánsokhoz. A reformátusokkal közösen protestánsoknak nevezzük magunkat – merthogy ők is számon tartják Luther Márton tetteit.

A reformációról beszélünk: a szó lényege a formálás, azaz az alakítás, a gyúrás. A reformálás pedig azt jelenti, hogy valamit visszaformálok, visszaformázok az eredetire, az eredeti alakjára. Ezt tette Luther Márton és aztán a barátai a hitünk gyakorlatával kapcsolatban. Hogy hogyan gondolkozunk az Istenről, és hogyan ünnepeljük őt. Hogy kire figyelünk, amikor róla beszélgetünk. Például volt olyan elképzelés, hogy ne csak a Biblia legyen a tájékozódásunk alapja, hanem vegyük legalább olyan komolyan azt, amit mások kigondoltak róla. Fontos és nagy emberek gondolatai néha elhomályosították azt, amit Jézus tanított! És ez nagyon nem jó, mert nekünk nyilván sokkal érdekesebb, hogy Jézus mit mondott, mint az, hogy egy ember – akármilyen tudós volt meg kedves – mit gondolt róla.

Sokszor ki akarjuk dobni mindazt, ami régi. Az egészet. Otthagyni és kezdeni valami újat. Sokszor sikerül is. Tudod, amikor hirtelen kinyitod a fiókod az íróasztalodon, és megtalálod benne a rengeteg odagyűlt kacatot, ami már nem kell. Veszélyes, hogy olyan módon kezdünk gondolkozni, hogy minden régit egyszerre kidobunk. Mi lenne így velünk? Nem tetszik a pulcsim, veszek helyette újat, nem tetszik a fotel, mert..., veszek helyette újat. Nem tetszik a családom, veszek helyette újat?

Itt nem arról van szó, hogy Luthernek nem tetszett volna, és kidobta az akkori istentiszteletet vagy azt, ahogy az Istenről beszéltek. Nem kidobta, hanem végiggondolta, hogy mi az, ami nem helyes. Az elődeitől nem elszakadni akart, hanem helyreállítani azt, amit elrontottak.

Te tudod, hogy jó a csapat, de az edző nem olyan, mint a régi. Aki teljes odaadással fejlesztett titeket. Most, hogy új vezetőtök lett, sokkal inkább arról van szó, hogy lett szép, új mez, abban lehet megjelenni, néha felvonulni, készülhetnek menő fotók! Persze ez is fontos, de sokszor csak arra figyelünk, hogy a külcsín megfelelő legyen... És az igazi lényege a dolgoknak elvész. Mert egyszerűbb nem a lényegesre figyelni és csak azt teljesíteni, ami előírt. Mintha meg kellene tanulnod egy verset – egy olyat, amit tényleg tudni kell fejből, hiszen mindenki tudja, mondjuk, a *Himnusz*t –, de tudod, hogy csak az első versszakot fogják kikérdezni, és te csak azt tanulod meg. A vizsgán átmész, a számonkérésen megfelelsz – csak épp a lényeget rontottad el, nem tudod mindazt, ami pedig fontos vagy fontos lesz, illetve lenne majd neked.

Luther végiggondolt sok mindent, amit az akkori egyházban – akkor csak katolikus egyház volt – nem szívvel-lélekkel csináltak, és ezeket szóvá tette. Kilencvenöt tételben összefoglalta

mindazt, amivel nem értett egyet. Lett is felháborodás – akkor még Luther egyáltalán nem volt híres –, hogy egy kis szerzetes hogyan meri kritizálni a nagyokat. Azt is tudnunk kell, hogy Luther az életével játszott, mert korábban nagyon sokszor azokat, akik mást gondoltak, mint a központ, sokszor keményen megbüntették – volt, hogy ki is végezték.

Luther iszonyú sokat gondolkozott azon, hogy ki az Isten. Azt gondolta, hogy neki, Luther Mártonnak – illetve mondjuk a rendes nevét: Martin Luther, hiszen német ember volt – rengeteg mindennek meg kell felelnie ahhoz, hogy Isten őt szeresse. Tényleg küzdött keményen sok évig! Aztán egyszer csak egy pillanatban hirtelen megértette a lényeget: hogy az Isten nem azért szereti őt, mert valamilyen. Mert okos, mert szép, mert jól tanul, vagy egyszerűen csak jó – hanem *csak úgy* szereti, mindazzal együtt, amilyen. Fogunk még erről jó sokat beszélni, mert ez a lényege az egész ünnepnek. Ez a lényege annak, hogy istentiszteleten vagyunk. Hogy átéljük Isten szeretetét, megértsük, tudatosuljon bennünk – és aztán ez határozza meg a magatartásunk a többiek felé.

Amikor Luther mindezt megértette, onnantól nem hagyta őt nyugodni, hogy mások ezt nem látják, nem élik át, nem tudják. És ezért mert szembemenni azokkal, akik fenyegették őt. Odaállni a sok díszes ruhás fejedelem elé, meg a császár elé – képzeld el, hogy a Parlamentbe kellene menned, és ott a képviselők előtt megvédeni magadat – és nyilvánosan elmondani mindazt, amit kérdeztek tőle! És nyilván nagyon félt, de mégis megtette.

Ha nem tette volna meg, ma valószínűleg nem ülhetnénk itt, nem lehetne a barátainkkal együtt lenni, nem tudnánk élvezni a gyerek-istentiszteletet sem. Még – valószínűleg – tábor se lenne nyáron. Vagy legalábbis nem olyan, mint a mostani. Október végén, 31-én ezt fogjuk megünnepelni! Megköszönjük Istennek, hogy Luther Mártont adta, aki el tudta magyarázni az embereknek, hogy Isten hogyan szereti őket. Ámen.

Luther 500

Miskolc, 2017. február 1.

A Miskolcon élő három gyülekezetben mindenhol működnek a bibliaórák közösségei. Ebben az ünnepi esztendőben havonta egy alkalommal vetített képes előadásra gyülekeztek, hogy segítségükkel áttekintsék az egyháztörténelem folyamatát az előreformátorok idejétől kezdve egészen a miskolci protestantizmus megjelenéséig. A nyári hónapok kivételével így összesen tíz előadásra került sor, melyeket a gyülekezetek valamelyikében tartottak.

Mindenki kézbe kapott egy kiadványt, mely az egész esztendő programsorozatát tartalmazta. Emlékül gyülekezeti pecséttel és aláírással is megerősítették megjelenésüket. December utolsó napján Molnár József diósgyőri és diósgyőr-vasgyári lelkész előadása az előreformátorok korát idézte. A nagyjából ötvenfős közösséget a belvárosi gyülekezet szeretetvendégségre hívta az alkalom után. Februárban a vasgyári gyülekezet Hrabács termében folytatódik a megkezdett sorozat.

Luther élete és hatása

Miskolc, 2017. január 24.

Luther élete és hatása címmel tartott előadást Sándor Frigyes evangélikus lelkész a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége miskolci csoportjának rendezésében, a belvárosi evangélikus templom gyülekezeti termében. Martin Luther (magyarosan: Luther Márton, németül eredetileg Martin Luder) 1483. november 10-én született, és 1546. február 18-án halt meg. A protestáns reformáció szellemi atyja, lelkész, reformátor. Ágostonrendi szerzetesként lett teológus és professzor, a wittenbergi egyetem bibliatanára. A szükséges reformokat sokáig az egységes egyház keretében szerette volna elérni. Nyelvi és írói adottságai és karizmatikus személyisége széles visszhangot váltottak ki, ami véget vetett a katolicizmus középkori európai egyeduralmának. Az általa lefordított Luther-biblia a német nyelvterületen ma is az egyik legfontosabb bibliafordítás.

Betegek világnapja

Miskolc, 2017. február 11.

A betegek világnapján a figyelem középpontjába a beteg ember, a gyógyulás és a gyógyítás ügye kerül. 2017-ben világszerte huszonötödik alkalommal emlékeztek meg e napról. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház és Egyetemi Oktatókórház Isteni irgalmasság ökumenikus kápolnájában e dátum környékén minden esztendőben megemlékezést tartanak váltakozva a római és a görögkatolikus, illetve a protestáns (evangélikus, református) egyházak szervezésében. Molnár József evangélikus és Gecse Attila református kórházlelkész szervezte a megemlékezést. So-

kan gyűltek össze az alkalomra, a közös éneklés után Csiba Gábor főigazgató főorvos köszöntötte a megjelenteket, és méltatta a négy kórházlelkész itt végzett szolgálatát. A liturgia részeként a két szervező lelkész egy-egy prédikációban foglalta össze igei üzenetét.

Ezután a Pitypalatty-völgyi Református Általános Iskola gyermekei adtak ünnepi műsort. Az egyetemes könyörgést a négy kórházlelkész és a főigazgató imádsága vezette. Az áldás és a záróének után agapé keretében volt alkalom arra, hogy a gyógyultak gyógyítóikkal újra találkozhassanak.

„Az igaz ember hitből fog élni” (Róm 1,17)

Miskolc, 2017. február 22.

Összefogtak a város evangélikusai, hogy havonta találkozzanak, hitben erősödjenek, ismeretekben gazdagodjanak, és testvéri közösségben épüljenek. Három gyülekezet – a miskolc-belvárosi, a diósgyőri és a vasgyári – tagjai. A február 22-i alkalmon a vasgyári gyülekezet Hrabács József termében találkoztak. Miután közösen elénekelték „Erős vár a mi Istenünk” kezdetű énekünket, Bálint Péter gyülekezeti felügyelő köszöntötte a jelenlévőket a 291. ének lutheri gondolatával: „Adj békét a mi

időnkben, / Úristen, téged kérünk.” A helyi lelkész, Molnár József zsoltárt olvasott, majd közösen imádkozták énekeskönyvünk szerda esti imádságát.

A nap előadását *A korai katolikus egyház bemutatása* címmel Sándor Frigyes tartotta. A pápai címerből indultak ki, szó volt az invesztitúraharcokról, a szerzetesrendek szerepéről, a Fugger-ház pénzügyi manővereiről, hatalmi harcokról Európán belül és az iszlám hódítások veszélyeiről. Az előadás után közös imádság, Miatyánk és ének következett.

A nők szolgálata a gyülekezetben

Ózd, 2017. március 8.

A nők ökumenikus világimanapját tartották Ózdon. Az áhítatot Lezákné Hajdú Enikő református lelkipásztor tartotta, melyben a nők szolgálatának lehetőségére helyezte a hangsúlyt. Együtt imádkoztak, énekeltek református, katolikus és evangélikus nők ezen az alkalmon. A Fülöp-szi-

getek történetéről, világáról, valamint az imanap témájáról Tóth Melinda Anna evangélikus lelkész tartott előadást. Beszélgetéssel folytatták az alkalmat, melyet közös asztalnál imádsággal és énekkel fejeztek be. Újra tudásban és lélekben gazdagodva zárult a minden évben megtartott alkalom.

Fabiny Tamás az arnóti gyülekezetben szolgált

Arnót, 2017. április 30.

A Jó pásztor vasárnapján Fabiny Tamás püspök szolgált prédikációval az Arnót-Újcsanálosi Evangélikus Egyházközségben. Az igehirdetésben el-

hangzott: mindenki elhívása szerint, a saját helyén maga is istentiszteletet végezhet, függetlenül attól, hogy éppen milyen hivatást gyakorol. Az alkalom után Túróczy Zoltánról és Pártay Tivadarról emlékeztek meg az Arnót Község Önkormányzata által szervezett emlékparkavató ünnepségen.

Kiállítás mutatja be a protestáns iskolák történetét

Miskolc, 2017. május 20.

Protestáns iskolatörténeti kiállítást nyitottak Miskolcon, mely a Kárpát-medence református és evangélikus intézményeinek múltját mutatta be. A tárlatot a Református Tehetséggondozó Alapítvány, a Tiszáninneni Református Egyházkerület, az Északi Evangélikus Egyházkerület és a Herman Ottó Múzeum közösen szervezte. Cserhátiné Szabó Izabella, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspökhelyettese a kiállításmegnyitón rávilágított, hogy az iskola generációkat összekötő bárka, melyben „tanítók és tudásra szomjasak” együtt vannak jelen. Csomós József tiszáninneni református püspök kifejtette, hogy az oktatás akkor kezdődött, amikor az Úr ezt mondta Mózesnek: *„Beszéld majd el fiaidnak és unokáidnak... Tudják meg ebből, hogy én vagyok az Úr!”*

A város részéről Papp Ferenc kulturális főtanácsadó köszöntötte az egybegyűlteket, és rámutatott, hogy Felső-Magyarországon több tízezer család köszönheti tudását, emberi tartását a protestáns iskoláknak. Ábrám Tibor, a Református Tehetséggondozó Alapítvány kuratóriumi tagja elmondta, hogy a Kárpát-medencében több mint 1300 helyen működik egyházi fenntartású intézmény.

Pünkösdi nyílt napot tartottak a Miskolci Egyetemen

Miskolc, 2017. május 26.

Egyházi iskolák diákjai számára rendeztek Ökumenikus Pünkösdi Nyílt Napot a Miskolci Egyetemen. „Karriert is adunk, nem csak diplomát” – ezzel a mottóval invitálták a fiatalokat, hogy megismerjék a karokat és a képzéseket. A nyílt napot a Miskolci Egyetem, a Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészség és a történelmi egyházak szervezték. Öt egyházi középiskola diákjai töltötték meg az egyetem díszauláját. A Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium, a Fráter György Katolikus Gimnázium, a Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium, a Fáy András Görögkatolikus Szakgimnázium és a Lévay József Református Gimnázium tanulóit először Torma András köszöntötte. A Miskolci Egyetem rektora elmondta: a résztvevők életük legfontosabb döntése, a pályaválasztás előtt állnak. Balog Zoltán emberi erőforrások minisztere levélben köszöntötte a nyílt nap résztvevőit.

Makkai László görögkatolikus püspöki helynök beszámolt arról, hogy a Miskolci Egyetemen több évtizede működik ökumenikus lelkészség négy felekezet részvételével. A köszöntőket ökumenikus istentisztelet, majd közös imádság és éneklés követte, utána pedig megkezdődtek az egész napon át tartó programok.

Felvidéki hittantábor

Sátoraljaújhely, 2017. július

Négy felvidéki településről érkeztek evangélikus hittanosok a Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség sátoraljaújhelyi vendégházába július közepén: Sajógömörről, Tornaljáról, Gömörhosszúszóról és Lőkösházáról a diákokat kísérő szülőkkel, presbiterekkel és felnőtt ifitagokkal. Az utóbbi években bővülő és erősödő kapcsolat folytatása ez, hiszen az elmúlt években is szerveztek az ottani gyülekezetek ifjúsági tábort magyarországi és szlovákiai lelkészekkel és munkatársakkal közösen.

A tábort támogatta a gyülekezeti és missziói osztály gyermek- és ifjúsági pályázatával, hogy a résztvevők méltó körülmények között nyaralhassanak. A Felvidéki Missziós Központ a gyerekek étkeztetését, valamint a belépőjegyeket állta. A tokaji gyülekezet kreatív elemekkel (Luther- és Luther-rózsa-stencilfestéssel) színesítette a reformációi emlékév témájából merítő programot. Fontos volt a közös értékek és az evangélikus identitás megerősítése. A reformáció eseményeit tanulmányi verseny keretében sajátították el a gyerekek, illetve a magyar és a szlovák történelem, valamint a reformáció kapcsolatának megjelenítése is teret kapott.

Ifjúsági tábor

Sima, 2017. július 9–14.

Közel ötven fővel indultak el fiatalok Borsod-Abaúj-Zemplén megyébe, egy mindössze harmincegy lélekszámú községbe, Simára, hogy hat tartalmas napot tölthessenek el együtt. Minden napot zenés ébresztővel kezdtek, majd közös, de mégis egyéni igetanulmányozással vágtak neki a napnak. Minden délelőtt igei gondolatok hangozhattak el, majd kiscsoportos beszélgetések nyújtottak lehetőséget a továbbgondolásra. Délután egyéni csendességre volt lehetőség, illetve szabadtéri játékokra. Mindennap megnéztek egy keresztény filmet is, és vacsora után újabb igei alkalmat tartottak. Esténként elhangzott egy bizonyságtétel, utána pedig közös, csendes beszélgetésre is sor került.

A csendeshét alapigéje Ezékiel próféta könyvéből volt: *„Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek”* – ez alapján épültek fel az áhítatok is. Első este a hit által való üdvözülésről hallhattak. Másnap reggel a majdnem keresztény élettel ismerkedtek meg, este pedig felhívást kaptak: *„ébredj fel, aki alszol”*. Kedden az Isten országába vezető útról és a hit által való megigazulásról folyt igetanulmányozásuk. Szerdán a Lélek bizonyságtételéről hallottak. Csütörtökön a hívőkben lévő bűn és bűnbánat valóságát vizsgálhatták meg saját életükben, pénteken pedig a szív körülmetéléséről szóltak az alkalmak.

Új közösségi termet szenteltek fel Sátoraljaújhelyen

Sátoraljaújhely, 2017. szeptember 2.

Csendesnapot tartottak a sátoraljaújhelyi evangélikus templomban, majd új közösségi termet szenteltek fel, amelyet a korábban a településen szolgáló, ám tragikus hirtelenséggel elhunyt Mezey Gábor lelkészről neveztek el.

Ünnepelt a putnoki gyülekezet a reformáció jubileumán

Putnok, 2017. szeptember 16.

A reformáció ötszáz éves jubileuma alkalmából ünnepi istentiszteletet tartottak Putnokon az evangélikus templomban. Az igét a 46. zsoltár alapján Tóth Melinda Anna evangélikus lelkész hirdette, aki elmondta, hogy a reformációt Luther Márton indította el, melynek ma is a követői vagyunk.

Egyedül Krisztus az, akire ő is feltekintett, általa szolgált, de mi is ebben éljük keresztény életünket.

Az ünnepen Ózd város vegyeskara szolgált. Színvonalas műveket hallhattak a jelenlévők. Az istentisztelet végén öröm volt együtt énekelni az „Erős vár a mi Istenünk”-et. Az alkalom szeretetvendégséggel és közös beszélgetéssel ért véget.

Gyülekezeti napot tartottak Diósgyőrben

Diósgyőr, 2017. szeptember 17.

Gyülekezeti napot tartott a Diósgyőri és a Diósgyőr-Vasgyári Evangélikus Egyházközség. Ebben az évben a helyszín a diósgyőri várkert volt. Közös istentisztelet után a jelenlévőket a helyi gyülekezet presbitériuma hívogatta az időközben elkészült gulyáslevesebédre. A jó hangulatú és az időjárással is dacoló alkalom közös beszélgetésekkel és a távolabbról érkezőkkel való ismerkedéssel telt. Évente két alkalommal találkozik a két gyülekezet ilyen szervezésben.

Luther Nagy Lajos udvarában

Miskolc, 2017. szeptember 24.

A sorozat szeptemberi rendezvényét a három miskolci gyülekezet újra együtt ünnepelte, de ez alkalommal rendhagyó módon, a diósgyőri vár

lovagtermében. A közel kétszáz fős gyülekezetet Kiss János alpolgármester szólította meg az önkormányzat nevében, kiemelve a városvezetés köszönetét, amelyre a helyi evangélikusok városi szolgálata indította. A vendéglátó diósgyőri gyülekezet lelkésze, Molnár József rövid áhítattal szolgált 1Tim 2,4 alapján. Ezután a januárban meghirdetett programsorozathoz hűen Sándor Frigyes lelkész tartott vetített képes előadást, melynek során a reformáció közvetlen hatásait érzékeltette a közönséggel.

A Miskolc-Belvárosi Evangélikus Egyházközség Luther Kórusának szolgálatával folytatódott a program. A lovagteremben először éneklő kórus csodálatos hangja igazi élmény volt mindenki számára. Sándorné Povazsanyecz Gyöngyi lelkész gondolatébresztőjének kiindulópontja ősi köszöntésünk, énekünk volt. Az Erős vár a mi Istenünk! most egészen új értelmet nyert e várfalak között. A kórus – megerősítve ezt – el is énekelte a megjelenteknek, majd a búcsúszó után a jelenlévőkkel közösen újra elhangzott énekünk első versszaka.

A reformáció jegyében rendezték meg a XXIV. Veczán Pál egyházzenei kórustalálkozót

Miskolc, 2017. október 12–15.

Négy nap, négy helyszín, húsz kórus – és felcsendültek egyszólamú gregorián énekek, többszólamú kórusművek, gyülekezeti énekek és hangszerekkel kísért darabok is. Az ingyenes program célja volt, hogy lehetőséget adjon más felekezetűek vagy egyházon kívüli zenekedvelők számára is a kórusokkal való találkozásra, az elcsendesedésre. Fontos, hogy a különböző templomokban szolgáló kórusok megismerhessék egymást, bővíthessék repertoárjukat, tapasztalatot cserélhessenek, inspirációt nyerjenek a hangszerelési lehetőségeket illetően. Ezért álmodta meg huszonnégy évvel ezelőtt a néhai Veczán Pál miskolci evangélikus esperes a kórustalálkozót.

„Nem sokat ér, ha magunkban dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy harmónia, amiben mind egyek lehetünk” – vallotta

az esperes. A reformáció ötszázadik évfordulója alkalmából idén minden kórus egy Luther-feldolgozású művel is készült. A közönség pedig miskolci vendégművészekkel is találkozhatott.

Egerben nyitotta meg új szociális és fejlesztő központját az Ökumenikus Segélyszervezet

Eger, 2017. november 7.

Az Eger Megyei Jogú Város Önkormányzatával folytatott szoros együttműködésnek köszönhetően befejeződött az épület felújítása, megtörtént a helyiségek felszerelése, és felállt a szociális szakemberekből álló munkatársi csapat is. A megnyílt új központ céljairól, szolgáltatásairól és a jövőbeni tervekről hivatalos sajtótájékoztatón számolt be Lehel László, az Ökumenikus Segélyszervezet elnök-igazgatója, aki elmondta: az elmúlt években több alkalommal is felmerült az igény, hogy az Ökumenikus Segélyszervezet szociális és fejlesztő központot nyisson Egerben.

Lévai Anikó, az Ökumenikus Segélyszervezet jószolgálati nagykövete köszönetet mondott Eger városának, illetve vezetőinek, hogy befogadták az Ökumenikus Segélyszervezet intézményét.

Nyitrai Zsolt országgyűlési képviselő, miniszterelnöki megbízott köszönetet mondott az önkormányzat és a segélyszervezet kiváló együttműködéséért, melynek köszönhetően megnyílhatott az Ökumenikus Segélyszervezet első Heves megyei központja.

Habis László, Eger MJV polgármestere beszédében örömét fejezte ki, hogy az országos viszonylatban emblematikus szakmaisággal és emberséggel fémjelezett Ökumenikus Segélyszervezet megjelenésével teljessé vált a város szociális szolgáltatási köre.

Gyermekkarácsony Mandabokorban

Nyíregyháza, 2017. december 16.

16 órakor a mandabokori evangélikus gyülekezetben lázasan készültek gyermekek, fiatalok, hogy a hetek óta próbált színdarabokat, pásztorjelenetet, verseket, énekeket, fényszínházat előadják. Az imaház teljesen megtelt családtagokkal, akik alig várták, hogy gyermekeiket láthassák a színpadon. Hálásak vagyunk a sok fiatalért, szolgálatukért, hogy Jézus Krisztus születésének történetét többféle módon színpadra vitték.

Karácsonyi ünnepséget tartottak Nyíregyházán

Nyíregyháza, 2017. december 17.

Karácsonyi ünnepséget tartott ezüstvasárnap a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség. Az alkalmat Zsarnainé Urbán Nóra óvodalelkész igehirdetése nyitotta meg. Színvonalas műsort adtak a Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola óvodásai, a gyülekezet gyermekórás csoportja, valamint az ifjúsági bibliaórások. Az ünnepség a mandabokori ifjúság fényszínházával zárult.

A szeretet adományai

Miskolc, 2017. december 19.

Advent időszakában a várakozással teli reménység, a szeretet különböző megnyilvánulásai hangolnak rá a karácsonyi időszak eseményeire. Így volt ez a miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnáziumban is, ahol az idén három miskolci intézménynek gyűjtöttek adományokat a szeretet nevében.

„A jókedvű adakozót szereti az Isten” – Pál apostol gondolatainak jegyében kezdték meg a Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola tanulói az adománygyűjtést a miskolci Éltes Mátyás Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény növendékei számára, akiknek túlnyomó része nehéz körülmények között élő, sérült, hátrányos helyzetű gyermek.

A Gyermekvárosban állami gondozásba, illetve ideiglenesen gondozásba vett gyerekek nevelkednek. Napról napra gyűltek a gimnáziumi és szakgimnáziumi osztályaink részéről a felajánlások, amelyek egy osztályteremnek majdnem a felét elfoglalták.

A Tüskevár óvoda sérült gyermekeinek is szerettünk volna szebb karácsonyi ünnepet szerezni, tenni valamit értük lehetőségeink szerint. Jeleztük ezt a szülőknek is, ha ők is úgy gondolják, csatlakozzanak ehhez a kezdeményezéshez. Megható volt látni, milyen sok ajándék gyűlt össze.

Hajléktalanokat ajándékoztak meg az ózdi evangélikusok

Ózd, 2017. december 19.

Az ózdi gyülekezetben már több éve hagyomány, hogy hajléktalanok jönnek karácsony ünnepét

megünnepelni. „Nemcsak a gyülekezettel lehettünk velük együtt, hanem iskolások is boldogan vettek részt ezen az alkalmon. Gyűjtésünk által újra támogattuk a hajléktalanok helyi közösségét. Az ajándékokat vendéglátás után adtuk át, és öröm volt együtt lenni, mert mindenki megajándékozott volt” – írta Tóth Melinda Anna lelkésznő.

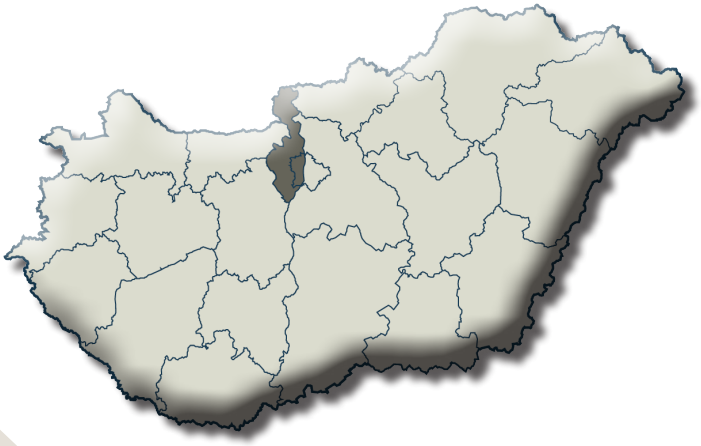
A negyedik gyertya is ég Miskolcon

Miskolc, 2017. december 24.

Meggyújtották a negyedik, a szeretet gyertyáját is Miskolc adventi koszorúján. A Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium tanulói szolgáltak zenés, énekes műsorral az ünnepségen, majd Sándor Frigyes beszélt a fényről, a világosságról, amelyre életünkben szükség van. A segítségnyújtás és az összetartozás fontosságáról beszélt Kriza Ákos, Miskolc polgármestere, szeretetet, békét és meghitt nyugalmat kívánva minden családnak az ünnepek alatt. A polgármester Deák Csabával, a Miskolci Egyetem kancellárjával közösen, a betlehemi lángról gyújtotta meg a szeretet gyertyáját az adventi koszorún.

Cserkészek segítségével szét is osztották a betlehemi lángot, amelyet így mindenki hazavihetett, miközben az ünnepség résztvevőit teára és mézeskalácsra is vendégül látták.

Budai Egyházmegye

Vissza az evangélium forrásához! Vissza Krisztushoz!

Bence Imre, a Budai Egyházmegye esperese

Tizenöt évvel ezelőtt, amikor első esperesi székfoglaló beszédemet tartottam, az esperesi szolgálatot – amelyet mindenki magasabb egyházkormányzati feladatnak nevez – én alacsonyabb egyházkormányzati szintnek neveztem. Az egyházban a legmagasabb és a legfontosabb egyházkormányzati szint az élő közösségben, a gyülekezetekben van. S így tartom ezt ma is, amikor két és fél ciklus után leteszem az esperesi szolgálatot. Sok fontos, a gyülekezet építésében elengedhetetlen feladat vár. S a választási ciklusoknak egyértelmű jelentősége az lehet, hogy egy feladat hordozásába ne egy ember fáradjon bele. Népiesen szólva: tolja egy kicsit más is ezt a nehéz talicskát!

Reformációt ünnepeltünk az elmúlt 2017-es évben és az a reményem, hogy a méltóképpen való ünnepléshez elsősorban az tartozik hozzá, hogy az igét egyre nagyobb örömmel s erővel hirdetjük, hogy keressük az utakat a vigasztalás evangéliumával az emberekhez, és hogy a Krisztus testének közösségében maradva végezzük a szeretetből fakadó segítő szolgáltunkat.

Hálás vagyok Istennek, hogy ebben a másfél évtizedben sok-sok ajándékkal halmozott el. A Budai Evangélikus Egyházmegye kicsinysége ellenére sem homogén. Nem csak azért, mert a lelkészek sokszínű teológiai látással és kegyességgel bírnak, hanem azért is, mert más a szociális háttere és szocializációja minden egyházközségnek. Jó volt megtapasztalni, hogy ebben a sokszínű közegben összeköt bennünket a reformációban újra felfedezett evangélium és a Krisztus szeretete. És a reformáció kincseit minden közösség más és más módon igyekszik nem csak megőrizni, hanem kamatoztatni is.

Már az elmúlt években is megfigyelhető volt, hogy a gyülekezeteknek kevés igénye van egyházmegyei alkalmakra. Egyrészt azért, mert szinte minden gyülekezetnek megvan az a sokszínű szolgálati palettája – szeretetvendégségek, értelmiségi körök, összegyülekezés napja, fesztivál, szabadegyetemi előadás, kirándulások, mozgalmas gyülekezeti hétvégék –, amely eleve aktivitást igényel. Másrészt Budapesten rengeteg alkalom várja az érdeklődőket, egyházi vagy egyházközeli szervezésben rendezett alkalmak sorára invitálják a gyülekezeti tagokat. És a gyülekezetek közötti átjárás is természetesebb. Harmadrészt azért, mert abban a nagyvárosi közegben, amelyben élünk, a gyülekezeten belüli közösség építése is sokkal több energiát igényel, mint egy kisvárosban vagy egy faluban. De azért tudunk egymásról, és hordozzuk is egymást.

A reformációi emlékév inkább kérdéseket vet fel bennem: Tudtuk-e az evangéliumot, az újra felfedezett evangéliumot megszólaltatni s a hiteles képviselői lenni a félelmeket és bizonytalanságot hordozó emberek között? Vajon keresztyéni módon használtuk-e fel azokat az anyagi lehetőségeket, pénzügyi kereteket, amelyeket erre az évre egyházi vagy állami részről szántak? Vajon nem öltünk-e értelmetlenül sok-sok milliót olyan dolgok megvalósulásába, amelyek ellen Luther vagy reformátortársai tiltakoztak volna? Vajon nem voltak-e túl belterjesek és csak a „maggyülekezetet” megszólítók az alkalmak, melyeket szerveztünk, vagy tudtunk-e tényleg nyitni azok felé, akik az egyház perifériáján vannak? Nem lett-e sok-sok alkalomra mondvacsináltan ráhúzva a „reformáció” címke,

csak hogy 2017-ben el lehessen adni? Vajon változott-e a gyülekezeti igeolvasási kedv, a templomba járás vagy a lelkesültség az ünnepi év múltával? S tényleg, azért mert sokat foglalkoztunk Lutherrel, hagytuk-e, hogy az Isten foglalkozzon velünk, hogy formálódjunk, hogy reformáció legyen életünkben és közösségeinkben? Vajon nem hanyagoltuk-e el a lelkigondozást, a gyülekezet igazi pásztorolását a központi rendezvények csábító volta miatt? Vajon nem cselekedtünk-e külső kényszerből olyan projektekre is rábólintva, amelyek egyáltalán nem fakadtak a szívünkből?

S amikor ezek és ehhez hasonló kérdések elevenednek fel bennem, akkor hálát adok azért, hogy csak ötszáz vagy csak száz év múlva lesz ilyen kerek évforduló. Addig talán megtanuljuk azt, amire valóban szükségünk lenne: A reformáció valójában evangélizáció volt! Az evangélium üzenetének leporolása után Luther nem akart mást, mint hogy ez az evangélium igehirdetésekben, tanításokban, énekekben, szelíd emberi szóban vagy zengő muzsikában közérthető módon terjedjen. Ezért nekünk sem lehet teljes az ünnepünk, ha nem fogalmazzuk újra hitünk titkait és nem elevenítjük fel a szabadító Isten szeretetét abban a többszólamú hangzásban, amelyet az evangéliumból fakadóan kell megőriznünk.

Az emléktáblák, emlékművek elfakulnak, jelentőségüket vesztik. Az ünnepi kiadványok lapjai elhalványulnak, megsárgulnak, és egyre kevesebben veszik kézbe őket, mert az évforduló adta érdeklődés lanyhulni fog. Az ünnepi évre kiötlött ötleteink elvesznek a felejtés süllyesztőjében. A múlt restaurált kincseit őrizgethetjük, de megújulás nem lehet általuk. A reformációi emlékév múltával sem lehet más a vágyunk, hogy az el nem múló kincs legyen az egyházunkban a legfőbb kincs és érték, és ezzel adjon Isten nekünk valódi megújulást, a forráshoz való visszatérést, Krisztushoz való visszatalálást.

Budavári szabadegyetem

Budavár

A havi rendszerességű budavári szabadegyetem 2017-ben is folytatódott. Szomorú megemlékezéssel kezdődött a február 13-i alkalma. Bence Imre esperes felidézte a nemrégiben elhunyt budavári felügyelő, Pőcze Tibor emlékét, aki hat esztendővel ezelőtt életre hívója és azóta házigazdája volt a szabadegyetemnek.

2017-ben is izgalmas témákkal sokszínű előadók látogattak a szabadegyetemre:

- Csepregi Zoltán egyháztörténész-professzor: *Kortársunk, Luther Márton,* 2017. január 9.
- Korompay H. János, a Magyar Tudományos Akadémia tagja: *Arany János szemérmes hite,* 2017. február 23.
- Röhrig Géza, az Oscar-díjas *Saul fia* című film főszereplője: *József harca az angyallal – a megbocsátás dilemmái,* 2017. március 20.
- Nagy Tamás Ybl-díjas építész: *Kőből, fából házat, igéből várat,* 2017. április 10.

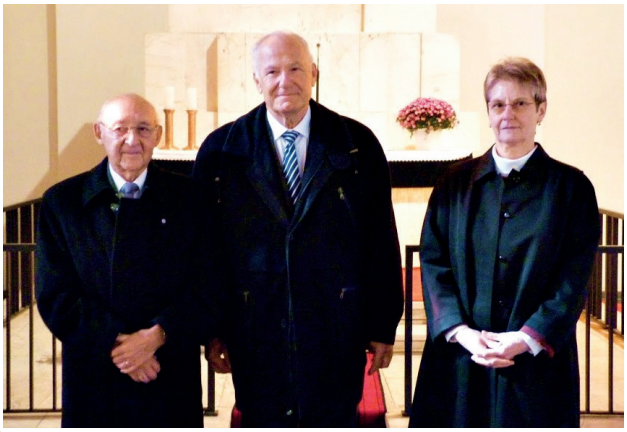

- Bod Péter Ákos közgazdászprofesszor, az Antall-kormány egykori ipari és kereskedelmi minisztere, a Magyar Nemzeti Bank volt elnöke: *Magyarország: lyuk a sajtban,* 2017. szeptember 11.
- Beer Miklós katolikus váci megyés püspök és Fabiny Tamás evangélikus püspök reflektált Hermann-Joseph Frisch *Kedves Márton testvér! Kedves Ferenc testvér!* című kötetére, 2017. október 10.
- Szabó András irodalomtörténész: *Magyar diákok Wittenbergben, valamint Petrőczi Éva költő,* 2017. november 13.
- Sajgó Szabolcs SJ jezsuita szerzetes: *A felekezetközi párbeszéd távlatai,* 2017. december 11.

Dévai Bíró Mátyás-díjat alapított az egyházközség

Óbuda

Templomunk az óbudai Dévai Bíró Mátyás téren áll, déli oldalán található az a tábla, amellyel a Magyar Luther Társaság a „magyar Luther”-nek is nevezett Dévai Bíró Mátyás reformátornak állított emléket 1939-ben. Az emléktábla ihlető hatásaként egyházközségünk presbitériuma – Dévai Bíró Mátyás emlékét és szellemiségét ápolandó – 2015-ben oklevéllel és emlékplakettel járó Dévai Bíró Mátyás-díjat alapított azzal a céllal, hogy az egyházközségért kiemelkedően sokat tett gyülekezeti tagoknak, lelkészeknek, világi személyeknek ezzel is kifejezhesse elismerését és köszönetét.

A díj odaítélésére a gyülekezet tagjai közül bárki ajánlást tehet. Az ajánlásra való felhívást minden évben a pünkösdvasárnapi ünnepi istentiszteleten hirdetjük ki, és a gyülekezeti tájékoztató pünkösdi számában tesszük közzé. Az ajánlásoknak – írásban, indoklással – minden év szeptember első vasárnapjáig kell a lelkészi hivatalba megérkezniük. A díj átadására minden évben a reformáció havában tartott ünnepi istentiszteleten kerül sor.

A díj odaítéléséről a beérkezett javaslatok alapján a presbitérium által megválasztott, öttagú kuratórium többségi szavazással dönt, elnök a mindenkori parókus lelkész. Az eredményt jegyzőkönyvben rögzítik.

Elismerés? Nem azért szolgáljuk az Urat, hogy földi méltatást kapjunk – vallja a hívő keresztyén. Az átadott oklevelek és emlékplakettek azonban igazolták a köszönet e formájának fontosságát. Az átvevők nagy örömmel fogadták az elismerő szeretetet kifejező díjat. *„Méltó a munkás a maga jutalmára”* (1Tim 5,18) – és itt a Károli által fordított jutalmon van a hangsúly. Nem az a feladatunk, hogy igazoljuk valamelyik testvérünk hitéletét, hanem jelezzük életvitelük, a gyülekezeti közösség érdekében végzett kiemelkedő tevékenységük fontosságát. Így vált az oklevél és emlékplakett az önzetlen munka elismerésévé, életműdíjjá.

Bemutatták Balicza Iván igehirdetés-kötetét

Budavár, 2017. február 19.

A Budavári Evangélikus Egyházközség kápolnájában tartott istentisztelet után mutatták be Balicza Iván *Isten koordinátái* című, a Luther Kiadó gondozásában most megjelent könyvét. Először Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora, a Gyakorlati Teológia Tanszék professzora mondta el gondolatait. Ezt követően pedig a kötet megjelenését támogató Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke, Fabiny Tamás beszélgetett a szerzővel többek között életpályájáról, szolgálatáról, igehirdetési gyakorlatáról és a könyvben szereplő prédikációk keletkezéséről.

Illisz L. László gondolatai: „Iván a szövegeinél a Szentírás szilárd alapot kínáló szövegeire építve az élet legmélyebb, legszebb és néha legsötétebb bugyraiba kalauzolja el hallgatóit. Mély bölcsesség, az örömök és persze a kínok személyes megélése, erős hittel átszőtt értelmezése teszi kivételesen értékessé prédikációit. Iván egyszerűen beszél-ír, gondolatai letisztultak, bárki számára követhetőek. Iván sorban olvasott prédikációinak nyomán világosan kirajzolódik előttünk az ösvény, amely évről évre körbevisz a mindennapi hitgyakorlás ligetében. Prédikációiban, írásaiban odafigyelésre, rácsodálkozásra és persze értelmezésre, következtetésre jutunk. Iván igazi nagy szembesítő.”

Hitvita terrakottában – Szoborba öntött reformátorok kiállítása

Budahegyvidék, 2017. február 26.

A budahegyvidéki evangélikus hajlékban volt látható február 26-tól mintegy egy hónapon át Szák Kocsis Pál *A reformátorok arcképcsarnoka* című kiállítása. Az első arckép Vald Péteré. A 12. századi gazdag lyoni kereskedő a hitre jutása után szétosztotta a vagyonát a szegények között, lefordíttatta a Bibliát provanszál nyelvre. Egyházkritikája miatt a pápa kiátkozta. Mellette áll John Wycliffe. A 14. századi angol előreformátor is lefordította a Bibliát. A 14–15. század fordulóján élt Husz János. Wycliffe írásait tanulmányozta, tanaiért a konstanzi zsinaton elítélték, és máglyán kivégezték.

Szemben velük áll Melanchthon. A német teológusnak az Ágostai hitvallás megfogalmazásában komoly része volt. Mellette Luther a Bibliát szorítja magához, mert ő fordította le először a héber és görög eredetiből németre. Ulrich Zwingli svájci reformátor összekulcsolt ujjakkal imádkozik. Zwingli és Luther sokban egyetértettek, de az úrvacsora tanáról, a szertartások miként-jéről, az egyház kormányzatáról nem egyezett a véleményük. Kálvin János, a 16. századi francia reformátor szívére teszi a kezét.

A szobrász korabeli művek alapján törekedett a reformátorok leghitelesebb ábrázolására, és ahogy körbeállította őket, szinte bevonnak a beszélgetésbe.

Az óbudai evangélikusoknak áll a zászló

Óbuda, 2017. április 21.

A húsvétvasárnapi istentisztelet után kivonultak az óbudai evangélikus gyülekezet tagjai templomuk elé. Ez nem egy szokványos ünnepi cselekedet a közösségben. A gyülekezet zászlót állított a reformáció ötszázadik évfordulójára, jelezve a járókelőknek és autósoknak, hogy itt evangélikusok élnek.

A gyülekezet vezetősége köszönetet mondott a zászlóállító, adományozó Sebestyén családnak. Az „Erős vár…” kezdetű énekünk éneklése után került felvonásra a zászló, amelyet magával ragadott a húsvéti szél. „Evangélikus egyházunk jelképe a Luther-rózsa. A rózsa közepében foglal helyet Krisztus keresztje. A kereszt megtisztít a bűntől. A piros szív a mi szívünk. A fehér rózsa a kereszt által megtisztított szívünket és életünket jelképezi. A zöld levelek, a keresztbe kapaszkodó hit, az azúr mező a reménység, az arany körív az üdvösség koronáját jelképezi.”

Egy gyülekezet, egy ejtőernyő

Kelenföld, 2017. április 21–23.

Az idei évben *Reformáció anno* címmel rendezték meg a Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség hagyományos tavaszi gyülekezeti hétvégéjét a balatonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. Az együttlét Gáncs Tamás igazgató lelkész áhítatával és Szepesfalvy Ákos gyülekezeti felügyelő köszöntésével indult. Megtekintették Deák Kristóf *Mindenki* című Oscar-díjas rövidfilmjét. Az este süteményversennyel zárult.

Szombaton reggel Blázy Árpádné lelkész tartott áhítatot. Gombkötő Beáta hitoktató lelkész vezetésével adódott lehetőség egymás megismerésére. A délelőtt folyamán Blázy Árpád lelkész tartott előadást, majd a „felügyelők kamarakórusa” adott ízelítőt a reformációhoz kapcsolódó zenei palettáról.

Ezután fogyaszthatta el mindenki a reformáció korabeli vacsorát. Ifj. Harmati Béla László művészettörténész, a gyülekezet másodfelügyelője, és Bence Gábor karnagy, a gyülekezet kántora művészettörténeti és zenei előadást tartott. Az est Gombkötő Beáta igei képmeditációjával zárult, melyet követően a résztvevők a balatonföldvári Podmaniczky pincészet borkóstolóján folytathatták a beszélgetést

Vasárnap a siófoki evangélikus templomban Lampért Gábor és Blázy Árpád lelkészek, valamint Bence Gábor kántor végeztek szolgálatot.

Próféta a saját hazájában: kilenc évtized felidézése Szőnyi Erzsébettel

Budapest, 2017. május 9.

A XII. kerületi önkormányzattal és a MOM Kulturális Központtal közösen rendezett, *Próféta a saját hazájában?* című sorozatba illeszkedő pódiumbeszélgetésen Szőnyi Erzsébet zenepedagógus–zeneszerzőt látta vendégül az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke.

A vendég bámulatra méltó szellemi frissességgel idézte fel életének elmúlt kilenc évtizedét. Beszélt azokról az évekről, amikor a Szilágyi Erzsé-

bet Gimnáziumban kórust vezetett. Szőnyi Erzsébet a beszélgetés során felidézte Kodály Zoltánnal való együttműködését, azt az időszakot, amikor az utóbb világhírűvé vált Kodály-módszer gyakorlati pedagógiai módszereinek kidolgozásán munkálkodott. Beszélt arról is, amikor Kodály őt küldte Japánba az új zenepedagógiai módszer távol-keleti meghonosításának feladatával.

Vérbeli zenepedagógusként Szőnyi Erzsébet amellett érvelt, hogy a zenei nevelés nem csupán a lélek, az ízlés finomodása miatt fontos, hanem a gyermekek logikus gondolkodása fejlesztésének is remek eszköze lehet. Az életének fontos korszakait szellemes anekdotákkal fűszerező előadó, Kossuth- és Prima-díjas Szőnyi Erzsébet ma is Budapest XII. kerületében lakik, ahol díszpolgárrá is megválasztották.

Jótékonysági Luther-futás Szentendrén

Szentendre, 2017. május 24.

Jótékonysági Luther-futásra került sor Szentendrén a reformáció ötszázadik évfordulója alkalmából a Református Szeretetszolgálat Kárpát-medencei Szeretethídjához kötve. A megközelítőleg ötszáz résztvevő jó hangulatban teljesítette az 500 és az 1517 méteres távot.

Az eseményt Szentendre város segítségével a szentendrei református gyülekezet, a Szentendrei Evangélikus Egyházközség és a Szentendrei Baptista Gyülekezet szervezte. Hála és köszönet a segítőknek, az adományozóknak és a résztvevőknek, akiknek segítségével az ötszáz forintos nevezési díjjal hozzájárulhattunk a szentendrei Bárczi Gusztáv iskola költségvetéséhez, hogy az Értelmi Fogyatékos Gyermekek Oktatásáért, Neveléséért Alapítvány közreműködésével megvalósíthassák a tervezett környezetvédelmi projekthetüket. *„Mert a szegények mindig veletek vannak, és amikor csak akartok, jót tehettek velük.”* (Mk 14,7)

Dévai-díj a zajzoni testvérgyülekezetnek

Óbuda, 2017. május 28.

Az óbudai gyülekezet 2015-ben alapította a Dévai-díjat. Az ötletet a templom falán található emléktábla adta. A díj a gyülekezetért végzett hűséges munkáért életmű-elismerésként kerül évenként átadásra a reformáció havában. 2017-ben a zajzoni testvérgyülekezetünknek rendkívüli kuratóriumi és egyházközségi közgyűlés keretében ítélte oda. Az indoklásban a következő volt olvasható: „a hit és anyanyelv ápolásáért és megőrzéséért folytatott példaértékű tevékenységért”. Az elismerést május 28-án az óbudai gyülekezet jelenlevő tagjaival közösen a vasárnapi istentisztelet keretén belül adta át a kuratórium lelkészi és világi elnöke, Jakab Béla és Győrfi Károly.

A budavári orgona: Peskó után Bach

Budavár, 2017. június 18.

A budavári orgona Peskó Zoltán tervei alapján épült 1960-ban finn segítséggel, majd a terveket 1975-ben a művész fia, Peskó György fejezte be. Az eltelt fél évszázad következményeként az orgona kezdett technikai bizonytalanságokat mutatni, megérett a felújításra. Az állami Reformáció Emlékbizottság egy új hangszer megépítését kezdeményezte a budavári falak közé. Az emlékbizottságnak az volt a fő szándéka, hogy olyan hangszer szülessen,

amely J. S. Bach életművének a legautentikusabb interpretációját teszi lehetővé. A közbeszerzést a Pécsi Orgonaépítő Manufaktúra Kft. nyerte meg.

Az angyalföldi evangélikus egyházközségben még sosem volt „igazi” hangszer, ellenben hatalmas karzata alkalmas orgona befogadására, ezért ezt a közösséget ajándékozták meg az orgonával. Az orgonától 2017. január 8-án koncert keretében búcsúztak el a budavári gyülekezet tagjai. A budavári gyülekezet orgonistája, Bán István egy orgonasípot adott át a Budapest–Angyalföldi Evangélikus Egyházközség lelkészének, Grendorf Péternek, egy nappal később pedig elkezdődött a hangszer bontása. Az énekeket egy elektromos orgona kísérte átmenetileg. A budavári evangélikus templom előkészítése 2017. január 9-én kezdődött meg. Fabiny Tamás püspök 2017. június 18-án ünnepi istentiszteleten szentelte fel a felépült barokk orgonát.

Prédikációjában a püspök arról beszélt, hogy az összhangzathoz, miként a hangszerben a különféle sípokra, a gyülekezetben is mindenféle emberre szükség van, és sorban megfújt néhány orgonasípot. Végül felszentelte az új budavári orgonát.

„Szentek legyetek, mert én, az Úr szent vagyok” (1Pt 1,16)

Piliscsaba, 2017. június 19–24.

Piliscsabán immár huszinötödik alkalommal rendezték meg a Budai és Pesti Evangélikus Egyházmegyék közös konferenciáját. A családos csendeshét házigazdája és szervezője Győri Gábor esperes volt. A délelőtti sorozatot Grendorf Péter lelkész tartotta *Szentek legyetek* címmel. Az esti evangelizációs sorozaton *Hinni taníts, Uram* mottóval Balicza Iván nyugalmazott lelkész szolgált.

A konferencia nyolcvannégy résztvevőjéből harminchat gyermek volt, akikkel két csoportban foglalkoztak: a tizenkét év alattiaknak Tamásy Tamásné lelkész és Bittó Viktória óvodapedagógus, míg az ifis korosztálynak Horváth-Hegyi Ádám teológushallgató tartott alkalmakat. A délutáni szekciókat Ferenczy Ilona zenetörténész interaktív zenei félórái színesítették.

A testvéreknek az év meghatározó pontjává vált ez a konferencia. Örömmel tekintünk a sok fiatalra, akik közül többen évekkel ezelőtt még a legkisebbek táborában voltak, mára pedig az ifis korosztályt erősítik. A Béthel Missziói Otthonban, a béke szigetén Krisztus szeretetét megtapasztalva hála van a szívünkben, és őszintén mondhatjuk, hogy újult erővel folytatjuk a nyarat.

„Szia, Marci bácsi!”

Piliscsaba, 2017. június 25. – július 1.

A Budavári Evangélikus Egyházközség *Szia, Marci bácsi!* címmel tartott egész hetes családos, hittanos és ifjúsági tábort június utolsó hetében. A nap témájához kapcsolódó aranymondásról hangzott el a reggeli áhítat, a liturgiájában Luther-imádságok és énekek csendültek fel. A *Szia, Marci bácsi!* című Luther-mesélés után pedig korosztályonként ültünk le hat kiscsoportban beszélgetni.

A délután programjában helyet kapott a Béthelért végzett közösségi munka, továbbá akadályversenyeknek és nagy közösségi játékok, Luther-vetélkedő is zajlott. A tábor során nem csak korosztályos csoportokban voltunk együtt, hanem úgynevezett családokban is, amelyekben középiskolás fiatalok vezették a közösségi és játékos feladatokat.

Az esti áhítatokon az „Erős vár a mi Istenünk” ének sorai alkották a témát. A péntek estét Luther lakodalmának felidézésével töltöttük: reneszánsz táncházzal, Luther és Bora Katalin életéről szóló „élőképes diavetítéssel” és „menyasszonytortával”. A záró istentiszteleten a Luther-mesék folytatásaként a reformátor életének egyik utolsó gondolata elevenedett meg: „Bizony, koldusok vagyunk!”

Budavárért emlékéremmel tüntették ki Bán Istvánt

Budavár, 2017. szeptember 2.

Bán István orgonaművésznek a 2017. szeptember 2-án megtartott ünnepség keretében Fabiny Tamás püspök laudációját követően Nagy Gábor Tamás polgármester adta át a Budavári Önkormányzat által odaítélt kitüntetést.

A Budavári Evangélikus Egyházközség kántorát kimagasló művészeti tevékenységéért, a Bécsi kapu téri evangélikus templomba épített historikus orgona tervezésében végzett szakértő munkájáért és elkötelezett koncertszervező tevékenységéért díjazták az elismeréssel.

Barátaim vagytok! – Örömhír a városnak

Szentendre, 2017. szeptember 16.

„Az evangelizáció sokkal több, mint egy program – minden az imádsággal kezdődik” – fogalmaznak a szentendrei ökumenikus missziói nap szervezői. A szentendrei evangelizáció kezdeményezése többirányú. Először a gyülekezet közössége felé irányul, arra a felismerésre fókuszál, hogy a keresztény életvitel sajátja a hívogatás, a másik ember megszólítása, az örömhír továbbadása. Ez jelenti egyrészt az egyéni hit feletti töprengést, az egzisztenciális hit megélését, valamint az abból következő, belülről jövő, egyúttal a gyülekezetet építő missziót is.

A fenti elképzeléshez a Szentendrei Evangélikus Egyházközség számos tagja csatlakozott. Horváth-Hegyi Olivér evangélikus lelkész vezetésével

a gyülekezet a jelentkezőknek előzetes felkészítő képzést tartott. A kezdeményezés fő eseménye a 2017. szeptember 16-án megrendezendő ökumenikus evangelizációs alkalom. Ezen a napon a felekezeti összefogásnak köszönhetően a közterekben, a város különböző intézményeiben és a gyülekezetekben színes, testet és lelket felüdítő programokkal és jó hangulattal várták az érdeklődőket. A programban szerepelt többek között kerékpártúra, orgonazenés áhítat, különleges képzőművészeti kiállítás, előadás, filmvetítés, ifjúsági program, flashmob és istentisztelet.

Lelkészi arcképcsarnok és állandó kiállítás

Óbuda, 2017. október 8.
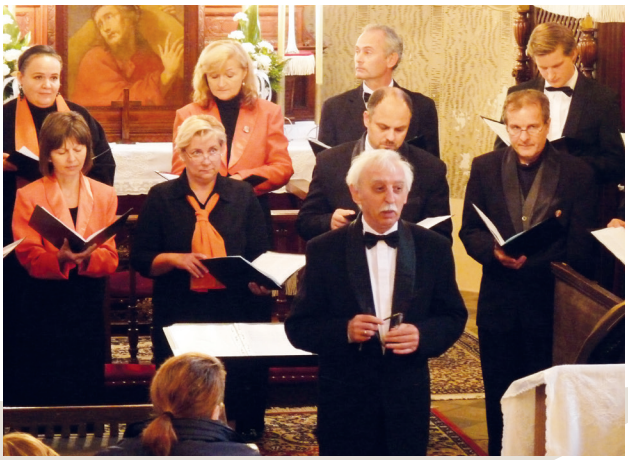
Fabiny Tamás püspök istentisztelet keretében megáldotta az óbudai templom sekrestyéjében a lelkészi arcképcsarnokot és a templom oldalhajókarzata alatt kialakított állandó kiállítást, amely a legmodernebb technológiával készült, és tizenkét tablón mutatja be a gyülekezet történetét a kezdetektől napjainkig.

Három falu reformációi ünnepe Farnadon

Piliscsaba, 2017. október 21.

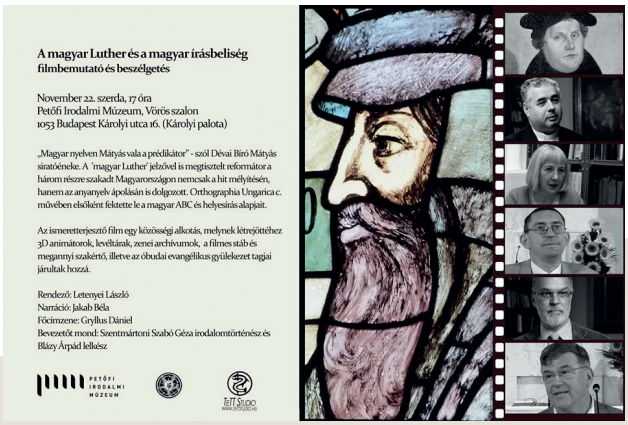
A felvidéki Farnad evangélikus templomában közös reformációi ünneplésre gyűltek össze a farnadi evangélikusok és reformátusok, nagyölvedi és kétyi reformátusok és a piliscsabai evangélikus gyülekezet küldöttsége. Velük ünnepelt a reformátusok lelkészasszonya, a katolikus közösség plébánosa és Farnad polgármesterasszonya. A műsorban a farnadi gyülekezet tagja, ifj. Beréni Marian adott orgonakoncertet, Kézdy Péter piliscsabai lelkész Lucas Cranach festményei alapján beszélt a wittenbergi reformáció történetéről és legfontosabb tanításairól, majd Michal Melisko farnadi evangélikus lelkész tartott szlovák nyelvű előadást a solákról. Végül a zselízi Franz Schubert Vegyeskar adott koncertet. A Farnad környéki protestánsok reformációi ünnepe szeretetvendégséggel zárult.

Film készült Dévai Bíró Mátyásról

Óbuda

Ki is a „magyar Luther”? Sokat hallottunk erről a megtisztelő jelzőről, de kevés ismeretünk van a cím viselőjéről. Nem ismerjük szülőhelyét és idejét, sem halálának dátumát. Munkássága másolatok révén maradt fent, mégis a reformáció korának első magyar képviselője és a magyar nyelv és nyelvtan alapjainak lefektetője. Letenyei László, az óbudai gyülekezet presbitere készített róla egy ismeretterjesztő filmet, melyet DVD formájában minden óbudai evangélikus család, gyülekezet, valamint evangélikus és református oktatási intézmény ajándékba megkapott. A film nem pályázati pénzből készült, hanem gyülekezeti kezdeményezésből. A Duna Televízió október 31-én vetítette le.

Megértettük egymást

Piliscsaba, 2017. október 28–30.

A KÖSZI nyomkereső, készségfejlesztő tábor immár tizenhatodik alkalommal várta az 5–12. osztályosokat. Természetesen ezúttal is a Béthel otthonban töltöttük el a nyomozós napokat Karánsebesy Réka vezetésével. A lelkészi szolgálatot Kendeh K. Péter és Szlaukó Orsolya végezték. A táborban nemcsak a kastélyjáték szereplőit kellett megértenünk, hanem a következő kérdésre is kerestük a választ: „Értjük egymást?”

Ebben az évben a képzeletbeli Európa Expresszen történt rablás köré épült fel az egész táboron átívelő játék. Szombat délelőtt a bábeli zűrzavar nyomán arról beszélgettünk, milyen sok-

féleképpen fejezhetjük ki magunkat. Izgalmas, többállomásos nemzetközi vetélkedő színesítette a délutánt. Vacsora után pedig a Nemzetközi szakácsshow nevű program következett.

Vasárnap délelőtt a tékozló fiú története alapján beszéltük meg a legjobb problémamegoldó módszereket, tippeket és nagyon sokat tanulhattunk egymástól. Ebéd után a Beugró következett, aki pedig még nem élte volna ki ebben a kreativitását, az az esti árnyjátékban pótolhatta ezt. Hétfőn reggeli után pedig következett a Titok nyitja program: előkerült az elrabolt ékszer. A tábor most is a KÖSZI Megálló istentisztelettel fejeződött be, ahol Kendeh K. Péter tartotta az igehirdetést.

A budavári műemléképület rekonstrukciója

Budavár, 2017. október 28.

A budavári evangélikusok nagyszabású építkezésbe fogtak a Fortuna utcában. A templomuk melletti műemlék épületet teljesen felújították, az egyszintes épület tetőtere is beépült. A lelkészlakáson kívül egy akadálymentes közösségi teret és vendégszobákat is magába foglal a parókia.

A Fortuna utcai épület felújítását három éve kezdték el tervezni, a megvalósítás egyebek mellett a gyülekezeti tagok áldozatkészségének, az Emberi Erőforrások Minisztériumának, a Magyarországi Evangélikus Egyháznak, a Városoltalmazó Alapítványnak, valamint az I. és a II. Kerületi Önkormányzatnak is köszönhető.

Az építkezés nem ment könnyen. Kiderült, hogy a tetőszerkezet faanyaga egyáltalán nem használható, nem tehető vissza. A műemlékes szakember részéről nagyon nagy rugalmasságot tapasztaltunk, és az ácsszerkezetről új tervek készültek. Aztán az is kiderült, hogy a beton hiánycikk, s alig van cég, amelyik vállalja, hogy ilyen tételben a Várba szállítson. Végül egy konfirmandus apuka jóvoltából megtörtént a koszorú betonozása.

A reformáció emlékhetén, 2017. október 28-án szentelte fel Bence Imre lelkész a Budavári Evangélikus Egyházközség felújított műemlék épületét. Az esemény a templomban hálaadó istentisztelettel kezdődött.

Koncertek a Budavárban

Budavár, 2017. október–december

Idén októberben rendezték meg a második budavári Bach-fesztivált, mely egyben az első nemzetközi orgonafesztivál is a templomban. A rendezvény mottója „Bach + 1”. A fellépő neves külföldi művészek szabadon alakíthatták műsorukat annak mezsgyéjén, mit is párosítanának szívesen az álomhangszeren Bach-hal. Felléptek: Bán István, Peter Frisée, Roman Hauser, Peter Planyavsky, Johannes Ebenbauer és Susanne Kurz.

Először rendezték meg a budavári evangélikus templomban az adventi koncertsorozatot. December 1-jén Kovács Szilárd, a pécsi székesegyház orgonistája kápráztatott el bennünket Buxtehude, Stanley és Reincken művei mellett saját alkotásaival. A második pénteken, december 8-án Peter Frisée és Roman Hauser bécsi orgonaművészek egy kuriózumszámba menő műsorral érkeztek közénk. A harmadik pénteken, december 15-én Bán István, a templom orgonaművésze zárta az adventi orgonaesteket német és francia barokk művekkel.

A templomban minden hó első vasárnapján 18 órakor állandó orgonasorozat van, adventben december 3-án Deák László mutatta meg a barokk gyöngyszemeit Muffattól Guilainon keresztül egészen Bachig.

Evangélikus templom épül Budakeszin

Budakeszi, 2017. november 29.

A Budakeszi Evangélikus Egyházközség 2009 óta működik önálló gyülekezetként. Lelkészük Lacknerné Puskás Sára, felügyelőjük Benczúr László. Alkalmaikat egy lakóháznak az utcára nyíló részében tartják. Már a gyülekezeti terem kialakításának idején remény volt arra, hogy kinövik ezt a helyet, s ez így is lett. Budakeszin 2001-ben 300 evangélikus él, számuk 2011-re 350-re emelkedett. Közülük 150–160 család címét ismeri a gyülekezet. 30–40 hívő jár rendszeresen a vasárnapi istentiszteletekre. A templomépítés gondolatát inspirálta az is, hogy a gyülekezet felügyelője Prima Primissima-díjas építész.

Budakeszi önkormányzata az evangélikus templom számára a település jelenleg dinamikusan fej-

lődő részén kínált fel területet. A tervezett evangélikus templom 100 fő befogadására lenne alkalmas, gyülekezeti terem, lelkészi hivatal és bibliaórák megtartására alkalmas helyiség is épülne.

Kora téli fagyban, szállingózó havazásban gyűltek össze 2017. november 29-én a budakeszi evangélikus gyülekezet hívei, hogy letegyék leendő templomuk alapkövét. Nem csupán az evangélikus testvérek tisztelték meg jelenlétükkel az eseményt, hiszen az alkalmi, szabadtéri oltár körül ott álltak a település vezetői, Bakáts Bernadett és Ohr Alajos alpolgármesterek, Csenger-Zalán Zsolt, a térség országgyűlési képviselője és azok a budakeszi polgárok, akik osztozni akartak a helyi lutheránusok örömében.

Az ünnepi istentiszteleten Fabiny Tamás prédikált, ezt követően Benczúr László felolvasta az alapkőbe elhelyezett okiratot.

Menjünk mi is Betlehembe! – Üdvözítőtök született

Szentendre, 2017. december 9.

Kalit Mihály segítségével, Kertész József ötlete alapján betlehemi stációt készítettek Szentendrén. A szobrok immáron három éve meg is elevenednek Papp Kornélia óvónő irányításával, szentendrei óvodások közreműködésével. Horváth-Hegyi Olivér lelkész tartott rövid gondolatébresztőt az idei advent második alkalmán.

ABC-konferencia

Óbuda, 2017. december 9.

Büszkék vagyunk magyar nyelvünkre és Kazinczyra, de meg kell említenünk Dévai Bíró Mátyás nyelvészi munkásságát is, aki megalapította a magyar nyelvtan alapjait, tekintetbe véve a nyelvjárásokat is. A konferencia fontosságát jellemezte, hogy nem a gyülekezeti teremben, hanem az Óbudai Esernyős Rendezvényközpontban került megrendezésre december 9-én. Az előadók szakmájukban elismert nyelvészek és irodalomkritikusok voltak.

A te igéd igazság – Könyvbemutatót tartottak Kelenföldön

Kelenföld, 2017. december 13.

December 13-án került sor a kelenföldi evangélikus gyülekezet tanácstermében a Botta István lelkészről szóló könyv bemutatójára. Fabiny Tamás püspök összegezte Botta István nehéz és sokszor szorongató életét a háború alatt és az azt követő, 1956 utáni időszakban, kitérve arra is, hogy Botta lelkészi és tudományos munkáját mindig a személyes hit és a filológiai pontosság határozta meg.

Papp Dóra olvasott föl részleteket Botta István befejezetlen regényéből, majd Pál Diana és Czenke Csaba zongora–hegedű duóját követően Thurnay Béla szerkesztő mutatta be a csaknem ötszáz oldalas kötetet, melyben Botta István életrajza, munkájának bemutatása mellett írásai, regénytöredékének részletei s a róla való emlékezések és gondolatok is helyet kaptak.

Megemlékezett a lelkészről, a tanárról és a tudósról Nagy Gábor is, aki sokat foglalkozott Botta életével és munkásságával.

Thurnay Béla hangsúlyozta: Botta mindezek mellett a remény lelkipásztoraként ismerhető meg a könyvből. H. Hubert Gabriella Botta tudományos munkájáról beszélt: a lelkészről, aki Klaniczay Tiborral dolgozhatott az MTA Irodalomtudományi Intézetében, aki Huszár Gálról írt monográfiát, s aki a tudomány és a hit egységében tartotta magát és embertársait még a legnehezebb időkben is.

Felszentelték az újjáépült egykori budavári Peskó-orgonát

Angyalföld, 2017. december 17.

Az adventi időszak harmadik vasárnapján 15 órakor Gáncs Péter püspök felszentelte az angyalföldi evangélikus templomban újjáépült, egykori budavári Peskó-orgonát. Az orgona bontását, szállítását, valamint az újjáépítését és fejlesztését a Varga Orgonaépítő Kft. végezte.

Az ünnepi istentisztelet liturgiájában Grendorf Péter helyi lelkész vett részt. A szentelésen megemlékeztek Székács Lászlóról, az angyalföldi gyülekezet évtizedeken át hűséges és a szolgálataira igényesen készülő, tavaly előrement kántoráról. Végakaratának megfelelően hagyatékából családja jelentős támogatást nyújtott az orgonaépítéshez.

Az újjáépült orgonát Bán István orgonaművész, a budavári evangélikus templom orgonistája

mutatta be koncert keretében. Az istentiszteleten jelen volt Bence Imre budavári igazgató lelkész, a Budai Evangélikus Egyházmegye esperese, Győri Gábor pestszentlőrinci lelkész, a Pesti Evangélikus Egyházmegye esperese, Tóth József, a XIII. kerület polgármestere, Holopné Schramek Kornélia alpolgármester, valamint Peskó Zsuzsa az orgonatervező családja részéről, aki támogatásáról biztosította az orgonát befogadó gyülekezetet. Az orgonaszentelő istentisztelet szeretetvendégséggel zárult.

Karácsony egyszerre szól a fényről és a sötétről

Budavár, 2017. december 26.

Karácsony egyszerre szól a fényről és a sötétről, Jézus jászla mögött már ott van a kereszt is – mondta Fabiny Tamás püspök a karácsony másnapján tartott ünnepi istentiszteleten a budavári evangélikus templomban. Fabiny Tamás kiemelte: miközben a betlehemi pásztorokat „körülragyogta az Úr dicsősége”, Heródes „már forralta szörnyű tervét” a betlehemi gyermekek

meggyilkolására. A karácsonyi fény mellett ma is ott van az árnyék, hiszen a Közel-Keleten csak kevesen mernek ünnepelni. „Nekünk értük is kell imádkoznunk: a mai betlehemiekért, kisdedekért és idősebbekért, palesztinokért, zsidókért, keresztényekért és más vallásúakért.”

Fabiny Tamás szólt arról is, hogy december 26-a nemcsak karácsony ünnepe, hanem az első keresztény vértanúé, Istváné is, aki vértanúhalála előtt ugyanazokkal a szavakkal imádkozott gyilkosaiért, mint Jézus a kereszten. „A sötétség újra és újra terjed a történelemben, mert a világosság ugyan világított, de a sötétség nem akarta befogadni”. Ugyanakkor a világ világosságát nem lehet eloltani, és a hívő emberek maguk is e fény hordozói – mondta Fabiny Tamás. Az istentisztelet úrvacsoraosztással fejeződött be.

Dél-Pest Megyei Egyházmegye

Az evangélium állandó ébrenlét

Győri Péter Benjámin, a Dél-Pest Megyei Egyházmegye esperese

„Jól vigyázzatok tehát, hogyan éltek; ne esztelenül, hanem bölcsen, kihasználva az alkalmas időt, mert az idők gonoszak. Éppen azért: ne legyetek meggondolatlanok, hanem értsétek meg, mi az Úr akarata.” (Ef 5,15–17)

Isten népének életéhez minden korban hozzátartozott az ünnep: az arról való megemlékezés, hogy kicsoda Isten, mit tett értünk, és hogy kik vagyunk mi az ő munkája révén. A reformáció ötszázadik évfordulója is ezzel az emlékezéssel van tele. Az emlékezés célja, hogy Isten személye számunkra éppen olyan valóságossá váljék, mint amilyennek elődeink tapasztalták. Valahányszor Istent és igéjét újra komolyan vették, és visszahelyezték a személyes és közösségi élet közepére, mindig hihetetlen erők szabadultak föl.

Gondoljuk csak meg, hogy a reformáció milyen elemi erejű hatást gyakorolt nem csupán az egyházi, hanem a teljes emberi élet minden területén! Öt évszázaddal később még mindig alapvető következményeit látjuk a kultúra, a közélet, az oktatás, a gazdaság, a lelkiség, és az élet sok más színterén. Egy sor olyan gondolat, elv, a törvényekben és a közgondolkodásban mára természetes jellegzetesség került bele a kultúrába, vagy irányult rá a figyelem újra, amelyről nem is tudják sokan, hogy valójában a keresztyén hitből, a Bibliából ered. Az ünnepi emlékév mindezekre ráirányította a figyelmet.

A jubileumi év véget ért. A reformációban újra fölfedezett evangélium gyógyító és inspiráló ereje nem: ezzel továbbra is élni kívánunk egyéni és közösségi életünkben. Ehhez azonban föl kell tennünk néhány kérdést.

Mi lehet az az erő, amely a reformáció idején újra mozgásba lendült, de amelyet már az első századok Római Birodalmában is láthatott a világ?

Mi lehet az az erő, amely minden külső kényszer nélkül, önkéntesen, sőt akár üldöztetések ellenére is mindent megújító ellenállhatatlansággal képviseli Isten szépségét, igazságát és szeretetét?

Mi lehet az a belső erő, amely a legnehezebb időkben is reményt ad az embernek arra, hogy a dolgok jobbá lehetnek?

Mi lehet az az erő, amely az embert arra ösztönzi, hogy saját idejéből, nyugalmából áldozzon a közjóra, mások boldogulására?

Mi lehet az a hatalom, amely előtt királyok és birodalmak meghajolnak?

Mi lehet az a vonzó derű és szépség, amely csodálatot vált ki azokból is, és ellenállhatatlanul vonzza azokat is, akik magukat nem tartják hívő embereknek?

Hogyan lehet a mienk? Hogyan történhet meg velünk, mai, közömbös, felszínes, az evangéliummal szemben szkeptikus korunk társadalmával, hogy újra áthatja, újjáteremti, reformálja Isten teremtő ereje?

Az egyik válasz, hogy erre nincs szükség. Hagyni kell, hogy a dolgok menjenek a maguk útján. Sőt vigyázzunk, nehogy hitünk miatt konfrontálódjunk. Inkább igazodjunk a közgondolkodáshoz.

A másik válasz másképp keresi a maga kényelmét. Úgy kerüli a szembenállást, hogy elkülönül. Elveszíti a kapcsolatot, föladja az érintkezést a hétköznapi élettel. Vallásos gettóba zárja magát. Az evangélium azonban állandó ébrenlét. Egyszerre folyamatos szembenállás – hiszen Isten igéje minden kultúrával szemben áll, minden önigazságot mélyen megítél –, ugyanakkor töretlen részvét, szeretet és irgalom – hiszen minden emberi kultúra hordoz valamit Isten egyetemes kegyelméből. Az evangélium egyszerre tesz alázatossá és könyörületessé – hiszen én sem vagyok különb másoknál, nekem is szükségem van megváltásra –, ugyanakkor bátorrá és hűségessé is – hiszen méltatlanságom ellenére tökéletes szeretettel fogad el Jézus; az Ő élete az enyém.

Nagyszerű időket élünk. Minden lehetőségünk, eszközünk megvan arra, hogy az evangéliumot megismerjük és hirdessük. Hogy Isten országát építsük Jézus evangéliumának erejével, amely meghaladja legmerészebb álmainkat is. Ne legyünk esztelenek, értetlenek, hűtlenek. Éljünk Isten-adta lehetőségeinkkel – építsük az ő országát az élet minden területén alázattal és bátran!

Mindig tanulni és megújulni – Beszélgetés Bényi Ildikóval

Cegléd, 2017. március 2.

Ember és élete – Ökumenikus asztali beszélgetések a reformáció kezdetének ötszázadik évében Cegléden címmel tartottak programsorozatot február 27. és március 2. között a városháza dísztermében. A záróalkalom vendége Bényi Ildikó volt. A népszerű televíziós műsorvezető a reformációi emlékév nagyköveteként beszélgetett hitről, családról, nevelésről Szlaukó Orsolya

ceglédi evangélikus lelkésszel. Szó volt többek között az evangélikus gyökerekről, a televíziózáshoz vezető életútról, továbbá a családjáról és gyermekei neveléséről is. A reformáció kapcsán ezt nyilatkozat: A reformációhoz kapcsolódóan a megújulás és a tanulás fontossága is eszembe jut. Életünk része kellene, hogy legyen a folyamatos tanulás és a megújulás, amely új barátságokat, új kapcsolatokat, új szemléletet hoz az életünkbe. Ezek mind-mind gazdagítanak bennünket.

Női világimanapot tartottak a településen

Maglód, 2017. március 5.

Böjt első vasárnapján tartották az ökumenikus világimanap imaóráját. Az eredetileg női imanapként indult alkalom bibliai témáját idén a Fülöp-szigeteken élő keresztyén asszonyok határozták meg – írták a gyülekezet Facebook-oldalán. A szőlőmunkásokról szóló jézusi példázatból választották az igei mottót: „*Igazságtalanul bánok én veled?*” (Mt 20,13) Ennek alapján Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin budapest-fasori lelkész igehirdetésében Istennek arról a személyválogatás nélküli szeretetéről szólt, amellyel magához öleli az embereket Jézus Krisztusban. A maglódi imanapot húsz év óta Domokos Béláné presbiter és Szeberényi Lászlóné hitoktató szervezi. Az együttlét szeretetvendégséggel zárult.

Német evangélikus lelkészek látogattak a gyóni evangélikus gyülekezetbe

Dabas, 2017. március 5.

Tizenhét német evangélikus lelkész látogatott el az evangélikus gyülekezetbe. Egy délutánt töltöttek a városban, melynek során bejárták a város különböző nevezetességeit, többek között a Luther utcát és a helyi tájházat is, ahol egy kis kóstolóval várták a delegáció tagjait. Majd a helyi

kúriában ismerkedhettek meg a város kiemelkedő alakjaival és történetével. Nem titkolt célja volt a találkozónak, hogy olyan kapcsolatot építsenek ki a németországi gyülekezetekkel, amelynek révén lehetőség nyílik az ifjúság mozgósítására, tapasztalatcserére, segítségnyújtásra és baráti közösségek kialakítására.

Gyermek-bibliaversenyt tartottak az egyházmegye fiataljai számára

Alberti, 2017. március 25.

Minden évben a Dél-Pest Megyei Egyházmegyében is az egyik legnagyobb létszámú találkozónak számít a gyermek-bibliaverseny. Az egész év során kiscsoportos foglalkozásokhoz szokott hittanozó gyerekeknek ezen az alkalmon van lehetőségük átélni és megtapasztalni a nagyobb létszámú közösséget imában, éneklésben, játékban. A szombati napon Albertiben szervezett ta-

lálkozó és egyben megmérettetés is meghaladta a százas létszámot. A találkozó zenei részét Csadó Balázs lelkész és az irsai ifjúság csapata, a lelki vezetést pedig Horváthné Csoszánszky Márta pilisi lelkész irányította. A találkozó vezérgondolata ez volt: *„Menj el, mert választott eszközöm ő, hogy elvigye a nevemet a pogányok, a királyok és Izrael fiai elé.”* (ApCsel 9,15)

Együtt erősödhettek a hitben – A nagytarcsai evangélikus ifjúság passiójátéka

Maglód, 2017. április 2.

Vasárnap délután sokan gyülekeztek a maglódi evangélikus templomba, hiszen a nagytarcsai evangélikus fiatalok érkeztek az ősi falak közé, hogy megjelenítsék Jézus szenvedéstörténetét. A passiójátékot Baranka Mária lelkész rendezte és tanította be a mintegy huszonöt fős ifjúságnak. Dobreán István Jézus-alakítása és az egész

szereplőgárda előadása megrendítően komoly és hiteles volt. Narrátorként Harangozó Lili olvasta a bibliai összekötő szövegeket. A gitárral, zongorával vezetett ifjúsági énekeket és korálokat a szereplőkkel együtt énekelhette a gyülekezet. Baranka György nagytarcsai lelkész igehirdetésében így fogalmazta meg a passiójáték jelentőségét: „Együtt erősödhetünk a hitben, mert együtt követhetjük azt, aki nem halott, hanem élő: Jézust.”

Kerekkocka zenés délutánt tartottak a településen

Bénye, 2017. április 2.

Idén harmadik alkalommal rendezte meg a Bénye-Kávai Evangélikus Egyházközség alapítványa, a Kerekkocka zenés délután elnevezésű jótékonysági koncertjét. Az eseményt Buday Zsolt lelkész nyitotta meg, beszédéhez csatlakozott Kopcsándi Károlyné felügyelő is. A műsorban a jól ismert zeneszámok mellett kevésbé ismert dallamokat is hallhatott a közönség az erre az alkalomra összeállt Kerekkocka Band tizenkét tagjának előadásában. A műsort színesítette a Pipacs Vadászkürt Együttes fellépése. Az eseményt a helyi IKSZT nagytermében tartották. „Ezúton is köszönet a zenészeknek, akik több településről verbuválódtak össze e nemes eseményre, s több

téli hétvégéjüket a közös próbáinkon töltötték el. Köszönet továbbá minden segítő, áldozatkész kéznek, amelyek a helyszínen vagy otthonról hozott házi készítésű finomságokkal halmozták el a rendezvényt. S köszönet minden adakozónak, akik alapítványunk javára szolgáltak adományokkal" – írták a gyülekezet blogjában.

Passió vagy passzió címmel ifjúsági találkozót tartottak

Pilis, 2017. április 8.

A bevezető közös éneklés után Heinemann Ildikó Jn 3,16 alapján vezette be a nap témáját: Mit jelent számunkra a kereszt? Mit jelent az az eseménysor, mely Jézus Krisztussal történt a kereszten? A közös együttgondolkodást egy rövid film bejátszása előzte meg, majd pedig a szenvedés és a szenvedély témakörében beszélgettek a fiatalok közösen és csoportokra bontva. A beszélgetések mellett nem maradt el egy kis játék és az egymással való ismerkedés sem. Köszönet a szervezők között a pilisi gyülekezet segítőinek is, akik a közös ebéd és a vele járó asztalközösség élményével is erősítették a találkozót.

Éljen! – Csacsi a templomban

Cegléd, 2017. április 9.

„A ceglédi evangélikus templomban virágvasárnap családi istentiszteletet tartottunk. Szeretem, ha ezek az alkalmak interaktívak, ha megszólítóak, ha a gyerekek és a felnőttek is olyan élménnyel mehetnek haza, hogy kaptak valamit, hogy magukkal tudnak vinni valamit" – írta Szlaukó Orsolya lelkésznő. A gyermekek egy életre szóló tanítást kaptak, és megjegyezték, hogy mi történt virágvasárnap, de ami ennél is fontosabb, hogy

testközelből, együtt élhettük át Jézus Jeruzsálembe való bevonulásának hangulatát, és egy olyan közösségi élményt vihetünk haza magunkkal, mely összeköt és továbblendít. A gyerekek az istentisztelet után a templom előtt még megsimogatták a szamarat, és az egyikük ezt mondta nekem: „Orsi néni, éljen! Csacsi volt templomban!"

Lelkésznők voltak Alinda vendégei

Cegléd–Budapest, 2017. április 17.

Szlaukó Orsolya evangélikus lelkész és Korpos Orsolya református lelkész volt a Hír TV-ben a Veiszer Alinda által vezetett kulturális-közéleti beszélgetés vendége. „Két fiatal lelkésznő, akik a XXI. század kihívásai szerint akarnak szolgálni és a kor kihívásainak megfelelően szeretnék bevonni a fiatalokat egyházaikba – különösen fontos kérdések ezek számukra idén, a reformáció évében" – írták a műsor ajánlójában. A műsorban szó volt többek között a női lelkészség, a gyülekezetvezetés kihívásairól, társadalmi kérdésekről és az emberek egyházképéről is.

Születésének 275. évfordulóján szülővárosában és szolgálati helyén is megemlékeztek Tessedik Sámuelről

Albertirsa, 2017. április 19.

Összetett ünnepségsorozattal készültek az evangélikus lelkész, Tessedik Sámuel születésének 275. évfordulójára. Albertirsa önkormányzata

2017. április 19-én konferenciát szervezett az albertirsai Móra Ferenc kulturális központban, másnap pedig emlékülésre került sor a szarvasi múzeumban. Az előadások sorát Lázár Zsolt esperes nyitotta meg *Tessedik Sámuel tanulmányainak és tanárainak hatása munkásságára* címmel. Ezt követően Lipcsei Imre dékán tartott előadást Tessedik Sámuel pedagógiájáról. Roszik Péter agrármérnök Tessedik munkásságát egy biogazda szemszögéből mutatta be. Szenes János tartalmas előadása zárta a konferenciát, aki Tessediket a népfőiskola előfutáraként mutatta be.

Pál Feri Vecsésen – Kulturális nap a templomért

Vecsés, 2017. április 29.

A Bálint Ágnes Kulturális Központban délelőtt a nagykőrösi Körszínháznak és a gyülekezet ifjúságának zenés játékát tekinthették meg az érdeklődők – köztük számos gimnazista. A nap főszereplője Pál Feri volt, akinek előadását nagy érdeklődés övezte; megtelt a művelődési ház közel háromszáz fős nagyterme. „Előzenekarként" az evangélikus gyülekezet Vecsernye Kórusa lépett a színpadra, afrikai eredetű spirituálékkal színesítve a nap programját. A katolikus pap és mentálhigiénés szakember az önmegvalósítás témáját boncolgatva elmondta, hogy tévedünk, ha azt hisszük, hogy el tudjuk érni a boldogságot egyedül, az énünket középpontba helyezve. A valódi önmegvalósítás csakis a „mi" által jöhet létre: kapcsolatainkban.

Feltárult az Evangélikus Nagykönyv

Dabas, 2017. május 1.

„Megérkezett Dabas főterére az Evangélikus Nagykönyv. Az ünnepélyes fellapozásra 2017. május 1-jén, hétfőn 15 óra 17 perckor került sor. A hatszáz kilogramm súlyú és két méter magas könyv bemutatja a reformációt, Luther Márton tevékenységét, az evangélikus egyház kialakulását, valamint híres evangélikusokat, egyházunk mai működését, szép templomait, jelenlegi munkáját. A gyülekezetből a legidősebbek a legfiatalabbakkal együtt nyitották ki a lakatot, majd fellapoztuk a könyvet. Aztán az ökumenikus furulyakórus lépett fel, végül az egybegyűltek Istent dicsérő éneke csendült fel" – írták a gyülekezet Facebook-oldalán. A meglepetés az evangélikus asszonyok által sütött Luther-linzer volt. Luther mindenkinek! Ekképpen is ízlelgessük a reformációt, és olvassuk át a nagykönyvet!

Cantate! – Énekkari találkozót tartottak

Alberti, 2017. május 14.

A Dél-Pest Megyei Egyházmegye gyülekezetei vasárnap délután énekkari találkozóra gyülekeztek össze az alberti gyülekezet templomában. Ebben az évben nemcsak a Cantate-vasárnap megszokott hagyománya, hanem a reformáció ötszázadik évfordulója kapcsán is szerveződött az alkalom Hepp Éva zenei felelős irányításával. Az egyházmegye gyülekezetei közül most a Bényén, Pilisen, Szolnokon és az Albertiben működő énekkarok mutatták be azt a munkát, melyet

egész évben végeznek a gyülekezeti istentiszteleteken és a különböző ünnepeken. A templomban lévő énekkarok tagjait és az érdeklődőket Szilák-Túri Krisztina helybeli lelkész és Győri Péter Benjámin esperes is köszöntötte és bátorította. Az énekkarok egyéni bemutatkozása és éneke után egy nagy, közös éneklés zárta a nap templomi részét a „Mondjatok dicséretet” kezdetű korállal. Ezt követően az alberti iskola tornatermében szeretetvendégséggel zárult a találkozó.

Pünkösdi hangversenyt tartottak az evangélikus templomban

Cegléd, 2017. június 3.

Hagyomány már a városban, hogy pünkösd előtt énekkel telik meg az evangélikus templom. A Kardos Pál Pedagógus Énekkar több mint tíz éve indította útjára ezt a hangversenysorozatot. Idén az új evangélikus lelkész, Szlaukó Orsolya köszöntötte a kórust. „Nagyon jó hagyománynak

tartom azt, hogy pünkösdkor összegyűlünk itt, az evangélikus templomban. Szent Ágostonnak van egy olyan mondata, hogy aki énekel, az kétszer imádkozik. Pünkösdre készülünk, amikor a Szentlelket ünnepeljük – azt a Szentlelket, aki kiáradt a földre. Külön öröm számomra, hogy kétszer imádkozunk az énekben, és minden jót és sok áldást kívánok a kórusnak.” Az ünnepi hangversenyen klasszikus és újabb kórusművek is felcsendültek. A kórust most is Soltészné Lédeczi Judit Liszt Ferenc-díjas karnagy vezényelte.

Pünkösdi visszatekintés – Szlovák–magyar nyelvű pünkösdi istentiszteletet tartottak

Maglód, 2017. június 4.

A maglódi szlovákok mindig magyar érzelműek voltak – talán ezért is szeretik mind a mai napig „maglódi tótokként” meghatározni önmagukat. Pünkösd ünnepén rendezték meg a főváros keleti kapujában fekvő kisváros 19. szlovák (tót) napját. Ennek kiemelkedő eseménye volt a zöld nyárfaágakkal, színes szalagokkal és kendőkkel feldíszített evangélikus templomban megtartott istentisztelet. Németh Mihály helyi lelkész köszöntő szavai után Gulácsiné Fabulya Hilda, az Országos Szlovák Evangélikus Lelkészi Szolgálat

vezetője beszélt arról a Jézus Krisztus által nyert szabadságról, amelyben az apostolok részesültek az első pünkösdön. Az istentiszteleten a Pilisszentkereszt Kulturális Egyesület egyházi énekkara szolgált.

A Hóreben túl – Gyerekek és felnőttek konfirmáltak

Vecsés, 2017. június 4.

A vecsési evangélikus gyülekezet történetének számos jelentős eseménye köthető a Szentlélek kitöltésének ünnepéhez. 1923 pünkösdhétfőjén alakult meg a gyülekezet, 1932-ben ekkor szentel-

ték fel az első templomot, három évvel később pedig a harangokat. A 2017-es pünkösdön is komoly ünnepet ült a közösség: hat felnőtt és tíz gyermek részesült konfirmációban, két kisgyermeket pedig megkereszteltek. A közösség nagy örömére ezekre a napokra már a templom felújított részében tudtak összegyűlni a vecsésiek.

Szólt a fesztivál

Cegléd, 2017. június 10.

Újabb rendezvénnyel ünnepelte a város a reformáció ötszázadik évfordulóját. Most a református általános iskola udvarába, a református templomkertbe és a Kazinczy utcába várták a családokat. Az évforduló ceglédi megünneplésére szerveződött emlékbizottság most újabb programmal várta a családokat. 1517 méteres futással, majd rendhagyó istentisztelettel kezdődött a program, amelyen elsősorban a protestáns felekezetek lelkészei mondták el gondolataikat. De az esemény valóban ökumenikus lett, hiszen együtt ünnepeltek a keresztény felekezetek. A számos

kikapcsolódási lehetőség mellett koncertek is várták mindenekelőtt a gyerekeket. Így interaktív koncertet adott a Palmetta és a Kiskalász Zenekar is. A késő délutánig tartó fesztivált főzőverseny színesítette, a gyerekek pedig egész nap élvezhették a kézművesprogramokat, ugrálóvárat, de még lóra is pattanhattak, ha úgy tartotta kedvük.

Együtt emlékezni jó… – Jubiláló konfirmáltak találkoztak

Maglód, 2017. június 11.

Tizenhárom évvel ezelőtt egy kis csapat hagyományt teremtett azzal, hogy találkozóra hívta a korábban konfirmációban részesült társait. A gyülekezet azóta féltőn ápolja ezt a hagyományt. A találkozás vágyát pedig évről évre szeretné elültetni a következő nemzedékek szívében is. Nem történt ez másként idén sem. Szentháromság ünnepén találkozóra hívták a 70, 60, 50, 25 és 10

éve, valamint tavaly konfirmált egyháztagokat. A jubiláló konfirmáltakat Simonyi József tiszteletbeli felügyelő köszöntötte. A gyülekezet lelkésze köszönetet mondott Nagy Györgyné Margitkának hűséges szervezőmunkájáért. Ezt követően a jelenlévők mindannyian az oltár elé járultak. Imádságban mondtak köszönetet Isten megtartó szeretetéért és részesültek az Úr áldásában. A közös úrvacsoravétel után *Örömmel látlak!* címmel kötetlen beszélgetésre került sor a gyülekezeti teremben megterített asztaloknál.

Ahol sláger lett az „Erős vár” – Közösen táboroztak Alberti, Bócsa-Tázlár és Maglód fiataljai

Mátranovák–Maglód, 2017. június 19–23.

Az alberti és maglódi gyülekezet nyolcadik alkalommal szervezte meg közös ifjúsági táborát Mátranovákon. Idén negyedik alkalommal csatlakoztak hozzájuk a bócsa–tázlári gyülekezetből érkezett ifjak is, összesen ötvenkettenen. A tábor célja, hogy olyan közösségi élményt adjon a konfirmált fiataloknak, mely segíti a nyári szünet utáni ifjúsági alkalmakba való betagozódást, rámutat egyházunk sokszínű életére, erősíti hitükben és evangélikus identitásukban a résztvevőket. A hét témáját a reformáció ötszázadik jubileumi évében a négy sola, a négy „egyedül” reformátori tanítása adta. Bibliai hősök történetei és Luther életéből vett példák segítették a témák megértését. A reggeli és esti áhítatokat, a csoportfoglalkozásokat, a mély lelkibeszélgetéseket Szilák-Túri Krisztina és Bence Áron alberti lelkészek, László Lajos Gergely bócsai lelkipásztor, Maglódról Németh Mihály lelkész, Sánta József és Slezák Bence teológiai hallgatók tartották. Az utolsó áhítat úrvacsorával zárult.

A tanítványság folytatódik – Kovács Barbara ordinációja

Pilis, 2017. június 24.

A felszentelt lelkész életének minden időszakához kötődő emberek voltak jelen az ünnepi istentiszteleten: gyermekkorának fontos szereplői, pilisi tanárok, barátok, családtagok ünnepeltek együtt. A pécsi gyülekezetből busszal érkeztek gyülekezeti és kórustagok, hogy részesei legyenek Barbara ordinációjának. Ők egyrészt mint a hatodéves gyakorlat helyszíneként szolgáló gyülekezet, másrészt pedig mint a fogadó gyülekezet tagjai voltak jelen. Barbara felszentelését követően ugyanis a pécsi gyülekezetben kezdi meg szolgálatát, immár nem hatodévesként, hanem lelkészként. Gáncs Péter püspök mellett az ordináció szolgálatában az Evangélikus Hittudományi Egyetem részéről Pángyánszky Ágnes szolgált, aki egyben Barbara küldő lelkésze is. A hatodéves, illetve a fogadó gyülekezet részéről Ócsai Zoltán lelkész közreműködött. A jelenlévő

lelkészek személyes áldása után a Confirma énekelésével erősítették meg Kovács Barbarát hivatásában. Az istentiszteleten az Izsóp is énekelt – olyan énekek hangoztak el, melyek a frissen ordinált lelkész pilisi éveinek, gyermekkorának meghatározó énekei voltak.

Gyóni Gézára emlékeztek a centenáriumon

Dabas–Gyón, 2017. június 25.

A Gyóni Evangélikus Egyházközség ünnepi istentisztelet keretében emlékezett meg Gyóni Géza költő halálának századik évfordulójáról. Az igét Győri Tamás József lelkész hirdette a híveknek és a Gyóni Géza emlékünnepre érkezett vendégeknek. Az istentisztelethez csatlakozóan Dabas Város Önkormányzata és a *Szózat* keresztény, konzervatív, irodalmi lap a gyülekezettel közösen ünnepi megemlékezést tartott, melynek keretében átadták a megújult evangélikus templomudvart a Gyóni Géza-portréüvegszoborral, valamint a felújított Gyóni Géza-emlékszobát – mindezt a reformáció ötszázadik évében, az egyházak nemcsak külső, hanem belső megújulásának szükségességét is hangsúlyozva.

Második alkalommal rendeztek emlékünnepet a nyáregyházi, dánszentmiklósi és újlengyeli régen konfirmált testvérek részére

Nyáregyháza, 2017. július 2.

Az elmúlt évben június 26-án tartották ezt az ünnepi alkalmat, ahol azok a testvérek erősítették meg konfirmációjukat, akik a háború után, 1956-ig konfirmáltak. 1956-tól 1966-ig 112 gyermek konfirmált a Nyáregyházi Evangélikus Gyülekezetben Lupták Gyula lelkész felkészítésével. A gyönyörű ünnepély reggeli szeretetvendégséggel kezdődött. Meglepően sok konfirmált testvérünk érkezett hozzátartozóival együtt. A prédikációban a lelkész kiemelte: életünk alapja a hit, általa kegyelmet kapunk Istentől. A hit Istenre való teljes ráhagyatkozás életünk minden napján. A kegyelem tart meg minket, kegyelemből van üdvösségünk. Az igehirdetés után az egykori fogadalomtétel megerősítésére került sor. Az ünneplő testvérek az oltár köré álltak, a lelkész mindenkit nevén szólított, mindenkivel kezet fogott, majd a fogadalomtétel elmondására szólított fel. Ezután kezét a fejekre téve igével áldotta meg a tisztes kort megért visszatérteket, akik Isten és mindenki előtt az egyház élő tagjaivá lettek újra – átélhették, hogy Isten új szövetséget kötött velük.

Alkotótábort tartottak a gyülekezetben

Péteri, 2017. július 3–7.

A *Reformáció 500 pályázat – Megújulás ma* vezérgondolata az volt, hogy a gyerekek meglássák a megújulás lényegét mások és a maguk életén keresztül. Ezenkívül mindennap vendégek érkeztek, akik zenével, alkotásukkal tanúságot tettek hitükről. Velünk voltak gyengénlátó vendégeink, akik érzékenyítő foglalkozásokat tartottak énekkel, verssel. A konyhás asszonyok sem fogytak ki a finomságból és a jó szóból. A melegben vizes játékok, batikolás, vicces Ki mit tud? hűsítette a táborozókat. A táborzárón közösen tudtunk örülni a hétnek, az alkotásoknak, és Mosonyi Ferenccel énekeltünk együtt, valamint Olgyay Katalin hegedűje szólalt meg. Tábori dalunk lett: „Látok sok

új Dávidot, akik egy akarattal mennek a cél felé, akik bátor szívvel mennek a cél felé. Sok-sok új Dávidot, akik győzni fognak még. Tudom, tudom, ő is csak egy ember volt, de a szíve, az mindig is a helyén volt. S ha elrontott vagy elhibázott valamit, tudta, Ő az, aki megsegít."

Öröm vonzásában címmel tartottak zenei tábort

Szolnok, 2017. augusztus 6–12.

2017. augusztus 6. és 12. között újra megrendezték a Partitúra zenei tábort. A szükséges termeket, épületeket most is az evangélikus és a református gyülekezet biztosította. A táborról elmondható, hogy már 2007 óta folyamatosan csiszolódik az a napirend és az a tartalmi igény, mely egy hétig áthatja a résztvevők életét. Ebben az évben a tematikát a *Krisztusból fakadó öröm vonzásában* cím határozta meg, mely témát a hét során többféle irányból vizsgálták meg a résztvevők. A szervezőcsapat gondosan figyelt arra, hogy az igei tartalom mindennap átjárja a résztvevőket nemcsak az áhítatokon, hanem a játékokban, a hangszeres

órákon, a vetélkedőkben, a közös beszélgetésekben és a dicsőítésekben is. A gondos előkészítés és a feladatok szétosztása sokat segített abban is, hogy ne csak a táborozó gyermekeket, hanem a szervezőket is megérinthesse a tábori hangulat és a benne megszólaló igei tartalom.

Csak azt tettük, ami a kötelességünk volt – Kitüntették Németh Mihály evangélikus lelkészt

Maglód, 2017. augusztus 20.

2017. augusztus 20-a alkalmából adták át Maglódon a városi kitüntetéseket. Németh Mihály evangélikus lelkész magas szintű közösségi munkáját Maglódért emlékéremmel köszönte meg a város képviselő-testülete. Általa a gyülekezet élete megváltozott, és ezzel együtt városunk is más lett. Fiatalos lendületét és hivatástudatát a helyiek hamar megszerették és elismerték. Az evangélikus hívők szívesen hallgatják a mély hitből fakadó prédikációkat. Sokat tett az evangélikus keresztény szellem kialakításáért, formálásáért. Életét a hivatása tölti ki, evangélikus lelkészként úgy él,

ahogyan prédikál: utat mutatva mindnyájunknak. Nagy hangsúlyt fektet a gyülekezeti tagok alapos lelkigondozásának elvégzésére. A fiatalok is felnéznek rá, a legjobb példa erre az, hogy diákjai közül többen választották a lelkészi hivatást vagy az egyházközeli munkát.

Evangélikusok a vecsési Káposztafeszten – Ismét a templomépítésre gyűjtött a gyülekezet

Vecsés, 2017. szeptember 23–24.

Míg a terményáldást követő ünnepélyes felvonuláson a helyi termelők a leggyönyörűbb káposztákat, a hagyományőrző csoportok a patinás sváb öltözeteket mutatják be, az iskolások és óvodások pedig ötletesebbnél ötletesebb káposztás

jelmezeikben integetnek a lovaskocsikról, addig az evangélikusok kórusénekléssel lépnek a nagyszámú nézősereg elé. Az emberek érdeklődéssel és örömmel fogadták a gitárral és csörgőkkel felszerelkezett és keresztény szövegeket zengő énekkarosokat. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy idén a Vecsernye Kórus lett a felvonulási verseny harmadik helyezettje. Az evangélikus gyülekezet már harmadik éve külön sátorban is bemutatkozott a Káposztafeszten: székelykáposztával és palacsintával kínálták a látogatókat, akik idén egy fényképes beszámolón is végigkövethették, hogyan halad a lutheránus templom építése. Az adakozásból származó bevételek az előző évekhez hasonlóan az Isten háza körüli munkálatokat szolgálják majd.

Reformációi vetélkedőt tartottak

Nyáregyháza, 2017. október 8.

A Nyáregyházi Evangélikus Egyházközség presbitériuma az ötszáz éves reformáció alkalmából a Reformációi Emlékbizottság anyagi támogatásával reformációi vetélkedőt szervezett a környékben (30 km-es körzetben) elhelyezkedő iskolák, gyülekezetek felső tagozatos gyermekei számára. A gyermekek elméleti és gyakorlati feladatokban mérhették meg magukat. A versenyzők a gyakorlati feladatok során kilenc állomáson bizonyíthatták tudásukat. A vetélkedő végeztével istentiszteleten vettek részt, ahol az igehirdetés után átadták az első három csapatnak a megérdemelt jutalmat. A gyermekek visszajelzése alapján nagyon jól sikerült ez a nap. Mindenki jól érezte magát, és megfogalmazódott a kérdés: Jövőre is lesz vetélkedő?

A reformáció emléknapján zárul Szabó Balázs Bach-sorozata

Cegléd, 2017. október 31.

Az esten a Klavierübung haradik kötete szólal meg. A sorozat méltó megkoronázása a *Catechismus sonorus*, amelyet J. S. Bach a lutheri reformáció lipcsei bevezetésének kétszázadik évfordulójára jelentetett meg 1739-ben. Szabó Balázs 2015. október 31-én indította el a koncertsorozatot azzal a céllal, hogy Johann Sebastian Bach összes orgonaművét bemutassa a ceglédi evangélikus templom barokk stílusú hangszerén. Az eddig megtartott tizenhárom koncertre Cegléd Bach-zarándokhellyé vált, ahova nemcsak az ország különböző pontjairól, hanem külföldről is rendszeresen látogattak el meghallgatni a Bach-orgonát. A Bach születésének háromszázharmincadik és a reformáció ötszázadik évfordulóját összekötő, ingyenesen látogatható koncertsorozat program-összeállítása nemcsak a kronológiai hűséget és a teológiai vonatkozások megvilágítását, hanem a művek kontextusának megismerését, mélyebb megértését tette lehetővé.

Az egymáshoz közeledés lépései – Beer Miklós és Fabiny Tamás beszélgetése

Vecsés, 2017. december 8.

Ökumenéről, a közös úrvacsora lehetőségéről, a fiatalok egyháztól való eltávolodásáról és az egyház jövőjéről is beszélgetett a vecsési evangélikus templomban Beer Miklós, a Váci Katolikus Egyházmegye püspöke, és Fabiny Tamás, a Magyarországi

Evangélikus Egyház elnök-püspöke. Beer Miklós a közös imádság és az egymásért imádkozás fontosságát és erejét emelte ki. Fabiny Tamás elmondta, hogy idén nem csak az ötszáz éves évfordulóra emlékeztünk, hanem „a folyamatos reformációra hívtuk fel a figyelmet”, melynek része az ökumenikus párbeszéd. Az *Egyedül hit által* című rendezvénysorozat záró alkalmán Heinemann Ildikó, a Vecsési Evangélikus Egyházközség lelkésze tartott áhítatot, a rendezvényen Koczor Kinga vezetésével a gyülekezet Vecsernye Kórusa közreműködött.

A ceglédi Bach-orgonát megszólaltatni egyszerűen döbbenetes élmény

Cegléd, 2017. december 14.

Ismét hazánkba látogatott napjaink egyik legmeghatározóbb orgonaművésze, a svéd Hans-Ola Ericsson. A művész saját maga választotta ki, hogy az ország mely hangszerein ad majd koncertet, így esett a választás Cegléd, Budapest és Hajdúböszörmény egy-egy hangszercsodájára. Az orgonáról így nyilatkozott: „Magyarországon valami egészen különleges és fantasztikus dolog történik. Annak ellenére, hogy már hallottam a ceglédi orgonáról, és egy YouTube-videót is ismertem, be kell vallanom, nem gondoltam volna, hogy az vár majd rám, amivel találkoztam. A ceglédi Bach-orgonát megszólaltatni egyszerűen döbbenetes élmény. Pályámnál fogva nagyon sok lehetőségem van elsőrangú historikus orgonákon játszani, de ez az egyik legjobb stílushangszer, melyen valaha játszottam. A ceglédi Bach-orgonát megalkotó orgonaépítők történelmet írnak. Nagyon szívesen jövök ismét Magyarországra, hogy újraélhessem a csodát.”

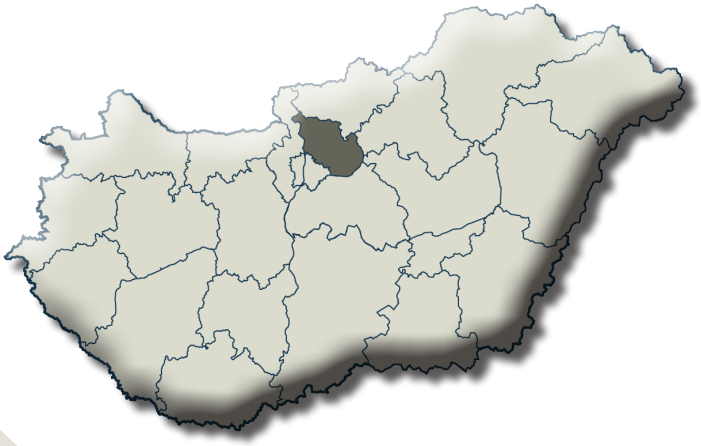

Falu- és egyháztörténeti előadást tartottak a gyülekezeti házban

Bénye, 2017. december 16.

A harangok Bényére jöttek címmel képes falu- és egyháztörténeti előadást tartottak Bényén a gyülekezeti házban. Az előadás apropóját a reformáció ötszázadik évfordulója, valamint az új, 2018-as gyülekezeti naptár adta. A kalendáriumot Sztodola Mihály nyugalmazott iskolaigazgató szerkesztette, és a gyülekezet fenntartásában működő Kerekkocka Alapítvány adta ki. Szép számmal vettek részt a remek előadáson, melynek végén Sztodola Mihály dedikálta is a naptárt. A gyülekezet szorgos asszonykezeinek köszönhetően a bemutatót szeretetvendégség követte, melyet a Buday Zsolt lelkész által vezetett énekléssel és közös imádsággal zártak.

Észak-Pest Megyei Egyházmegye

Változatlan változás

Mekis Ádám, az Észak-Pest Megyei Egyházmegye esperese

A mi egyházmegyénk nagyon régi, három-négyszáz éves anyagyülekezetekből áll. Sok száz éven keresztül óriási megtartó ereje volt a tradíciónak. A paraszti kultúra felhalmozott tudását minden erejükkel átadták egymásnak a generációk, hiszen a megmaradásuk, életben maradásuk múlott ezen. Ennek a kultúrának szerves része volt a vallásos, szakrális kultúra, amely ugyanolyan természetességgel és erővel szállt nemzedékről nemzedékre, mint minden más, amit életük legfontosabb részének tartottak. Jellemzője volt ennek az úgynevezett „Tranoscius-kegyességnek" az, hogy a család a napot közös imádsággal és énekléssel kezdte, és ugyanígy zárta. Az ünnepek valóban ünnepek voltak, rákészültek azzal, hogy tisztították a házat nagytakarítással és a lelket böjtöléssel, gyónással. Éles különbség volt a munkanap és a hétköznap között. A családok legnagyobb eseményeinél magától értetődő természetességgel jelen volt az egyház, a lelkész, Isten igéje.

Egy ilyen környezetben felnövő fiatalt gyakorlatilag három helyről ért olyan hatás, amely az értékrendjét és a gondolkodásmódját meghatározta. Ez a három azonban lényegénél fogva mégis egy. Az első hatás a családé. A családok mélyen át voltak itatva a keresztyén és evangélikus kegyességgel. A második hatás az iskoláé. Az iskolák szinte kivétel nélkül egyházi iskolák voltak, a benne tanító tanárokat az egyház képezte ki. Ők is ugyanezt az értékrendet közvetítették a gyerekek felé. És a harmadik maga az egyház, aki nem változtatja az értékrendjét: kétezer év óta ugyanazt a Jézus Krisztust hirdeti. Ebből következik, hogy az emberi közösségek – olyanok, mint a család, a nemzet, az egyház – minden más individuális értéknél előrébb kerültek.

Nem szeretném idealizálni az akkori életet és gondolkodást, főleg nem az akkori embereket. Egészen biztos, hogy sok bűn és sok baj nyomorította az ő életüket is, és ezerféle kísértés környékezte meg őket. Tudták, hogy szükségük van Jézus Krisztus szabadítására.

De mi a helyzet a mai gyülekezetekkel, a mai kor Krisztus-követő embereivel? Megkockáztatnám azt a kijelentést, hogy a Luther idejében meglevő tanításbeli különbségek – amelyek a reformáció folyamatát elindították – kisebbek voltak, mint a ma egyháza és a szekularizált, posztmodern ember gondolkodása közti különbség. A mai ember sem akar ateista vagy vallástalan lenni, de hangsúlyozza, hogy az ő vallásossága nem valamelyik felekezet dogmarendszerét követi, hanem a „maga módján" hisz. Magyarul olyan istenképet, olyan vallásosságot farag magának, amilyet akar, és amelyet a meglevő ismeretei alapján a saját szabályai szerint rendez be magának. Korunk nagy kérdése tehát, hogy ezt a gondolkodásmódot hogyan tudja megszólítani egy olyan tradicionális felekezet, mint az evangélikus, amely képviselni szeretné a mai világban is a lutheri Krisztus-, Szentírás-, hit- és kegyelemközpontú értékrendet.

Reményt jelenthetnek az egyházi iskolák is. A szülők egyre nagyobb számban íratják gyermekeiket egyházi iskolákba. Talán maguk is érzik, hogy az egyház olyan értéket képvisel, hordoz, amelyre az ő gyerekeiknek is szükségük van. Olyan szülők is vannak, akik saját nevelésbeli vagy hitbeli hiányosságaikat próbálják bepó-

toltatni az egyházi iskolákkal. Akárhogy is van, tény, hogy az Aszódi evangélikus általános iskolába és gimnáziumba most maximális létszámú gyerek jár. Abban is reménykedünk, hogy a teológián olyan képzést kapnak a lelkészjelöltek, amely a mai kor soha nem látott kihívásaira is választ tud adni.

Gyökeresen átalakult világunkban is az embernek – akár tud róla, akár nem – ugyanarra a megváltó Krisztusra van szüksége, amelyre a régi korok emberének is. Egyedül a krisztusi értékrend teszi olyanná az embert a 21. században is, amelyet az Isten látni szeretne rajtunk. Az ember csak akkor töltheti be emberi hivatását és küldetését a világban, ha kirajzolódik rajta – rajtunk – az Isten képmása.

Püspöki látogatás

Aszód, 2017. február 26.

Az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke látogatott el 2017. február 26-án, vasárnap az aszódi evangélikus gyülekezetbe, ahol igehirdetéssel szolgált a vasárnapi istentiszteleten. Az igei szolgálaton túl Fabiny Tamás előadást is tartott

Reformáció és ökumené címmel, amely egy tíz részből álló sorozat egyik gyülekezeti alkalma volt. Az előadást követően a püspök külön találkozott a presbitérium tagjaival, ahol többek között áttekintették a gyülekezet helyzetét, beleértve a népmozgalmi adatokat, missziói szempontokat és az evangélikus iskolával való együttműködést.

Reformációi konferencia Dunakeszin

Dunakeszi, 2017. május 13.

A reformáció ötszázadik évfordulója jegyében közös konferenciát rendezett Dunakeszin, a református templomban az evangélikus és a református gyülekezet *Reformáció és hivatás* címmel. A kilenc előadó (köztük teológus, közgazdász, jogász, pszichológus, orvos, nyelvész, zenész és ökológus), akik valamennyien a helyi gyülekezetek tagjai, arra a kérdésre keresték a választ, hogy milyen hatással volt a reformáció az általuk képviselt hivatásokra, és milyen üzenetet hordoz e hivatások számára a reformáció napjainkban. A szeretetvendégséggel zárult konferencia,

amely örömtelien sok érdeklődőt vonzott, méltó alkalom volt a jubileumi év eseményei között. Az előadások írott változata a tervek szerint egy tanulmánykötetben fog megjelenni.

Családi istentisztelet

Csővár, 2017. május 28.

A hónap utolsó vasárnapján, gyermeknapon családi istentiszteletet tartott a csővári evangélikus közösség. A gyülekezetben nagy lelkesedéssel folytak az előkészületek, hiszen az istentiszteleten bemutatkozott a gyülekezet gitár- és énekkara is. Ebben nagy segítséget jelentett Jansik Tamás gitároktató és Czöndör István lelkész, akik

felkészítették a résztvevőket erre a vasárnapra. A gitároktatás a gyülekezeti és missziói osztály támogatásával néhány hónapja indult a faluban, lelkes fiatalok és nem fiatalok is nagy buzgalommal igyekeznek elsajátítani a hangszer megszólaltatását.

Szlovák istentiszteletet tartottak a gyülekezetben

Csővár, 2017. június 5.

Pünkösdhétfőn rendezték meg a hagyományosnak mondható szlovák istentiszteletet. A programot közösen a Csővári Evangélikus Egyházközség, a Csővári Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat és Csővár Község Önkormányzata szervezte. Lászlóné Agod Anett hirdette Isten igéjét szlovákul, és Korányi András is részt vett a kétnyelvű szertartás liturgiájában, majd az önkormányzat közösségi termében előadást tartott a szlovák evangélikusok múltjáról. Rengetegen vettek részt a programon, jelen voltak Acsáról és Pencről is. A program szeretetvendégséggel zárult.

Hittantábort tartottak a gyülekezetben

Dunakeszi, 2017. június 19–24.

2017-ben június 19. és 24. között zajlott a Dunakeszi Evangélikus Gyülekezetben az immár hagyományosnak mondható hittantábor. A napközis táborban, melynek idei témája a Jézussal a hegyen (Hegyi beszéd, Olajfák hegye, Golgota) volt, mintegy ötven gyerek vett részt, a táborvezetést a gyülekezet lelkésze, Chikán Katalin és hitoktatói látták el, szervezési feladatokban a felnőttek mellett az ifjúság tagjai is aktívan részt vettek. A hetet péntek délután és este jó hangulatú, közös családi alkalom zárta: a családi istentisztelet keretében került sor az egyik táborozó kislány keresztelőjére, utána kerti együttlét és bográcsozás várta a gyülekezet tagjait.

Új lakókat kapott az evangélikus templom tornya

Vác, 2017. június 25.

Százkét év után újra három harang lakik a váci evangélikus templom tornyában, Gombos Miklós és Gombos Ferenc harangöntő mesterek munkái. A váci evangélikus gyülekezetben a reformációi emlékév összekapcsolódott a váci evangélikus templom építésének százötvenedik évfordulójával. A kijárat feletti színes ablakon, az egyik eredeti ablakszemben az 1867/8. hónap felirat látható. A gyülekezet elhatározta, hogy az első világháborúban rekvirált két harangot pótolják. Gombos Miklós harangöntő mester javaslatára egy 325 és egy 162 kilogrammos harang készült. Feliratuk szerint a templom szolgálatának száz-

ötvenedik évfordulójára, illetve a reformáció ötszázadik évfordulójának emlékére öntettek. A harangok nemrégiben készültek el, és már fel is kerültek a templom tornyába.

Ígéret földje Jézussal – Názárettől Kapernaumig

Iklad, 2017. július 3–7.

Az Ikladi Evangélikus Gyülekezet idén tizedik alkalommal rendezte meg gyermek- és ifjúsági táborát. Az első években harminc fővel a Mátrában, a FÉBÉ Názáret üdülőben, majd ahogyan az kicsinek bizonyult, a katolikus Stella üdülőházban rendezték meg a nyári táborokat. Ebben az évben eljutottak Názáretből Kapernaumba, mivel

a gyenesdiási konferencia-központ – Kapernaum – adott otthont a negyvenhárom fős lelkes csapatnak. Babka László, a gyülekezet lelkésze, és felesége mellett két pedagógus és nyolc ifis – köztük két teológus – segítette a munkát. A hét alapját a gyülekezeti munkaprogramban található *Ígéret földje Jézussal* vázlatterv adta. A reggeli áhítatokat mindennap más bibliai helyszínről és történetről szóló előadás követte. Ezután a csoportokban beszélgetésekre nyílt alkalom, ahol a gyerekek saját hitbeli kérdéseiket, tapasztalataikat osztották meg a többiekkel. Bőven jutott idő a témák kreatív feldolgozására is, ahol színjátszás, újságírás, képregénykészítés, gyurmázás és egyéb kreatív feladatok vártak csoportonként a gyerekekre. Délutánonként a Balaton kellemes vize igazi vízicsaták helyszínévé vált.

15. mátrai ifjúsági tábor

Vác–Parádsasvár, 2017. július 3–7.

A harmincnégy résztvevő – akik Vácról, Rádról és Keszegről érkeztek – többsége nem először indult útnak, és nem ismeretlen helyre érkezett. Rutinos táborozók találkoztak, akik közül többen is kifejezésre juttatták: fontosnak tartják az igére figyelés, az elcsendesedés, a Jézus Krisztusban megélt testvéri közösség sajátos lehetőségét. A fiatalok nyári programjaikat tudatosan úgy szervezik,

hogy a gyülekezet nyári táborába eljussanak. Az egyik táborozó így vallott erről: „Évek óta visszajárunk. Jó, hogy a program rendkívül változatos. Az esti séták mind más és más útvonalon folynak, illetve az akadályversenyeknél sem ütközünk mindig ugyanazokba a feladatokba”.

Hittantábor

Csővár–Penc – Nagybörzsöny, 2017. július 10–14.

A csővári és a penci evangélikus gyülekezetek fiataljai több mint tíz év után először tartottak ifjúsági hetet a nagybörzsönyi Reménység házban. Az egyik táborozó így számolt be az élményeiről: „A délelőttök kreatív foglalkozásokkal teltek, a délutánok pedig kirándulásokkal. Este ízletes vacsora fogadott minket. A nap végén esti istentiszteleten vettünk részt. Az egész hét nagyszerűen telt: sokat nevettünk, beszélgettünk, játszottunk,

kirándultunk. A hét során a barátságok szorosabbra fonódtak. Pénteken úrvacsorát vettünk, majd hazaindultunk. Szívesen mennék jövőre is!”

Testvérgyülekezeti csendesnapot tartottak az egyházközségben

Gödöllő, 2017. augusztus 4–7.

A Gödöllői Evangélikus Egyházközség évek óta ápol testvérgyülekezeti kapcsolatot a forssai (Finnország) gyülekezettel. A kapcsolat révén minden év augusztusában részt vehetnek a gyülekezeti tagok egy találkozón, ahol a forssai gyülekezet tagjain kívül tallinni és rigai evangélikus testvérekkel tölthetnek együtt egy csendesnapot. A hétvége kulturális programjaként meglátogat-

tak olyan UNESCO világörökségi helyszíneket, mint a Duna-part panorámája a Citadelláról, a budapesti Andrássy út, illetve rövid kirándulást tettek Szentendre óvárosában, meglátogatva az evangélikus templomot is. A testvérgyülekezeti hétvége kiemelt eseménye volt a többnyelvű istentisztelet, melyet Albert Gábor gödöllői és Eikka Kähärä forssai lelkész közösen tartott.

A templom felépítésének 240. évfordulójára emlékeztek

Domony, 2017. szeptember 3.

„Hálamenetet" tartottak a Domonyi Evangélikus Egyházközség szervezésében a kétszáznegyven éves templomért. Az alkalmon a gyerekek is megköszönték a nyár ajándékait, a gyülekezet tagjai pedig megtöltötték a hálaasztalt. A gyülekezetben a nyár ellenére is számos program került

megrendezésre. Többek között a finnországi testvérgyülekezet harmincfős delegációja látogatott néhány napra a gyülekezetbe, akik a környék nevezetességeit tekintették meg. Két tábort is rendeztek: egy balatonszárszói egyhetes családi tábor és az idén tizedik alkalommal meghirdetett hittantábort. Mindegyik alkalom a gyülekezet lelki épülését és közösségformálását szolgálta.

Harangot szenteltek a gyülekezetben

Csővár, 2017. október 15.

Közösségi gyűjtés eredményeként szenteltek harangot a csővári ak. A település egyetlen temploma középső harangjának helyére öntettek új harangot, és korszerűsítették a harangozási rendszert. Az alkalmon Fabiny Tamás püspök hirdetett igét a Zsidókhoz írt levél 3,7–8 alapján. Az új harang öntésével a gyülekezet a reformáció ötszázadik évfordulójának is emléket kívánt állítani. Gyönyörű időben, a hagyományos templomszentelési ünnepen zsúfolásig megtelt a templom, jelezve, hogy a harangszentelés nem csak a gyülekezet, hanem a falu életében is egyszeri és egyedi esemény. Az ünnepi istentisztelet során Fabiny Tamás püspök és Mekis Ádám esperes felszentelte az új harangot. A prédikációban a püspök az önzetlen krisztusi szeretet erejét hangsúlyozta.

Bélyegkiállítás nyílt a Madách Imre Művelődési Központban

Vác, 2017. október 24.

A Váci Evangélikus Egyházközség gondnoka, Mikulai Dániel aktív bélyeggyűjtőként kezdeményezte, hogy az évforduló alkalmából emlékbélyeget készíttessenek, illetve kiállításon mutassák be a reformációval kapcsolatban megjelent hazai és külföldi postabélyegeket. A MABÉOSZ zsűrije Mikulai Dániel reformációi bélyeggyűjteményét aranyozott ezüstéremmel jutalmazta. A nyitóalkalmon köszöntőt mondott Rétvári Bence államtitkár, a kiállítás fővédnöke. Jelen volt Beer Miklós váci megyés püspök és Fördős Attila polgármester, akik védnökséget vállaltak. A díjakat Illés Zoltán, a Magyar Posta Zrt. vezérigazgatója adta át. A kiállítást Detre János váci evangélikus lelkész nyitotta meg.

Ünnepi gálaest volt a Madách Imre Művelődési Központban

Vác, 2017. október 27.

Az ünnepi gálaest a Váci Ifjúsági Fúvószenekar bemutatójával kezdődött. Az alkalomra megta-

nulták az evangélikus és a református himnusz kíséretét. Mekis Ádám, az Észak-Pest Megyei Evangélikus Egyházmegye esperese tartotta a nyitóáhítatot a *„Más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely a Jézus Krisztus”* (1Kor 3,11) alapján. Ezt követően Hafenscher Károly miniszteri biztos ünnepi beszéde következett. Később a gálaest meghívott előadói, Gryllus Dániel és Gryllus Vilmos muzsikáltak, és megénekeltették a közönséget. A bemutatókat követően a megyés püspök, továbbá a helyi felekezetek lelkészei és lelkipásztorai álltak ki a színpadra, és mondták el röviden ünnepi gondolataikat. A befejező imádságot és áldást követően a Gryllus testvérek dalai zárták a gálaestet. Az ünneplés vasárnap a gyülekezetek templomaiban az ünnepi istentiszteleteken folytatódott.

Gödöllő így ünnepelt

Gödöllő, 2017. október 27–31.

Gödöllőn október utolsó napjaiban gazdag eseménysorozattal emlékeztek meg a reformáció ötszázadik évfordulójáról. Gödöllő városában hagyomány, hogy az evangélikus és a református testvérek együtt ünneplik a reformáció napját. Az idei év jubileumi eseménysorozatának kezdeteként október 27-én, pénteken este Végh Tamás református lelkész tartott evangelizációs istentiszteletet.

A gödöllői evangélikus egyházközség Luther Mártont ábrázoló kisplasztikával gazdagodott a héten Fábri Mihály és családjának felajánlásából. Október 29-én és 30-án a Fő terén megtekinthető volt a „Menő reformáció” elnevezésű mozgó kiállítás. Hétfő este a református gyülekezeti teremben az evangélikus gyülekezet két tagja, Albertné Joób Emese zenetanár és Kertész Botond egyháztörténész közös előadásán keresztül ismerhettük meg „a reformáció krónikáját”.

Október 31-én közös ünnepi istentisztelet volt, ahol a református és evangélikus gyülekezet kórusai közösen szolgáltak a gödöllői evangélikus templomban. Balogh Tamás református lelkész végezte az igehirdetés szolgálatát. A város jóvoltából átadásra került Puskás Éva mozaikkészítő Luther-rózsát ábrázoló térinstallációja. Az eseménysorozat zárásaként a gyülekezet ifjai által előadott toronyzenével egybekötött szeretetvendégséggel ünnepeltek.

A két reformátor és a három Prónay

Acsa, 2017. október 29.

A szoboregyüttes két csoportból áll. Az egyik „csoport” Luther és Melanchthon, a másik a három „nagy” Prónay: Prónay Sándor, Prónay Gábor és Prónay Dezső. Ők három generáción keresztül a Magyarországi Evangélikus Egyház

egyetemes (országos) felügyelői voltak az elmúlt századokban. Itt születtek, életük nagy részét a kastélyban élték, és a templom alatti kriptában vannak eltemetve. A templom előtt állnak, amelyet ők építettek, amelybe jártak életükben, és amelyben nyugszanak poraikban. Külön öröm volt, hogy az ünnepségre el tudott jönni Prónay Dezső unokája, a százhárom éves Patay Pál. A családról készült szobrokat ő leplezte le.

„Én bízom bennük” – Reformációi gyülekezeti és családos délután

Hévízgyörk, 2017. október 29.

A szombati viharos időjárás nem kedvezett, a hévízgyörki gyülekezet tagjai mégsem a fotelben ültek otthon, hanem a reformáció alkalmából

szervezett családi és gyülekezeti délutánra jöttek. A közösség három lehetőség közül választhatott. A templomban egy Luther életéről szóló filmet vetítettek, míg a gyülekezeti házban Luther-rózsás sütit készíthettek a gyerekek. Nagyon élvezték a sütik gyúrását és nyomdázását. Az alagsorban csocsó- és pingpongbajnokságot szerveztek. Hála a segítők csapatának, mindenki találhatott egy helyet, ahol jól érezte magát. Útközben a konyhán és a garázsban szorgos kezek munkája alatt készült el a finom lecsó és pörkölt.

Bemutatták a csömöri protestáns könyvet

Csömör, 2017. december 1.

A reformációi jubileumi év záróeseményeként mutatták be a *Hit által, kegyelemből – Protestáns gyülekezetek Csömörön* című, százoldalas kiadványt az evangélikus ifjúsági házban. A Csömör Nagyközség Önkormányzata által kiadott kötetet Boda Zsuzsa szerkesztette. A könyvbemutatón Johann Gyula evangélikus házigazda lelkész köszöntője után Fábri István polgármester, felelős kiadó méltatta a könyvet, majd Esztergály Előd Gábor református és Eszes Zoltán baptista lelkipásztor mondta el gondolatait. A fotókkal gazdagon illusztrált kiadványban a közel háromszáz éves múltra visszatekintő evangélikus, megalakulásának idén nyolcvanadik évfordulóját ünneplő baptista és az utóbbi évtizedekben, de inkább években megerősödő és jelenleg templomot építő református közösség történetéről, gyülekezeti alkalmairól található beszámoló. A záró fejezet a település ökumenikus alkalmait veszi sorra.

Hajdú–Szabolcsi Egyházmegye

Ha Jézusod van, mindened van!

Zsarnai Krisztián,
a Hajdú–Szabolcsi Egyházmegye esperese

A Mandabokorban 2017. január 15-én elhangzott igehirdetés rövidített változata.

„…akiknek Isten tudtul akarta adni, hogy milyen gazdag ennek a titoknak dicsősége a pogány népek között. Ez a titok az, hogy Krisztus közöttetek van: reménysége az eljövendő dicsőségnek. Mi őt hirdetjük, miközben minden embert teljes bölcsességgel intünk és tanítunk, hogy minden embert tökéletessé tegyünk a Krisztusban.” (Kol 1,27–28)

Szeretett gyülekezet!
Talán már sokan tudják, hiszen mind az egyházban, mind a világi sajtóorgánumokban is sokszor beszéltek arról, hogy ebben az esztendőben ötszáz éve, hogy Luther Márton – mikor Kálvin János nyolcéves volt – a wittenbergi vártemplom kapujára, mintegy felhívásként, programmeghirdetéseként kitűzte a kilencvenöt tételt. Ebben a felhívásban rá szeretett volna világítani arra, hogy nem jó úton jár az egyház, vakvágányra került a tanítás, az egyházi vezetők, a papok élete. Hatalmas szakadék tátong az egyház tanítása és a Szentírás lelkisége között, valamint az egyház és az emberek között, s hangsúlyt kapott egy újra és újra visszatérő szó, amely a kizárólagosságot jelenti: *sola*, azaz *egyedül.* Ez a szó kifejezi, hogy nincs más lehetőség, nincs más alternatíva, nincs más opció: „egyedül”!

Így olvashatunk olyan szavakat, amelyek kifejezésre juttatják bibliai hitünket és a reformátori elvhez való hűségünket:

– sola scriptura (egyedül a Szentírás),
– sola fide (egyedül hit által),
– sola gratia (egyedül kegyelemből) és
– solus Christus (egyedül Krisztus).

Ez a négy vagy nyolc szó kifejezi, hogy ennek a mezsgyéjén kívánjuk a hitünket megélni, és szeretnénk, ha szeretett egyházunk mindig ezekhez igazodna.

A sola scriptura (egyedül a Szentírás) azt fejezi ki, hogy nincs más, a Szentírással egyenrangú irat, hagyomány vagy hitvallás. Legyen az bármilyen modern bibliakritika vagy hermeneutika, nem fogadjuk el, ha olyasvalamit tanít, amely csorbítja a Szentírás hitelességét és tekintélyét, kétségbe vonja a Szentírás tartalmát, megkérdőjelezi a valóságát. Márpedig ebben a liberális, felvilágosult gondolkodású világban ezeket látjuk. S korunkra is mennyire igaz a páli mondat: *„Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhoz odafordulnak.”* (2Tim 4,3–4) Nekünk, református egyház(ak)nak határozottan, szilárdan és rendíthetetlenül kell ragaszkodnunk a Szentíráshoz, ahhoz, hogy az Isten kijelentett szava. A tudomány foglalkozzon szíve-vágya szerint a szöveg létrejöttének körülményeivel, hatásaival, de mi hisszük és valljuk, hogy „a *teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre*” (1Tim 3,16). A Szentírásról csak úgy érdemes beszélni, és azt úgy érdemes vizsgálni, ha az a szándék, hogy életváltozást idézzen elő, hogy bűnbánatra indítson, megismerhessük belőle Jézus Krisztust! Aki nagyobb hitelt ad a bibliakritikának, az oda fog jutni, mint sajnos a legtöbb bibliakritikával foglalkozó: kétségbe vonja az egyes részeit vagy a teljes Szentírást!

[…] Mit mond a Sátán: Tanulhatsz Jézusról, de ne ismerd őt! Beszélhetsz őróla, de ne élj vele! Hirdetheted őt, de ne higgy benne! A Sátán legnagyobb ellensége Jézus, és aki Jézusban hisz, azt is ellenségnek tartja! Márpedig mi Jézus Krisztust a Szentírásból ismerhetjük meg, ezért a Sátán megpróbálja minden eszközzel aláásni a Szentírás tekintélyét, hogy Jézust ne úgy ismerd meg, mint személyes Megváltódat és üdvösséged zálogát! Ezért van olyan nagy hangsúlya a reformátori egyházakban a sola scriptura kifejezésnek, mert teljes szívvel hisszük és valljuk, amit János írt: „*Ezek pedig azért írattak meg, hogy higgyétek: Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és hitben életetek legyen az ő nevében.*” (Jn 20,31)

A másik fontos megállapítás: a sola fide (egyedül hit által). Hit által ragadhatjuk meg Jézus Krisztust, hit által fogadhatjuk el a kegyelmet, hit által igazulhatunk meg, és hit által van üdvösségünk! Luthernél ez központi tétel volt! Mindennek mozgatórugója a Krisztusba vetett hit! Ezt az ige is alátámasztja: „*Hit nélkül pedig lehetetlen Istennek tetszeni; mert aki Isten elé járul, hinnie kell, hogy ő létezik, és megjutalmazza azokat, akik őt keresik.*” (Zsid 11,6)

Aztán ehhez szorosan kapcsolódik a következő, mely minden emberi dolgot kizár: sola gratia (egyedül kegyelemből). Nincsen semmi érdemem, nem tudok érte megdolgozni, tenni, cselekedni, hanem ajándékba kapom. A kegyelem éppen attól kegyelem, hogy nem érdemlem meg, mégis megkapom. A kegyelmet nem megérdemelni kell, hanem elfogadni! Jézus Krisztus ezt tudja adni. A kegyelemnek pedig azért van súlya, mert nagy árat kellett érte fizetni! Ha pénzben lenne mérhető, akkor biztos lenne olyan ember, aki azt megengedhetné magának, és biztos lenne olyan, aki nem. De Jézus nem tesz különbséget, mindenki számára elérhetővé akarta tenni, és megerősíti, hogy „*hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem tőletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék*” (Ef 2,8–9).

És az utolsó reformátori gondolat, amely mindennek az alapja: Jézus Krisztus – solus Christus (egyedül Krisztus). Ő tud adni bűnbocsánatot, minden más hamis nyugtatgatás lesz, s az ő bűnbocsánata nélkül sosem fog megnyugodni a lélek. Az ő bűnbocsánata nélkül mindig nyughatatlan marad a lélek! Őbenne van békesség, rajta kívül minden más békesség hamis békesség! Őbenne van üdvösség, senki másban. Ő a biztosíték, a jövő záloga, a garancia! Őbenne van reménység, mert minden, ami körülvesz bennünket, a reménytelenségbe taszít! Ezért mondjuk: egyedül Jézus Krisztus! Nincsen másra szüksége az embernek! Ha van Jézusod, mindened van, ha nincs Jézusod, legyen bármid is, semmivé lesz! Ha Jézusod van, mindened van!

Drága gyülekezet! […] A reformáció jubileumának évében fedezzük fel újra a Szentírás fontosságát, ismerjük meg belőle azt a drága Jézust, aki mindenét odaadta értünk! Letette az életét érted! Te le tudod tenni az életed őérte? El tudod mondani reformátorainkkal együtt ezt a rendíthetetlen állítást: az én életemben egyedül Jézus Krisztus az Úr? Ámen!

Hosszú életű evangélikusok: elhunyt Kató néni

Nyíregyháza, 2017. január 22.

Két éve az Evangélikus.hu oldalán interjút készítettek szépkorú evangélikusokkal, köztük özvegy Major Ferencné Szeles Katalinnal is. Az akkor százhét éves Kató nénivel Fabiny Tamás püspök beszélgetett Nyíregyházán. Kató nénivel karácsonykor még együtt tudtak lenni imádságban is a gondozói, de az utóbbi hetekben már nagyon legyengült, és végül 2017. január 22-én otthonában csöndben elhunyt. Az egyik legidősebb evangélikus testvérünk temetését Debrecenben tartották február 8-án. A temetés szolgálatát Györfi Mihály lelkész végezte.

Házasokat áldottak meg Debrecenben a házasság hete program keretében

Debrecen 2017. február 14.

Közel két évtizede már, hogy elindult Angliából a házasság megünneplését szorgalmazó kezdeményezés. Azóta huszonegy országban szerveznek programokat, eseményeket hozzá kapcsolódóan, és a nyitányaként a Debreceni Evangélikus Egyházközségben is rendhagyó istentisztelet zajlott. A belépőket esküvőre emlékeztető dekoráció fogadta, és ki-ki felidézhette magában

egykori házasságkötésének emlékeit. A lelkészek a házassági emlékünnep liturgiáját használva kérték Isten további áldását a házasokra, akik közt egy-két és ötven éve házasodottak egyaránt voltak. Az istentisztelet után a gyülekezeti teremben koccintással, tortával folyt tovább az együttlét emlékeket felidézve és a jövőn töprengve.

Családi farsangot tartottak Debrecenben

Debrecen, 2017. február 17.

A hagyományokhoz híven idén is lehetőséget kaptak a farsangolni vágyók a város evangélikus gyülekezetében, hogy maskarát öltve együtt mulathassanak. Az összejövetel különlegessége volt, hogy különböző korcsoportok ünnepelhettek együtt; nemcsak a gyülekezethez tartozó

családok, hanem az újonnan alakult baba-mama kör tagjai, a lelkészek gyermekeinek iskola- és óvodatársai is részt vehettek a mulatságon. A jó hangulatú együttlét Réz-Nagy Zoltán lelkésznek a *Farsang és böjt harca* című Brueghel-képpel illusztrált rövid áhítatával vette kezdetét, majd játékos jelmezbemutató következett. Ezután Telek Zita, a gyülekezeti kórus vezetője igyekezett játékokkal megmozgatni az egybegyűlteket, majd a tombolasorsolást követően táncház marasztalta az egybegyűlteket.

Krízisfőzés – Kétszáz adag meleg ételt osztottak ki a debreceni evangélikusok

Debrecen, 2017. március 4. és december 2.

Több mint öt éve annak, hogy a Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség Reménysugár Hajléktalan Segítő Központja meghirdette

a Krízisfőzés elnevezésű programot. Az ökumenikus együttműködés lényege, hogy a városban működő keresztény felekezetek egy-egy gyülekezete a krízisidőszakban, október és április között minden szombaton kétszáz adag meleg ételt készít el és oszt ki a város négy forgalmas pontján. A debreceni evangélikus gyülekezet az eddigi gyakorlat szerint évi egy alkalommal vállalta ezt a szolgálatot. Ebben az évben azonban március 4. után december 2-án is részt vettek a hátrányos helyzetűek megsegítésében. A gyülekezet több mint tizenöt önkéntese Asztalos Richárd igazgató lelkész, Tornóczky Ildikó gondnok és Abaffy Zoltán felügyelő vezetésével osztották ki a rászorulóknak készített meleg ételeket.

A gazdag ifjú böjtje – evangélizációs igehirdetés-sorozat a nyíregyházi nagytemplomi gyülekezetben

Nyíregyháza, 2017. március 6–10.

A böjt első hetében – több évtizedes gyakorlat szerint – tematikus esti istentiszteletekkel készülnek az Urunk kereszthaláláról való méltó megemlé-

kezésre az egyházközség tagjai. Ez évben Adámi László parókus lelkész szolgált az ötalkalmas evangélizációs sorozaton, amely a gazdag ifjú közismert története alapján *A kereszt felé induló Jézus föltárja az örök élet titkát* címet viselte.

Szólj be a papnak!

Debrecen, 2017. február 20.

Elsőként és egyben igazi ritkaságként vallási tartalmú, *Szólj be a papnak!* elnevezésű sorozat indult útjára Debrecenben, a Bakelit vendéglátóipari egységben. A provokatív, figyelemfelkeltő cím alatt havi rendszerességgel tematikus vitaesteket tartanak (téma volt már a jó, a rossz, a szex, a függőségek, a pénz, a gazda-g-ság és a halál), ahol három felekezet képviselőjének, Tokodi László római katolikus papnak, Veres János református és Asztalos Richárd evangélikus lelkésznek tehet fel kérdéseket a nagyérdemű. Berecz Péter főszervező, ötletgazda, koordinátor és Kiss Zita elmondta, hogy kezdeményezésük lényege

az, hogy a hit igazságait ott képviseljék, ahol az emberek, a fiatalok ténylegesen megfordulnak, azaz kocsmákban, fesztiválokon. Éppen ezért, hogy még inkább bekerüljenek a köztudatba, egy külön sátorban a debreceni Campus fesztiválon is várták az érdeklődőket. Oda már körülbelül húsz önkéntessel és kibővített egyházi csapattal érkeztek. A csoportosan vagy akár személyesen feltett kérdések Asztalos Richárd szerint gyakran az egyház karitatív tevékenységét kérdőjelezik meg, de felmerül például az is, hogy mennyit keres egy lelkész, mit csinál a vasárnapi misén kívül, a perselypénz a papé lesz-e, valamint a szentségekkel élés is többször szóba kerül. A havi alkalmak mellett a szervezők tervezik még egy debreceni bázisú keresztény blog beindítását is, illetve büntetés-végrehajtási intézetekben is szeretnék megszervezni az eseményeket.

Virágvasárnapi körmenet

Debrecen, 2017. április 9.

A történelmi egyházak a várossal összefogva közös ünneplésre vártak mindenkit virágvasárnap. Idén először a lakosok is részt vehettek az

ünnepi körmeneten, amely Palánki Ferenc debrecen-nyíregyházi megyés püspök barkaszentelési liturgiájával, valamint Kocsis Fülöp görögkatolikus metropolita, Fekete Károly református püspök és Asztalos Richárd evangélikus lelkész köszöntésével kezdődött. Ezt követően a résztvevők a bibliai kort idéző jelmezesekkel és a kapuzó táncokat járó néptáncos lányokkal együtt a város főterére mentek, ahonnan később útjára indult a bibliai keresztút. A körmenet után a Nagytemplomban a Debrecen Helyőrség Zenekar zenés áhítata várta az érdeklődőket.

Debreceni fiatalok kirándultak a reformáció észak-magyarországi tájaira

Debrecen–Vizsoly, 2017. április 22.

A Debreceni Evangélikus Egyházközség szervezésében, Asztalos Richárd igazgató lelkész vezetésével Tokaj-Hegyalja reformáció korabeli emlékeit keresték fel a kirándulás résztvevői. Az alkalom célja kettős volt: egyrészt a fiatalok magyarországi reformációról szerzett ismereteinek bővítése, másrészt a különböző korcsoportok közötti kohézió erősítése és a gyülekezettől eltávolodott vagy alig kapcsolódó fiatalok összekovácsolása. A kirándulók az út során megismerkedtek Tarcal, Gönc, Vizsoly, Tállya és Tokaj nevezetességeivel, illetve interaktív vártúra részesei lehetettek Boldogkőváralján. Bár a húsvét utáni időjárás sokszor nagy meglepetéseket okozott, Istennek hála igazi, kirándulásra alkalmas tavaszi időben járhatták végig a körutat, amelyről fáradtan, élményekkel és ismeretekkel gazdagodva tértek vissza Debrecenbe.

Protestáns üzenetek: „Az általános iskolásoktól az akadémikusokig mindenkinek”

Debrecen, 2017. május 18–20.

Május 18. és 20. között rendezték meg *A reformáció emlékezete a kora újkori Magyarországon – Protestáns és katolikus értelmezések a 16–18. században* című konferenciát a Debreceni Egyetemen. Ekkor nyílt meg a nagykönyvtár második emeleti terében a *Protestáns üzenetek* című kiállítás is, amely a Magyar Nemzeti Múzeum *Ige-idők* című tárlatának a „kistestvére” volt. Ez a meghatározás nem minőségi különbséget jelent, hanem csupán

a kiállított tárgyak szerényebb számára, és a jóval kisebb alapterületre utal. G. Szabó Botond gyűjteményi igazgató és közvetlen munkatársai, Keczán Mariann, Oláh Róbert, illetve az egész kollégiumi műhely minimális költségvetésből, asztalvitrinekkel, a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Déri és a Hajdúsági Múzeum, a Sárospataki Múzeum és a Debreceni Csokonai Színház, továbbá magánszemélyek segítségével valósították meg a kiállítást. A látogatókat minduntalan megszólító, a passzív szemlélődésből kiemelő, interaktív kiállítás egyszerre figyelt és figyelmeztetett a hitújítás külföldi és magyar, sőt külön és hangsúlyozottan annak debreceni értékeire.

Családi napot tartottak Nyíregyházán

Nyíregyháza, 2017. június 7.

Istentisztelet, előadás, sokszínű programok és egy jó közösségi élmény várta az érdeklődőket a Nyíregyháza-Kertvárosi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházközség családi napján. Az istentiszteleten Smidéliusz Zoltán szolgált igehirdetéssel, majd az ÉLIM lakóival közösen játékos vetélkedőt tartottak. A finom ebéd elfogyasztása után a Magyar Vöröskereszt munkatársai a gyermekek-

kel megismertették az újraélesztés alaplépéseit. A délutáni program keretében bemutatkozott a Talentum Európai Fejlődésért Közhasznú Alapítvány, majd Bojti István a családkonfliktusokról tartott érdekes előadást.

Megkezdődött a miskolci operafesztivál – Bemutatták a Luthereket

Miskolc, 2017. június 16.

Látványos felvonulással, sok száz ember előtt tartott szabadtéri koncerttel kezdődött Miskolc belvárosában a *Bartók+* operafesztivál. A szabadtéri programot követően a Miskolci Nemzeti Színházban nyitották meg hivatalosan is a tíz napon át tartó fesztivált. A tizenhét éve útjára indított rendezvény ezúttal Kodály Zoltán műveire fókuszált. Az operafesztiválon Kodály Zoltán zenepedagógiája előtt tisztelegve megrendezték a Kodály kórustalálkozót és a nemzetközi Europa Cantat kórustalálkozót, valamint szabadtéri, beavató előadáson a zeneszerző *Székelyfonó* című remeke is felcsendült. Az idei fesztiválon Bartók Béla klasszikus művei közül *A kékszakállú herceg vára* című darabot láthatta a közönség. Az ősbemutatók közt Gyöngyösi Levente *A Mester és Margarita*, Mátyássy Szabolcs *Scaevola*, valamint Ittzés Tamás *Lutherek* című műve szerepelt. Utóbbi, a reformáció ötszázadik évfordulójára készült opera vezérfonalát Martin Luther King életének legfőbb mozzanatai adják. A történetben a fél évezreddel korábban élt Luther Márton is megjelenik. A két címszereplő King halála után

a mennyországban találkozik. Hamar kiderül, hogy azok a kérdések, melyek Luther Mártont ötszáz éve vagy Martin Luther Kinget alig fél évszázaddal ezelőtt foglalkoztatták, ma is aktuálisak, jelen vannak úgy az európai, mint az amerikai emberek életében.

Paripára pattanva – Gyerektábor Debrecenben

Debrecen, 2017. június 19–23.

A Debreceni Evangélikus Egyházközség idén is a nyári szünidő első hetében rendezte meg gyerektáborát harmincegy hittanosa részvételével. A tábor helyszíne a megyeszékhely melletti Vekeri-tó partján található közkedvelt panzió, a Paripa csárda volt. A hétfőtől péntekig tartó tábor minden napja reggeli tornával, közös étkezéssel, majd áhítattal kezdődött. A délelőtt további részében Réz-Nagy Zoltán lelkész a Jelenések könyvében található, hét gyülekezetnek címzett levéllel ismertette meg naponként a gyermekeket hol egy fizikai kísérlettel, hol pedig kézműves-tevékenységgel illusztrálva a levél magyarázatát. Délutánonként változatos programokon vehettek részt a gyerekek: gyöngyfűzés, szekértúra, origamizás, lovaglás és kirándulás egyaránt belefért a repertoárba. Vacsora után áhítattal, énekléssel búcsúztatták a napot, és aki még érzett magában energiát, csatlakozhatott ahhoz a kisebb létszámú csoporthoz, amelynek tagjai keresztény témájú filmeket tekintettek meg.

A szuperhősök és az egyetlen út

Nyíregyháza–Vargabokor, 2017. július 10–14.

Adámi Márta és Hódi Eszter, illetve utolsó nap Belyus Bea *Szuperhősök* címmel bibliai alakoknak, Luther Mártonnak, valamint misszionáriusoknak a történeteit bemutató, ötnapos klubot tartott gyerekeknek. Később, 2017. augusztus 1. és 5. között Borbányán Kertészné Iványi Ágnes VISZ-munkatárs, Adámi Márta és Klucsik Dániel tartott ehhez hasonló, *Az egyetlen út* című ötnapos klubot. Borbányán a Családok Átmeneti Otthonából is több gyermek részt vett mindennap a programban. Az Úr áldjon és őrizzen meg mindenkit!

Napközis tábort tartottak Mandabokorban

Mandabokor, 2017. július 17–21.

A gyülekezet templomában és a gyülekezeti házban megtartott napközis táborra már sokadik alkalommal került sor. A három–tizenkét éves korosztálynak meghirdetett táborban százegyen vettek részt, akik közt újak és visszatérők egyaránt voltak. A változatos programok között a legfontosabb minden esetben az igei tanítás, amelynek a központi témája idén az öröm volt. Az az öröm, amelyet az Úr Jézus adhat az emberek életébe. Több önálló bibliai történeten keresztül mutatták be, hogyan és miért is lehet öröme a hívő, Istenszerető embernek. Jézus születése, az elveszett bárány és az elgurult drachma, a kánai mennyegző és a tékozló fiú történetei segítségével tanították a gyermekeket arra, hogy Isten örömöt akar adni az életükbe megváltóS, bűntől szabadító tervével. Egyetlen aranymondás volt, amelyet sokszor ismételtek: *„Örüljetek az Úrban, ismét mondom, örüljetek!”* A tábor végén, az úgynevezett táborzáró alkalmon a vezetők beszámolóin keresztül a szülők, nagyszülők is betekintést nyerhettek a hét történéseibe.

Jó hétvégét, debreceni evangélikusok!

Debrecen, 2017. szeptember 9.

Gyakran ezzel a jókívánsággal búcsúznak az emberek egymástól a hétvége felé közeledve. A debreceniek számára ez a jókívánság szeptember második hétvégéjén valósággá lett, ugyanis szeptember 9-ére a Debreceni Evangélikus Egyházköz-

ség kirándulást szervezett az idősebb testvérek számára. Asztalos Richárd, a gyülekezet lelkésze arra vállalkozott, hogy egykori szolgálati helyének, Tokaj-Hegyaljának reformáció korabeli emlékein kalauzolja végig a kirándulókat. Az út során ellátogattak többek között Tarcalra, Vizsolyra, Tállyára, és a programba még egy interaktív vártúra is belefért Boldogkőváralján. A résztvevők fáradtan, de élményekkel és ismeretekkel gazdagodva tértek haza Debrecenbe. Rövid pihenő után másnap tanévkezdő istentiszteletre hívogatták a testvéreket, amelyen a nemrég megalakult Őrálló dicsőítő zenekar szolgált. A liturgia középpontjában a tanulók és tanárok megáldása állt, mely zenei aláfestéssel kísérve különösen megható pillanatokat szerzett az egész gyülekezet számára.

Keresztény közösségbe tartozni – Családi nap Mandabokorban

Mandabokor, 2017. szeptember 9.

Közel háromszázötven ember fordult meg a helyszínen – az imaház termeiben és az udvaron – a családi nap alkalmából. A gyerekeknek egy bibliai történettel kezdődött az együttlét, ahol meghallgathatták, Jézus hogyan gondoskodott ötezer éhes szájról. Mindezek után részt vehettek biciklis ügyességi versenyen, lufihajtogatáson, íjászaton, agyagozáson, plakettkészítésen, arcfestésen, mindezt azért, hogy kipróbálják erejüket és kreativitásukat. Eközben a felnőtteknek sem kellett unatkozniuk, hisz addig ők beszélgethettek, vagy ők maguk is kipróbálhattak egy-egy programot, mint például a lovaskocsikázást vagy a vizes lufiröpladát. Reméljük, hogy a jókedv mellett nem feledjük el, hogy kinek is köszönhetjük ezt a csodálatos napot, hogy kinek az áldását tapasztalhattuk meg. Isten valóban ott volt velünk az előkészületekben és a családi napon is!

Vízen járás az Úr hívására – Malik Péter Károly lelkész beiktatása

Nyírtelek, 2017. szeptember 17.

Elérkezett a nap a Filadelfia Evangélikus Egyházközség templomában, amikor Malik Pétert, a korábbi lucfalvi lelkészt beiktatták a gyülekezet második parókus lelkészének Nyírtelken. Az iktatást Zsarnai Krisztián esperes, Györfi Mihály gyülekezeti lelkész és Bozorádi András, az Emmaus Gyülekezet lelkésze, espereshelyettes vezette. Zsarnai Krisztián köszöntő beszéde után Bánszky István, gyülekezet felügyelője adta át Malik Péternek a gyülekezet meghívólevelét, amelyet aztán az esperes nyújtott át a beiktatott lelkésznek. A folytatásban az új lelkész egyesével fogadhatta

az ünnepségen részt vevő többi lelkész áldását egy-egy ige kíséretében. Utána a lelkészek közösen elénekelték az ősi Confirmát, melyet rendkívül felemelő érzés volt hallani. A gyülekezet új lelkészének igehirdetési alapigéje az „*Ő így szólt: Jöjj!*” (Mt 14,29) volt, amelyben Péter elmondta azt is, miként világosodott meg benne Isten szándéka a jövőjével kapcsolatban. Az igehirdetés után ünnepi közgyűléssé alakult át az alkalom, majd végül vacsorával zárult az esemény.

Családos hétvége a mandabokori gyülekezettel

Sima

A mandabokori gyülekezet Simán töltötte családi hétvégéjét. A résztvevőknek lehetőségük volt az elcsendesedésre, az igére figyelésre, a férfi és a női szerepek átgondolására a Biblia alapján, a női, illetve férfikörben való beszélgetésre, egy a férfiakat különösen bátorító film megnézésére, istentiszteleten való részvételre és az úrvacsorával való élésre is. Köszönet ezért a szervezőknek, Bozorádi Zoltánnak az őszinte vallomásokért és

a fiataloknak a gyerekekkel való türelmes, lelkes foglalkozásért!

Ötéves jubileumát ünnepelte az Evangélikus Gyülekezeti Ház

Mandabokor, 2017. szeptember 17.

Hálaadó istentiszteletre került sor Mandabokoron, hiszen öt éve, hogy elhelyezték a mandabokori Evangélikus Gyülekezeti Ház alapkövét, és tíz éve, hogy a Zsarnai házaspár a gyülekezetben szolgál. Ebből az alkalomból Zsarnai Krisztián és Zsarnainé Urbán Nóra együtt hirdették az igét Neh 2,20a – *„Maga a menny Istene ad nekünk sikert, és mi az ő szolgáiként kezdjük el az építést”* – és 1Pt 2,5 – *„Ti magatok is mint élő kövek épüljetek fel lelki házzá”* – alapján. Az alkalom keretein belül a

lelkész átadta a körzeti felügyelőnek azt a három kötetből álló albumsorozatot, amely dokumentálja az elmúlt tíz év eseményeit. Sor került még annak az emléktáblának a leleplezésére is, amely emléket állít azoknak a parókus lelkészeknek, akik a Dél-Szabolcsi Evangélikus Egyházközségben és a jelenlegi ötös körzetben szolgáltak.

A hívő élet ajándékai – Végh Tamás igehirdetés-sorozata az Aliansz őszi evangelizációján

Nyíregyháza, 2017. szeptember 25–28.

2009 óta minden ősszel megrendezi a nyíregyházi protestáns egyházakból álló Aliansz-csoport az evangelizációs hetet, amelyre ez évben a fasori nyugdíjas református lelkipásztort hívták meg vendég igehirdetőként. Az idei alkalmaknak a városi református templom adott helyet, ahol a liturgus szolgálatát a tagegyházak lelkészei a négy estén egymást követve látták el. Az örömüzenet az

Efezusi levél alapján szólt a hívő élet ajándékairól, amelyet az evangélizáció éneke, a „Mily drága nekünk ez a jó hír” kezdetű dal is jól összefoglal.

Huszonöt éve alapították a Nyíregyháza-Kertvárosi Evangélikus Egyházközséget

Nyíregyháza, 2017. október 1.

Aratási hálaadó napot tartottak a Nyíregyháza-Kertvárosi Evangélikus Egyházközségben, melynek során megemlékeztek a gyülekezet alapításának huszonötödik évfordulójáról is. A hálaadó istentiszteletet Kovács Erzsébet és Szabóné Mátrai Marianna lelkész tartotta. Magyar László nyugalmazott lelkész és Laborczi Géza helyi lelkész segítségével emlékeztek vissza az alapítás körüli időkre. A délután folyamán Szabó Lajos érdekes előadása hangzott el arról, milyennek szeretné látni Luther Márton a mai egyházat.

A házasság vasárnapját ünnepelték Mandabokorban

Nyíregyháza-Mandabokor 2017. október 1.

A házasság vasárnapja alkalmából rendhagyó istentiszteletet tartottak a mandabokori imaházban, amelyen több jubiláló házaspár is részt vett. Vendégként Endreffy Géza budaörsi evangélikus lelkész prédikált a 68. zsoltár 20. verse alapján:

„Áldott az Úr! Napról napra gondot visel rólunk szabadító Istenünk.” „Mi tartja meg egymás számára a házaspárokat? Csak Isten kegyelme!” – mondta. – „Egyedül a mi szabadító Urunk ereje képes arra, hogy ne uralja szívünket a harag, az önzés. Ne elvárásokat fogalmazzunk meg társunkkal szemben, hanem kedvét keressük.” Megindító volt, amikor a vendég igehirdető és a körzet lelkésze, Zsarnai Krisztián az oltártérben egy-egy olyan házaspárt áldott meg Isten igéjével, akik ötvenöt, ötven, negyvenöt, negyven, harminc, illetve húsz éve kötötték össze életüket az Úr színe előtt.

Aratási hálaadás

Rozsrétszőlő, 2017. október 7.

Aratási hálaadó alkalmat tartottak Rozsrétszőlőn, a Bethlehem Gyülekezeti Házban. Tar Jánosné körzeti felügyelő köszöntése után Sztankó Gyöngyi lelkész tartott áhítatot, majd a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium színjátszói készültek előadással. Az alkalmon szolgált a gyülekezeti énekkar is Kovács László Attila vezetésével. Később Gerlai Pál tokaji lelkész előadása következett a magyarországi reformációról, a dél-

után folyamán pedig *Aratás, hálaadás a tirpákok életében* címmel Szabó Sarolta etnográfus, muzeológus szólt az egybegyűltekhez. A rendezvény Sinkó Gábor Vilmos iskolalelkész áhítatával zárult.

Agapé Mandabokorban

Mandabokor, 2017. október 15.

A fiatalok szolgálatával nem mindennapi alkalmat tartottak a mandabokori imaházban. A dicsőítő éneklés után rövid kétszereplős jelenettel készült az ifjúság, amely a reformáció egyik tanításáról szólt az ő nyelvükön. Zsarnai Krisztián esperes igehirdetése is a reformáció alaptételére, a solákra épült. Ezeket a tételeket fejtette ki személyre szólóan, aktuálisan. Az igehirdetés, a záróimádság és ének után ebédlővé alakult át az imaterem. Ekkor vette kezdetét maga az agapé, a

közös ebéd, amely igazi szeretetközösség volt. Utána a gyülekezet lelkészének jóvoltából műveltségi vetélkedőt tartottak, majd kora délután mindenki derűsen, meggazdagodott lélekkel tért haza.

Ne csüggedj kicsiny sereg! – Reformációi ünnepi istentisztelet a kisebb protestáns testvérnél

Debrecen, 2017. október 29.

A debreceni evangélikus gyülekezet reformációi ünnepi istentiszteletén Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke szolgált. Az istentiszteleti liturgia oltár előtti szolgálatát Asztalos Richárd helyi lelkész végezte, a kántori szolgálatot az épp hazalátogató Johansson-Abaffy Nóra vállalta. Fekete Károly igehirdetésében a 90. zsoltárról beszélt az egybegyűlteknek, rávilágítva arra, hogy az isteni matematika alapműveletei már ebben a földi életben meg kell, hogy

határozzák a keresztény ember életfolytatását. Az istentiszteletet követően a templom udvarán Abaffy Zoltán, a gyülekezet felügyelője rövid ünnepi beszédet intézett az egybegyűltekhez, majd a református püspökkel együtt elültettek egy almafát Luther Márton közismert mondása nyomán, melynek tényét egy emléktáblán is megörökítették: „Ha tudnám is, hogy holnap elpusztul a világ, még akkor is ültetnék egy almafát.”

Fáklyákkal, énekelve emlékeztek meg a reformációról

Nyíregyháza, 2017. október 31.

A reformáció 500. évfordulójának alkalmából a reformátusok és evangélikusok egész évben különböző programokkal, kulturális eseményekkel, kopjafaállításokkal igyekeztek megemlékezni múltjukról. A két felekezet hagyományos fáklyásénekes felvonulásához idén a város valamennyi egyházközössége csatlakozott. Az ünneplők a református templom előtt gyülekeztek, onnan énekelve vonultak a Kossuth térre és végül az evangélikus nagytemplomba mentek. Ott zárásképp közös ünnepi istentiszteleten vettek részt.

Új könyvet ismertet a falu két helytörténésze

Kálmánháza, 2017. november 4.

A *Görögkatolikusok Kálmánházán* című helytörténeti munka után nem sokkal újabb könyvvel jelentkezett a Nagy Tamás-Kiss János szerzőpáros. A két helytörténész a görögkatolikusok után az evangélikusok kálmánházi történetét is feldolgozta az *Evangélikusok letelepedése Kálmánházán* című műben. A könyv a reformáció jeles évfordulójának tiszteletére és a kálmánházi evangélikus templom felszentelésének 75. jubileumára készült, bemutatása pedig a helyi művelődési ház nagytermében történt. Az evangélikus közösség összefogása és hitélete mellett az olvasók a mű-

ben megismerkedhetnek a lelkészek tevékenységével, valamint az egyházi és népi szokásokkal is. A könyv a betelepülők származási helyének nevét, és a Kálmánházára település időpontját is tartalmazza.

Hetvenöt éves a kálmánházi evangélikus templom

Kálmánháza, 2017. november 8.

November első vasárnapján ünnepi istentiszteleten adtak hálát az Úristennek a nyíregyházi egyházközség hívei a kálmánházi templomuk felszentelésének 75. évfordulóján. Túróczy Zoltán, a Tiszai Egyházkerület akkori püspöke 1942. november 8-án a *„De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elvesszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk”* (Zsid 10,39) igeversről prédikált. Az V. körzet jelenlegi parókusa, Zsarnai Krisztián esperes az elmúlt évtizedekben itt szolgált négy, már nyugdíjas lelkészt hívott meg a háromnegyed évszázados templomszentelési évfordulóra. Labossa László, Bozorády Zoltánné, Bozorády Zoltán, valamint Szalay Tamás az első oltári szolgálatban, illetve az úrvacsorai liturgiában is részt vettek. Az ünnepi istentisztelet igehirdetését a szentelési ige alapján Szalay Tamás végezte, aki

kiemelte, hogy hatalmas tett volt 1942-ben templomot építeni az adott történelmi helyzetben. Végül sok áldást és további évtizedeket kívánt a jubiláló templom népének.

Márton-napi opera a Csokonaiban

Debrecen, 2017. november 11.

Ittzés Tamás és Lanczkor Gábor: *A Lutherek* című művének ősbemutatója volt épp Márton-napkor a debreceni teátrumban. A haon.hu színikritikája alapján a szövegkönyv ugyan vázlatosnak tűnt, a zene, a színház énekkara és a pályakezdő színészek játéka már dicséretet érdemel. Kiemelték a

debreceni muzsikusokkal kiegészült Bohém Ragtime Jazz Band jelentőségét is, mely véleményük szerint a lelke volt a műsornak. Összességében az érdekes és a maga nemében különleges előadás tehetséges, fantáziadús zeneszerzőt avat, akit ezek után egyetemi oktatói tevékenysége révén is szívesen sorolnak a debreceni művészeti élet prominensei közé.

Konferencia a reformáció örökségéről Nyíregyházán

Nyíregyháza, 2017. november 13.

A reformáció öröksége a magyarság számára címmel rendeztek emlékülést Nyíregyházán, amely a Szabolcs-Szatmár-Beregben élő református és evangélikus lelkipásztoroknak, valamint a megyebeli települések polgármestereinek szólt. A rendezvényt a magyar tudomány napjához kapcsolódva, a reformáció ötszázadik évfordulója jegyében a Tiszántúli Református Egyházkerület, az Északi Evangélikus Egyházkerület és a Szabolcs–Szatmár–Bereg Megyei Önkormányzat szervezte. A köszöntő beszédek után D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök, Fekete Károly püspök, Báthori Gábor múzeumigazgató és Győri János tudományos munkatárs előadását hallgathatták meg a résztvevők, amelyek más és más szempontból vizsgálták meg, milyen örökségét is hordoz a reformáció a magyarság számára.

Nyíregyházára érkezik a Hajléktalan Jézus-szobor

Nyíregyháza, 2017. november 24.

Az együttérzés jelképévé vált Hajléktalan Jézus-szobor, Timothy P. Schmalz kanadai szobrászművész alkotásának másolata tavasz óta vándorolt az ország nagyobb városaiban. Nyíregyházán, a Kossuth téren november 24-26. között tekinthették meg a járókelők. A köztéri alkotás az elesett emberekre hívja fel a figyelmet, azt üzeni, hogy lássuk meg bennük is Krisztus arcát és forduljunk cselekvő szeretettel a kiszolgáltatott emberek felé. A bronzformába öntött üzenet a világ több nagyvárosában egyszerre van jelen a szobor alakjában, többek között Londonban, Washingtonban és Rómában is. Az alkotás magyarországi utazása a Máltai Szeretetszolgálat szervezésében valósult meg, ünnepélyes fogadása Nyíregyházán a Magyarok Nagyasszonya-társszékesegyház előtt zajlott. A római katolikus, görögkatolikus és evangélikus közösség képviselői köszöntő beszé-

deikben kiemelték az üzenet fontosságát, majd az Oltalom Szeretetszolgálat kötelékébe tartozók léptek a mikrofonhoz. Ezt követően felhangzott Lackfi János hangján A hajlékkészítés zsoltára című vers, melyet a költő külön, a szobor Magyarországra érkezése miatt írt. A megindító ünnepség az Evangélikus Roma Szakkollégium tagjainak énekszolgálatával ért véget.

Győri János Sámuel lelkész evangelizációs sorozatot tartott Mandabokorban

Mandabokor, 2017. november 27–30.

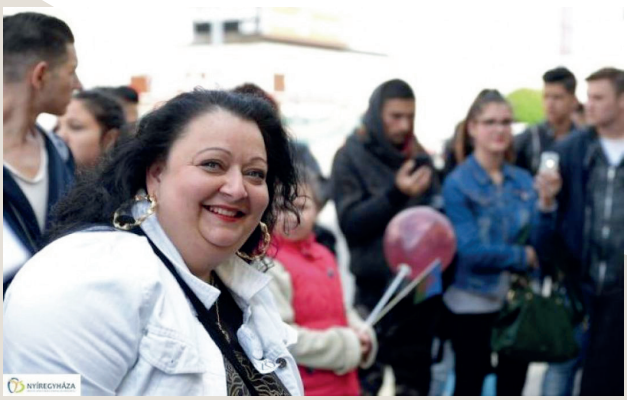

Az adventi időszak kezdete előtti héten, Zsarnai Krisztián esperes, a körzet parókusa meghívására Győri János Sámuel nyugdíjas, gyülekezetplántáló lelkész tartott négyestés igehirdetés sorozatot a mandabokori többfunkciós közösségi épületben. Az *Előkelő ifjak terepgyakorlata Nebukadneccar udvarában* címet viselő evangelizáció alapjául Dániel próféta könyvének első három fejezete szolgált. Minden este személyes bizonyságtételek is elhangzottak Isten megtapasztalt, mentő szeretetéről és emellett Zsarnainé Urbán Nóra szólóéneke mélyítette el az istentiszteletek igei üzenetét.

Együtt tehetünk a legtöbbet értük

Nyíregyháza, 2017. november 29.

Tartalmasan telt és eredményesen zárult a Nyíregyházán megrendezett *Sokszínű együttélés a társadalomban* című fórum, amelyen számos civil szervezet képviseltette magát. Előadást tartott többek között Kecskemétiné Szilvási Zsuzsanna,

a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatóhelyettese, Oláh Róbert, az Evangélikus Roma Szakkollégium mentora, és megosztotta élettörténetét a mozgássérült Kokas Bálint és a fogyatékkal élő gyermekét nevelő édesanya, Csontó Tünde is. A roma és nem roma nők, illetve a fogyatékkal élők jogainak és társadalmi érdekeinek képviseletét megcélzó egyesület a jövőben nagyobb gyakorisággal szeretne ehhez hasonló, „sokszínű” rendezvényt tartani.

Ünnepélyes adventi gyertyagyújtás Debrecenben

Debrecen, 2017. december 3.

Mintegy ezer egybegyűlt előtt gyújtották meg az adventi koszorú első gyertyáját vasárnap este Debrecen főterén, a Református Nagytemplom előtt felállított karácsonyfánál. Papp László, a cívisváros polgármestere beszédében elmondta, hogy minden évben, ilyenkor advent első vasárnapján – Jézus születésére készülve – az első gyertya meggyújtásával újjászületik, új lángra

lobban a debreceni keresztény felekezetek egysége. A debreceni adventi gyertyagyújtáson négy egyház püspöke is elmondta karácsonyi gondolatait. A debreceni adventi ünnepségre hortobágyi pásztorok vitték a fényt, a „pásztortüzet”, a város adventi koszorúján pedig az első gyertyát Szőnyi Imre, Hortobágy legidősebb pásztora gyújtotta meg. Az ünnepség után a Református Nagytemplomban megtartották a Hereditas Nostra című zsoltárkantáta ősbemutatóját, amely a reformáció 500. évében, a Tiszántúli Református Egyházkerület megbízásából született.

A nagy szél miatt mécseseket gyújtottak gyertyák helyett Debrecen főterén

Debrecen, 2017. december 10.

Advent második vasárnapján ünnepséget tartottak a Kossuth téren, ahol a nagy szél miatt biztonsági okokból gyertyák helyett mécsesek szimbolizálták a várakozást. Ahogy minden vasárnap, úgy most is a hagyományőrzők vonulásával kezdődött az ünnepi alkalom. Az egyházak

képviselői, Sipos Barnabás ortodox és Asztalos Richárd evangélikus lelkész a bibliai József szerepéről beszélt. Utóbbi azt mondta, a karácsony a szeretet ünnepe, de nem az emberi szereteté, hanem az Istené, mert ő nem hagyta magára az emberiséget. Az alkalmon Barcsa Lajos alpolgármester is köszöntőt mondott, s úgy fogalmazott: „Jézus nevelőapja védelmezte a szent családot, ez pedig a 21. századi férfiak számára is példa." A beszédek és a „gyertyagyújtás" után az *Adventi találkozások a Nagytemplomban* című programsorozatban zenés áhítat vette kezdetét a fiatalok szolgálatával.

Egy kisteherautónyi adományt gyűjtöttek a debreceni evangélikusok

Debrecen, 2017. december

A debreceni evangélikus gyülekezet is bekapcsolódott a Karitatív Testület idei adventi adománygyűjtésébe. Egy kisteherautónyi tartós élelmiszert, játékot és ruhaneműt ajánlottak fel az egyházközség tagjai. A gyülekezet adományát Asztalos Richárd evangélikus lelkipásztor adta át jelképesen a főtéri *Add tovább!* házikónál a Debreceni Karitatív Testület elnökének. Kiss Ábel Lukács elmondta: az evangélikusok eddig meg-

figyelőként vettek részt a testület munkájában, de az egyházközség idén jelezte, hogy szeretne bekapcsolódni a karitatív összefogásba. A szervezet tavaly 15 tonna adventi adományt gyűjtött össze, amivel csaknem 3000 rászoruló családnak tették szebbé a karácsonyt.

Átvették a betlehemi lángot a debreceni keresztény felekezetek képviselői

Debrecen, 2017. december

A Betlehemi Születés Templomának örökmécseséről gyújtották meg azt a lángot, amit a kistemplomi gyülekezet cserkészei hoztak el Bécsből Debrecenbe. A város legrégibb református templomában adták tovább a lángot a debreceni keresztény közösségek képviselőinek. „Mindenki haza viheti a saját gyülekezetébe, családjába és otthon őrizheti egészen december 24-éig, szentestéig, amikor a negyedik gyertyát erről meggyújthatjuk" – mondta el Bódor Edit, a Főnix Rendezvényszervező Nonprofit Kft. ügyvezetője. Az adventi programok főszervezője felhívta arra is a figyelmet, hogy a város adventi koszorúján szombat délután meggyújtják a betlehemi lánggal az utolsó, negyedik gyertyát is, ahonnan majd bárki hazaviheti otthonába a betlehemi lángot.

Nógrádi Egyházmegye

Nógrádi reformáció 501 – hogyan tovább a jeles évforduló után?

Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperese

Gyülekezeteink és egyházmegyénk Isten iránti hálával és örömmel élte meg a reformáció 500 évfordulóját a tavalyi esztendőben. Ma, amikor szinte mindenre rátelepszik a rövididejűség, az ideiglenesség, üstökösként tűnnek fel ügyek és szervezetek, majd hullócsillagként hullnak a feledés süllyesztőjébe, a mi 500 évünk bizonyítéka annak, hogy a reformáció ügye nem tévedés volt, nem emberi akarat szülte és tartotta meg. Mivel az örökkévaló evangélium hordozásával bízott meg Urunk, méltónak tartott az 500 évre, s ezért mindmáig vagyunk és tehetjük dolgunkat.

Gyülekezeteink többsége valamilyen formában megemlékezett az évfordulóról. Előadások, kiállítások, gyülekezettörténeti összefoglalók születtek. Szép számmal vettünk részt az országos rendezésű alkalmakon. Gyülekezeti-munkatárs-képző tanfolyamot szerveztünk D. Szebik Imre püspök úr vezetésével. Az egyházmegyei alkalmakat az ünnep jegyében tematizáltuk, s kiadtuk a *Nógrádi reformáció 500* című kötetet, mely az egyházmegye és a gyülekezetek történetének rövid és tömör összefoglalóját adja. Ugyanakkor nem veszik el a múltban, hanem a jelen helyzetről, sőt a jövőről is reménységgel beszél. Mert mindannyian érezzük, a reformáció öröksége kötelez, folytatásra és további hűséges szolgálatra hív.

Napjainkban, a gyönyörűen felújított wittenbergi vártemplom oltártere előtt, Luther és Melanchthon sírjától néhány méterre, egy fekete repülő alak van a mennyezetről felfüggesztve. A templomba térők közül sokan nem értik, mi akar ez lenni? János ezt írja a Jelenések könyve 14,6-ban: *„És láttam, hogy egy másik angyal repül az ég közepén: az örök evangélium van nála, és hirdette azoknak, akik a földön laknak, minden népnek és törzsnek, minden nyelvnek és nemzetnek, és hatalmas hangon így szólt: Féljétek az Istent, és adjatok neki dicsőséget, mert eljött ítéletének órája; imádjátok azt, aki teremtette a mennyet és a földet, a tengert és a vizek forrásait.”* A reformáció megindulásában a jánosi prófécia egyfajta beteljesedését láthatjuk. Az örök evangélium végre megérkezett minden néphez a maga anyanyelvén. A repülő angyal nem csak Szászország felett, hanem egész Európa, sőt az egész földkerekség felett elzúgott.

Magyarországon, és ezen belül Nógrádban is nagyon hamar megjelentek a reformáció tanai. Okolicsányi József *A Nógrádi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházmegye monográfiája* című egyháztörténelmi műve hűen tanúskodik erről. A kötet kiadását ezúton is köszönjük Galcsik Zsolt levéltáros történésznek (Budapest, 2009). Nógrád evangélikussága már az 1610-es zsolnai zsinat előtt is bizonyos szervezettségben élt. A zsinat Hont, Túróc, Nógrád és Zólyom vármegyék 163 gyülekezete számára Melikius Sámuel breznóbányai lelkészt választja meg szuperintendensnek. Egy évvel később a Losoncon tartott közgyűlésen már 13 fejezetből álló szabályzatot (egyházi jogot) fogadnak el. De nem csak János evangélista angyala, hanem a történelem viharai is átzúgtak Nógrád fölött. A török idő pusztításai különbözőképpen érintették a hatalmas kiterjedésű megyét, déli részét értelemszerűen sokkal súlyosabban. Majd az ellenreformáció, a gyászévtized (1671–1681) követelt súlyos áldozatokat. Szeretett tanárom, Fabiny

Tibor egyháztörténész gyakran emlegette, Nógrád (elsősorban annak északi része) adta a legtöbb vértanút ebben az évtizedben. Tertullianus egyházatya óta azonban tudjuk, hogy a keresztyének vére magvetés. Az 1681-es soproni országgyűlés (artikuláris helyek), majd száz évvel később II. József türelmi rendelete (1781) új távlatokat nyitott meg a hitéhez hű evangélikusság előtt, megadatott a templomépítés lehetősége. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc fájdalmait Nógrád együtt élte át az egész nemzettel. Ezt a megyét mindig is a magyar-szlovák kétnyelvűség jellemezte, ami a hétköznapokat és az istentiszteleti életet egyaránt gazdagította, s kincse mind a mai napig. A XX. század elején 52800 körül volt a nógrádi evangélikusok száma 48 gyülekezetben. Trianon következtében 30 gyülekezet került Csehszlovákia területére, 18 maradt az anyaországban. A világháborúk pusztításait és következményeit csakis erős hittel lehetett elhordozni. A gyülekezetekben hangzó ige a vigasztalás forrása volt ezekben az időkben: *„Minden forrásom belőled fakad”* – mondja a zsoltáros (Zsolt 87,7), s erre bizony a szocializmus idején is nagy szükség volt.

Jelenlegi nyilvántartásaink szerint 7000 egyháztagunk van 18 anyagyülekezetben. Istennek hála, békében és szabadon élhetjük életünket és vallhatjuk meg hitünket. Ma a negatív demográfiai folyamatok, a fiatalok elvándorlása, a helyben lévő munkahelyek hiánya következtében a vidéki élet megrendült jövőképe okoz fejtörést. Nem tehetünk mást, mint Isten kegyelmébe ajánljuk a jövőt, falvaink, városaink, gyülekezeteink sorsát, mert a település és hívő közösségének sorsa egy. Fáradozunk a „város békességén” (Jer 29,7), örülünk minden előrelépésnek. Amíg csak vannak igét igénylők egy településen, megtartjuk annak feltételeit, biztosítjuk a lelkipásztori szolgálatot. Eközben nem feledkezünk meg természetesen a misszió szempontjáról sem, hiszen ma is vannak gyülekezeteinkhez és Krisztushoz frissen megtérők. *„Mivel nincs itt a földön maradandó városunk, az eljövendőt keressük.”* (Zsid 13,14) Reménységünk a repülő angyal kezében lévő örök evangélium, mely minden mulandóval szemben az örökkévalóra készít fel. Ugyanakkor hit és reménység által a jelenvalót és a mulandót is értékessé teszi. Amennyiben hitünket a Luther korában, vagy a templomépítések idején tapasztalt buzgósággal és tűzzel éljük meg, reményteljes jövő áll előttünk. Legyen velünk az Úr: gyülekezeteinkkel és családjainkkal, egyházunkkal és hazánkkal, városainkkal és falvainkkal.

Erős vár a mi Istenünk!

Józsefvárosiak kirándultak a palóc városba

Balassagyarmat, 2017. március 11–12.

2017 böjtjének második hétvégéjén a Budapest-Józsefvárosi Evangélikus Egyházközség egy csoportja látogatott el a palóc fővárosba, már nem első alkalommal. A szombat délutáni tematikus beszélgetések egyikén a helyi gyülekezet lelkésze, Bartha István is megosztotta gondolatait a vendégekkel. Vasárnap a 9 órakor kezdődő istentiszteleten részt vettek és szolgáltak a józsefvárosiak is. A gyülekezeti terem és karzata teljesen megtelt. Liszka Viktor lelkész néhány mondatban ismertette a sajátos helyzetű budapesti gyülekezet színes és sokrétű közösségépítő szolgálatát. Külön színfolt, egyben kapcsolódási pont, hogy a Szabó József Tanulmányi Ház első vendégei 2007-ben olyan gyerekek voltak, akiknek valamelyik szülője börtönbüntetését töltötte. A táboroztatók közt pedig ott volt az akkor még teológiai tanulmányait folytató Liszka Viktor is. Az igehirdetést Románné Bolba Márta lelkész végezte a böjt második vasárnapjára előírt perikópa, Mt 15, 21–28 alapján.

Az egyház igazi kincse, az élő kenyér – Reformáció emlékévi ünnepi istentisztelet és gyülekezettörténeti kiállításmegnyitó

Szügy, 2017. március 26.

Reformáció emlékévi programsorozat részeként tartottak közös istentiszteletet a Szügyi Evangélikus Egyházközség és a hozzá tartozó Csesztve, Patvarc és Mohora gyülekezetei. Az igehirdetés szolgálatát Fabiny Tamás püspök végezte, a liturgiában Torzsa Tamás, az egyházközség lelkésze működött közre. Énekkel és verssel szol-

gált a gyülekezet ifjúsága és kórusa. Az északi egyházkerület lelkészi vezetője Jn 6,1–15 alapján tartott prédikációjában külön megszólította a szép számmal jelen lévő gyermekeket. A püspök hangsúlyozta, hogy Jézus Krisztus igéje az egyház igazi kincse, és arra buzdított, hogy mindig erre legyünk éhesek, a reformációi emlékévben is ezzel éljünk. Az istentiszteletet követően az emlékév alkalmából kialakított gyülekezettörténeti kiállítás megnyitása következett. A gyülekezeti házban először Torzsa Tamás lelkész köszöntötte a szép számmal megjelent híveket, majd röviden Török János szügyi felügyelő ismertette az egyházközség, valamint Nógrád megye legnagyobb evangélikus templomának történetét. A hagyományokat ápolva szlovák nyelven is elhangzott egy köszöntő, amelyet Batta Lászlóné presbiter mondott el. A szeretetvendégséggel zárult ünnepség után a négy gyülekezet presbitereivel külön is találkozhatott a püspök.

„Jó nektek, hogy evangélikusok vagytok” – Derűs, nyitott, segítő közösség Palócföldön

Balassagyarmat, 2017. április 26.

A balassagyarmati evangélikus gyülekezet összetartó és az igehirdetésre rendkívül igényes közösség, amelyre a néhai Szabó József püspök öröksége máig nagy hatást gyakorol. Jelenlegi lelkészük, Bartha István a kétezres évek elejétől szolgál közöttük. A gyülekezeti tagok szerint olyan lelkész, aki felkészültségben és mélységben ki tudja elégíteni a mintegy háromszáz aktív tagból álló helyi evangélikus közösség lelki és intellektuális igényeit is. Szabó József a Dunáninneni Egyházkerület püspöke volt, 1948. március 18-án iktatták be hivatalába. „Palócországba”, Balassagyarmatra került, ahol megismerkedett a város híressé lett egykori lakójának, Madách Imrének az életével. Alig négyévi szolgálat után a püspöknek a kommunista államhatalom nyomására le kellett mondania tisztségéről, de megmaradhatott balassagyarmati gyülekezeti lelkésznek. „A balassagyarmati gyülekezetre óriási hatással volt Szabó püspök úr. Száműzetést jelenthetett neki, hogy idekerült, de ezt velünk soha nem éreztette. Szabó püspök nevelte a gyülekezetet olyanná, amilyen most is.

Bach-kantáták itthon

Balassagyarmat, 2017. május 4.

Szorongás fogta el e sorok íróját, a balassagyarmati gyülekezet lelkészét, amikor megkeresték, hogy a Budapesti Fesztiválzenekar szervezői az ország sok patinás egyházi épülete közül a balassagyarmati műemlék templomot is alkalmas koncert helyszínként tartják számon. Az öröm és megtiszteltetés mellett természetes volt tehát az aggodalom, vajon sikerül-e mozgósítani a város és vonzáskörzete zenekedvelő, igényes közönségét Johann Ludwig Bach: „Ja, mir hast du Arbeit gemacht” böjt előtti utolsó vasárnapra és Johann Sebastian Bach: „Wir müssen durch viel Trübsal

in das Reich Gottes eingehen” (BWV 146) Jubilate vasárnapjára készült műveit tűzték műsorra. Mindkettő 1726-ban íródott. A zenészek autentikus, korhű hangszereken adták elő a darabokat. A négy énekes Celeng Mária, Gavodi Zoltán, Csapó József és Gradsach Zoltán volt, a művek előadását Lesták-Bedő Eszter vezényelte. A kantáta műfajáról, funkciójáról és a liturgiában betöltött szerepéről Dinyés Soma orgonista tartott ismertetőt. A művek szövegkönyvét német és magyar nyelven is kiosztották a közönség tagjai számára.

Pünkösdváró zenés áhítatot tartottak

Szécsény, 2017. május 28.

Exaudi vasárnapján pünkösdváró zenés áhítatot tartottak Szécsényben. Az ünnepi alkalmon az Antal Gusztávné vezette balassagyarmati gyülekezeti énekkar és Feketéné Benkó Kata kántor szolgált. Bartha István lelkész a vasárnapi evangélium (Jn 15,25 – 16,4) alapján arról prédikált, hogy a ránk bízott kincset továbbadni úgy lehet, ha bizonyosak vagyunk annak igazságában. Tornyos László gondnok megköszönte az anyagyülekezet képviselőinek a részvételt, majd a rendezvény után a helyi hívek nevében szeretetvendégségre invitálta a jelenlévőket az egykori parókiára.

Szentháromság – Szent egység

Balassagyarmat–Ipolyszög, 2017. június 11.

Unásig ismert a templomtoronyban lakó denevérekről szóló vicc, amin a legtöbb lelkész már nem tud őszintén nevetni. Jézus Krisztus azonban tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. És Jézus Krisztusban az egyetlen, örökkévaló és soha nem változó Isten azért lett emberré, hogy a Szentlélek erejével, újjászületve, mi emberek mégis Isten tökéletes képmásai lehessünk. A Szentháromság titka végtére is nagyon egyszerű. A fehér oltárterítő liturgikus szempontból is egyesíti a két ünnepet. A konfirmációt és a Szentháromság vasárnapját. Balassagyarmaton ez történt. A zsúfolásig megtelt templomban nyolc fiatal: Ábel Botond, Beke Szabolcs, Cservenák Eszter, Gembiczki Máté, Kore-Molnár Gábor, Molnár Máté, Nagyházi Attila és

Sallói Lili egy-egy rövid elmélkedést mondott a Miatyánk kéréseihez kapcsolódóan, miközben a gyülekezet a 72-es számú Luther-éneket énekelte versszakonként. A konfirmációt követően a meghívott emlékező konfirmandusok köszöntése következett. Huszárik Ildikó felügyelő már évek óta nagy gondot fordít arra, hogy a kerek évfordulókat számon tartsák.

Vecei vigalom

Ipolyvece, 2017. június 17.

Hagyománnyá vált ünnepi napot tartottak Ipolyvecén. A vidám közösségi vendéglátás előtt azonban mindig megemlékeznek a magyarság szétszakításáról a trianoni emlékműnél, amelyet az evangélikus templomkertben állítottak fel. Molnár János polgármester, aki a gyülekezet felügyelője is egyben, megnyitotta az ünnepséget A falu vezetője hitét aktívan gyakorló keresztyénként és közösségépítő vezetőként egyaránt fontosnak tartja, hogy mind a római katolikus, mind az evangélikus gyülekezet lelkészét meghívja a rendezvényekre, Lutheránus Péter drégelypalánki plébánost és Bartha István balassagyarmati lelkészt. Másnap, a Szentháromság ünnepe

utáni első vasárnapon az Ipolyvecei Evangélikus Egyházközség egy másik szép örömünnepére is sor került. Sok év után először újra keresztvíz került egy kisfiú, Varró Botond homlokára. A jeles alkalommal, hála a részben távolról érkezett családtagoknak, csaknem duplájára nőtt az átlagos vasárnapi gyülekezet.

A felsőpetényi focisták nyerték a bajnokságot

Felsőpetény, 2017. július 8.

Az ország legnagyobb keresztény tornája azért jött létre, hogy a keresztény fiatalok kapcsolatot ápolhassanak és együtt sportolhassanak szervezett keretek között, valamint hogy teret adjunk

az evangélium hirdetésének. Ez a BIOLK! A felsőpetényi labdarúgók kiemelkedő és kimagasló teljesítményt nyújtottak, nem véletlenül vittek az aranyak és a két kupa mellett még három díjat haza: a legjobb kapus, Vér Bálint mellett Lami István és Németh Ádám is bekerült a torna álomcsapatába!

A reformáció 500 üzenete Lucfalván

Lucfalva, 2017. július 17–22.

A lucfalvai EKE gyermek hetet idén tizenötödik, az ifjúsági hetet ötödik alkalommal tartották meg. 57 gyermek és 32 fiatal jött el összesen 14 településről. A hét vezetői is az ország különböző pontjairól érkeztek, és Krisztus egységében szolgáltak együtt. Öröm volt a közösséget látni a konyhai segítőknél is. A délelőtti előadásokon a „solákat” (Sola gratia, Sola Scriptura, Sola fide, Solus Christus, Soli Deo gloria) vették át bibliai történeteken keresztül a gyerekekkel és a fiatalokkal, melyekről kis csoportokban tovább beszélgettek. Este Luther Márton életéről hallhattak nemcsak a táborozók, hanem a szülők és a falu népéből csatlakozó felnőttek is. Sok játék, sport, kézműves foglalkozás és akadályverseny színesítette a programot. A tábor résztvevői még egy óriási Luther-rózsát is kiformáltak a kapott pólókkal. A fiatalok idén is egy előadással készültek, ezúttal a falut szegélyező Boka-hegy oldalát használták színpadként, a nézőközönség pedig a templom udvarán foglalhatott helyet. Öröm, hogy nemcsak emlékeztek a reformációra, hanem meg is élhették. Két gyermek tért meg az Úrhoz és sokan megújultak Jézussal való kapcsolatukban. Hálásak Urunknak ezért a hétért! Soli Deo gloria.

Nyitott templom

Szécsény, 2017. szeptember 16.

A Szécsényi Evangélikus Egyházközségben már évek óta hagyomány az Ars Sacra Fesztivál keretében megrendezett Nyitott templomok napja programban való részvétel. Idén az alkalom egyben a város által szervezett Szécsényfeszt szombatja volt. Kézenfekvőnek tűnt, hogy a nyüzsgést a gyülekezet ne dohogással fogadja, hanem inkább jó értelemben kihasználja. Így aztán egész délután, estig nyitva állt a templom, ahol az egyházközség történetét bemutató állandó kiállítás és a Nógrád Megyei Értéktárba tavaly felvett Pulszky Ágost által adományozott és Kubányi Lajos festményével díszített oltár mellett a gyülekezet lelkésze, Bartha István is várta a gyanútlanul betérőket, aki mellett hűségesen kitartottak és időnként váltották is egymást a gyülekezet presbiterei. A Gyülekezeti és Missziói Osztály által kiadott *5 perc 500* című kis füzetek mellett egy Luther életéről és szolgálatáról szóló rövid ismertetőt is kezükbe vehettek az érdeklődők. Örömre és reménységre indító, hogy a határon túlról, Szlovákiából is érkeztek magyar hívek, akik talán lassan kezdik felfedezni maguknak a közeli, elérhető anyanyelvi istentisztelet lehetőségét.

Reformációi faültetés

Szécsény, 2017. szeptember 24.

A parókia udvarán tartotta a gyülekezet az istentiszteletet. Csatlós Noémi javaslatára, mint az ország számos más gyülekezetében, itt is elültettek egy reformációi emlékfát. A Tornyos László gondnok által beszerzett szép, nagy levelű hársfa csemete gyökerei nem maradtak takarás nélkül. Az ünnepi alkalmon részt vett az anyagyülekezet felügyelője, Huszárik Ildikó. Az istentisztelet az *Erős vár a mi Istenünk* éneklésével kezdődött, majd Bartha István lelkész rövid liturgia keretében a vasárnapra előírt evangéliumi szakaszt olvasta a Hegyi beszédből (Mt 6,24–34). Rövid elmélkedésében a Lutherral kapcsolatos anekdotát is felidézte, miszerint a reformátor arra a

kérdésre, mit tenne, ha megtudná, hogy holnap itt a világvége, azt válaszolta, hogy elültetne egy fát. „Munkám örömét, hogy aligha látom… Jól tudják ezt a vén faültetők” – ez már Benedek Elek: *Az öreg faültető éneke* című költeményéből vett idézet, amelyet Csatlós Noémi olvasott fel, mialatt a gyülekezet férfi tagjai betakarták földdel az elültetett fa gyökérzetét. Végül a lelkész egy kifejezetten erre az alkalomra megfogalmazott áldást mondott.

Négyzetméterek és létszámok – Imaházat szenteltek Sámsonházán

Pásztó–Sámsonháza, 2017. szeptember 24.

A pásztói és sámsonházai evangélikus gyülekezeteket látogatta meg vasárnap Fabiny Tamás püspök. Mindkét közösségben családi istentiszteletet tartottak aznap, amelyeken az északi egyházkerület lelkészi vezetője hirdette Isten igéjét, Horváth-Hegyi Áron parókuslelkész pedig liturgiai szolgálatot végzett. Sámsonházán ezt követően Szabó András esperes jelenlétében felszentelték a gyülekezet új imaházát. A családi istentiszteletek elején Adámi Johanna, a lelkész felesége a teremtés hete kapcsán a bibliai teremtéstörténetről beszélt a jelen lévő gyermekeknek. A sámsonházai ünnepi istentiszteleten Fabiny Tamás a meghívón szereplő jól ismert zsoltárvers *(„Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők”)* alapján mondott igehirdetést. Az istentisztelet

végén Pálik Pál gyülekezeti felügyelő nyitotta meg a rövid ünnepi közgyűlést, amelyen ismertették a gyülekezeti ház építésének körülményeit, valamint megköszönték az építkezést lehetővé tevő támogatásokat, továbbá a gyülekezeti tagok segítségét. Ezt követően került sor az új imaház felszentelésére, majd az első alkalommal megrendezett szeretetvendégségre.

„Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik Isten igéjét hirdették nektek…” – Emléktáblát szenteltek a gyülekezetben

Szügy, 2017. október 8.

Ünnepi istentiszteleten adtak hálát az anyagyülekezetben és a hozzá tartozó három filiában szolgált lelkészek életéért, szolgálatáért. „Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljetek életük végére és kövessétek hitüket.” (Zsid 13,7) Majd a nevek és a szolgálati évek alatt, összegzésképpen ez olvasható: „Egyedül Istené a dicsőség”. Valóban egyedül az Istené a dicsőség, hogy a 236 éve felszentelt templomban folyamatosan szólt és jelenleg is szól az ige, hallható az Isten kegyelmére figyelmeztető és a megtérésre hívó evangélium. A szügyi temp-

lom falán elhelyezett emléktáblán 1650-től az emlékévig huszonkét név olvasható. Szabó András esperes az emléktábla felszentelése előtt megemlékezett a gyülekezet múltjáról, különleges eseményekben és megpróbáltatásokban gazdag történetéről. Ószövetségi események sokaságát felsorakoztatva rámutatott, hogy milyen nagy jelentősége van az emlékköveknek, általában az emlékezésnek, és a teljes életen keresztül hűségesen szolgáló életnek. A liturgiában Torzsa Tamás helyi gyülekezeti lelkész szolgált.

Isten újra és újra cselekszik – értünk

Balassagyarmat, 2017. október 22.

A *Reformáció 500 Balassagyarmaton* rendezvénysorozat keretében Korányi András egyháztörténész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorhelyettese szolgált a Balassagyarmati Evangélikus Egyházközségben. A kilenc órakor kezdődött istentiszteleten igét hirdetett. A kije-

lölt textust egy kissé kibővítve, az előzményeket, vagyis az aranyborjú történetét és a kőtáblák összetörését is ismertetve kezdte elmélkedését Dsida Jenő sorával: „*Valahol valami eltörött*”. Isten mindig megújuló kegyelme jelenti a választ elrontott életünkre, elpártolásunkra. Az istentisztelet után a gyülekezeti teremben folytatódott a találkozás. A lutheri reformáció kortörténeti elhelyezése sokat segített az eseményeket nagy vonalakban ismerő hallgatóknak is abban, hogy jobban megértsék, valójában milyen nagy jelentősége van máig hatóan reformátorunk munkájának. A gyülekezet énekkara Antal Gusztávné vezetésével mind az istentiszteleten, mind a szeretetvendégségen tovább emelte az ünnep fényét.

Reformáció 500 Pásztón

Pásztó, 2017. október 22.

A reformáció ötszázadik jubileuma okán közös hálaadó ünnepségre gyűltek össze a pásztóiak és a környékbeliek. Az evangélikus, református és baptista egyházak szervezésében zajló eseményen a más felekezethez tartozók is szép számban jelentek meg. Az alkalomnak otthont adó pásztói evangélikus templom a nagy ünnephez méltóan megtelt. A vendéglátó gyülekezet nevében Lőrincz Lászlóné felügyelő, a város nevében Farkas Attila alpolgármester, a katolikus egyház nevében pedig Kantár Norbert káplán mondott köszöntőt. A szervező felekezetek vezetői sorra szolgáltak igével és rövid előadásokkal: Pádár Zoltán, Tatai István és Kim Sun Taik református lelkészek, Horváth-Hegyi Áron evangélikus lelkész és a házigazda, Bárdos László baptista gyülekezeti vezető. A felcsendült felekezeti himnuszokon kívül zenei szolgálatok is elhangoztak. Az orgonát Brunda Gergely orgonaművész szólaltatta meg, stílusosan Bach műveken keresztül. A hangsúly a közös visszatekintésen és a hálaadáson volt, de az egyház jelen helyzetének reális számbavétele, valamint

az előretekintés sem maradt el: reformátoraink folyamatos megújulásra való felszólítása kötelez bennünket, a 21. századi keresztyéneket.

Reformáció 500

Balassagyarmat, 2017. október 28.

A reformáció ötszáz éves jubileumát rendezvénysorozattal, és tudományos konferenciákkal ünnepelték. Szombaton este egy koncerttel indult a sorozat. Vasárnap főistentiszteleten Csepregi András hirdette az igét Ámósz 8,11–12 alapján. Az istentiszteletet követően a gyülekezeti teremben folytatódott az alkalom, amelyen Csepregi András, Luther kettős kormányzásról szóló tanítását, és annak félreértési lehetőségeit ismertette. Délután, a szécsényi gyülekezet templomában, a rendhagyó alkalmon Orosz Gábor Viktor tartott előadást a gasztroteológiai kalandozásokról. Este a balassagyarmati gyülekezeti teremben a Veres Andi által vezetett Song4U zenekar adott koncertet, vendégük pedig Müller Péter Sziámi volt. Hétfőn

Kovácsné Nagy Emese tartott előadást a hejőkeresztúri oktatási modellről, majd Réz-Nagy Zoltán a reformáció kulturális és vallásközi hatásairól, délután Béres Tamás a természettudományok és a hit kapcsolatáról, majd Perintfalvi Rita a keresztény fundamentalizmus veszélyeiről, végül a nap zárásaként, Kamarás István a „ferencpápista egyházreform” esélyeiről elmélkedik.

Morzsaszedegetés

Balassagyarmat, 2017. október 31.

Kedden 9 órakor úrvacsorai istentisztelettel kezdődött a nap a templomban. Ezt követően, 10 órától Bartha Imola tartott ökoteológiai témában az ember által okozott károkról, és a lehetőségekről, melyekkel óvhatjuk környezetünket. Mert nem a természetnek van szüksége az emberre, hanem fordítva. Ezután Lukácsi Katalin történész doktorandusz, katolikus hitoktató, zsidó közösségszervező tartott előadást a keresztyénség és zsidóság viszonyáról, a vallások közötti párbeszédről. Délután 14 órától Ipolyvecén is elhang-

zott az Erős vár a mi Istenünk, melyet követően a lelkész felolvasta Jézus „boldogmondásait”, majd vendégük, Sallai Róbert Benedek környezetvédelmi mérnök, országgyűlési képviselő tett bizonyságot hívő református dédapjától kapott erkölcsi útmutatásai alapján a szeretet és az ebből fakadó egymásra figyelés fontosságáról. Este 18 órakor Balassagyarmaton a gyülekezeti teremben tartott istentiszteleten pedig Ágoston László operaénekes, blogger vallott hitbeli küzdelmeiről, a farizeusi mentalitás jelenkori megnyilvánulásairól.

Templomszentelési ünnep és orgonahangverseny

Balassagyarmat, 2017. november 5.

A Szentháromság ünnepe utáni huszonegyedik vasárnapon, 9 órakor tartotta a Balassagyarmati Evangélikus Egyházközség templomszentelési ünnepét. Az alkalomra különleges vendéget hívtak: Kovács László Attila nyíregyházi igazgatólel-

kész, orgonaművész hozta el Johann Sebastian Bach csodáját a megszentelt falak közé, idén másodszor is, a tavasszal felcsendült kantáták után, amelyeket a Fesztivál Zenekar barokk csoportjának köszönhettünk. Az alkalmon az énekkar is fellépett Antal Gusztávné Erzsébet vezetésével.

Diakóniai koncert

Szécsény, 2017. november 5.

A Szentháromság ünnepe utáni huszonegyedik vasárnapon, 16 órától, a reformáció legnemesebb hagyományainak megfelelően, az Értelmi Fogyatékkal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége és a helyi evangélikus gyülekezetek közös szervezésében, jótékonysági hangversenyen vehettek részt az érdeklődők és érintettek. A rövid liturgia és igeolvasás után megható és elgondolkodtató verset mondott Kőszeghy Attiláné Aranka, aki egy értelmi fogyatékkal élő embertársunk költőien megfogalmazott gondolatait osztotta meg a hallgatókkal. Fábri Lászlóné, a szervezet helyi alelnöke volt a szervezés motorja. A Rózsavölgyi Márk Alapfokú Művészeti Iskola és Szécsényi Tagintézményének tanárai és diákjai örvendeztették meg a gyülekezetet és az érdek-

lődőket. Csetneki Hanna (népzene), Palánki Éva (fuvola) és Tiszai Enikő (zongora) tanárnők, valamint két népzenés diák, Mravik Bence és Mravik Dorka gyönyörködtették meg a mintegy ötven fős közönséget egy igazán eklektikus koncerttel, amelyben a klasszikus, romantikus, barokk és népzene egymást váltotta. Tiszai Enikő zongorán és orgonán egyaránt játszott.

A reformáció üzenete: „Rabok tovább nem leszünk!”

Balassagyarmat, 2017. november 12.

A 2017-es reformációi események zárásaként Fabiny Tamás püspök szolgált a vasárnapi istentiszteleten. Az Északi Evangélikus Egyházkerület lelkészi vezetője Gal 5,1 alapján tartott igehirdetésében az egyedül Krisztustól elnyerhető szabadság jelentőségét hangsúlyozta. Petőfi Sándor legismertebb költeményére utalva szólt arról, hogy lehet olyan „szabadság”, amely inkább fogság, illetve létezik olyan „fogság”, amely valójában szabadság. A szabadság vagy szolgaság igazi fokmérője pedig az, hogy Jézussal vagy Jézus nélkül éljük-e az életünket. A szép számmal megjelent gyülekezeti tagok az istentiszteletet követően a Luther-házban beszélgethettek a jubileumi emlékév jelentőségéről. Fabiny Tamás *Reformáció és ökumené* című előadásának meghallgatása után arról is közösen gondolkodtak, hogy mi következik az emlékév után, „október 32-én”.

„Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljetek, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: »Abbá, Atyám!« Maga a Lélek tesz bizonyságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is: örökösei Istennek és örököstársai Krisztusnak, ha vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk.”

(Róm 8,15–17)

Intézményi hírek

Egyedül, de nem elhagyatottan – A Joób Olivér Szeretetintézmény munkája

Nyíregyháza, 2017. január 8.

A várost körülölelő bokortanyákon élő idősekről, betegekről, rászorulókról nap mint nap lelkiismeretesen gondoskodó Joób Olivér Szeretetintézmény munkatársai. „Javarészt egyedül élő és beteg nyugdíjasok igénylik a támogatásunkat, legyen szó házi gondozásról, takarításról, bevá-

sárlásról, étkeztetésről, tűzifa-előkészítésről vagy szállításról, de akadnak nehéz helyzetben lévő fiatal házaspárok is. Az „ügyfélkörünk" évről évre nő, a kapacitásaink azonban minden tekintetben végesek. Ennek ellenére igyekszünk mindenhol, mindenkinél jelen lenni, ahol szükség van ránk" – mesélte a 11 éve szolgáló tanyagondnok, aki hivatásként tekint a munkájára. – „Ha nem lennénk, ki kellene találni minket" – utalt a Szeretetintézmény sokrétű és nélkülözhetetlen tevékenységi körére, rámutatva: sok idősnek se rokona, se szomszédja, így csak rájuk számíthatnak. „Ahol laknak, de nem füstöl a kémény, nincs kiakasztva a csere-ételhordó, mindig bekürtölök, bekopogok. A legkisebb figyelmesség is életet menthet!" – magyarázta.

Izgalmas találkozók a nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban

Nyíregyháza, 2017. március 14.

Kiválóan akkreditált tehetségpont lett a Kossuth Gimnázium az elmúlt évek tehetséggondozó tevékenységének elismeréseként. A kiváló akkreditáció nagyon jó lehetőségekhez juttatja a gimnáziumot, így tehetségkönyvtárat építenek, ki és olyan pályázatokon vehetnek részt, amelyek a diákok számára komoly pályaorientációs

lehetőségeket és egyéni fejlődést biztosítanak. A legutóbbi MATEHETSZ-támogatást a csoportos tehetségfejlesztő tevékenység kategóriában nyerték el. A program lényege, hogy a humán tehetséggel rendelkező tanulók lássanak olyan pályát maguk előtt, amely követésre méltó és megvalósítható. A munka során kreatív foglalkozások keretében kerül sor a dalszövegek, filmek kapcsán a forráselemzésekre. Van kreatív írás foglalkozás, újságírás, helyesírási versenyfelkészítő, drámajáték. Márciusban a gimnáziumba látogatott hat példaképnek tekinthető személy, akik végigkísérték a tehetséges diákok mindennapjait, és saját életútjukon keresztül mutatták be, milyen lehetőségeik vannak a diákoknak, ha humán tehetséggel rendelkeznek.

Negyedszer tanácskoztak az evangélikus iskolák történelemtanárai Aszódon

Aszód, 2017. március 15.

A konferencia fő témája a holokauszt és annak tanítása volt. A köszöntők után Csepregi András evangélikus lelkész a *Magyarországi holokauszt és az egyházak* című előadását hallgathatták meg a jelenlévők. Szőnyi Andrea és Zeman Csaba ismertették a Zachor Alapítvány tevékenységét, amely egyedi sétákat szervez a diákoknak: a korábban egy adott településen élt zsidókhoz kapcsolódó emlékhelyeket keresnek fel. Szécsényi András a Holokauszt Emlékközpont tevékenységéről tartott előadást. Odler Zsolt, az Aszód Városi Kulturális Központ igazgatója az evangélikus gimnázium egykori zsidó származású tanítványának, Weinberger Istvánnak a visszaemlékezése segítségével mutatta be a Horthy-korszakot.

Nánay Mihály egy új szervezetet, a 2016-ban 18 fővel alakult Történelemoktatók Szakmai Egyesületéről számolt be. Paksa Rudolf *A tankönyvön túl – a történelemtanítás történész szemmel* címmel tartott előadást. Ezután műhelymunkára került sor, melynek keretében az érdeklődők Pelikán István vezetésével a történelemórán használható infokommunikációs eszközökkel ismerkedhettek. A tanácskozásra szinte az ország minden részéből érkeztek pedagógusok.

Kulturális kavalkád a Luther Márton Evangélikus Kollégiumban

Nyíregyháza, 2017. március 5.

Kulturális délutánra gyűltek össze a kollégisták családjai és leendő kollégistái március 5-én. A diákok közül mindenki megmutathatta, amiben leginkább jeleskedik. Énekes, táncos, zenés számok és humoros, csattanószerű jelenetek egyaránt szerepeltek a műsorban, melyek mind nagy sikert arattak. Nem csak a közönségnek, hanem

a diákoknak is nagy élmény volt ez a délután, hiszen amellett, hogy örömet okozhattak családjaiknak, egymáshoz is közelebb kerülhettek. A közel egyórás alkalom után a szülők jóvoltából szeretetvendégségre került sor.

Evangélikus gimnazisták Erdélyben

Nyíregyháza, 2017. március 13–16.

A *Határtalanul* program keretében négy napot tölthetett Erdélyben a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium két osztálya. Az első

nap utazással és kolozsvári városnézéssel telt. Másnap Erdély néhány nevezetességét kereste fel a csoport: eljutottak a Békás-szoroshoz, a Gyilkos-tóhoz, Korondra, Farkaslakán pedig koszorút helyeztek el Tamási Áron sírjánál. Március 15-én a Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban adtak műsort nemzeti ünnepünk alkalmából az iskola tanulói, vezetése és a város vezetése előtt. Ezután helyi szokás szerinti felvonuláson vettek részt. Délután Fehéregyházára és Segesvárra látogattak el. 16-án egy tordai kitérő után estére ért haza a fáradt, de élményekkel teli csapat.

Első helyezés a városi versmondó versenyen

Miskolc 2017. március 27.

A miskolci Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnázium 11. a osztályos tanulója, Uraky Noémi első helyezést ért el városi versmondó versenyen. 2017-ben Miskolcon a Herman Ottó Múzeum egyik részlegeként működő Színháztörténeti és Színészmúzeum úgy döntött, hogy a színházi világnapot (március 27.) egy versmondó versennyel ünnepli, ahol az elhangzó művek a színházról a színészekről szólnak. A város több iskolájából is jelentkeztek a megmérettetésre.

Az evangélikus iskola diákja, Uraky Noémi (11. A) is indult a versenyen, ahol a kötelező vers mellett szabadon választottként Kosztolányi Dezső: *Színésznő* című versét adta elő. A számos magas színvonalú és színházról mesélő vers előadója közül végül a zsűri (Péva Ibolya, Mikita Gábor, Horváth Judit) őt tartotta a legjobbnak.

Az evangélikus iskolák kutatótanárainak 5. konferenciája

Aszód, 2017. április 7–8.

A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumból 2013-ban elindult konferenciasorozatnak minden évben más intézmény ad otthont. Az idei találkozóra az aszódi evangélikus gimnáziumban került sor. Cserhátiné Szabó Izabella áhítata után az intézmény igazgatója, Roncz Béla és Varga Márta, az MEE Országos Iroda Nevelési és Oktatási Osztályának vezetője köszöntötte az ország minden részéről összegyűlt tanárokat.

A nyitóelőadást Csepregi Zoltán, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanszékvezetője tartotta *Iskolák a határon – a 16. században* címmel. Hargittay Emil, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója a pázmányi hitviták kérdéseibe és megítélésébe vezette be a hallgatóságot. Tudomány és reformáció címmel Fábri György, az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője a reformáció korát és a mai kérdéseket állította párhuzamba. *Tehetséggondozás és integráció SNI-s diákokkal* címmel Kecskemétiné Szilvási Zsuzsanna a nyíregyházi evangélikus gimnáziumban végzett újító nevelési eredményeikről számolt be. A természet hangjai, zene a biológiában című előadásában Pápai János Bonyhádról a természetből eredő hangok zenei hangzásokban való felfedezésének lehetőségéről beszélt. A konferencia résztvevői író-olvasó találkozó keretében Szabó T. Anna költő, író, műfordító életével és munkásságával is megismerkedhettek. A kétnapos konferencia második napján kutatócsoportokban folytatódott a közös gondolkodás.

Roma szakkollégisták passióelőadása

Budapest/Nyíregyháza, 2017. április 7. és 10.

A Nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium diákjai idén is bemutatták Jézus Krisztus szenvedéstörténetét. Ezúttal először a Fasori Evangélikus Gimnáziumba jutottak el, ahol a diákok nyitott szívvel, érdeklődve fogadták az előadást. A délutáni szabadidőben az Evangélikus Országos Múzeum új kiállítását tekintették meg a szakkollégium tanulói, majd este a józsefvárosi evangélikus közösségben adták elő a passiójátékot. Április 10-én a nyíregyházi Emmaus Szeretetintézmény és gyülekezet várta nagy izgalommal a passiósokat. Ezek a szolgálatok újabb alkalmat teremtettek arra, hogy a Nyíregyházán tanuló roma/cigány főiskolások és egyetemisták a passió üzenetével érkezve mutatkozzanak be azokban a közösségekben, amelyek ugyancsak az evangélikusok nagy családjához tartoznak.

Reformációi programsorozat a nyíregyházi evangélikus gimnáziumban

Nyíregyháza, 2017. április 10.

A nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban stílusosan 95 programpontból álló rendezvénysorozattal emlékeztek meg a reformáció ötszázadik évfordulójáról. A tanárok és a diákok Bozorády Zsuzsanna hittan munkaközösség-vezető irányításával már szeptember óta készültek a jeles évfordulóra, ami a húsvét előtti csendesnapban teljesedett ki. A tanulók hittanórák, szakkörök és szaktárgyi órák keretében projekteken dolgoztak, így a saját festésű kőmozaikból kirakott Luther-rózsától kezdve a Luther-ábrázolásokon át a saját készítésű társasjátékokig, képregényekig, színezőkig, a Wittenberg vár makettjéig mindenféle izgalmas dolgot készítettek, de készült reformáció500 színdarab és filmklub is indult közös élményfeldolgozással. A projekthét gyönyörű záróakkordja *Az Úr érkezése* szavalóverseny volt, ahová az ország egyházi

iskoláiból érkező diákok két-két verssel készültek. Különleges esemény zárta a projekthetet és indította útra a tanulókat és a tanárokat a húsvét felé: ahhoz az izgalmas felhíváshoz csatlakozott a gimnázium, melyben egyszerre emlékeztek országszerte a reformáció évfordulójára és a költészet napjára. 500 tanuló állta körbe a nyíregyházi evangélikus nagytemplomot és szavalta el közösen József Attila fordításában az *Erős vár a mi Istenünk* Luther-éneket.

A Nyíregyházi Egyetem pályázatának fődíját nyerte el a Kossuth

Nyíregyháza

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium médiainformatika orientációs osztályának tanulói nagyon izgalmas „fotóversenyen” vettek részt a Nyíregyházi Egyetem szervezésében. A Campuson kellett olyan fotókat és szelfiket készíteni mobiltelefonnal, amelyek kifejezik az egyetemi lét lényegét és a fiatalok szemével mutatják be a Nyíregyházi Egyetemet. A helyszínen készített fotókat online kellett továbbítani a verseny szervezőinek. A díjátadó kiállításra kiválasztott képek nagyrészt a kossuthos diákok alkotásai, és a fődíjat is egy kossuthos, Vass János 4/9.c osztályos tanuló nyerte el fotósorozatával. A médiainformatika osztály diákfotósai, diákfilmesei már évek óta sikeresen szerepelnek a versenyeken. Az ebben az évben indult évfolyam is erősen kezdett, hiszen minden fotópályázatot megnyertek az osztály tagjai városi, megyei és országos szinten is. A Nyíregyházi Egyetem fődíja és az egyetemi kiállításon megtekinthető kossuthos fotók nagy örömet szereztek a diákoknak, hiszen így a szélesebb hazai közönség előtt is be tudtak mutatkozni munkájukkal.

Projekthét a Túróczy-iskolában

Nyíregyháza, 2017. április 24–28.

„Ne söpörd a szőnyeg alá! Földünk nem játék! Ajándék!” Ezekkel a címekkel tartottak természettudományos projekthetet a nyíregyházi Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában. A természettudományos munkaközösség tanárainak célja az volt, hogy megértsék, mennyire fontos környezetünk védelme. A mozgalmas hét a bibliai alapok lefektetésével kezdődött. Kárnyáczki Eszter iskolalelkész a teremtésvédelem fontosságára és arra hívta fel a figyelmet, hogy mindannyian tehetünk valamit. A hét minden napján lehetőség volt még jobban odafigyelni a szelektív hulladékgyűjtésre és az egészséges táplálkozásra. A különböző csapatok és osztályok többféle versenyen mérhették össze tudásukat és ügyességüket. Összességében elmondható, hogy sok tartalmas és izgalmas programon vehetett részt minden túróczys diák.

Kossuthos siker a Fizika mindenkinek országos versenyen

Nyíregyháza, 2017. április 25.

Egy marsi kolónia biofizikája című kísérleti és elméleti fizikai előadásával második helyet szerzett a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium csapata a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Intézet Innovációs és Tudásközpontja, valamint a Bay Zoltán Tudomány és Technikatörténeti alapítvány által szervezett *Fizika mindenkinek* országos versenyen. Az előzetesen beküldött projekt alapján, mely egy űrhajós szimuláció volt, a kossuthos diákok a legjobb 12 közé jutottak. Az űrhajó legénysége: egy kommunikációs tiszt, egy kapitány-hajóorvos és egy műszaki tiszt a kilövés után bemutatja, milyen biofizikai hatása van az űrutazásnak és a Marson való tartózkodásnak az emberi testre. Részletezik a nyomásváltozás hatásai mellett az űrruhák fajtáinak előnyeit, hátrányait, a hőmérsékletváltozás és a súlytalanság nehézségeit. Kísérlettel modellezték a vér viselkedését a megváltozott körülmények között. A végül ezüstérmet szerzett csapat tagjai Csicsák Roland 12., Fazekas Gergely 11. és Szűcs Berna-

dett 11. évfolyamos tanulók voltak. Tóth Diána felkészítő tanár munkáját különdíjjal jutalmazta a neves zsűri valamint Kádár György, a verseny fővédnöke. A tanulók jutalomból élőben láthatták a MASZAT-ot, az első magyar műholdat, betekinthettek a második magyar műhold, a SZMOG gyártásának előkészületeibe, és megtekinthették a BME tanreaktorát.

Építészeti nívódíjat nyert a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon

Budapest, 2017. május 3.

Újabb megtiszteltetés érte a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon támogatott lakhatást biztosító részlegét: építőipari nívódíjat nyert. A pályázati felhívást az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége (ÉVOSZ) hirdette meg. A pályázatot kiírók delegáltjaiból álló Bíráló Bizottság összesen 14 építményt részesített az elismerésben,

a Sarepta Középület/Egészségügyi létesítmény kategóriában lett kitüntetett. Az ünnepélyes díjátadásra, illetve a tábla leleplezésére 2017. május 3-án számos szakember, kivitelező és az otthon lakói, dolgozói jelenlétében került sor.

Jótékonysági koncert a Fasorban a nyíregyházi Anyaóvó számára

Budapest–Nyíregyháza, 2017. május 5.

Rohmann Ditta csellóművész és Fassang László orgonaművész közös koncertet adott a fasori evangélikus templomban május 5-én a reformáció 500. évfordulója alkalmából. A művész házaspár Johann Sebastian Bach műveit játszotta. A koncertre a belépés díjtalan volt, de aki mégis az adományozás mellett döntött, az a nyíregyházi anyaóvót támogatta. A nyíregyházi Oltalom Szeretetszolgálat – Családok Átmeneti Otthona otthontalanná vált gyermekek és szüleik, továbbá várandós anyák számára nyújt menedéket átmeneti időre, 40 férőhelyen. A családok talpra

állásához szükség van arra, hogy amíg a szülők dolgoznak, a gyermekek teljes körű figyelmet és megfelelő gondoskodást kapjanak. Ezért szeretne az intézmény családi bölcsődét indítani. A koncerten befolyt összeget a bölcsőde kültéri játékainak megvásárlására fordították.

Tanévzáró a Nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégiumban

Nyíregyháza, 2017. június 16.

Hatodik tanévét zárta a Nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium a Nyíregyháza-Kertvárosi Evangélikus Egyházközség Bolyai téri központjában megtartott ünnepséggel. A program egyfajta összegzése is volt a befejezett évnek, ugyanis a tehetségükkel kitűnt, sikereket elért szakkollégisták rövid prezentációkban mutatták be eredményeiket társaiknak. A Szakkollégium olyan roma és/vagy hátrányos helyzetű hallgatókat segít, akik különböző felsőoktatási intézményekben, különböző szakokon és évfolyamokon tanulnak. Épp e sokszínűség miatt fontos, hogy egymásnak is megmutathassák, mire jutottak eddig tanulmányaik során. A mögöttünk hagyott tanév sok-sok

programjából kiemelkedik a kárpátaljai Szolyvára szervezett kirándulás, a málenkij robot áldozatai előtt tisztelgő emlékező látogatás, illetve Luther-városokba tett németországi utazás. Idén növekedett a szakkollégisták társadalmi szerepvállalása: a partner középiskolákban, intézményekben értékes önkéntes munkát, mentorálást

végeztek a fiatalabbak között. Ezt azért tartják fontosnak, mert a tapasztalataik azt mutatják, sok-sok hátráltató tényezőt kell legyűrniük azoknak a fiataloknak, akik a tanulás, a diplomaszerzés révén képzelnek jobb életet, kitörést önmaguk és népük számára.

Emléktáblát avattak a Fébé Evangélikus Diakonissza Anyaházban

Budapest, 2017. június 28.

Christine Ruth Müller, a Kaiserswerthi Szövetség hamarosan nyugdíjba vonuló ügyvezető igazgatónője kezdeményezésére mostantól emléktábla őrzi a Fébé egyesület diakonisszáinak évtizedes áldozatos munkáját, valamint a Kaiserswerthi

Generálkonferencia és a Kaiserswerthi Szövetség támogatását. Az eseményt – melyen az otthonban lakó diakonissza testvérek is részt vettek – Görög Zoltánné, a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület főnökasszonya és Sztojanovics András, a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon intézményvezetőjének köszöntő szavai nyitották. Fabiny Tamás diakóniáért felelős püspök rövid áhítatát követően Christine Ruth Müller és Roswitha Buff neuendettelsaui diakóniai testvér méltatták a Fébé diakonisszák munkáját, reményüket fejezve ki, hogy a hagyományokat, a diakonisszák szellemiségét a Magyarországi Evangélikus Egyház Diakóniai szolgálata viszi tovább.

Az Evangélikus Roma Szakkollégium tagja kapta a Pro Scientia Aranyérmet

Nyíregyháza, 2017. július 7.

Hallgatói életpályájának megkoronázásaként elnyerte a Pro Scientia Aranyérmet Virág Ádám, a Debreceni Egyetem szociológia mesterképzésben tanuló hallgatója, az Evangélikus Roma Szakkollégium tagja. Az OTDT (Országos Tudományos Diákköri Tanács) által alapított Pro Scientia Aranyérmet 1989 óta kétévente 45–50 magyar fiatal kutató és művész kapja meg, akik egyetemi pályafutásuk során tudományos vagy művészeti munkájukkal kiemelkedőt alkottak. Virág Ádám 2013 februárjától tagja az Evangélikus Roma Szakkollégiumnak, akkor még a Debreceni Egyetem Egészségügyi Karán szociális munka szakon tanult. Az alapképzésben megszerzett diplomával előbb

szociális gazdaság mesterdiplomát szerzett, most pedig szociológiát hallgat a Debreceni Egyetemen. A Gávavencsellőről indult Virág Ádám doktori iskolába és kutatói életpályára készül.

Evangélikus pedagógusok évkezdő konferenciája

Aszód, 2017. augusztus 27.

Több mint 180 regisztrált résztvevővel zajlott a Magyarországi Evangélikus Egyház Nevelési és Oktatási Osztálya, az Evangélikus Pedagógiai Intézet, valamint az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium közös szervezésében az *Új utak – protestáns etika* című evangélikus tanévnyitó konferencia. A kezdő áhítaton Gáncs Péter elnök-püspök szolgált, ezután Majorosné Lasányi Ágnes, az EPSZTI igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket. Az intézményt a frissen beiktatott igazgató, Veizer Valéria mutatta be. Délelőtt előadásokat hallgathattak a résztvevők: Hafenscher Károly miniszteri biztos, Béres Tamás egyetemi tanár, Szabó B. András evan-

gélikus lelkész, a Melanchthon Szakkollégium igazgatója, Sziráki György pedagógiai szakértő és Gadóné Kézdy Edit, a Deák téri gimnázium igazgatónője voltak a meghívott vendégek. A délután folyamán szekcióülésekre és az iskolalelkészek és az intézményvezetők konzultációjára is sor került. A nap az aszódi evangélikus templomban istentisztelettel ért véget.

Különleges tanévnyitó

Aszód, 2017. augusztus 31.

Kellemes, késő nyári napsütésben vette kezdetét a 2017/18-as tanév az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium növendékei

és tanárai számára augusztus 31-én. Különleges alkalom volt ez, hiszen a tanévnyitó ünnepség keretében sor került Veizer Valéria igazgató és Novotny Dániel iskolalelkész beiktatására is, azt követően pedig az újonnan elkészült általános iskolai épületszárny átadására. Az ünnepi istentiszteleten Fabiny Tamás püspök hirdette Isten igéjét, a liturgiában Mekis Ádám esperes, Lőrincz Csaba aszódi parókuslelkész és Novotny Dániel szolgáltak. A gimnáziumi tanévnyitó után került sor a Nagy Tamás Ybl-díjas építész által tervezett új épületszárny átadására az általános iskola főbejáratánál. Az épületet Fabiny Tamás püspök szentelte fel. Az ezt követő, estébe nyúló ünnepi alkalom végén Veizer Valéria és Roncz Béla köszönetet mondott az épület kivitelezőinek és mindazoknak, akik az építkezésben sokat segítettek.

Bevonótábor a Roma Evangélikus Szakkollégiumban

Nyíregyháza, 2017. szeptember 1–3.

A 2017/18-as tanév első félévére 31-en adták be pályázatukat az Evangélikus Roma Szakkollégiumba. A felvételi beszélgetésekre a bodrogkeresztúri bevonótáborban került sor. A közös hétvége kirándulással és koncerttel kezdődött, másnap voltak a felvételi beszélgetések. Vasárnap délelőtt a pályázók közös istentiszteleten vettek részt a YAGM (az amerikai evangélikus egyház fiataloknak szóló missziói önkéntesprogramja)-fiatalokkal. A felvételi bizottság döntése alapján 27 fő, köztük 5 új tag kezdhette meg a szemesztert a Szakkollégiumban. A 27-ből 23-an mondták magukat roma származásúnak. A hallgatók többsége a Nyíregyházi Egyetem hallgatója, de a Debreceni Egyetemre is sokan járnak, egy fő pedig a Szent Atanáz Hittudományi Főiskola diákja – ő görögkatolikus hittanárnak készül.

A magyar forradalom és nemzetközi szolidaritás 60. évfordulója

2017. szeptember 13.

Történelmi eseményeink heroikus pillanatai meghatározzák a velük kapcsolatos emlékezet és ezzel az ünneplés fókuszát. Érthető okból így marad kissé árnyékban az a világméretű szolidaritás hullám, amely az 1956-os magyar forradalmat és szabadságharcot követte. Ennek kíván mobil kiállításával emléket állítani az Evangélikus Diakónia, melyet elsőként a wittenbergi magyar napok résztvevői tekinthettek meg. Az 1956-os forradalom és szabadságharc hatvanadik évfordulójának 2016-os, méltó megemlékezése után az Evangélikus Diakónia a „Segítés”- hatvanadik évfordulóján szeretné egy mobil kiállítással megköszönni külföldi közösségeknek, szervezeteknek a nagylelkűséget, szeretetet, befogadást és támogatást. A projekt az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága által rendelkezésre bocsátott képek és dokumentumok felhasználásával, valamint a Diakonie Katastrophenhilfe anyagi támogatásával jött létre.

Évnyitó egyetemi istentisztelet és „Szólj be a papnak”

Miskolc, 2017. szeptember 13. és 25.

A Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészség (MÖEL) már a tanév első hetében programokat szervez az egyetem hallgatóinak. Az országban ritka, hogy egy egyetemi lelkészség ökumenikusan, a célokat, programokat közösen megfogalmazva, a szolgálatot napi szinten, különféle felekezetű lelkészek között megosztva végzi. A lelkészek heti-kétheti egyeztetéseket tartva, közeli munkatársakként végzik a különféle szolgálataikat. Szeptember 13-án, az egyetemi szemeszter első napjaiban Hodász András katolikus káplán volt a MÖEL vendége, aki előadást tartott *Ki vagyok én?* címmel. A népes hallgatóság, köztük az egyetemi gyülekezet különböző felekezetű tagjai

ezután a Miskolci Egyetem Rockwell klubjába vonultak át, ahol az országban máshol (Debrecen, Budapest) már nagy népszerűségnek örvendő „Szólj be a papnak” programot szervezte meg a MÖEL, Miskolcon első alkalommal. Szeptember 25-én istentisztelettel nyitották meg az évet, most már hagyományosnak tekinthető helyszínen: a miskolci református deszkatemplomban.

33 óvodást áldottak meg

Nyíregyháza, 2018. szeptember 24.

A Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola új óvodásai az evangélikus Nagytemplomban a szeptember 24-ei istentisztelet keretén belül áldásban részesültek. A 33 új óvodást középső- és nagycsoportos társaik köszöntötték, énekes, verses műsorral és nagy szeretettel. Az óvodai intézményegységbe 104 gyermek jár, így a gyermekek és családtagjaik szinte megtöltötték a nagytemplomot.

Könyvbemutató és tanévnyitó az Evangélikus Roma Szakkollégiumban

Nyíregyháza, 2017. szeptember 27.

Az Evangélikus Roma Szakkollégium kiadványainak sorában megjelent a Szakkollégiumi Tudástár 4. tanulmánykötete – Hüse Lajos – Molnár Erzsébet: *Fiatal felnőttek iskolai és társadalmi inklúziójának támogatása* címmel. A könyv bemutatójára az ERSZK tanévnyitó ünnepségét megelőzően került sor 2017. szeptember 29-én 13.00 órától Nyíregyházán, a Széna téri Evangélikus Kistemplomban. Az Európai Unió 2013 februárjától a Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében, majd 2016 februárjától az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programrészeként biztosít támogatást a projekthez, melynek szer-

ves része a Tudástár-sorozat, illetve a mögötte lévő tudományos kutató és összegző munka. A most megjelent kötet a társadalmi kirekesztés és befogadás különböző aspektusait, a felsőoktatási intézmények belső világának szociológiai viszonyait, pedagógiai módszereit elemzi. A roma szakkollégisták számára ezzel meg is kezdődött a tanév munkája.

Cukrászdában ismerkedtek az ÉLIM gondozottjaival a roma szakkollégisták

Nyíregyháza, 2017. szeptember 30.

A tanév első szakmai műhelyét az ÉLIM szeretetintézményben, a fogyatékosság tanulmányozásával töltötték a nyíregyházi roma szakkollégium hallgatói, ezzel is bővítve az inklúzió, a befogadás fogalmát. Az eseményt Sipos Ilona intézményvezető asszony köszöntője nyitotta meg, mely után a diákok megismerkedhettek az intézmény történelmével, illetve a fogyatékosság témakörében is hallhattak egy előadást. Csüllög Zsuzsanna gyermekneurológus érdekes előadásával zárult a délelőtt, mely a gyermekvállalás előtt álló fiatalok tájékoztatásáról szólt: milyen kockázati tényezői vannak annak, hogy fogyatékkal élő gyermeke

szülessen valakinek, illetve hogyan lehet csökkenteni ezeket a rizikófaktorokat. A közös ebéd elfogyasztása után néhány gondozottal önfeledt szórakozás kezdődött a *Bújj a bőrömbe* elnevezésű játéksorozat alkalmával. A program megkoroná-

zása a közeli Marcipán cukrászda és a mellette lévő játszótér meglátogatása volt, ahová a diákok közreműködésével tizenhat gondozottat tudtak elkísérni.

Protestáns iskolatörténeti kiállítás

Nyíregyháza, 2017. október 5.

Protestáns iskolai mozaikkiállítás nyílt a Váci Mihály Kulturális Központban. Az érdeklődők október 5. és 15. között tekinthették meg a leporellókat és tárgyakat térítésmentesen. A tárlat a Kárpát-medence református és evangélikus intézményeinek múltját, a reformáció 500. évéhez kapcsolódó összes oktatási törekvést és az

iskolákat mutatja be. A vándor tárlat azokba a városokba jut el elsősorban, ahol kiemelt szerepet kapott a város történelmében a protestáns oktatás. A kiállítás Nyíregyházára érkezésében az Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium is részt vett. A megnyitó ünnepségen részvevő diákoknak nagyon tetszett a tárlat és büszkék arra, hogy városunkban is megtekinthetőek a tárgyi emlékek.

Légy velünk kegyelmeddel, jóságos Jézusunk... – XIII. koráléneklési verseny

Alberti, 2017. október 21.

13. alkalommal rendezték meg a koráléneklési versenyt az albertirsai Roszík Mihály Evangélikus Általános Iskolában. Az ország különböző intézményeiből harminc versenyző mérte össze tudását. Szarvas, Orosháza, Budapest, Kiskőrös, Nyíregyháza mellett a helyiek és a Domonyi Evangélikus Egyházközség is képviseltette magát. Először az intézményvezető köszöntötte az egybegyűlteket, majd az Alberti Evangélikus Egyházközség lelkésze, Szilák-Túri Krisztina tartott rövid áhítatot. Ezután kezdődöttel a verseny, mely során Crüger, Bourgeois, Munk, Neumark koráljai mellett felcsendült a *Légy velünk kegyelmeddel, jóságos Jézusunk* kezdetű ének is. A Szilák-Túri Krisztina lelkész, Endreffy Attila zongora- és orgonatanár, valamint Wulfné Kinczler Zsuzsanna (Károli Gáspár Református Egyetem) főiskolai docens alkotta zsűri négy korcsoportban értékelte a lelkesen éneklő tanulókat.

25 éve indult újra a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium

Nyíregyháza, 2017. október 27.

2017. október 27-én a reformáció jegyében tartottak csendesnapot a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban. A délelőtt folyamán a Nyíregyházi Nagytemplomban hálaadó istentiszteletre is sor került, amelyen megemlékeztek az iskola újraindulásának 25. évfordulójáról és megáldották az új diákokat is. Igét hirdetett Szebik Imre nyugalmazott püspök.

Emlékfák a Kántorképző Intézet kertjében

Fót, 2017. november 4.

A téli kántorképző tanfolyam megnyitója után tucatnyi fa elültetésére került sor a Mandák-otthon kertjében. Az esemény kapcsolódik a reformáció ötszázadik évfordulójához is, de elsősorban egy nyári veszteség következménye. Bence Gábor így vallott az eseményről:

Bármennyire is szeretnénk felidézni azokat, akik útra indítottak minket az egyházzenészi pályán, nem tudunk mindenkit megszemélyesíteni. Ezért ültetünk egy olyan fát is, amely „a hűséges kántor emlékfája” nevet viseli. Tudjuk, a faültetés emberi erőlködés, és hisszük, „a növekedést az Isten adja”, mégis reméljük, hogy miközben a növekedő fák egyre több árnyat adnak a forró fóti nyárban, úgy az előttünk járt vezetőink és a kántortársak példája megerősítheti elkötelezettségünket az alázatos és igényességre törekvő zenélés mellett.

Pro Progressio díjat kapott az aszódi evangélikus gimnázium egyik tanára

Budapest, 2017. november 11.

A természettudományi, a műszaki és az informatika oktatásában kiemelkedő eredményeket elért középiskolai tanárokat díjazott a BME Pro Progressio Alapítványa, amelynek legfontosabb tevékenysége – a középiskolától kezdve a doktori képzésig – az innovatív gondolkodást elősegítő tehetséggondozás. Kitüntetést kapott Osgyáni Zoltán, az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium tanára. 2017-ben – immár kilencedik alkalommal – tíz középiskolai tanár vette át a Pro Progressio díjat. A Műegyetem mellett működő alapítvány kuratóriuma ebben az évben is olyan kiemelkedő eredményekkel

rendelkező ötven év alatti tanárokat részesített elismerésben, akiknek vannak nemzetközi és hazai versenyeken sikert elért tanítványaik, tanulóik jelentős számban érettségiznek emelt szinten, vagy hátrányos körülmények között oktatva végeznek példamutató oktató-nevelő munkát. Az elismeréseket számos vendég jelenlétében Józsa János rektor és Pakucs János, az alapítvány kuratóriumának elnöke adták át.

Kecskeméti Zsuzsanna Aranyanyu lett

Budapest, 2017. november 16.

A díj alapítói – a Richter Gedeon Nyrt. és Rácz Zsuzsa író – immár 7. éve kutatnak fel és mutatnak be olyan nőket, akik mindannyiunk számára példaképekké válhatnak munkájuk és emberségük miatt egyaránt. Ők azok az orvosok, pedagógusok, egészségügyi és szociális területen dolgozó nők, akik ritkán vannak rivaldafényben, mégis a háttérben végzett, nélkülözhetetlen munkájukkal talán a legtöbbet teszik a társadalom egészéért. A Ridikül Magazin különdíjával együtt idén is kilencen vehették át a díjat november 16-án, a nők megbecsülésének ünnepén. A zsűri idén is 16 nőt juttatott a döntőbe, négy kategóriában egy zsűri és egy közönségdíjat adtak át. A nagyközönség a döntősöket a róluk készült kisfilmekből ismerhette meg, majd szavazatával támogathatta kedvenc döntősét. A pedagógus kategória díját Kecskemétiné Szilvási Zsuzsanna, a Nyíregyházi Kossuth Lajos Gimnázium igazgatóhelyettese kapta, aki nem problémát lát abban, ha egy gyerek más, hanem mindenkinek a képességéhez mérten keres és talál egyedi megoldásokat, akár kiemelkedően tehetségesek, akár tanulási nehézséggel küzdenek.

„Láthatatlan ember” protestáns iskolatörténeti verseny

Aszód, 2017. november 17–18.

Az Evangélikus Pedagógiai Intézet (EPSZTI) 2017 februárjában írta ki pályázatát középiskolás tanulóknak. A versenyzők feladata az volt, hogy olyan személyek életművét dolgozzák fel, mutassák be, akik protestáns iskolához kötődnek valamilyen módon, szerepük valamilyen tekintetben jelentős volt, és eddig életművük kevéssé ismert, nem nyert publicitást. A verseny két fordulóból állt. Az első feladat egy pályamű készítése volt, melyet Kovács Eleonóra, a Magyar Nemzeti Levéltár főlevéltárosa, a Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsának elnöke, Kertész Botond, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa és Baranyai Norbert, a Debreceni

Tudományegyetem oktatója értékelt. Az országos döntőbe a tíz legjobb pályamű készítői kerültek be. Négy református és hat evangélikus csapat illetve egyéni versenyző mutathatta be az általa választott személyt. A rendezvény nyitó áhítatán Cserhátiné Szabó Izabella, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspökhelyettese szolgált. A megnyitón Hafenscher Károly miniszteri biztos, a zsinat lelkészi vezetője osztotta meg gondolatait a közönséggel, az úti áldást Barthos Gergely református lelkész adta.

25 éves a Luther Kollégium

Nyíregyháza, 2017. november 23.

A nyíregyházi Luther Márton Evangélikus Kollégium 2017. november 23-án ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját. A megemlékezést a kollégium gyülekezeti termében tartották. Az ünnepi műsorban részt vettek az intézmény diákjai, akik szavalataikkal és éneklésükkel kápráztatták el a közönséget. Ezt követte Arzu Mustafayeva azerbajdzsáni zongoraművésznő, aki férjével és Máté Zoltánnal, a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium tanárával közösen adott koncertet. A meghívott vendégek Laborczi Géza lelkésznek, az igazga-

tótanács elnökének segítségével elevenítették fel az elmúlt 25 évet: Bozorády Zoltán nyugalmazott esperes, Ratkos József, Tar Jánosné és Martinovszky István, a kollégiumi egykori igazgatói Pampuch Zoltán Gábor jelenlegi vezetővel együtt meséltek hol megható, hol pedig humoros történeteket. Az emlékezést hálaadó istentisztelet zárta Molnár Erzsébet és Laborczi Géza lelkészek szolgálatával.

„Sokszínű együttélés a társadalomban – Kérdezz! Mi válaszolunk” társadalmi fórum Nyíregyházán

Nyíregyháza, 2017. november 29.

A hátrányos helyzetű és/vagy a fogyatékkal élők mindennapi problémái mellett a romák és a többségi társadalom (v)iszonyáról is szó esett szerdán a nyíregyházi Alvégesi Művelődési Házban

rendezett fórumon a XXI. Századi Roma Nők Országos Egyesülete szervezésében. A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatóhelyettese, Kecskeméténé Szilvási Zsuzsanna elmondta: nem hisz a csoportos programokra épülő romaintegrációs törekvések sikerében, differenciált, személyre szabott, célzott segítségnyújtással viszont szép eredményeket lehet elérni. Az Evangélikus Roma Szakkollégium mentora, Oláh Róbert a saját példáján keresztül demonstrálta, milyen lehetőségek és nehézségek várnak a tanulni, boldogulni vágyó roma fiatalokra. „Szabolcsveresmartról egyházi középiskolába, onnan egyetemre, majd a munka világába vezetett az utam. Nem volt egyszerű... Ma továbbtanulásra buzdítok, illetve készítek fel fiatalokat, a példám motiváló hatással van rájuk” – mondta Róbert.

Angyali üdvözlet

Szentendre, 2017. december 2.

Immár harmadik éve, hogy szentendrei óvodások a Megváltó születését kicsiny ünnepléssel várták. 2015 adventjében jutottak el először a Szentendrei Óvónők Néphagyományt Éltető Közössége tagjai óvodásaikkal, azok szüleivel és talán még sokakkal a betlehemi istálló jászoláig. Gyürk Dorottya alpolgármester asszony kérése volt, hogy az óvodások a karácsonyváró verseket, mondókákat ne a gyertyagyújtás alkalmaikor, hanem más formában és időpontban mutassák be, színesítve a várakozás időszakának eseményeit. A városban advent idején kiállított faszobrok, amelyek Jézus születéstörténetének állomásait idézik, indították el azt a gondolatot, hogy történjen valami a szobrok körül. Horváth-Hegyi Olivér evangélikus lelkésznek a templom mellett, az utcán elmondott bibliai üzenete indította a várakozókat szombatról szombatra. A „betlehemi út” üzenete az első szombaton az „Angyali üdvözlettel” kezdődött. Az evangélikus templom kapujában álló szobor mellett, az Evangélikus Zenei Óvoda óvónői és óvodásai énekeikkel elevenítették meg a jövendölést, az angyal üdvözletét Jézus születéséről.

„Mivel tehát megigazultunk hitből, békességünk van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által. Őáltala járulhatunk hitben ahhoz a kegyelemhez, amelyben vagyunk, és dicsekszünk azzal a reménységgel is, hogy részesülünk Isten dicsőségében.”

(Róm 5,1–2)

Az egyházkerület eseményei

Akik százezrekhez szólnak – Megbeszélés az idei rádiós, illetve tévés istentiszteletekről

Budapest, 2017. január 16.

A szokásos évindító megbeszélésre gyűltek egy asztal köré azok a lelkészek, akik 2017-ben az MTVA csatornáin adásba kerülő rádiós, illetve tévés istentiszteleteken fognak szolgálni. A kommunikációs tréningre hasonlító és gyakorlati kérdésekre koncentráló bevezetőt Fabiny Tamás médiáért felelős püspök tartotta meg. Ezt követően a közmédia evangélikus műsorait évtizedek óta vezető/szerkesztő Nagy László beszélt a technikai előkészületekkel kapcsolatban. A megbeszélés vendége volt Nagy Katalin rádiós/tévés újságíró. A Kossuth Rádió Vasárnapi újság című műsorának felelős szerkesztője retorikai és az élő közvetítést közvetlenül megelőző időszakra

vonatkozó gyakorlati tudnivalókat ismertette. Végül zárásként lehetőség volt a lelkészekkel, a helyi sajátosságokat is átbeszélni.

Talpra Luther! Talpra lutheránusok!

Aszód, 2017. január 28.

„Állj a lábadra!" – hangzott, a 2016-os év országos evangelizáció mottójaként már ismertté vált felszólítás az Aszódi Evangélikus Petőfi Sándor Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium díszteremében az Északi Evangélikus Egyházkerület gyülekezeti elnökségeinek számára szervezett találkozóján. Cserhátiné Szabó Izabella, fóti lelkésznő, az egyházkerület püspökhelyettese köszöntését követő áhítatában a tenger lecsendesítésének történetén keresztül hívta fel a figyelmet, hogy nem a körülöttünk lévő világ és bennünk lévő megválaszolatlan kérdések az igazi veszedelem, hanem ha eközben úgy tennénk, mintha nem lenne velünk az Isten. Ezt követően Roncz Béla, az aszódi iskola igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket, beszámolva az intézmény bővüléséről. A szekcióbeszélgetések bevezetéseként

Lacknerné Puskás Sára budakeszi lelkésznő és Benczúr László budakeszi felügyelő tartottak rövid, plenáris problémafelvetéseket tartalmazó előadást. A záró istentisztelet előtt még újra összegyűlt a hallgatóság egy fórumbeszélgetésre Kézdi Beáta újságíró moderálásával a *Conservando et renovando* jelige jegyében, amelynek során a napközben éritett kérdésekre reagáltak a kerekasztal résztvevői és a hallgatóság. Az úrvacsorás záró istentiszteleten Fabiny Tamás püspök hirdette Isten igéjét 1Kor 10,12 alapján.

Az eke szarvát fogva – Hivatásgondozó napok az Északi Egyházkerület jubiláló lelkészei számára

Balatonszárszó, 2017. február 27–28.

Néhány éve indult a kezdeményezés, hogy az ötévenkénti kerek évfordulós jubiláló lelkészek töltsenek együtt 24 órát, melynek során saját tapasztalataikat megosztva segíthetnek egymáson, közösen figyelve Isten közösséget féltő szeretetére. Először életútjuk sajátságos és fontos pillanatát mutatták be egymásnak a lelkészek, melynek során beletekinthettek egymás hétköznapjaiba és a szolgálattal járó terheikbe. A 24 órát az *Ízek, imák, szerelmek* filmcímhez kapcsolódó témák boncolgatásával töltötték. Az ízek felidézéséhez a lelkészek saját kedvenc ételüket, vagy italukat hozták, melyekhez derűs történetek is kapcsolódtak. A vacsora után pedig jöttek az imák és a történetek, melyek a szolgálat fontos pillanataihoz kapcsolódtak, meghallgatott és meg nem hallgatott imákról, sikerekről és kudarcokról.

Másnap a reggeli után folytatódott a program Nagy László *Ki viszi át a szerelmet* című versének közös feldolgozásával. A szenvedély, vagyis az Isten iránti szerelem került a mérlegre. Az együttlétet közös úrvacsora zárta, illetve egy körkérdés, hogy ki milyen tapasztalatokkal indul haza. A megszólalások megerősítették a két előadót, Varga Gyöngyit és Percze Sándort a közösen eltöltött órák lélekemelő és hasznos volta felől, ezzel megköszönve a munkájukat.

Nem szégyellték az evangéliumot! – Északi Egyházkerületi misszió nap

Aszód, 2017. április 1.

Szép idő fogadta az Aszódi Evangélikus Petőfi Sándor Gimnáziumba érkezőket, akiket aligha lehetett volna alkalmasabb hely összehívni a kerület minden szegletéből, akik közel kilencszázan érkeztek. A házigazda szerepét Kárnyáczki Eszter és Szöllösi István nyíregyházi iskolalelkészek, a reformációi 500. évfordulóját idézve Bóra Katalinnak, illetve Luther Mártonnak öltözve koordinálták a nap eseményeit. A köszöntéseket Roncz Béla iskolaigazgató, Fábri György északi egyházkerület felügyelője, valamint Lőrincz Csaba aszódi parókuslelkész mondta el a sportcsarnokot megtöltő egybegyűlteknek.

Az igehirdetés szolgálatát Korányi András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorhelyettese végezte a nap mottójául szolgáló római levélbeli igeszakasz alapján: *„Nem szégyellem az evangéliumot”* (Róm 1,16). Igehirdetésében a levél valódi erejéről beszélt, amely az egyház évszázadain átívelve volt fontos mozgatórugója és inspirálója az Istenhez vezető úton olyan meghatározó egyházi személyeknek, mint Augustinus, Luther Márton, John Wesley, Karl Barth, akik az általuk véghezvitt munkájukban valóban nem szégyellték az evangéliumot.

A megnyitót követően a missziói nap résztvevői változatos témák köré szervezett beszélgetéseken vehettek részt. Volt többek között bibliaóra, de szó esett a gyülekezetépítésről, ökumenikus kapcsolatokról, és bemutatkozott az amerikai Rachel Eskesen lelkésznő, aki magyarországi szolgálatáról mesélt.

A nap második felében ismét a sportcsarnokban folytatódott a program, ahol elsőként Lóczy Tibor lelkészi munkatárs beszélt mély őszinteséggel, a Szlovákiában mindinkább fogyóban lévő evangélikusok között végzett áldozatos szolgálatáról.

Fabiny Tamás püspök vezetett egy pódiumbeszélgetést, amelyben Deme János vegyészmérnök, Frenyó Anna külföldön élő újságíró, Badin Ádám felvidéki előadóművész, valamint Simon Eszter irodavezető beszéltek arról, hogy hogyan tapasztalták meg Isten megtartó erejét, akár csodás, akár egyszerűen hétköznapok teendői között. A napot Cserhátiné Szabó Izabella püspökhelyettes, Novotny Dániel aszódi iskolalelkész és Lőrincz Csaba evangélikus lelkészek liturgiai, illetve a kerület lelkészeinek bevonásával úrvacsoraosztással.

Kárpát-medencei lelkészek konferenciája

Balatonszárszó, 2017. június 6–8.

Bátor mottóval invitálták a lelkészeket a konferencia szervezői: *„Szeretsz-e engem?” – „Uram, te mindent tudsz, te tudod, hogy szeretlek téged” – Elköteleződésben*. A Soli Deo Gloria Református Konferenciaközpontban megrendezett háromnapos találkozó egyedülálló eseménynek számított, hiszen ennyi lelkész egyházunk történetében még nem találkozott az egész Kárpát-medencéből. Az evangélikus püspökök és gyülekezetvezetők már hétfőn informális találkozóra jöttek össze,

amelyben határon túli magyar nyelvű gyülekezetek helyzetéről esett szó. Erdélyből többek között Adorjáni Dezső Zoltán, a Felvidékről Nagy Olivér, Ausztriából Fónyad Pál, Németországból Gémes Pál, Szlovéniából, Muraközből pedig Mitja Andrejek volt jelen a tanácskozáson. A nagyobb plénum előtt zajló lelkészkonferencia azonban csak kedd délután kezdődött Gáncs Péter elnök-püspök igei intonációjával, majd a finn Seppo Häkkinen mikkeli püspök tartott bibliatanulmányt az isteni elköteleződésről az ember iránt a Jn 21,15-19 alapján. Hafenscher Károly miniszteri biztos az állami Reformáció Emlékbizottság által 2017-re szerve-

zett programokat elemezte. A napot a felvidéki missziót végző Lóczy Tibor áhítata zárta. Az egyes egyházkerületek (Dél, Észak, Nyugat/Dunántúl) még egy utolsó egyeztetésre várták a reggeli után a lelkészeket a záró napon, ahol az egyes kerületek aktuális kérdéseit tárgyalták meg, illetve a konferencia konzekvenciáit vonták le a maguk számára. úrvacsorás istentiszteletre gyűltek össze a lelkészek. A liturgiában Németh Zoltán és Balogh Éva lelkészek szolgáltak, igét hirdetett Szemerei János, aki tükröt tartva igyekezett felhívni a lelkészek figyelmét: a lényegre koncentráljanak.

Északi Evangélikus Egyházkerülethez tartozó beosztott lelkészek és hatodévesek találkozója

Budapest, 2017. szeptember 28.

Az Északi Egyházkerület püspöki hivatalától kaptak meghívást az egyházkerületben szolgáló beosztott lelkészek, illetve – hagyományteremtő módon – meghívást kaptak az egyházkerületből kikerülő hatodévesek is. A szeptember végi alkalom bár korainak tűnhetett, hiszen többen is új helyen kezdték meg a szolgálatukat, de mostanra már megszerezték első benyomásaikat, amelyekről szó is esett a bemutatkozó körben. A püspök az áhítatában 1Tim 6,11–12 alapján a fiatal lelkészekkel és általában a lelkészekkel szemben megfogalmazott elvárásokról beszélt, hogy bibliai toposzok mennyire félrevezetően biztathatnak arra, hogy ezeket az elvárásokat, a Luther-kabáttal együtt egyfajta jelmezként vegye magára a szolgálatot vállaló. Az áhítatot követően rövid bemutatkozás következett, majd párokban és csoportokban felváltva beszélgettek tovább a lelkészek és a hatodévesek, három témakört érintve: a személyes hitélet megélésének örömei és nehézségei, a gyülekezeti és intézményi közösséggel való kapcsolat, valamint a nagyvilággal és így a médiában való megjelenésről is szó esett. A beszélgetést közös pizzázás, valamint néhány elbocsátó gondolat és áldás követte.

500+, avagy a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni az egyházon

Budapest, 2017. november 11.

A reformáció ünnepi évében az Északi Evangélikus Egyházkerület közgyűlése ismét Mártonnapon gyűlt össze: a választási felkészülés, az egyházkerület és egyházunk közös jövőjét formáló együtt gondolkodás összekapcsolódott a reformációi emlékév ünnepélyes lezárásával. Az ülés Szabó András esperes nyitó áhítatával kezdődött, aki Máté 16,18 alapján tartott áhítatában a kősziklára épített egyházról szólt, melyet Jézus Krisztus épít. Ezután Fabiny Tamás püspök adott teológiai alapozást a gyakorlatias napirendi pontokhoz, megfogalmazva az október 31-et követő megpihenés és az „október 32.”-re történő továbblépés szükségességét. A Fábri György egyházkerületi felügyelő elnökletével zajló ülésen az

egyházkerület küldöttei áttekintették a közelgő egyházi választásokkal kapcsolatos feladatokat és határidőket, melyben a választásról, mint az egyház felfrissülésének lehetőségéről beszéltek, valamint az új tisztségviselők lelki megalapozásáról is szó esett. A közgyűlésen szó esett továbbá a lelkészi életpályamodell és a lelkészképzést érintő kérdésekről is, így a kései elhívást kapottak számára megfelelő képzési forma nyújtásáról. Foglalkoztak a Borsod–Hevesi Egyházmegye helyzetével, és közgyűlés javaslata alapján az egyházkerület elnöksége közvetlen párbeszédet folytat a gyülekezetekkel a realisztikus jövőkép közös kimunkálása végett. Beszámoltak továbbá a budakeszi templom alapkőletételéről, az agglomerációs konferenciáról, Piliscsabán és a gyülekezetplántálási szolgálatról a szentendrei gyülekezetben, és végül bemutatkozott Anne Morawski, az amerikai evangélikus egyház nyugdíjas lelkésze, aki 34 éves lelkészi szolgálat után érkezett önkéntesként Magyarországra.

Fabiny Tamás lett az evangélikus egyház új elnök-püspöke

Budapest, 2017. november 25.

Miután Gáncs Péter püspök, aki 2010 óta töltötte be a tisztségét, jövő májusban nyugdíjba vonul, és benyújtotta lemondását, a MEE zsinata egyedüli jelöltként, 32 igen, 11 nem és 3 érvénytelen szavazattal Fabiny Tamást választotta meg az elnök-püspöki tisztségre. Megbízatása 2018 novemberéig szól, amikor általános tisztújítást tartanak az egyházban. Az elnök-püspök helyettese Szemerei

János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke lett. Az evangélikus egyházban a mindenkori elnök-püspök és az országos felügyelő – jelenleg Prőhle Gergely – képviseli hivatalos ügyekben az egyházat, ők tárgyalnak a kormánnyal, illetve más egyházakkal. Az új elnök-püspök egy ezt követő interjú során elmondta, hogy ez utóbbiból kifolyólag csupán primus inter pares, vagyis első az egyenlők között. Nem több mint ők, csak más feladatai is vannak. Hozzátette, hogy az egyház képviseletét illetően egyeztet a püspöktársaival és a felügyelőkkel is. Törekszik majd a Gáncs Péter püspök által kitűzött célt, tudniillik a bizalom építését tovább folytatni, például azzal, hogy az országos presbitérium feladatait láthatóvá teszik. A mindig hajtós életritmust élő püspök azt is elmondta, hogy az egyházkerületére továbbra is figyelmet fordít és megmarad a Budavárban a lelkészi feladatra is.

Sikeres parókusi vizsgát tett két lelkész az Északi Evangélikus Egyházkerületben

Budapest, 2017. november 30.

Czöndör István, a Csővári Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze és Kulcsár Márton, a Lucfalvai Evangélikus Egyházközség beosztott lelkésze vett részt 2017. évi parókusi alkalmassági

vizsgálaton. Első körben a vizsgabizottság felé benyújtott írásbeli munkák, felmérések, óravázlatok és igehirdetések kerültek bemutatásra, majd tételsorból húzott szituációs feladatokon keresztül kellett igazolniuk teológiai és gyakorlati jártasságukat a négyfős bizottság előtt. A vizsgáztatás után az eredményhirdetéskor a püspök áldáskívánással nyújtotta át az okleveleket az Északi Evangélikus Egyházkerület két új parókus lelkészének.

„Nem vagyunk mi vén papok” – vagy mégis?

Budapest, 2017. december 1.

A Déli és Északi Evangélikus Egyházkerületek szervezésében hagyományos adventi találkozójukra gyűltek össze nyugdíjas lelkészeink és házastársaik az Evangélikus Középiskolai Kollégiumban a Rózsák terén. Az időseknek a kollégium diákjai kedveskedtek színes zenei és prózai műsorral, Károlyfalvi Zsolt igazgató vezetésével, majd az elmúlt évben elhunytak nevét Missura Tibor olvasta fel, és egyúttal rájuk emlékezve gyújtották meg az első adventi gyertyát. Fabiny Tamás püspök József Attilának a címben említett verssorára utalva három egyre udvariatlanabbul hangzó – a finomkodó *idős*, a semleges *öreg*, illetve a sértő *vén* – szavak jelentésén tűnődött el. Utóbbi azonban a bibliai kontextusban nemhogy nem sértő, hanem egyenesen pozitív jelentést kap, mivel a vének tanácsának élettapasztalatukkal kell gazdagítani a következő nemzedéket. Az est folyamán további programot gazdagította Reuss András professzor, Győri Gábor, az est házigazdája, valamint Csorba István könyvbemutatója. Gáncs Péter püspök áhítata után közös ebéddel zárták az együttlétet.

„Azt pedig tudom, hogy amikor hozzátok megyek, Krisztus áldásának teljességével megyek majd.”

(Róm 15,29)

Egyéb püspöki szolgálatok

Ferenc pápa útján – Beszélgetés Fabiny Tamással és Solymár Dániellel

2017. január 18.

A *Ferenc pápa útján – 21. századi beszélgetések* című kötetben tizenkét vélemény olvasható a „reformok pápájának” szociális, gazdasági és lelkiségi kijelentéseiről. Erről a kötetről beszélgetett Fabiny Tamás püspök és Solymár Dániel, a kötet egyik szerkesztője. Ferenc pápa mindenkit érdekel, ez motiválta a szerzőket a kötet megírására. Nyílt, képzeletbeli és felekezetközi kerekasztal beszélgetéseket képzeltek el. Fabiny Tamás ki-

emelte, hogy milyen megtisztelő evangélikusként is részesévé válni ennek az ökumenikus párbeszédnek, melybe Jézus maga is bekapcsolódhat. Ferenc pápával nyílt meg a lehetőség erre az újfajta „zarándok” modellre, ami egészen más perspektívába helyezte az ökumenikus kapcsolatokat. Azzal, hogy kiváló tudósokkal is készültek interjúk, gondolkodókör alakult ki Ferenc pápa kijelentései és teológiai gondolkodása mentén. Így kialakultak ellenvélemények is, melyek színesítik a tizenegy interjút. Szerepelnek benne problémák, kérdésfelvetések, vélemények és felvetések is. Ferenc pápával kapcsolatban ma nem kockázatmentes gondolkodni – mondta Solymár Dániel. Éppen ezért hálásak azért, hogy a szerzők komoly és alapos munkát folytattak a képzeletbeli kerekasztal körül.

Szülessünk újjá! Evangélikus püspöki szolgálat az ökumenikus imahéten

Eger, 2017. január 19.

Az idei imahéten az egri bazilikában szolgált Fabiny Tamás püspök, aki igehirdetésében az egész imahét, valamint a nap témájának megfelelően Krisztus szorongató, sürgető, megtartó és összetartó szeretetéről, újjászületésről és irgalomról szólt. Igehirdetése előtt röviden beszámolt a svéd-

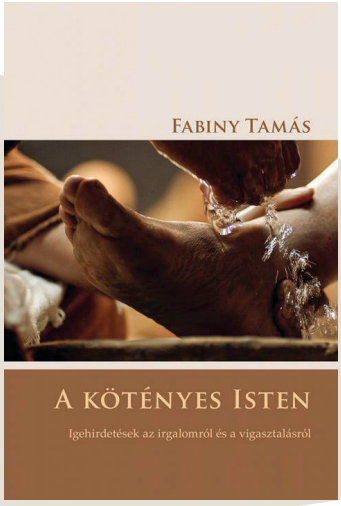

országi Lundban tartott rendezvényről, melynek során találkozott Ferenc pápával. Az ökumenikus istentisztelet liturgiáját meghívóként és vendéglátóként Ternyák Csaba érsek vezette. Emellett szolgáltak még a helyi görög katolikus, református és baptista közösségek papjai, lelkészei is.

A kötényes Isten

2017. január 23.

A Luther Kiadó gondozásában megjelent Fabiny Tamás püspök *A kötényes Isten – Igehirdetések az irgalomról és a vigasztalásról* című könyve. Várszegi Asztrid és Prőhle Gergely örömmel ajánlják figyelmünkbe a kötetet. Az igehirdetés tanítás, segítség azoknak, akik Isten irgalmasságát és vigasztalását közvetítik. A jó pásztor szerető hangja szólal meg mindegyikből, és téged, az Olvasót, majd a Hallgatót szólítja meg, hogy fogadd be, ami éltet, és add tovább a szomjazónak, vágyakozónak is.

PPKE – Ökumené: udvariaskodás vagy valódi közösség? – Reformáció és ökumenikus párbeszéd című konferencia

2017. január 31.

A teológiai tanárok idei konferenciáján többek között az egyház, a tradíció, a liturgia és az ökumenikus nyitottság kérdését járták körül a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi karán. „A kölcsönös szembenállásnak meg kell szűnnie.” Fabiny Tamás evangélikus püspök ennek

nyomán a dialógus fontosságáról beszélt. „Az ellentét és a konfliktus helyzetéből el kell jutni arra a szintre, amelyen egyik a másikat kölcsönösen partnernek ismeri el.” Fazekas László református püspök szerint nagy jelentősége van ma a közösen vállalt kereszténységnek, hiszen „amikor minden forrong körülöttünk, még inkább szükséges közelednünk egymáshoz, és együtt képviselnünk Krisztust”. Kocsis Fülöp görögkatolikus püspök a konferencia méltatása után hiányérzetét is megfogalmazta: Ne felejtsük el, hogy a reformáció az egész egyház megújulását kereste, és ennek része a keleti egyház is. Az alkalom a három püspök imájával és áldásával ért véget. A konferencia

evangélikus előadói voltak még: Szentpétery Péter, Csepregi András, Varga Gyöngyi, Béres Tamás, Reuss András, Szabó Lajos, ifj. Hafenscher Károly és Gánóczy Sándor. Hafenscher Károly így nyilatkozott: „Az esemény jelentős előrelépés az ökumenikus törekvések teológiai útján és méltó alkalom arra, hogy a reformáció 500 éves évfordulóját a közös keresztény küldetés jegyében fogalmazzuk meg”.

Ökumenikus alkalmon emlékeztek a veronai busztragédia áldozataira

Budapest, 2017. január 30.

A terézvárosi Szent Család templom plébánosa, Udvardy Tamás közös ökumenikus imádságra hívott mindenkit, hogy Isten vigasztaló segítségét kérjék a plébánia területén lévő Szinyei Merse Pál Gimnázium tanulóit ért buszbaleset valamennyi érintettje számára. A szertartás elején a megjelentek egyperces néma csenddel emlékeztek arra a januári napra, amikor a franciaországi síelésből hazafelé tartó diákok tragikus buszbalesetet szenvedtek Verona közelében. Tizenhatan – diákok és felnőttek – életüket vesztették. Értük és a túlélőkért, a még kórházban ápolt vagy már hazatért sérültekért és hozzátartozóikért imádkoztak a Szent Család templomban tartott liturgián. Fabiny Tamás püspök képzeletben felidézte a busztragédia előtti napok eseményeit és azt, hogy

egyetlen pillanat alatt minden megváltozott. Életek törtek össze, remények vesztek oda, családok omlottak össze, és az öröm, a büszkeség helyén nem maradt más, csak a mélységes fájdalom, a sírás, a gyász. Zenei szolgálatot végzett a Szent Család plébánia zenekara, valamint a Szinyei Merse Pál Gimnázium szülőkből és diákokból álló énekkara.

Fabiny Tamás kapta a Litera folyóirat Napló-díját

Budapest, 2017. február 8.

A Litera irodalmi folyóirat szerkesztősége a budapesti Nyitott Műhelyben adta át a 2016-os év legjobb naplóiért járó díjait. A legjobb egyéni naplóért Fabiny Tamás Napló-díjat nyert el, a Műhelynapló-díjat a Székelyföld folyóirat, a Szabadnapló-díjat Imre Eszter vehette át. Az evangélikus püspök 2016. december 26. és 31. között írt naplót a litera.hu számára.

Luthertől Albert Schweitzerig – Fabiny Tamás evangélikus püspökkel a reformáció filmvásznon megjelenő hőseiről beszélgettünk

Budapest, 2017. február 10.

Albert Schweitzer, Dietrich Bonhoeffer, Luther Márton, John Knox – olyan személyiségek, akiről életrajzi filmet láthatunk a reformáció ötszázadik

Reformáció 500 Filmnapok

évfordulója tiszteletére rendezett filmnapokon. Csordás Lajos Fabiny Tamás evangélikus püspökkel beszélgetett, aki maga is filmes volt, tíz évig dolgozott a Duna Televízió munkatársaként, és több tucatnyi dokumentumfilmet készített a témában. A Reformáció 500 Filmnapokon három Luther-film is látható lesz, egy 1928-ban készült alkotás, a 2003-as Eric Till-féle feldolgozás és Richly Zsolt vadonatúj animációja. Mindegyik másfajta Luther-portrét mutat.

Zsidó–keresztény párbeszéd Ország Lili művészetéről

Budapest – MNG, 2017. február 16.

Ország Lili művészetében egyszerre fedezhetők fel a zsidó szimbólumok, az Aranyváros képe és a keresztény misztika keresése. A Magyar Nemzeti Galériában látható, Árny a kövön című kiállításhoz kapcsolódóan Fabiny Tamás evangélikus püspök és Finály Gábor rabbi beszélgetett az Asztali beszélgetések sorozat keretében. Fabiny Tamás

rámutatott, hogy a holokauszt a kereszténység botránya, amely nemcsak zsidó ügy, hanem össztársadalmi kérdés. Finály Gábor a holokauszt utáni művészetről, a trauma feldolgozásának lehetőségeiről beszélt. „Ország Lili festészete az emberi, nagyon is emberi reménykedést a maga legelhagyatottabb és legkonokabb szintjén kívánja tovább folytatni, megnevezhetetlen türelemmel, bármiféle egyéni választás nélkül, de annál nagyobb személyes kockázattal szállva alá a mozdíthatatlan közösbe.” A disputa teljes terjedelmében az alábbi videón hallgatható meg: https://www.youtube.com/watch?v=_GIUElB4hLg.

„Odadőlsz az utcapadra” – A hajléktalan Jézus

2017. május 29.

„Nemcsak a földi Jézusnak, hanem a feltámadott Krisztusnak is vannak sebei. Nemcsak a názáreti Jézus hontalan, hanem a kozmikus Krisztus is” – fogalmaz A hajléktalan Jézus című szobor által ihletett írásában Fabiny Tamás evangélikus püspök. Ezt a Jézus Krisztust ábrázolja egy kanadai szobrászművész, Timothy P. Schmalz megrendítő alkotása. A padon fekvő alak lehetne egy névte-

len hajléktalan. Karácsonykor gyakran beszélünk a hajléktalan Jézusról. Mária és József nem talált szállást Betlehemben, ezért megszületett gyermeküket istállóba fektették. Ő ettől kezdve már tudta, mit jelent a hajléktalanság. A szobrot eredetileg Rómában állították ki, de több másolata is készült. Egy ilyen, padon fekvő Krisztust helyeztek el Budapest VIII. kerületében, a Horváth Mihály téren. Erdő Péter bíboros áldotta meg a szobrot. Lackfi János költő pedig az erre az alkalomra írt megrázó versét (*A hajlékkészítés zsoltára*) olvasta fel a helyszínen.

Amilyennek lennie kell: magyar nyelvű evangélikus missziói napot tartottak a Felvidéken

Szárd, 2017. június 17.

Szárdon az Ipoly-régiónak ebben a kis falujában jöttek össze tizedik alkalommal a felvidéki magyar evangélikusok, a közöttük szolgáló magyarországi testvérek és a meghívott vendégek. Az igeszolgálatokat Ferenczy Erzsébet missziós lelkésznő áhítata vezette be: Nem erővel, nem hatalommal, hanem az én lelkemmel! Azt mondja a seregek Ura. (Zak 4,6b) Fabiny Tamás püspök pünkösdi igével szolgált. A záró úrvacsorai is-

tentiszteleten Balicza Iván nyugalmazott lelkész prédikált. Az igeszolgálatok előtt és után egyházunk gazdag énekkincséből énekelhettünk. Ernst Lange *Kilenc kő* című mártíriumjátékát adta elő a sajógömöri, lőkösi és lekenyei gyülekezet tagjaiból alakult csoport, amit Bálintné Varsányi Vilma missziós lelkész tanított be. A százdiak ebéddel kínálták meg a több mint száz résztvevőt zenével és költeményekkel megfűszerezve azt.

„Akik a remény útján haltak meg” – Ökumenikus imaórát tartottak a menekültekért

Budapest, 2017. június 23.

Székely János kinevezett szombathelyi püspök vezetésével, a Szent Egyed közösség szervezésében ökumenikus imádságot tartottak azokért a menekültekért, akik a béke és egy jobb élet reményében Európa felé vezető útjuk során haltak meg. Nőkre, férfiakra és sok – sok gyermekre is emlékeztek ezen az estén, akik az elmúlt években életüket veszítették a Földközi-tengerben vagy másutt, miközben rettenetes körülmények között próbáltak meg eljutni Európába. 1990 óta körül-

belül 34 ezerre tehető a számuk. „Legyen ez az imádság a lelkiismeret lázadása, ellenállás a halállal szemben, és hassa át a szeretet bölcsessége az életért.” A Biblia és a történelem tele van menekülőkkel, ami szintén bizonyítja, hogy a földnek nem birtokosai, hanem használói vagyunk. Ha háborúk, nélkülözés, a klímaváltozás miatt emberek nek el kell menekülniük otthonaikból, akkor minden ember felelőssége segíteni őket. A püspök beszédét követően közös imával folytatódott a virrasztás. Menekültek nevei, történetei hangzottak el. Az imádságban úgy jelentek meg, ahogyan az Úr látja őket: értékes, megismételhetetlen életek, amelyek tele voltak reménnyel. Minden történet után egy-egy gyertyát gyújtottak az elhunytakért.

„Féltem ezt az országot a morális zülléstől” – Fabiny Tamás és Beer Miklós püspökök videója

2017. július 7.

„Bárcsak jelét látnám annak, hogy a vélt vagy valós iszlám fenyegetés hatására egyházaink és híveink szorosabbra zárnák soraikat, szenvedélyesebben keresnék a Szentháromság Isten igazságát és vállalnák a közösséget Jézussal!” – mondta Fabiny Tamás püspök. Csak úgy áradtak a főleg káromló kommentek. Ezzel a sistergő gyűlölettel megpróbáltak nem törődni. Ami azonban gondolkodásra késztette a két püspököt, az az egyházon belüli reakciók sokfélesége, az őszintétlenség és a gyűlölet. „Egyszerűen csak féltem ezt az országot a további morális zülléstől, és felelősséget érzek azért, hogy egyházunkban ne a sistergő gyűlölet nyerjen létjogosultságot” – mondta Fabiny Tamás.

Imádsággal a közöny ellen. Megemlékezés a pharrajimos és a kislétai gyilkosság évfordulóján

Budapest, 2017. augusztus 3.

Ökumenikus és vallásközi imaórát tartottak a Szent Egyed közösség szervezésében, a budapesti Jézus Szíve – templomban a roma holokauszt és a kislétai cigánygyilkosság évfordulójához kapcsolódóan. Az imádságot Orosz Atanáz miskolci görögkatolikus püspök vezette. 1944. augusztus 2-ról 3-ra virradó éjjel Auschwitz-Birkenauban az SS-ek meggyilkolták az ott még életben lévő

mintegy háromezer romát és szintit. Napra pontosan hatvanöt évvel később, 2009. augusztus 3. hajnalán kislétai házában sörétes puskával agyonlőtték Balog Máriát, és súlyosan megsebesítették akkor tizenhárom éves lányát. Ezt a bűncselekményt sorozatgyilkosok követték el, akik előzőleg már öt áldozattal végeztek. A Szent Egyed közösség évről évre megrendezi az emlékező imádságot, hangsúlyozva: „a gyűlölet és a közöny fertőző. De hisszük, hogy lehetséges a jóval is megfertőzni nemzedékünket". A tanúságtételt követően név szerint, egyesével megemlékeztek a cigánygyilkosság – sorozat áldozatairól, gyertyát gyújtottak értük, majd mindenki meggyújthatta az emlékezés mécsesét. „Hol van Isten?" – tette fel a kérdést könyörgésében Fabiny Tamás evangélikus püspök. Köszönetet mondott Istennek, hogy ott volt a szenvedésben mindig a történelem során, Auschwitzban, Tatárszentgyörgyön, Kislétán, és ott van ma is – megszenteli a szenvedést.

Fabiny Tamás: Valahol jelt kell adnunk, interjú a Magyar Nemzetben

Budapest, 2017. augusztus 5.

A fiatalok számára evangélikus szabadulószobával és más egyéb „korszerű" ötlettel készültek Wittenbergben. Luther is korszerű volt a maga korában. Sőt, nem csak Luther, már Jézus is élt kora eszközeivel, hiszen a példázatokkal nagyon egyszerűen és hatásosan tudta elmondani saját üzeneteit. Ezek a korszerű ötletek fontosak a fiatalok számára. Az egész magyar napoknak az az apropója, hogy a német egyház kölcsönkérte azt a végrendeletet, amely több mint száz éve a magyarországi evangélikus egyház tulajdonában van. Az emlékévet tekintve az evangélikus emlékbizottság mellett nagyon sok programot szervez a kormány emlékbizottsága is. Nagyon sok jó ügyet indítottak el. Nagyon fontos kiemelni a Luther életéből készült rajzfilmet, ami egy egyedülálló alkotás. Nyelvezetének és technikai sajátosságainak köszönhetően hívő és nem hívő számára egyaránt nagyon értékes lehet.

A püspökkel a reformációi emlékév mellett szó volt Beer Miklóssal közös kisfilmjéről is, melyért hideget és meleget is kapott. Aki bajban van, azt fogadnunk kell, legyen az keresztény vagy nem keresztény – mondta a püspök. – „Az integráció kisebb léptékekben igenis megvalósítható. Ha képesek lennénk kilépni ebből a fogalmi rendszerből, és az irgalmasságra, a segítésre, a keresztényi mivoltunkra jellemző kérdéseket tennénk fel, biztos vagyok benne, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház tagjainak nagy többsége hasonlóan válaszolna."

Maléter Pál születésének centenáriumáról emlékeztek meg

Eperjes, 2017. szeptember 27.

Emlékkonferenciát rendeztek Eperjesen. Maléter Pál 1917-ben látta meg a napvilágot. Az érettségi után Prágában orvosnak tanult, majd Budapesten a katonai akadémián folytatta tanulmányait. Az 1956-os forradalom és szabadságharc idején a hadsereg tisztjeként a kommunista rendszer ellen harcolók sorába lépett. A szovjet titkosszolgálat Tökölön letartóztatta, és 1958-ban Nagy Imrével, a forradalom vezetőjével együtt kivégezték. A Magyarországi Evangélikus Egyház képviseletében Fabiny Tamás püspök és Prőhle Gergely országos felügyelő megkoszorúzták a kommunizmus áldozatainak a Fő utca 72. szám alatt található emléktábláját. Ünnepi beszédet mondott Haraszti Attila kassai főkonzul, Andrea Turčanová, Eperjes polgármestere és Ľudovít Petraško, a Szlovákiai Politikai Foglyok Szövetsége Eperjesi Szervezetének elnöke. Maléter Pál szülőháza előtt emlékezett meg a családról és a városhoz fűződő történetéről az egykori honvédelmi miniszter özvegye, Gyenes Judit is.

Sztárok és önkéntesek egész hada segített a segélyszervezetnek mézeskalácsszíveket sütni

Budapest, 2017. november 17.

Sokéves hagyomány, hogy az Ökumenikus Segélyszervezet önkéntesei adventre készülve közös mézeskalácsszív sütéssel készülnek az adventi

adománygyűjtésre. A sütésbe idén is népszerű énekesek, sportolók és tévés személyek kapcsolódtak be. A szívecskéket az ünnepi időszakban az adományozók kapják majd meg, köszönetként hozzájárulásukért az ünnepi összefogáshoz. A 1353-as adományvonal tárcsázásával hívásonként már ma is 250 forinttal lehet csatlakozni a több mint két évtizede indult, mára az ország legnagyobb ünnepi összefogásává növekedett adománygyűjtéshez. Azért gyűjt a Segélyszervezet, hogy egész évben segíteni tudja a nélkülözőket, kitörési pontokat tudjon kínálni a szegénységből. Az Ökumenikus Segélyszervezet évente családok tízezreinek nyújt kézzelfogható segítséget élelmiszer, ruha vagy éppen tanszerek formájában, átmeneti otthonainkban családok százainak biztosít lakhatást és átfogó támogatást a továbblépéshez.

Felhívás adventi adománygyűjtésre

2017. november 29.

A Püspöki Tanács 24/2017 (11.25.) határozatával az Országos Presbitérium felhatalmazása alapján 2017. december 17-ére (advent 3. vasárnapjára) kötelező offertóriumot rendelt el a közel-keleti konfliktus áldozatai és kiemelten is az üldözött keresztények megsegítésére. Köszönjük mindazoknak, akik imádságaikkal és adományaikkal támogatják az üldözött keresztények megsegítését. Prőhle Gergely országos felügyelő a következő gondolatokat osztotta meg: Egyházunk diakóniai szolgálata a menekült-kérdés kezdete óta foglalkozik a hazánkban maradók integrációjával. Felelős keresztyén ember nem lehet közömbös a közel-keleti térségben élő emberek, különösen az ottani keresztények sorsa iránt. Kérjük tehát a testvérek és minden jóakaratú ember imádságát és adományát a közel-keleti konfliktus áldozatainak, s különösen is a térségben élő keresztény közösségek megsegítésére.

Fabiny Tamás kapta a Rát Mátyás-díjat

2017. december 12.

„A keresztyén újságírás az Úristen előtti felelősséget képviseli” – vallja Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök, a Rát Mátyás-díj idei kitüntetettje. Az elismerést a Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) hagyományos adventi vacsoráján adták át. Az ünnepségen a Protestáns Újságírók Szövetségének tagjai bemutatták az idén megjelent műveiket, majd átadták a Rát Mátyás-díjat. „Az elismerést nem papi méltóságként kapja, hanem a toll és a képernyő fáradhatatlan médiamunkásaként” – tolmácsolta Petrőczi Éva költő-újságíró gondolatait Novotny Zoltán, a Prúsz elnöke. Fabiny Tamás nem tartja magát profi újságírónak: számára az írás is a szolgálat része, melynek segítségével közelíthet egymáshoz eltérő nézőpontokat. Hazánkban az első, magyar nyelvű újságot Rát Mátyás evangélikus lelkész jelentette meg 1780. január 1-jén Magyar Hírmondó címmel. Írói tevékenységét Mária Terézia uralkodása alatt, a protestánsok csendes üldözésének korszakában folytatta. Az evangélikus lelkipásztor nevét viselő díjat a Protestáns Újságírók Szövetsége minden évben egy jeles protestáns újságírónak ítéli, aki tevékenységével a protestáns értékeket képviseli.

„Mert szívvel hiszünk, hogy megigazuljunk, és szájjal teszünk vallást, hogy üdvözüljünk. Az Írás így szól: »Aki hisz őbenne, nem szégyenül meg«. Nincs különbség zsidók és görögök között, mert mindenkinek ugyanaz az Ura, és ő bőkezű mindazokhoz, akik segítségül hívják őt, mert »aki segítségül hívja az Úr nevét, üdvözül«."

(Róm 10,10–13)

Külügyi események

Svédországban zajlott a Lutheránus Világszövetség európai delegáltjainak előtalálkozója

Höör, 2017. január 31.

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) namíbiai nagygyűlésére készülve közel száz európai küldött tanácskozott a svédországi Höörben 2017. január 31. és február 3. között. A Magyarországi Evangélikus Egyházat Fabiny Tamás, a kelet-közép-európai régió májusban leköszönő alelnöke, Cselovszkyné Tarr Klára, Garai Szilvia és Mesterházy Balázs nagygyűlési küldött, valamint Pap Kinga Marjatta liturgikus felelős képviselte a találkozón. A 2017-es évfordulóval egybeeső,

hétévenkénti nagygyűlés fő témái egyházunkban már ismerősek: *Isten kegyelméből szabadon – A megváltás nem bocsátható áruba, Az ember nem bocsátható áruba, A teremtés nem bocsátható áruba*. A nagygyűlés helyszínéül szolgáló, sokak számára ismeretlen afrikai országot a német hátterű Burgert Brand püspök és felesége, Ute Brand mutatta be. A hööri találkozó az egyes európai régiók belső kérdéseinek megvitatására is módot adott. A régió evangélikus egyházai túlnyomórészt kisebbségi helyzetben, gyakran szerény anyagi körülmények között működnek, így különösen nagy jelentősége van a nemzetközi kapcsolattartásnak, a testvéri közösség megélésének.

Találkoztak a magyarországi és a szlovákiai evangélikus egyház vezetői

Győr, 2017. február 15.

A győri magyar–szlovák püspöki találkozón egyházunk mindhárom püspöke, Gáncs Péter, Fabiny Tamás, Szemerei János, valamint Krámer György országos irodaigazgató és Cselovszkyné Tarr Klára külügyi osztályvezető vett részt. Szlovák részről Miloš Klátik és Milan Krivda püspökök mellett Dušan Vagaský, az egyetemes püspöki hivatal vezetője volt jelen. Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke szerint mindkét oldalon prioritásnak kell tekinteni, hogy a gyülekezetek többnyelvűek – Magyarországon a szlovák mellett német anyanyelvű gyülekezetek is léteznek. Ennek jegyében a humánerőforrás-segítséget el kell fogadni egymástól. Az elnök-püspök a hitoktatást és a lelkészképzést jelölte meg az együttműködés következő súlypontjaként. Milos Klátik, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház vezető püspöke kiemelte, hogy a szlovákiai evangélikus egyház az egyház részének tartja a magyar anyanyelvű evangélikusokat. A találkozón szóba került többek között a határmenti magyar nyelvű pasztoráció, a magyarországi szlovák gyülekezetek támogatása alkalmankénti szlovákiai lelkészi szolgálattal, a reformációi év programjai, valamint az anyanyelvi hitoktatás.

Határokon átívelő ökumené – Kárpát-medencei magyar találkozót és ökumenikus istentiszteletet tartottak

Maglód, 2017. február 17–19.

A Pest Megyei Értéktárban szereplő, *Apáink nyomdokain – Kárpát-medencei magyar találkozó* programja a szombati disznóvágást követően vasárnap délelőtt ökumenikus istentisztelettel folytatódott a maglódi evangélikus templomban. Rácz István benei római katolikus plébános igehirdetésében az ellenség iránti szeretet jézusi tanításáról szólt. A templomi együttlétet követően Maglód város és a kárpátaljai Bene falu testvértelepülési szerződésének aláírására került sor a művelődési házban.

Szabad ország – szabad egyház – Előadást tartott a finn evangélikus érsek

Budapest, 2017. április 7.

Április 6-án érkezett Magyarországra Kari Mäkinen, a Finnországi Evangélikus Egyház érseke. A delegáció programja munkaebéddel indult a Finn Nagykövetségen, majd az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöki hivatalában Fabiny Tamás és Szemerei János püspökök invitálták beszélgetésre a vendégeket. Másnap a magyar–finn egyházi kapcsolatokat beszélték meg plenáris egyeztetés keretében, témafelelősök segítségével. Az érseki delegáció ezután megtekintette a felújított Evangélikus Országos Múzeumot és a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumot is. Azt követően a finn nagykövetség rezidenciáján Finnország százéves függetlenségi évfordulója, valamint a reformáció ötszázadik évfordulója kapcsán *Szabad ország – szabad egyház* címmel tartott előadást, majd Prőhle Gergely országos felügyelő korreferátuma következett. Végül Béres Tamás

teológiai tanár járta körül a szabadság fogalmát előadásában. Az érsek aznap még ellátogatott a szentendrei evangélikus gyülekezetbe is, majd este a kelenföldi templomban a budapesti finn gyülekezet böjti istentiszteletén szolgált. Virágvasárnap Kari Mäkinen a budavári evangélikus templomban hirdette Isten igéjét, és ezzel zárult magyarországi tartózkodása.

Tárgyalásokat folytatott egyházunk képviselőivel a Szász-Anhalt tartomány miniszterelnöke

Budapest, 2017. április 27.

Reiner Haseloff, Szász-Anhalt tartomány miniszterelnöke háromnapos magyarországi látogatása végén tárgyalt egyházunk képviselőivel, Prőhle Gergely országos felügyelővel, Fabiny Tamás külkapcsolatokért felelős püspökkel és Johannes Erlbruch-hal, a Budavári Németajkú Evangélikus Egyházközség lelkészével, a Deák téri gyülekezet

termében. A megbeszélés keretében Prőhle Gergely elsősorban az egyház és állam viszonyáról szólt, míg Fabiny Tamás a Magyarországi Evangélikus Egyház nemzetközi kapcsolatairól és a reformációi jubileumi évhez kapcsolódó megemlékezésekről szólt. Haseloff külön örült annak, hogy Luther Márton eredeti végrendeletét egyházunk kölcsönadja a Wittenbergben megrendezésre kerülő reformációi nagykiállítás számára, amiért cserébe a Magyar Nemzeti Múzeum IGE-IDŐK kiállításán a wittenbergi magyar diákok 16. századi zászlaját láthatják majd az érdeklődők. Bár Szász-Anhalt miniszterelnöke katolikusként él Wittenbergben, ígéretet tett arra, hogy részt fog venni az augusztus 24–27. között megrendezésre kerülő magyar evangélikus egyházi napokon.

Áll a magyar zászló Buenos Airesben

Buenos Aires, 2017. március 10–15.

Argentínában járt Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház külkapcsolatokért felelős püspöke. A dél-amerikai ország fővárosának magyar és evangélikus közösségeit a Buenos Aires-i Krisztus Keresztje Magyar Evangélikus Gyülekezet meghívásának eleget téve látogatta meg. Ennek során ünnepi istentisztelet keretében a reformáció 500. évfordulója mellett a Buenos Aires-i magyar evangélikus templom 60. születésnapjáról is megemlékeztek, és Alan Eldrid helyi lelkész szolgálatával spanyol nyelvű istentiszteletre is sor került. Ott tartózkodása alatt a Hungária Egyesület székházába is ellátogatott, ahol Buenos Aires magyarjai éppen március 15-i megemlékezésüket tartották. A magyar szeretet-

házak felkeresése után a szoros program keretén belül argentin lelkész kísérőivel két evangélikus iskolát és a volt evangélikus teológiát is útba ejtették. Mindezek után a város északi részén, Olivosban található Szent László Iskolába kalauzolták a vendéglátók, ahol a Zrínyi Ifjúsági Kör alkalmán a magyar kultúra, néphagyomány és történelem megismerése volt a középpontban.

„Húzzunk együtt egy irányba” Az ember – nem bocsátható áruba

Windhoek, 2017. május 10–16.

Namíbia fővárosában, Windhoekban tartotta 12. nagygyűlését a Lutheránus Világszövetség (LVSZ). Egyházunk delegáltjaként öten vettek részt az eseményen: Fabiny Tamás, a kelet-közép-európai régió májusban leköszönő alelnöke, Mesterházy Balázs mint lelkész, Balicza Klára mint nem lelkész, Garai Szilvia mint ifjúsági küldött, Molnár Lilla pedig az istentiszteleteket előkészítő csapat munkatársaként volt jelen. A rendezvényen plenáris ülés keretében a 145 tagegyház küldöttei

megválasztották az LVSZ következő elnökét, a nigériai Musa érseket. Találkoztak Namibia elnökével, Hage Gottfried Geingobbal is, aki egy hatalmas vacsora keretében vendégül látta az egész LVSZ-közösséget. Minden napra jutott emellett bibliatanulmány, főelőadás, kiscsoportos beszélgetés, és Molnár Lilla szervezésében egyik este egy Tamás-mise motívumos áhítaton is részt vehettek. Május 14-én jubileumi istentiszteleten a reformáció kezdetének 500. évfordulójára is megemlékeztek. Az ott elhangzott hét bizonyságtétel kifejezte az egyháznak azt a színgazdagságát is, amelyet a pünkösdi Szentlélek ad.

Ahol nem egyszerű kereszténynek lenni – Fabiny Tamás az iraki felszabadított keresztény közösségekről

Irak, 2017. április 22–24.

Fabiny Tamás az iraki felszabadított keresztény közösségeknél járt. Az Ökumenikus Segélyszervezet regionális irodájában találkozott a szervezet két hazai munkatársával, Belényi Dániellel és Andrássy Zitával, valamint Vezekényi Csaba főkonzullal és Mészáros László tábori esperessel

is. Útja során ellátogatott többek között a háború nyomait viselő Batnayába, ahol a káld katolikus templomban tartott istentiszteleten Mt 10,34–42 alapján a kereszthordozásról beszélt. Az Echo Televízió pünkösdhétfői interjújában az evangélikus püspök iraki tapasztalatait osztotta meg a nézőkkel, valamint kitért arra is, hogy az ottani közösségeket a Lutheránus Világszövetség és az Ökumenikus Segélyszervezet milyen formában segíti. Előbbi elsősorban higiéniával kapcsolatos feladatokat vállal: víztisztító berendezést működtetnek, tisztasági csomagokat osztanak – de ezenfelül nagy konténerekben foglalkozásokat is tartanak gyermekeknek és asszonyoknak. A Lutheránus Világszövetség alelnöke az iraki keresztények helyzetéről és elszánásáról is beszélt, valamint beszámolt a templom újraszenteléséről. Az interjúban a püspök kitért arra is: öröm, hogy az iraki üldözöttek mára szabadon tudják megélni az istentiszteleteket. A püspök az újjáépítéssel kapcsolatban elmondta, hogy pünkösd az egyház születésnapja, mely az iraki keresztényeknek ma az újjászületés ünnepe is.

Vendégek érkeztek Iowából

Nyíregyháza, 2017. május 19–25.

Az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház (ELCA) chicagói székhelyű Globális Szolgálatának igazgatója már többször is felkereste az Evangélikus Roma Szakkollégiumot (ERSZK), és 2012-től

minden évben küld a szervezet önkénteseket a nyíregyházi evangélikus intézményekbe, köztük a szakkollégiumba. A Wartburg College 16 diákja, professzorai és a püspöki titkár Németországban, a Luther Márton-emlékhelyek felkeresésével kezdték európai programjukat majd Nyíregyházára érkeztek. Először a Nagytemplom néhány építészeti különlegességét és az orgona csodálatos hangját ismertették meg velük. Szombaton a diakóniai intézmények látogatása szerepelt a programban: a nyírteleki Filadelfia Egyházközség cigány missziója Görögszálláson, az Oltalom Szeretetszolgálat és az Élim Szeretetotthon. Szombat este a tokaji borvidéket és a roma kultúrát ismerhették meg az amerikai vendégek. Vasárnap délelőtt a kertvárosi gyülekezetben Mark Anderson igehirdetése hangzott el és a vendégek énekszolgálata tette különlegessé az istentiszteletet. Délután a Nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium bemutatkozása következett.

Mérlegen a hét esztendő

2017. június 4.

Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház külkapcsolatokért felelős püspöke hét éven át volt a Lutheránus Világszövetség egyik alelnöke. 2010-es stuttgarti megválasztásakor az erdélyi szász Christoph Klein püspöktől vette át a megtisztelő posztot, amelyet korábban már Ordass Lajos püspök is betöltött. A Baltikumtól a Balkánig terjedő, kelet-közép-európai régió tizenhat tagegyházában mintegy 1,2 millió evangélikus él, de még a külföldre szakadt lettek jelenleg amerikai központtal működő egyháza is ehhez a csoporthoz tartozik. Feladata volt az ezekben az egyházakban élő evangélikusokkal való kapcsolattartás, életük figyelemmel kísérése. Küldetésének tekintette azt is, hogy a nyugati egyházak által szorgalmazott témákban – elsősorban a házasság, a család és a szexualitás területéről – visszafogottan, túlzásoktól mentesen foglaljunk állást. Véleménye szerint a Windhoekban alelnökké választott Urmas Viilma észt érsekre is sok feladat vár majd. Saját programja mellett az egyes egyházak belső működésének és vezetési stílusának türelmes alakítása, a régió hangjának felerősítése és általában az evangelizáció ügye lehet az a terület, amelyen a megkezdett szolgálatot továbbviheti.

Rákoskeresztúron ünnepeltek a magyarországi szlovákok

Budapest, 2017. július 1.

A magyarországi szlovákok napján a hagyományos ökumenikus istentisztelet 13.30-kor kezdődött a helyi evangélikus templomban. Két

igehirdetés hangzott el. Előbb Slavomír Sabol eperjesi püspök prédikált 1Móz 12,1–3 alapján. Ezt követően Fabiny Tamás püspök hirdette az igét a pünkösdi történet egy mondata alapján: „Halljuk, amint a mi nyelvünkön beszélnek az Isten felséges dolgairól” (Apcsel 2,11). Mindkét igehirdetést fordították. Az istentisztelet után az Országos Szlovák Önkormányzat elnöke, Hollerné Racskó Erzsébet mondott ünnepi beszédet, majd átadta az idei díjazottak részére a „Nemzetiségünkért Díjat”. Ezután a Vigyázó Sándor Művelődési Házban rendezték meg a „Kerestúrske hrdje ďjouke – Keresztúri büszke lányok” című tematikus gálaprogramot, ahol térzenével a Tótkomlósi Ifjúsági Fúvószenekar hívogatta a

vendégeket. A résztvevők interaktív kiállításon ismerkedhettek meg Rákoskeresztúr szlovák hagyományaival. A Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközség templomának gyülekezeti termében rendezett ünnepségen Riz Levente polgármester mondott köszöntőt.

Gyümölcseikről ismeritek meg őket – Magyar–bajor testvérkapcsolati találkozó

Bonyhád, 2017. július 8.

A találkozó harmadik napja Sefcsik Zoltán szekszárdi evangélikus lelkész bibliatanulmányával kezdődött, aki Máté evangéliuma 7,15–20 verse alapján a gyümölcshozó fáról beszélt. A délelőtt ezután workshopokkal folytatódott, ahol az igeszakaszt német és magyar nyelven is tanulmányozták két csoportban. Voltak beszélgetések az iskolai képzésről, illetve az óvodai egyházi nevelés magyarországi kezdeteiről, illetve a vidéki falusi és városi gyülekezetek jelenét és jövőjét értékelték ki.

Amerikai misszionáriusokat bocsátottak ki evangélikus gyülekezetekbe

Budapest, 2017. szeptember 13.

Az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház (ELCA) immáron hatodik alkalommal küld Magyarországra fiatal misszionáriusokat, akik a helyi evangélikus egyházközségekbe és roma közösségekbe bekapcsolódva végzik egy éven keresztül a szolgálatukat. Az idei kibocsátó istentiszteletre 2017. szeptember 13-án került sor a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség templomában. Rachel Ann Eskesen lelkésznőnek, a program koordinátorának igehirdetését követően a tizenegy fiatal misszionárius imádságban kérte Isten segítségét a feladatukhoz.

Az észt evangélikus egyház javáért tett szolgálataiért kitüntették Fabiny Tamás püspököt

Tallinn, 2017. szeptember 7.

Az Észtországi Evangélikus Egyház 2017. április 11-én az észt egyház javáért tett szolgálataiért I. osztályú szolgálati keresztet adományozott Fabiny Tamás püspöknek. A kitüntetés átadására az őszi reformációi konferencia nyitó istentiszteletén, szeptember 7-én került sor a tallinni dómban. Az észt egyházvezetés, azaz a konzisztórium által odaítélt kitüntetés különböző fokozatait

olyan lelkészek és világi személyek kaphatják, akik hűséges egyházi szolgálatukkal erősítették a századik születésnapját ünneplő szabad népegyház közösségét. Idén a legmagasabb fokozatú keresztet Fabiny püspök mellett Andrus Ansip, korábbi észt miniszterelnök, az Európai Bizottság jelenlegi alelnöke vehette át.

Az Asszír Keleti Egyház vezetője Budapesten

Budapest, 2017. október 19.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (MÖS) meghívására néhány napot Magyarországon tartózkodott Emmanuel Youkhana atya, az Asszír Keleti Egyház vezetője. Budapesti programja keretében 2017. október 19-én ellátogatott az Északi Evangélikus Egyházkerület központjába, ahol Fabiny Tamás külügyekért felelős püspök és Cse-

lovszkyné Tarr Klára, egyházunk Ökumenikus és Külügyi Osztályának vezetője fogadta a vendéget. 2017 tavaszán Fabiny Tamás látogatott Észak-Irakba, ahol Emmanuel atya kalauzolta el számos olyan településre, amely korábban ISIS-megszállás alatt állt. A mostani találkozón az Ökumenikus Segélyszervezet részéről jelen volt Lehel László elnök-igazgató, Keveházi Klára fejlesztési és humanitárius igazgató, Bálint Gábor, a nemzetközi programok vezetője, valamint Hero Anwar, a segélyszervezet iraki partnerszervezetének, a REACH-nek a programvezetője is. tárgyalás során a felek áttekintették azokat a projekteket, amelyek a magyar kormány és a MÖS támogatásával a kurdisztáni üldözött keresztények hazatérését és megsegítését szolgálják. Egyházunk képviselői kifejezésre juttatták, hogy a segélyszervezettel és a bajor evangélikus egyházzal karöltve magunk is szeretnénk részt vállalni a megsegítésből.

Vendégünk volt Emmanuel észak-iraki patriarcha

Budapest, 2017. november 26.

Örök élet vasárnapján Fabiny Tamás püspök hirdetett igét a hidegkúti evangélikus templomban. Az Asszír Keleti Egyház patriarchája, Emmanuel Youkhana atya is részt vett az istentiszteleten. A patriarcha az istentisztelet után a gyülekezet előtt beszámolt az észak-iraki keresztények üldöztetéséről. Elmondta, hogy sok száz család tér vissza a lerombolt városokba. Prőhle Gergely országos felügyelő bejelentette, hogy advent harmadik vasárnapján az evangélikus egyház gyűjtést tart a közel-keleti konfliktus áldozatainak, valamint a térségben élő keresztény közösségeknek a megsegítésére. Idén áprilisban Fabiny Tamás látogatást tett Észak-Irakban és az akkor készült fényképeket levetítette a vasárnapi alkalmon. Irakban felkereste a menekülttáborokat, és láthatta, hogy sok helyi gyermek talált otthont a segélyszolgálat táborában. Ők az új élet reménységei – mondta. Örök élet vasárnapja új értelmet kapott az igehirdetés és az iraki vallási vezető beszéde által. Fabiny Tamás prédikációjában kiemelte: a Közel-Keleten már megjelent az apokalipszis, de egyúttal az új élet és az örök élet is megmutatkozik.

„Mert azt tartom, hogy a jelen szenvedései nem hasonlíthatók ahhoz a dicsőséghez, amely láthatóvá lesz rajtunk. Mert a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését.”

(Róm 8,18–19)

Éves jelentések

Fabiny Tamás

Püspöki jelentés a 2017-es évről

Arnót, 2018. március 23.

Igen Tisztelt Egyházkerületi Közgyűlés!
Egész nemzedékünk hálás lehet Istennek, hogy a mi szolgálati időnkre esett a reformáció kezdetének 500. éves jubileumának megünneplése. Jelentésem egyik mellékletét képezi az a zsinati beszámoló, amelyet egyházunk Reformációi Emlékbizottságának elnökként tettem az elmúlt év végén. Abban részletesen kitértem arra, milyen nemzetközi és országos eseményeket szerveztünk, milyen kiadványokat jelentettünk meg és hasonlók. Ott is jeleztem és ezen a helyen is hangsúlyozom, hogy a legfontosabbnak a helyi kezdeményezéseket tartom: azt, amikor egy adott gyülekezet vagy intézmény valósított meg színvonalas és építő programokat – nem egyszerűen a történelmi visszaemlékezés, hanem a mai szellemi-lelki építkezés jegyében. Számos ilyen eseményről olvashatunk beszámolót a 2017-es évről szóló egyházkerületi krónikában.

Jelentésem másik melléklete a szolgálati naplóm és az arra épülő statisztika. Abból is látszik, hogy a szokásosnál is több ökumenikus és nemzetközi elkötelezettségem volt 2017-ben. Ezek jelentős része a Lutheránus Világszövetséghez kapcsolódik, kicsúcsosodva annak Windhoekban, Namíbiában tartott nagygyűlésében. Ugyanakkor jelzem azt is, hogy hét éves alelnöki ciklusom lejárt, így a jövőben kevesebb ilyen feladat hárul rám. Külföldi szolgálataim közül kiemelem azt a látogatást, amelyet az Ökumenikus Segélyszervezet nemzetközi és fejlesztési igazgatójával, Keveházi Klárával Irakban tehettem, a közel-keleti háború és kereszténygyűlöldözés áldozatainak sorsát megismerendő, a nekik szánt segítség jegyében. Megrendítő tanulságokkal szolgált ez az utazás, és ennek egyik folyománya, hogy az év végén országos gyűjtést rendeltünk el az otthonukból elmenekült keresztyén családok hazatérésének megsegítésére. Azt szeretnénk, ha nem egyszerűen az anyagi segítség jutna el a rászorulókhoz, hanem velük folyamatos személyes kapcsolat is kialakulhat. Ezért nagyon fontosnak tartom Dobó György pesthidegkúti presbiter testvérünk kezdeményezését egy, az iraki keresztyénekért folytatott imalánccal kapcsolatban. Számos utazásom a határon túli magyarokkal való kapcsolattartás volt: ezúttal nemcsak a Kárpát-medencében (Kolozsvár, Brassó, Eperjes) és a nyugati diaszpórában (Berlin, Tallinn), hanem az argentínai magyarok között is. Egyik legemlékezetesebb külföldi szolgálatom a wittenbergi magyar napok keretében voltak. Ennek a rendkívüli alkalomnak nemcsak kezdeményezője és – természetesen a külügyi munkatársakkal együtt – egyik szervezője lehettem, hanem örömmel szolgáltam igehirdetéssel Luther és Melanchthon sírja mellett a Vártemplomban. A mintegy 200 hazai résztvevő között számos északi kerületi küldött is volt: gyülekezetekből és intézményekből, például a cserkészek képviseletében. Hivatalos útjaimról minden esetben részletes tudósítást írtam az egyházi sajtóban, így azokról itt nem szólok részletesebben. A püspöki szolgálatok statisztikája mutatja, hogy

a még mindig túl sok protokolláris alkalom mellett meglehetősen nagy számban tudtam végezni igazi szívügyemet, a lelkipásztori szolgálatot igehirdetésekkel, lelkipásztori beszélgetésekkel és hasonlókkal. Igyekszem megtalálni helyemet a több lelkészes budavári gyülekezetben, ahol mindig szívesen szolgálok prédikációval vagy éppen az Evangélikus Szabadegyetem keretein belül. Fontosnak érzem, hogy mind a hat egyházmegye és esperesi gyülekezet vizitációja megtörtént. Munkám jelentős része a nagyobb nyilvánosság előtt zajlott. Tudatában vagyok annak, hogy közéleti megszólalásaim nem mindig váltották minden egyháztagunk vagy mások tetszését. Annak hangsúlyozásával, hogy kiemelt feladatomnak tekintem az egyház egységének megőrzését és a kormánnyal és az önkormányzatokkal való korrekt kapcsolat ápolását, el kell mondanom: az elmúlt évben adódtak olyan társadalmi jelenségek, amelyekkel kapcsolatban Isten igéjén tájékozódva és lelkiismeretemre hallgatva kritikus véleményt kellett megfogalmaznom. Ezeket soha nem a pártpolitika jegyében tettem, hanem olyan kérdésekkel kapcsolatban, mint például a társadalmi szolidaritás vagy az emberi méltóság megbecsülése. Ismerve némileg a sajtó természetrajzát, folyamatosan törekszem – elismerem, nem mindig sikerrel – arra, hogy szavaimat ne forgassák ki, személyemet ne próbálják valamely szekértáborral azonosítani. Nyilvános szerepléseim közül minden nyilatkozatnál vagy interjúnál fontosabbnak érzem azokat a rádiós és televíziós megszólalásokat, amikor evangéliumot tudok hirdetni, pl. a rádió Vasárnapi Újság vagy Napi ima című műsoraiban, vagy a televízióban.

Jelentésem harmadik mellékletét a 2017-es publikációs lista jelenti. Értelemszerűen e magyar és idegen nyelvű közlemények jó része is a reformációi emlékévhez kapcsolódik.

A 2017-es jubileumi évről tett jelentésem második felében egyházunk egy óriási szellemi vállalkozására, a *Luther válogatott művei* (LVM) könyvsorozat egyes már megjelent köteteire építve egy-egy, szolgálatunkra nézve meghatározó idézetet szeretnék megosztani az egyházkerületi közgyűléssel. Bevallott célom, hogy ezzel is kedvet ébresszek Luther Márton műveinek olvasása iránt.

Felelősség az egyházért

(LVM 2. – megjelent 2017-ben)

„A keresztény ember szabad ura mindennek, és nincs alávetve senkinek.

A keresztény ember készséges szolgája mindennek, és alá van vetve mindenkinek.” (346)

A reformáció egyik központi gondolata a szabadság. Luther Pál apostolon tájékozódott, aki ezt írja: „Krisztus szabadságra szabadított meg titeket, ezért ne engedjétek magatokat újra a szolgaság igájába fogni” (Gal 5,1). Hitbeli és a Krisztus-hiten tájékozódó kérdésekben szabadok vagyunk. Cselekedeteinkben és mindennapi gyakorlatunkban azonban egymás szolgáivá kell lennünk.

Vallom, hogy ha Luthernek ezt a sajátos paradoxiális kettős tételét követjük, akkor lehetünk a reformáció hiteles örökösei 2017-ben és azt követően.

Bibliafordítás, vigasztalás, imádság

(LVM 5. – megjelent 2011-ben)

„Magamért és az egész világért könyörgök, hogy mennyei Atyánk tartson meg bennünket igéjében, s ne vegye el tőlünk vétkeink, hálátlanságunk s restégünk miatt. Őrizzen meg bennünket a tévelygés lelkétől és a hamis tanítóktól. Küldjön hű és igaz munkatársakat aratásába (Mt 9,38), vagyis hű és kegyes papokat meg igehirdetőket. Adja mindannyiunknak azt a kegyelmet, hogy ezekek szavát, valamint szent igéjét alázatosan hallgassuk, elfogadjuk, megbecsüljük, s érette szívből hálát és dicsőséget mondjunk.” (666)

A Balikó Zoltán fordításában közölt idézet az *Így imádkozzál!* című hitépítő iratból való, amelyet Luther 1535-ben írt. Azért esett erre a választásom, mert üzenetét alkalmazhatónak tartom egyházunk – és benne egyházkerületünk – két jelentős aktuális projektjére. A reformátor „hű, kegyes papokat és igehirdetőket” szeretne látni. Mondanom sem kell, hogy ebben személyes példával járt elöl. Nekünk, lelkészeknek is az igehirdetés, a szolgálati hűség és a szó legjobb értelmében vett kegyesség kell, hogy legyen a szívügyünk. Minden más csak ez után következhet. Ezért is örülök annak, hogy az említett vizitációk során hangsúlyosan foglalkozhattunk az igehirdetésekkel is. A sokat emlegetett – és általam is támogatott lelkészi életpályamodell megvalósulásának kulcsát sem az anyagiakban látom elsősorban, hanem hogy a lelkészekben megvan-e ez a hármas elkötelezettség. Mert ha igen, akkor ebből szervesen következik a gyülekezetek közötti szolidaritás, a hivatásban való megmaradás, a továbbképzések természetes vállalása, a jelzőrendszer igénybe vétele és hasonlók. Az idézetben Luther Jézus szava nyomán azt is kéri, hogy Isten küldjön hű és igaz munkásokat az aratásába. Az elmúlt években egészen fájdalmasan érezzük, hogy „az aratnivaló sok, a munkás kevés”. Felismertük azonban azt is, hogy az aratást meg kell, hogy előzze a plántálás. Azért is kell imádkoznunk, hogy a tavaly elindított gyülekezetplántálási programokba küldjön hűséges munkásokat az Úr.

Prédikációk

(LVM 6. – megjelent 2015-ben)

„Nem mi vagyunk egyedül hivatottak a mennybe jutni, hanem azokat a testvéreinket is magunkkal kell vinnünk, akiket most nem tartunk barátainknak." (217)

Luther a híres wittenbergi *Invocavit*-prédikációi egyikében mondta ezt 1522. március 9-én. A történeti háttér jól ismert. Miközben a birodalmi átokkal sújtott reformátor kényszerűségből Wartburg várában időzik, Wittenbergben a rajongók és képrombolók próbálják átvenni az irányítást. Kiderülhet, hogy hiába volt Luther wormsi kiállása, a reformáció ügye emberi gyarlóságok miatt zátonyra fut. Mit tesz Luther, amikor a wittenbergi „üzemzavarról" értesül? Nem törődik a maga sorsával, hanem vállalva a kockázatot otthagyja Wartburgot, és Wittenbergbe siet. Mai szemmel nézve talán meglepő, hogy mindenek előtt nem fegyelmi eszközökkel lép fel, hanem azt veszi igénybe, amihez leginkább ért, amit ő Istentől igazi karizmaként kapott: az igehirdetés lehetőségét. Bárcsak ma is így, egyszerre gyógyulást és rendet teremtő módon tudnánk prédikálni.

Az idézett mondat tartalma pedig azért is különösen aktuális, mert rámutat arra, hogy a – természetesen szélsőségektől mentes – különböző kegyességű, teológiai látású vagy vérmérsékletű emberek az egyházban egymásra vannak utalva. Szeretném, ha egyházkerületünk népét – a mai valóban létező gondok között is, távlatos látással – szenvedélyesen foglalkoztatná az üdvösség kérdése. Még inkább szeretném, ha mi is így vallanánk: mi együtt szeretnénk a mennybe jutni.

Levelek

(LVM 7. – megjelent 2013-ban)

„Nemrég Karlstadt doktor úrnál voltunk, legjobb Spalatinom, s elkezdtünk tárgyalni arról, amit már régen javasoltál, nevezetesen új egyetemi előadásaink bevezetéséről és megszervezéséről. (…) Bár ha meg lehetne így szervezni a tanulmányokat. Te jó Isten! Mekkora dicsőség volna ez nekünk, a fejedelemnek, a teológiának, sőt megfelelő alkalom kínálkozna minden egyetem reformjára, még inkább az eluralkodott barbárság felszámolására, és a teljes műveltség gyarapítására." (76)

Alig néhány hónappal a reformáció megindítása után, 1518. március 11-én írta ezeket a sorokat Luther barátjának és munkatársának, Georg Spalatinnak. Nem szeretnék senkit megbántani, de a mai Magyarországon – benne evangélikus egyházunkban – ugyancsak programmá tehetjük a barbárság felszámolását és a műveltség gyarapítását. A lelki komponensek mellett a protestáns hagyománynak mindig is volt szellemi és kulturális összetevője. Ennél azonban konkrétabbak is lehetünk. Luther itt a számára oly fontos oktatásról beszél. Tudjuk, mennyire komolyan vette – a Kis káté kézbeadásával azt, hogy már a családfő is tanítsa az ő háza népét. Melanchthon pedig – *praeceptor Germaniae*-ként – egy egész iskolarendszert alakított ki. A mi evangélikus iskoláink is erre épülve kell hogy működjenek. Luther és Melanchthon egyaránt egyetemi tanár volt, és ezek a sorok elsősorban a wittenbergi egyetem megújításáról szólnak. 2017-ben mi is jelentős lépéseket tettünk a magunk egyetemi reformjának elindítására. A tudományos igényesség mellett legfőbb célnak azt kell tekinteni, hogy hívő és a szó teljes értelmében szolgálatra kész lelkészeket, hittantanárokat és hitoktatókat képezzenek ott ilyen légkörben. Az országos presbitérium által elhatározott szándék továbbá az egyetemi képzés bővítése az óvodapedagógiai és tanítói, valamint a diakóniai munkatársak képzésének irányába. Az ezekben a hetekben is zajló rektorválasztási folyamatban is alapvető szempont kell, hogy legyen a készség ennek az egyetemi reformnak a végrehajtására.

Minden, az EHÉ-vel kapcsolatos kérdést a gyülekezetekkel való szoros összefüggésben látok Természetesnek tekintem, hogy egyrészt mind a hallgatók, mind az oktatók szolgáló módon benne élnek a maguk gyülekezetében, másrészt, hogy a gyülekezetek és az evangélikus iskolák, de még a diakóniai intézmények is magukénak érzik a lelkészképzés és az EHÉ-n folyó egyéb képzések ügyét.

Asztali beszélgetések

(LVM 8. – megjelent 2014-ben)

„A törököt nem veri meg semmi más, csak az a férfi, akinek neve Krisztus és a Miatyánk és a Hitvallás. Sem a császár, sem Ferdinánd király, sem a fejedelmek nem fognak elérni semmit." (292).

A sorozat messze legnépszerűbb kötete az Asztali beszélgetések. Aktualitása nem egyszerűen a „beszélgető egyház" iránti mai igényben rejlik, hanem abban a nyitottságban és hálózatosság-igényben is, ami Luthert jellemezte. Asztaltársaihoz – köztük a nála lakó és Wittenbergben tanuló magyar diákokhoz is – fordulva többnyire ezzel a kérdéssel indított: „Milyen újdonság hallatik?" Nekünk is így kellene folyamatosan egymást kérdezgetnünk.

Az ebből a kötetből általam most kiválasztott idézet a XVI. századi Európát fenyegető török hódítással kapcsolatos. *Mutatis mutandis* foglalkoznunk kell ezzel a kérdéssel, mert sokan párhuzamot látnak a korabeli történések és a mi időnk között.

A legfontosabb, amit el kell mondani: Luther a törökben (az akkori iszlám hódításban) Isten figyelmeztetését látja. Szerinte a törököt Isten a mi „gonoszságunk ostorául" használja. Mohamed

Isten büntető eszköze a pogánnyá vált Európa, sőt a pogánnyá vált egyház ellen!

Álljon itt egy másik idézet az Asztali beszélgetésekből, 1542-ből: „Martinus doktor szívből jövő sóhajtozással panaszolja a közelgő balsorsot, siralmat és nyomorúságot, amely Németországot sújtani fogja sokféle bűneink miatt, főként az Isten oly kedves igéjével szembeni súlyos hálátlanság miatt [...]. Ezért hát jön a török, Isten büntető vesszeje Magyarországra [!] nagy, erős sereggel." (LVM 8,545)

Sólyom Jenő a *Luther és Magyarország* című könyvében részletesen is szól arról, hogy Luther miképpen foglal is – teológiai szempontok alapján! – állást. *A törökök elleni háborúról* című iratában Luther egyebek mellett a török veszély miatt hangsúlyozza: „lelkészek és igehirdetők intsék tehát buzgón a népet bűnbánatra és imádságra. A küzdelmet a bűnbánatnál kell elkezdeni. Aztán imádságra kell buzdítani, hitből eredő könyörgésre. Így vesszük ki Isten kezéből ostorát. Ilyen buzgó imádkozásra a szükség is kényszerít, mert a török az ördög szolgája, nemcsak karddal öli az embereket, hanem a keresztyén hitet is pusztítja."

Az *Intés imádkozásra a török ellen című iratban pedig a* genuin lutheri „ellentétes látszat alatt" tanítás ragadható meg: „A török is mester, arra tanít, hogy Istent féljük és imádjuk, különben egészen elrothadnánk bűneinkben. »Ha tehát segíteni akarunk magunkon, bánjuk meg bűneinket és tegyük jóvá a gonoszságokat...« Az az örökös kiabálás, hogy a török rettenetes zsarnok, nem segít semmit."

Az Alkorán cáfolata című iratában így ír Luther: „Teljesen kétségbeestem azok felől – írja, – akik a török ellen akarnak küzdeni, és mégis gyalázatosságokkal, erkölcstelenségekkel és mindenféle hibával terhelten gonoszabbak maguknál a törököknél, – mint aki tudom, hagy Isten nem fog adni s nem is adhat szerencsét ott, ahol ilyenek harcolnak érettünk". Azt hiszem, a mai válságos időkre is csak ebben szellemben lehet tekinteni. A fenyegető veszély nem az egyik vagy másik oldal melletti kritikátlan politikai állásfoglalásokra, hanem az Isten igéjén való tájékozódásra és megtérésre kötelezi a keresztyén embert.

Remeknek érzem Sólyom Jenő összegző értékelését a török kérdésben megszólaló Lutherről: „Nyilatkozatai tehát nem egy politikus kijelentései voltak, mint ahogy tudatosan elszakította magát minden politikától. A török-kérdésben is *teológus* maradt, míg viszont a pápaság magatartását a török vésszel szemben nagy mértékben irányították politikai meggondolások..."

Nekünk sem politikusi kijelentéseket kell tennünk vagy azokat visszhangoznunk. Mi más mezőben mozgunk. A mi feladatunk Isten igéjének értelmezése és az evangélium hirdetése.

Köszönöm munkatársaim, az egyházkerület tisztségviselőinek, köztük elnöktársamnak és a püspökhelyettesnek, valamint minden testvéremnek az imádságot támogatást. Legyen áldás egyházkerületünk további életén.

Püspöki szolgálatok – 2017-es statisztika

Az alábbiakban összesítve, témák szerint csoportosítva adom közre a 2017-ben végzett fontosabb szolgálataimat.

Tevékenységek megoszlása

- Istentisztelet / áhítat 43
- Ünnepi istentisztelet (Iktatás, szentelés, átadás, évnyitó, évforduló stb.) 29
- Egyéb ünnepség (Bemutató, megnyitó, avatás, díjkiosztó, karácsony, búcsúztatás, megemlékezés stb.) 38
- Esküvő, temetés 3
- Egyházkerületi, -megyei, orsz. alkalom (Missziói nap, közgyűlés, lelkészkonferencia, hivatásgondozás, LMK, MET, fórum, találkozó, ordinációs előkészítő, parókusi alk. vizsga stb.) 23
- Egyéb konferencia / előadások (Fórum, kerekasztal, egyetemi előadás, BESZ, bemutató) 49
- Beszélgetés / látogatás (lelkészek személyes és szolgálati ügyei, egyéb lelkigondozói beszélgetések, látogatások) 85
- Megbeszélés (gyülekezeti, egyházmegyei, kerületi, országos és nemzetközi ügyek, kormányzati és médiakapcsolatok, intézmények, személyi kérdések, projektek, pályázatok, rendezvények, események, egyéni megkeresések stb.) 164
- Találkozó (politikusokkal, egyházvezetőkkel, külföldi partnerekkel, külföldi önkéntesekkel, teológushallgatókkal, diákokkal stb.) 46
- Ülés / gyűlés (PÜT, OE, OP, EHE szenátus, zsinat, bizottságok, eseti stb.) 53
- Interjú / TV-, rádiófelvétel 74
- Egyéb 8
- Igei szolgálat összesen: 125 (élőben 96, médiában 29)
- Megtartott előadás összesen: 48
- Többnapos utak: 16

Meglátogatott gyülekezetek az Északi Evangélikus Egyházkerületben (19)

Arnót, Balassagyarmat, Budagyöngye, Budakeszi, Budavár, Cegléd, Csővár, Debrecen, Kelenföld, Nagytarcsa, Nyíregyháza, Óbuda, Pásztó, Sámsonháza, Szentendre, Szügy, Vác, Vanyarc, Vecsés

További meglátogatott gyülekezetek (7)
Bonyhád, Deák tér, Fasor, Rákoskeresztúr, Siófok, Sopron, Százd

Meglátogatott intézmények (14)

- Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium
- Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium
- Evangélikus Országos Múzeum (Budapest)
- Fébé Evangélikus Diakonissza Anyaház (Budapest)
- Gaudiopolis Békásmegyeri Evangélikus Szeretetház (Budapest)
- Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon (Budapest)
- Deák Téri Evangélikus Gimnázium (Budapest)
- Evangélikus Hittudományi Egyetem (Budapest)
- Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium (Budapest)

Többnapos utak (16)

- Höör (4 nap) – LVSZ nagygyűlés európai előtalálkozója
- Balatonszárszó (2 nap) – Budahegyvidéki gyülekezeti hétvége
- Balatonszárszó (2 nap) – Hivatásgondozói napok
- Buenos Aires (8 nap) – Argentínai magyar gyülekezet meghívása, márc. 15-i ünnepség
- Irak (3 nap) – Felszabadított keresztény területek meglátogatása (MÖS + LVSZ)
- Windhoek (11 nap) – LVSZ tanács és nagygyűlés
- Berlin (3 nap) – Berlin „Responsibility of the Religions on Peace" konferencia
- Wittenberg (5 nap) – Kirchentag
- Balatonszárszó (2 nap) – Országos lelkészkonferencia. Kerekasztal-beszélgetés: Hétköznapi és egyáltalán nem hétköznapi elköteleződések az élet különböző területén – moderálás, részvétel
- Hannover (2 nap) – Németországi Protestáns Egyház kelet európai bizottságának konferenciája, előadás Reformáció 500 témában
- Bonyhád (2 nap) – Magyar–bajor testvérkapcsolati találkozó, 25 éves évforduló
- Wittenberg (4 nap) – Ref500, magyar napok
- Tallinn (5 nap) – Konferencia a női ordinációról, magyar nyelvű istentisztelet és fogadás, Harju-Ristiben gyülekezetlátogatás és istentisztelet
- Kolozsvári (1 nap); Brassó (3 nap – Ref500 konferencia, majd Kirchentag Brassó unter dem Motto „Aus gutem Grund: Evangelisch in Rumänien" – vasárnap igehirdetés istentiszteleten
- Varsó (2 nap) – Lengyel Evangélikus Egyház reformációi ünnepsége
- Prága (2 nap) – Bünker meghívása – informális felkészülés a CEC és GEKE nagygyűlésekre

Fabiny Tamás 2017. évi publikációi

Saját írások

- *Evangélikus Élet*
  Égtájoló
  – *Talpra, Luther!* 2017. február 5. (82. évf. 5. szám)
  – *Mindenki.* 2017. március 19. (82. évf. 11. szám)
  – *„Odadőlsz az utcapadra".* 2017. április 30. (82. évf. 17. szám)
  – *Jöjj, Szentlélek Isten!* 2017. június 4. (82. évf. 22. szám)
  – *Lesz-e újra lelke Európának?* 2017. július 16. (82. évf. 27–28. szám)
  – *Martinus doktor furcsa álma.* 2017. augusztus 27. (82. évf. 33–34. szám)
  – *Hit, tudomány és hálózatosság.* 2017. október 8. (82. évf. 39–40. szám)
  – *Október 32.* 2017. november 19. (82. évf. 45–46. szám)
  – *Év végi leltár.* 2017. december 31. (82. évf. 51–52. szám)
  Egyebek
  – *Áll a magyar zászló Buenos Airesben.* 2017. április 16. (82. évf. 5. szám), Kitekintő rovat.
  – *Üldözött keresztények között Irakban – interjú.* 2017. május 14. (82. évf. 19. szám), Riport rovat
  – *Mérlegen a hét esztendő.* 2017. június 4. (82. évf. 22. szám), Fókusz rovat
  – *500 nap imádság reformációért – júliusi körlevél.* 2017. július 2. (82. évf. 25–26. szám)
  – *A vizes világbajnokság margójára.* 2017. augusztus 13. (82. évf. 31–32. szám), Jegyzet rovat
  – *Katalin, aki karbantartotta Luthert – interjú.* 2017. október 22. (82. évf. 41–42. szám), Interjú rovat
  – *Vér a pásztorsubán – Advent 3. vasárnapja – Jn 10,30–42.* 2017. december 17. (82. évf. 49–50. szám), A vasárnap igéje rovat
  – *Igehirdetés, lelkigondozás, egyházkormányzás.* Interjú Fabiny Tamással, egyházunk új elnök-püspökével. 2017. december 17. (82. évf. 49–50. szám), Interjú rovat
- *Lelkipásztor*
  – *Igehirdetés a németek kitelepítésének 70. évfordulóján: Zsolt 37,5.* 2017/6–7. (92. évf.) 237–238. o.
  – *500+: élet a jubileum után.* 2017/8–9. (92. évf.) 323–324. o.
- Az MEE egyházközségeinek kiadványai
  – *Hol keressük Jézust? Hírmondó.* A Nyíregyházi Evangélikus Gyülekezet hírei, XXVI. évf. 2. szám, 2017. április.
  – *Reformációi leltár. Budavári Hírmondó,* XXII. évfolyam 2017/4.

– *Vigasztaló egyház. Reformáció 500 Balassagyarmaton.* Szerk.: Bartha István lelkész

- *Evangélikus Nevelés*
  – *Beköszöntő – Szellemi és lelki útravaló.* 2017/2. szám 1. o.
- *Kerületi krónika 2016*
  – *Előszó*
- Az MEE honlapja
  – *Unter verfolgten irakischen Christen.* 2017. május 19. http://www.evangelikus.hu/node/12654
- Kötőszó blog
  – *Ne félj, Jani! – Fabiny Tamás jegyzete a tiszacsegei kompról.* 2017. február 19.
  – *Az egyháznak van véleménye mindenféle kérdésről, a hajléktalanságról, az abortuszról.* 2017. február 20.
  – *„Féltem ezt az országot a morális zülléstől" – Fabiny Tamás a püspökök videójáról.* 2017. július 7.
  – *Fabiny Tamás vízilabdáról, apaságról.* 2017. július 24.
  – *A vizes vb margójára.* 2017. július 30.
  – *Megigazulásunk hit által, kegyelemből történhet csak – Fabiny Tamás prédikációja.* 2017. augusztus 27.
  – *„A jó pásztor életét adja a juhokért…" – Fabiny Tamás elnök-püspök meditációja.* 2017. december 15.
  – *Mire van időnk? – Fabiny Tamás évbúcsúztató írása.* 2017. december 31.
- Könyvek, könyvrészletek, cikkek
  – *Evangélikus diákok Wittenbergben. Gerundium.* Egyetemtörténeti közlemények MMXVII vol. nr. 1., Reformáció – Különszám. Szerk.: Bozzay Réka. Debreceni Egyetemi Kiadó. 89–95. o.
  – *Lund üzenete – Irgalmas Isten és irgalmas felebarát.* Miskolci Keresztény Szemle – A Keresztény Értelmiségiek miskolci csoportjának ökumenikus kulturális folyóirata – Egyház és történelem rovatában. 49. szám XIII. évfolyam 2017/I. szám. KÉSZ. 12–15. o.
  – *Tamás Fabiny – Lutheran Bishop: Das Alte Testament als gemeinsame Wurzel des Rabbinismus und der Evangelien.* Christian–Jewish Theological Yearbook 2017. Editor: József Szécsi. Edited by the Christian–Jewish Society. Korrekt Press, Budapest. 21–43. o.
  – *Tamás Fabiny: „We are people of tomorrow, knowing that changes for tomorrow have to be made today."* Youth who made the Lutheran communion – Testimonies and stories from 1947 to 2017. The Lutheran Worls Federation, 14. Testimony and story.
  – *Tamás Fabiny: 25 Jahre nach der politiscgen Wende: Eine Bestandsaufnahme über die Auswirkungen für das Kirche-Sein heute am Beispiel Ungarns.* In: Ulrich A. Wien – Mihai-D. Grigore (Hg.): *Exportgut Reformation – Ihr Transfer in Kontaktzonen des 16. Jahrhunderts und die Gegenwart evangelischer Kirchen in Europa.* Vandenhoeck&Ruprecht, 2017. 409–414. o.
  – *Tamas Fabiny: Berufung und Sendung – Mt 10,26b–33.* Evangelisch Weltweit, das Magain des Gustav-Adolf-Werks. 3/2017.
  – *A kereszténység nyilvános képviselete. Vigilia* 82. évfolyam 2017/7-es szám. 541–547. o.
  – *Ajánló. A szeretet mindenekfelett – John Wesley breviárium.* Ajánló a kiadvány borítóján.
  – *A tanító és az ecsetes tanítvány. Reformáció 500 – A Biblia ~~nem~~ mindenkié. The Bible is ~~not~~ for everyone.* Szerk.: Kókai Nagy Viktor. Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen. 70–77. o.
  – *Tamás Fabiny: Grußwort der Evangelisch-Lutherischen Kirche in Ungarn.* 25 Jahre Förderverein Pfarrhaushilfe e.V.
  – *Európa: mítosz vagy álom?* Védők és építők – Magyarok a keresztény Európában.
  – A Keresztény Értelmiségiek Szövetségének XI. kongresszusa – 2017. 09.16. Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, 2017.
  – *A kenyérben minden benne van.* Szabó Lajos (szerk.): *Az úrvacsora szentsége.* Luther Kiadó, Budapest, 2017.
  – *Tamás Fabiny: Rechtspopulismus und die Verantwortung der Kirche – aus ungarischer Perspective. Amt und Gemeinde,* 67. Jahrgang, Heft 4, 2017. Szerkesztő: Bischof Michael Bünker.

Interjúk

– *„Nagy veszély a vallás nacionalizálása"* Fabiny Tamás evangélikus püspökkel J. Győri László készített interjút. Élet és irodalom, Interjú 2017. január 27. 7–8. o.
– *Fabiny: Akár Ferenc pápa is lehet egy új Luther.* Origo hírportál, 2017. február 19. Interjút készítette: Kovács András.
– *Unser Auftrag ist klar: Den Flüchtlingen helfen.* 15 May 2017. https://www.lwfassembly.org/de/news/regional-stories/unser-auftrag-ist-klar-den-fluechtlingen-helfen
– *Valahol jelt kell adnunk!* Magyar Nemzet, Interjú 2017. augusztus 5. 18–19. o.
– *„Több önkritikára, őszinteségre van szükség"* Megjelent a szemlelek.blog.hu-n 2017. augusztus 18-án.
– *„A bűnös hallgatás és az állványimádás is megkísérti az egyházat"* Megjelent a szemlelek.blog.hu-n 2017. október 3-án. Írta: Gégény István
– *„Bátrabban kell megélnünk kereszténységünket"* Magyar Hírlap, Interjú 2017. október 31. 4. o.

– *Luthertől Albert Schweitzerig, Fabiny Tamás evangélikus püspökkel a reformáció filmvásznon megjelenő hőseiről beszélgettünk.* Uránia Filmszínház, 2017/6. elektronikus hírlevelében.
– *Dr. Fabiny Tamás: „Hűségre csak hűséggel lehet készülni" Story a Sztármagazin,* 2017. december 14. XX. évf. 50–51. szám.
– *A Reformáció jegyében – Összegző gondolatok a reformáció kezdete 500 éves évfordulója ünnepi évének tapasztalatairól. Beszélgetés Fabiny Tamással, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspökével.* Az interjút készítette: S. Szabó Péter. *Vallástudományi Szemle,* 2017. XIII. évfolyam 4. szám. 9–18. o.

Fabiny Tamás

Zsinati jelentés

a Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottságának munkájáról a 2017-es évben, visszatekintve a 2010-től kezdődő időszakra

A Reformációi Emlékbizottság munkája a 2017-es ünnepi emlékévben érte el legintenzívebb időszakát. Idei beszámolómban a mögöttünk álló év kiemelkedő eseményeinek ismertetése mellett a bizottság teljes hétéves működésének néhány tanulságára is szeretnék kitérni.

Ülések, munkatársak

Az emlékbizottság aktív tagjai a szokott rend szerint évi négyszeri ülés keretében összegzik a teendőket, véglegesítik a közös terveket és tekintik át az elvégzett munkát. Idei utolsó, decemberi ülésünkön összesítjük az elmúlt időszak tanulságait, és határozzuk meg azokat a prioritásokat, amelyek a zsinat döntése szerint a következő két évben irányítják a működést. A költségvetési keretek lehetőséget adnak a már folyamatban lévő, hosszú távú projektek, így elsősorban a Luther válogatott művei sorozat kiadásának továbbkísérésére, és talán még néhány eddig háttérbe szorult terv (pl. Evangélikus Budapest könyv és film) is megvalósulhat.

A mögöttünk álló hosszú évekre visszatekintve látható, hogy noha őrségváltások is történtek a bizottság összetételében – az alakuló ülés óta új püspök és irodaigazgató állt szolgálatba, munkatársak cserélődtek – a teherhordozók többsége végigküzdötte az elmúlt hét évet. Az idén különösen is zsúfolt őszi időszak derekán köszönet illeti mindazokat a bizottsági tagokat és önzetlen munkatársakat, akik ki-ki a maga szakterületén fáradhatatlanul munkálkodnak egyházunk megújulásán.

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) reformációi évfordulót előkészítő testülete 2011-ben éppen Budapesten tartotta alakuló ülését. Bizottságunk nemzetközi kapcsolatai, a testvéregyházak, a refo500 hálózat és az LVSZ tematikus munkájának nyomon követése továbbra is segíthet bővíteni látókörünket a kapcsolódó teológiai hangsúlyok és társadalmi kérdések összefüggéseiben. A nemzetközi színtéren napvilágot látó számtalan értékes tanulmány egy részének megismertetése a Lelkipásztor folyóirat hasábjain vagy lelkészi karunk és egyházunk szélesebb közvéleménye felé mindenképpen gazdagító lehet.

Tematikus évek

A tematikus évek sora 2017-tel lezárul. Reménységünk az, hogy a kiemelt hangsúlyok segítették a gyülekezeteket és iskolákat a reformáció gondolatkörének sokszínű megközelítésében és kibontásában. A következőkben a reformációtörténeti évfordulók tartalmi elemeire való odafigyelés (pl. 2018-ban a heidelbergi disputa – a dicsőség és a kereszt teológiájának kérdéskörével való foglalkozás) biztosíthat keretet a reformációi témák további feldolgozásához.

Kiadványok és digitalizáció

A *Luther válogatott művei* sorozat immár öt kötetét tarthatjuk kezünkben. Bátorítom a lelkészeket, a gyülekezeteket a friss nyelvezettel, jól olvasható anyag kézbevételére, aktív tanulmányozására. Az északi egyházkerület lelkésztalálkozóján szervezett vetélkedő jó példa lehet az olvasottak játékos hasznosítására.

Megjelent a *Luther Márton végrendelete* című tanulmánykötet (összeállította id. Fabiny Tibor) bővített, javított kiadása magyar, német és angol nyelven, mely az emlékévben több szempontból középpontba helyezett végrendelet facsimile-kiadása is egyben. Az egyházunk tulajdonában lévő eredeti végrendelet nagy sikerrel megjárta Németországot, és ez áll Evangélikus Múzeumunk állandó kiállításának középpontjában is.

Az elmúlt évben megjelent, *A szembenállástól a közösségig* (Luther Kiadó, 2016) című kötetre alapozó *Közös imádság* (MEÖT, 2017) elemeit használtuk fel a 2017 januári ökumenikus imahét nyitóistentiszteletén. Örömteli, hogy a nemzetközi dialógusfolyamat Magyarországon is továbbgyűrűzik, több katolikus egyházmegyében részletesen feldolgozták a kötet tanulságait. A dialógusfolyamathoz újszerű megközelítést kínál Hermann-Joseph Frisch *Kedves Márton testvér! Kedves Ferenc testvér!* című kötete, mely Luther és Ferenc pápa fiktív levelezése keretében dolgozza fel a reformáció alapvető témáit.

A papíralapú kiadványok mellett folytatódik egyházunk nagyszabású digitalizációs projektje. A „Gutenbergtől a Google-ig” szlogen jegyében évek óta zajló munka egyszerre szolgálja egyházi örökségünk nehezen hozzáférhető forrásainak „kézbeadását”, de arra is láttunk példát, hogy egy-egy újonnan megjelenő, értékes rétegkiadvány ezen a csatornán keresztül tudja elérni olvasóit.

Az Evangélikus Missziói Központ *Csak Krisztus légyen Mesterünk* címmel értékes válogatást jelentetett meg Luther Márton írásaiból Reuss András professzor szerkesztésében. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem tematikus évekre felfűzött kiadványsorozatának idei kötete *Teológia és reformáció* címmel jelent meg Szabó Lajos szerkesztésében. A nagyobb lélegzetű alkotások mellett praktikus kiadványok (*5 perc 500*, Gyülekezeti és Missziói Osztály), lelki tartalmú és fizikai jellegű felhívások (500 nap imádság a reformációért, 1517 km futás) hozták közelebb a mindannyiunkhoz a reformáció gondolatkörét.

Luther-rajzfilm

2017-ben lezárult egyházunk reformáció készülődésének egyik legkülönlegesebb projektje: elkészült a Luther-rajzfilm 10 epizódja. A Richly Zsolt, Lackfi János és Gryllus Dániel nevével fémjelzett alkotás első öt része DVD-n kapható, a második öt rész karácsonyra kerül a boltokba. A Luther Kiadó mint filmelőállító gondozásában megjelenő filmsorozatot heti rendszerességgel vetíti az MTVA (az utolsó rész decemberben kerül műsorra), a 9–10. rész ünnepélyes bemutatóját a mintegy ötventagú stáb tagjaival közösen 2017. december 7-én 17 órára tervezzük.

Hamarosan teljesen elkészül a sorozat angol, német, brazíliai portugál és finn verziója, elindult az orosz és a litván változat előkészítése, és jelenleg tárgyalunk a szlovén és lengyel verzióról. A 6–8. epizód német változata (http://schulprojekte-reformation.de/bibliothek/leben-luther/) és az 1–3. finn rész (https://areena.yle.fi/1-4126459) már online is megtekinthető.

A sorozat 2012-ben 255 674 408 forintban meghatározott költségvetésének 30%-át egyházunk Reformációi Emlékbizottsága, 36%-át külföldi evangélikus partnerek finanszírozták, a fennmaradó részt pályázati forrásokból sikerült megvalósítani. A nyelvi verziók közül az angol és a német készül egyházunk megrendeléséből, a többi változat egyházi és médiapartnerekkel együttműködésben születik.

Előttünk állnak még a sorozat forgalmazásához és másodlagos felhasználásához kapcsolódó feladatok: hamarosan kézbe vehető a megbízott munkacsoport által készített digitálistananyag-csomag, mely elsősorban a hitoktatást, a gyülekezeti és iskolai csoportokban történő feldolgozást segíti alapos történeti háttérrel és játékos feladatokkal. A továbbiakban elkészülhet a sorozat egészestés filmváltozata, képregény és egyéb kapcsolódó termékek.

Iskolai és gyülekezeti programok

Az emlékév küszöbén az emlékbizottság két pályázati körben adott lehetőséget értékes programok szervezésére, ifjúsági csoportok támogatására és jövőbe mutató kezdeményezések megvalósítására. Összesen 18,5 millió forint támogatásból valósulhatott meg megannyi tematikus nap, projektmunka az óvodáktól az általános iskolás és gimnáziumi szintig, Németország és a magyar reformáció tájaira vezető kirándulások, hangversenyek és előadássorozatok, filmvetítések és kiadványok, gyülekezeti napok és ökumenikus rendezvények. A két pályázati körben összesen 74 gyülekezet, 19 oktatási és 1 diakóniai intézmény részesült anyagi természetű programtámogatásban, 18 gyülekezet és 3 intézmény ifjúsági közössége pedig Luther-társasjátékot vehetett használatba.

A Magyar Evangélikus Digitális Könyvtár működtetői továbbra is kérik a gyülekezeteket, hogy az ünnepi évben készült helyi kiadványokat, füzeteket, reformációi meghívókat és plakátokat juttassák el számukra, hogy elektronikus formában tárolhassák azokat a jövő nemzedék számára. Amennyiben a gyülekezet történetével kapcsolatban rendelkeznek olyan fájllal, amely kereshető pdf-formátumú, jogtiszta, és ezért megosztható az egyházi és világi nyilvánossággal, azt szintén szeretettel várják a szerkesztők.

Emlékbizottságunk mellett az állami Reformáció Emlékbizottság is számos gyülekezetünket, intézményünket támogatta komolyabb összegekkel, így nagyobb szabású vállalkozásokra is sor kerülhetett az ünnepi évben. Büszkeségünk, hogy kormánybizottság által szervezett középiskolás vetélkedőn csupa evangélikus csapat került az élő televíziós adásban zajló döntőbe, és az általános iskolás fordulóban is több evangélikus csapat szerepelt kiemelkedően. A Lutherániaénekkar országos és határon túli koncertkörútja, a Nemzeti Múzeum *Ige-idők* kiállítása és a *Menő reformáció* mozgókiállítás evangélikus kurátorainak színvonalas munkája mind-mind arról tesz tanúságot, hogy egyházunk lelki, szellemi kapacitása olykor gyülekezeteink határain túlsugárzóan is hatással lehet környezetünkre.

Konferenciák és események

Az emlékbizottság szervezésében és támogatásával számos tudományos és közérdekű eseményre került sor az ünnepi évben is. A teljesség igénye

nélkül említem meg a Nemzeti Levéltár Magyar Országos Levéltárával közösen szervezett őszi konferenciát („Felszítod az érdeklődést a tudományok művelése iránt" – A lutheri reformáció Magyarországon és Közép-Európában), a rendszeres film- és könyvbemutatókat. A már említett evangélikus–katolikus párbeszéd mellett a református testvéregyházzal is több konferencián, emlékülésen figyelhettünk együtt a reformáció üzenetére – legutóbb a fasori evangélikus és református templomban tartott zsinati emlékülés alkalmával. A Magyarországi Luther Szövetséggel közös előadássorozatunk havonta adott lehetőséget reformációi témák feldolgozására.

Az évenkénti korálünnep és a *Reformáció és kultúra* évében kiírt zeneszerzői pályázathoz kapcsolódóan szervezett ünnepi hangverseny, valamint a számtalan helyi szervezésű zenei esemény mutatja, hogy a reformáció zenei öröksége továbbra is megszólító erővel bír egyházunkban. Az elmúlt évek számos zenei kiadványa (*Korálelőjátékgyűjtemény, Nagy hálát adjunk!* kóruskötet, *Karácsonyi látomások* CD Fassang Lászlótól) után a közeljövőben várható a sokéves munkával elkészült *Énekkincstár* című kézikönyv bemutatója.

A határon túli események közül kiemelendő a 2017 augusztusában lezajlott wittenbergi magyar napok, mely egyházunk nagyszabású vállalkozása volt arra, hogy megmutassuk magunkat a reformáció kiindulópontján, ugyanakkor magunk is jobban megismerjük Luther örökségét. A mintegy kétszáz magyarországi résztvevő és a külföldi meghívott vendégek a város emblematikus helyszínein, a Luther-házban, a városi és a vártemplomban vehettek részt az egyházunk által szervezett programokon, de a Leucorea udvarán, a város utcáin és terein (a világkiállítás helyszínein) is megjelent a magyar arculat.

A miniszteri részvétellel zajló nyitóest és egyházi fogadás, a rangos teológiai konferencia, a központi kiállítás egyik elemeként látható Luther-végrendelet, a Wittenbergben tanult magyar diákok emléktábláinak avatása, Fassang László orgonaestje, a Luther-némafilm és a Luther-animáció vetítése, népzenei est és a Közel-együttes ifjúsági zenéje, az evangélikus motorosok és ultrafutók megjelenése sokféle irányból jelenítette meg egyházunk kincseit.

A reformációhoz köthető rádió- és TV-műsorok (*Reformáció hétről hétre, Reformáció kincsestára, Reformáció üzenete*) a szélesebb közönség tájékoztatását szolgálták. Egyházunk reformáció500-as honlapja és a Facebook-megjelenések – különösen az október 31-re időzített élő bejelentkezések sokasága egyházunk közvéleménye felé tette jól láthatóvá az ünnepet. A reformációi istentiszteletek közvetítése sokakat bekapcsolhatott a lelki közösségbe – október 31-én az LVSZ globális istentisztelet-folyamában éppen egy magyar helyszín, a budapest–kelenföldi gyülekezet ünnepe képviselte a kelet-közép-európai régiót.

A Világszövetség reformációi programjaiban is aktívan képviseltette magát egyházunk: a fiatal reformátorok hálózatában Garai Szilvia teológushallgató, a namíbiai nagygyűlés és a globális 500-as ünnepi istentisztelet liturgiai előkészítésében Molnár Lilla lelkésznő képviselte egyházunkat. Jómagam hétéves ciklust követően átadhattam az alelnöki teendőket Urmas Viilma észt érseknek, aki a következő időszakban felügyeli a régiós egyházak szerepvállalását. Jó hír, hogy Balicza Klára külügyi referens meghívást kapott az LVSZ tanács régiós tanácsadói posztjára, így egyházunk továbbra is közvetlen kapcsolatot ápolhat az evangélikus nagycsaláddal.

500+

2017. november 11-én, Márton napján a Deák téri templomban rendezett, az emlékévet lezáró ünnep méltó pillanat volt a megállásra és a visszatekintésre, ugyanakkor a fiatalok bevonásán és a hozzászólások hangsúlyain keresztül megjelenítette az előretekintés szándékát is. Ahogyan a reformációi mozgalom 1517-ben még éppen hogy csak elkezdődött, úgy reménységünk az, hogy egyházunk mai megújulási folyamata sem a végéhez közeledik. A következő években, évtizedekben lelki útravalóként támaszkodhatunk a reformátori örökségre, de a kerek évfordulók bűvöletétől és a mögöttünk lévő sok-sok értékes program objektív terheitől elszakadva talán felszabadultabban tudunk a jövőbe tekinteni. Amint október 29-én, az említett kelenföldi ünnepi istentiszteleten elhangzott prédikációmban elmondtam:

„Az 500. évforduló minden nagyszerű lehetőség mellett kísértéseket is hordoz magában. Az egyik kísértés az lehet, hogy Luther heroikus tettét magasztaljuk mindig: bátorságát, ahogy kiszögezte tételeit. Hadd fogalmazzak így: amikor kalapácsütéseket vélünk hallani, akkor elsősorban ne a wittenbergi, hanem a jeruzsálemi szögek jussanak eszünkbe. Történelmileg fontos a vártemplom kapuja, de az igazi áldás forrása a Golgota, a mennyország kapuja lett. […] Róla, Jézusról tanúskodunk, immár ökumenikus összefogással. Őrá mutatunk, másként nem tehetünk.

Solus Christus.

Nekünk kisebbé kell lennünk, és Jézusnak kell növekednie."

Fábri György

A mi közös Egyházunk

Egyházkerületi felügyelői jelentés 2017/2018
Csömör, 2018. március 19.

Az egyházi év rendje nagy bölcsességgel segít elkerülni a mindenkori záróidőszakok kapkodásait, amire amúgy mindannyian, egyénként és szervezetként is hajlamosak vagyunk. Az ádventi hetek vagy a nagyböjt másfél hónapja elegendő rákészülést, időt hagy nekünk arra, hogy ne a Megváltó születésének ünneplése előtt akarjunk instant megújulást végigélni, vagy ne a kereszthalál és feltámadás előtti estékre zsúfoljuk össze a megváltás megrendítő–felszabadító megélését.

Üdvös, ha egyházi életünkben is teljesebb íveket követve, a teendőket bölcsen elosztva jutunk el a számvetés napjaihoz. Az elmúlt egy évben két ilyen szakaszhatár is megkísértett minket az időben el nem végzett teendők bepótlásának igényével: a hatéves választási ciklus utolsó éve volt ez, s egyben a reformáció ünnepének éve is. Annyi az egyház javára írandó, hogy nem volt jellemző az eltúlzott utolsó pillanatos kapkodás, ugyanakkor meglehetősen felgyűltek a le nem zárt, el nem végzett feladatok, tervek, törekvések.

Jelentésemben amúgy sem lehetne kikerülni az egyéves időszakon túli visszatekintést, hiszen amellett, hogy fontos, egyházunk egész működését alapvetően érintő folyamatok indultak el, valamennyi egyházkormányzati szinten zajlanak a választások, valamint a reformációs ünnepi év a tematikus évek lezárása is volt egyben. Mivel ebben az összetételben utoljára ülésezik kerületi közgyűlésünk, jelentésem egyben számadás is mindezen témakörökről.

1. Események, találkozások

Most is több olyan örömteli eseményen vehettem részt, mint a veresegyházi templomfelújítást vagy a budavári orgonafelújítást ünneplő alkalmak, lelkészordinációk, a norvég testvérekkel közös gyalogtúrát útnak indító egri istentisztelet, az évnyitók, konferenciák, reformációs ünnepségek. A protokolláris jelleg nélküli találkozások, gyülekezeti alkalmak még inkább alkalmasak a beszélgetésekre, egymás támogatására, a közös imádságokra. Köszönöm, hogy ilyeneken is részt vehettem.

Kiemelkedő eseményünk volt az aszódi missziós nap és a lelkészek és felügyelők találkozója Miskolcon. Az aszódi iskola és gyülekezet újra kiváló házigazda volt, s a missziós nap egyszerre szolgálta a mindig erőt, hitet adó közvetlen találkozásokat, beszélgetéseket, a hitmegújulást segítő prédikációkat, tanúságtételeket és egyházunk, gyülekezeteink feladataival, örömeivel, gondjaival való közös számvetést.

A miskolci találkozó kezdeményezésével ösztönözni akartuk az országos egyházi folyamatokban való aktív gyülekezeti részvételt és meríteni az országos ügyek képviseletében a gyülekezeti tapasztalatokból, szempontokból. Ebből a szempontból igen sikeres rendezvény lett, hiszen sok őszinte és továbbgondolandó felvetést hozott a plenáris és szekcióülések mindegyike. A lebonyolítás formáján még dolgoznunk kell, a szekcióbeszélgetések becsatornázása a plenáris tanácskozásba hatékonyabb megoldásokat igényel. A miskolci iskolánk tanárainak, diákjainak közreműködése is köszönetet érdemel.

Nincs itt mód számba venni a reformációs ünnepi események hosszú sorát, gyülekezetenként és közösen is élmények sokaságával lettünk gazdagabbak. Az országos rendezvényekben is ki-ki megtalálhatta azt, ami inkább erősíti egyháziasságunkat. Azonban külön és fenntartások nélkül kell szólnom egyházunk saját szervezésű Márton-napi ünnepségéről, ami lezárta ünnepi évünket. Úgy vélem, egyházkerületi közgyűlésünk ott jelenlévő tagjai és a gyülekezeti érdeklődők egyaránt tanúsítják, hogy kiváló szervezésben fontos és méltó megemlékezést, jövőbe mutatást adó megszólalásokkal tartalmassá tett alkalom elegendő aranyfedezetet adott a rendezvény végén a kisiskolásainkkal közösen énekelt „Erős vár…” átéléséhez.

Az elmúlt évben zajlottak le az egyházmegyei-esperesi vizitációk. Tamás püspökkel közösen örömmel láttuk, hogy általában az egyházmegyei adminisztrációk jól működnek, és az esperes testvérek gyülekezetei nem sínylik meg lelkészük ezen szolgálatvállalását. A gyülekezeti presbitériumokkal zajlott találkozások jó beszélgetéseket jelentettek és igen sok tanulsággal jártak az egyházközségek problémáiról, kitartásuk motivációiról.

2. Népmozgalmi folyamataink

Az elmúlt hat évben nem következett be fordulat negatív népmozgalmi folyamatainkban. Ennek elemzését nem könnyíti meg, hogy bár javult az általános adatszolgáltatási fegyelem, még mindig gyülekezeteink egytizedéről csak többszöri utólagos felszólításra küldik be az ezért felelős lelkészek munkaköri kötelességüket teljesítve az információkat.

Tavaly ugyanakkor beszámolhattam róla, hogy számossági csökkenésünk mértéke kisebb, mint korábban. Idén sem rosszabbodott általánosan a helyzet, az egyházfenntartók száma ugyan

nagyobb mértékben csökkent (2,5%), mint 2016-ban a megelőző évhez képest (0,5%), a gyermekkereszteléseké pedig 7,7%-kal – utóbbit azonban, ha számosságában nem is, de arányaiban ellensúlyozta a fiatal keresztelések számának 11,4%-os növekedése. Örvendetes a fiatal konfirmandusok körében a 10% körüli növekedés. Egyházmegyénként vizsgálva vegyes képet kapunk, hiszen például míg az egyházfenntartók az Észak-Pesti Egyházmegyében lettek leginkább (9%-kal) kevesebben, addig itt a legnagyobb, 70%-os a fiatal konfirmandusok növekménye. Hasonlóan, a gyermekkeresztelések a Budai Egyházmegyében csökkentek nagyot (22%-kal), de a fiatal kereszteltek 42%-kal többen voltak. Az ilyen mértékű egyenetlenségeket ugyanakkor egy szomorú adottság is okozza: a számosságok kicsiny volta. Nyilván ezeket az adatokat egyházmegyékre, gyülekezetekre, településekre lebontva célszerű elemezni a szükséges egyházépítési konzekvenciák levonása érdekében.

Mindebből egy tendencia mélyebb vizsgálatára ösztönzöm magunkat a keresztelések és konfirmációk számának alakulásáról. Hosszabb (közel két évtizedes) időtávban vizsgálva azt látjuk, hogy a kilencvenes-kétezres évek erőteljes csökkenése után a keresztelések száma nagy, 10%-ot is időnként meghaladó kilengésekkel, de 800-900 fő között van egyházkerületünkben. A fiatal konfirmáltaknál hasonló a tendencia, enyhe csökkenéssel, 420–450 fő között. Vagyis évente tendenciájában mintegy négyszáz evangélikusnak keresztelt gyermek nem jut el a konfirmációig, ami a 2000-től 2017-re elvesztett 12 000 választó egyháztag jóval több, mint a fele (nyilván itt nem közvetlen személyekre vonatkoztathatóságról, hanem tendenciáról van szó). Ha még ehhez hozzávesszük becslések alapján, hogy mennyi egyházfenntartó lett a 18 év alatt konfirmált tízezernél is több fiatalból északon, akkor látjuk is a tizenkétezres veszteség jelentős részének „forrását”: azokat a gyermekeket, családokat, konfirmáltakat nem tudtuk megtartani, akikhez valamiképpen már egyszer eljutottunk, kapcsolatban voltunk velük, tanítottuk őket. Vagyis egy szemernyit sem engedve a teljes misszió elvárásából, „pusztán” egyfajta „belmisszióval” is közel szinten maradna egyházfenntartói közösségünk. Hogy ez mit jelent működésünkre lefordítva – erről lenne érdemes beszélni a következő időszakban.

3. Országos egyházi ügyeink

Az elmúlt években nem csupán tájékoztatást kapott egyházkerületi közgyűlésünk az országos egyházi kezdeményezésekről, hanem az itteni viták eredményei többször is ösztönözték, alakították is azokat, például a gazdasági önállósodás kérdésében. Így láthattuk korábban is, hogy a meghatározó stratégiai ügyekben már jó ideje zajlik a döntés-előkészítés. Azonban országos szinten nem tudtunk eléggé ütemesen haladni, így a ciklus végére több kérdésben még nem sikerült eljutni a végleges döntéseikig, intézkedésekig. Ez viszont feladatot ró a most felálló testületekre, küldöttekre, a megkezdett strukturális és gazdálkodási ügyek továbbvitelében. Kifejezetten fontos volna, ha az újonnan szolgálatba lépő testvérek megismerjék az előzményeket és valóban folytatni lehessen, nem pedig újrakezdeni kelljen a munkát.

a) Hosszú előkészítés után a Zsinat decemberben tárgyalta az Országos Presbitérium által elfogadott struktúraegyszerűsítési anyagot. Ennek lényeges pontjairól már korábban egyeztettünk egyházkerületünk fórumain. Végső döntések (az országos elnökség kéttagúvá csökkentésén túl) természetesen nem születtek, de az irányokban egyetértés mutatkozott. További feladatunk az egyes lépésekhez konkrét szempontrendszert kidolgozni.

b) Kulcskérdése egyházunknak a gazdálkodási önállóság felé tett lépéseink rendszerszerű kidolgozása és érvényesítése. Erről többször is volt szó közgyűlésünkön, ezért itt csak annyit említek, hogy egy konkrét döntés és egy határozott irány egyaránt megfogalmazódott erről. A Zsinat döntött róla, hogy az egyház pénzeszközeit kellő biztosítékok mellett befektethetjük, ami évente több tízmilliós bevételt ígér. Ez a lehetőség majd a gyülekezeteink rendelkezésére is áll, akik így egy országos, jobb hozamokat lehetővé tevő szolgáltatáshoz kapcsolódhatnak majd önkéntesen. Az is egyre világosabban előttünk áll, hogy intézményeinek miképpen vehetnek részt rendezett módon gyülekezeteink finanszírozásában. Ingatlanvagyonunk felmérése és a vele való ésszerű gazdálkodás, a finanszírozásban a személyes tehervállalás erősítése, a jól átgondolt és nem csupán további kiadásokat magukkal hozó fejlesztési projektek alapos kidolgozása – ezek lehetnek a forrásai a gazdálkodási önállósodásunknak. Mindennek a menedzselése professzionális, központi szervezeti megoldást igényel.

c) Elindult a gyülekezetplántálás, egyházkerületünkben is elindítottunk egy ilyen jellegűként felfogott programot Szentendréhez kapcsolódva. Fontos, hogy legyen türelmünk az eredményekhez. A további plántálási tájékozódáshoz érdemes azokat a modelleket is erőteljesen figyelembe venni, ahol a családok, hívő kisközösségek igénye formálta gyülekezetté közösségeinket (pl. Budaörs, Filadelfia).

d) Lelkészi körből érkezett kezdeményezésként jutott az országos fórumok elé a lelkészi életpályamodell koncepciója – köszönet a közreműködőknek. Régóta esedékes teendőnket foglalja egységbe az anyag lelkészeink javadalmazásának méltó szintre hozásának igényével, felszínre hozva ugyanakkor egyházi működésünk megannyi tisztázatlanságát. A végleges döntések májusban, illetve ősszel születnek majd meg, addig azonban a gyülekezeteknek maguknak van sok teendőjük ezzel. Az információszolgáltatást teljeskörűvé kell tennünk, dönteni kell a gyülekezetek/lelkészek közötti szolidaritás vállalásáról, tudatosítani kell a gyülekezeti autonómia és az országos egyházi támogatások jelenlétének dinamikáját, teljesen átláthatóvá kell tenni a gyülekezeti gazdálkodásokat és lelkészi jövedelmeket. Itt valóban azon múlik a LÉM bevezethetősége, hogy erre képes-e egyházunk.

e) A korábban elindult konkrét ügyek kapcsán: az EHE rektorválasztási folyamatát a fenntartói felelősség kellő érvényesítésével elindítottuk, a pályázatokról az EHE megfelelő testületei véleményt mondtak. Az OP március 22-i ülése fog dönteni a jelöltekről, nem könnyű helyzetben: az oktatói tanács és a szenátus állásfoglalása meglehetősen széttartó, a pályázatok szakmai értékelése is eltérő képet mutat. Az Evangélikus Információs Szolgálat teljesítményéről továbbra is megoszlanak a vélemények, különösen egyházi ügyeink szisztematikus megjelenítését és kommunikációs menedzselését tartják, tartjuk többen hiányosnak. Oktatási intézményeinkkel kapcsolatos teendőinket sikerült jó irányokban elmozdítanunk Miskolcon, Nyíregyházán és Aszódon is, köszönet érte az iskolai és gyülekezeti közreműködőknek. A hitoktatás kapcsán az OP és a Zsinat is határozatokban nyilvánította ki az óhatatlanul szükséges fizetésrendezés melletti eltökéltségét.

Összességében úgy látom, hogy egyházunk vezetői és gyülekezetei mindinkább felismerik a megoldandó problémákat, ugyanakkor döntési és cselekvési hatékonyságunk elmarad attól, ami szükséges volna a jó ütemű és kellően mélyrehatóan megoldásokhoz. A különféle megközelítések és szempontok között nyilvánvalóan szükséges józan kompromisszumok helyett nem ritkán a valódi cselekvés elhalasztásába süllyedünk, ami a mai időkben megítélésem szerint nem tartható működési mód. Az ugyanis egészen bizonyos, hogy a reálfolyamatok (népmozgalmi adottságok, a hitmegélés iránti igény, a sokasodó szervezeti anomáliák, lelkészhiány, a Szentlélek munkálkodásának reménységgel várt felismerése) kikényszerítik a változásokat. Azonban a mi felelősségünk, hogy sodródó elszenvedői vagy cselekvő alakítói leszünk egyházunk közeli jövőjének.

4. Egy új ciklus kezdete előtt

Bár a választott vezetők személye, a testületek összetétele változhat a ciklus végén, a gyülekezeti és egyháztagi alapzat döntő részben ugyanaz marad. Emellett erős meghatározottságok viszik tovább az Egyház folyamatait, az előzőekben felsorolt zsinati döntések és szervezeti-gazdasági kényszerek formájában. Kérem ezért mindannyiunktól, hogy akárhol is folytatjuk az egyház szolgálatát, ezekre legyünk figyelemmel, vegyünk részt alakításukban.

Külön szeretnék szólni azokról a testvérekről, akiket az egyházkerületi és országos testületekbe küldünk. Tevékenységük hatékonysága, véleményalkotásuk bölcsessége közvetlenül is nyomot hagy egyházi mindennapjainkat érintő döntéseken. Keressük meg és támogassuk ennek a felelősségnek a jegyében őket, de semmiképpen sem érjen véget itt a figyelmünk. Folyamatosan információkat, visszajelzéseket kell nekik adnunk és elvárnunk tőlük. Ez közös felelősségünk velük!

***

Végezetül az elmúlt egy éven túlmutatóan a teljes hatéves ciklusra igaz, hogy a felügyelői szolgálatomban kapott testvéri segítségeket, kollegiális támogatást nagy hálával kell megköszönnöm az egyházkerületi elnökség nálamnál sokkal tapasztaltabb tagjainak. Elnöktársam, Fabiny Tamás püspök, helyettese, Cserhátiné Szabó Izabella, Benczúr László tiszteletbeli kerületi felügyelőnk és Bak Péter felügyelő-helyettes minden segítséget megadott, ami rám is fért. Esperes és megyei felügyelő testvérekkel, a meghívásaikkal/hozzám fordulásukkal engem megtisztelő gyülekezetekkel, intézményekkel még a viták idején is érezhettem azt a keresztény közösséget, ami miatt az egyháznak egyáltalán léteznie érdemes. A püspöki hivatal munkatársainak professzionalitása és hitben járása olyan értéke az egyházkerületnek, aminek nem is vagyunk mindig tudatában. Köszönöm nekik a segítségeket!

Nektek pedig, közgyűlési tagtársaim, szintúgy köszönöm a közös munkákat és imádságos együttléteket is. Erős vár a mi Istenünk – és erős hittel bizakodom, hogy legalább kicsivel több jót tettünk, mint amennyit mulasztottunk.

Személyi változások az Északi Evangélikus Egyházkerületben 2017-ben

Ordináció

2017. június 25-én Vácon Fabiny Tamás lelkésszé avatta *Sinkó Gábor Vilmost*.

Parókusi alkalmassági vizsga

2017. november 30-án sikeres parókusi alkalmassági vizsgát tett *Czöndör István* és *Kulcsár Márton*.

Megválasztás

2017. augusztus 1-től *Füke Szabolcs* a Nógrádi Evangélikus Egyházközség parókus lelkésze.
2017. szeptember 1-tól *Malik Péter Károly* a nyírteleki Filadelfia Evangélikus Egyházközség lelkésze.

Kiküldés

2017. augusztus 1-től Fabiny Tamás kiküldte *Füke Szabolcs* lelkészt a Bánki Evangélikus Egyházközségbe helyettes lelkészi szolgálatba.
2017. augusztus 1-től Fabiny Tamás kiküldte *Szabó András* esperes lelkészt a Galgagutai és Terényi Evangélikus Egyházközségekbe helyettes lelkészi szolgálatba.
Kárnyáczki Eszter beosztott lelkészt Fabiny Tamás kiküldte a Pilisi Evangélikus Egyházközségbe 2017. augusztus 15-től visszavonásig.
Szöllősi István Sándor beosztott lelkészt Fabiny Tamás kiküldte a Pilisi Evangélikus Egyházközségbe 2017. augusztus 15-től visszavonásig.
Sinkó Gábor Vilmos beosztott lelkészt Fabiny Tamás kiküldte iskolalelkésznek a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumba 2017. augusztus 15. és 2018. augusztus 14. között.
Kulcsár Márton beosztott lelkészt Fabiny Tamás kiküldte a Lucfalvai Evangélikus Egyházközségbe 2017. szeptember 1-től visszavonásig.
Bence Áron beosztott lelkészt Fabiny Tamás kiküldte a Szentendrei Evangélikus Egyházközségbe a MEE által indított gyülekezetplántálási program keretében 2017. szeptember 1-től visszavonásig.
2017. szeptember 1-től Fabiny Tamás kiküldte *Kiss Máté* gyülekezeti munkatársat a Vanyarci Evangélikus Egyházközségbe.

Hosszabbítás

Czöndör István beosztott lelkészként szolgál a Csővári Evangélikus Egyházközségben 2017. augusztus 15-től további egy évig.

Lemondás, felmentés, nyugdíj

2017. augusztus 15-től *Bajnóczi Márió*t Fabiny Tamás átengedte a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület állományába.
2017. augusztus 14-gyel *Kárnyáczki Eszter*t Fabiny Tamás felmentette a Túróczy Zoltán Evangélikus Óvoda és Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában végzett iskolalelkészi szolgálata alól.
2017. augusztus 14-gyel *Szöllősi István Sándor*t Fabiny Tamás felmentette a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban végzett iskolalelkészi szolgálata alól.
2017. augusztus 31-gyel *Kulcsár Márton*t Fabiny Tamás felmentette a Csömöri Evangélikus Egyházközségben végzett beosztott lelkészi szolgálata alól.
2017. augusztus 12-től *Veperdi Zoltán* nyugdíjba vonult a Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthonban végzett lelkészi szolgálatából.
2017. augusztus 31-től *Malik Péter Károly* lemondott a Lucfalvai Evangélikus Egyházközségben végzett lelkészi szolgálatáról.
2017. július 31-től *Balázs Viktória* lemondott a Bánki Evangélikus Egyházközségben végzett lelkészi szolgálatáról.
2017. augusztus 31-től *Réz-Nagy Zoltán* lemondott a Debreceni Evangélikus Egyházközségben végzett lelkészi szolgálatáról, és 2017. szeptember 1-től az Evangélikus Teológus Otthonban végez egyetemi lelkészi szolgálatot.

Házasságkötés

2017. március 11-én *Balázs Viktória* lelkésznő és *dr. Simon János* házasságot kötött.
2017. augusztus 11-én *Sinkó Gábor Vilmos* lelkész és *Szabó Lilla* házasságot kötött.
2017. november 11-én *Bence Áron* lelkész és *Fábry Katalin* házasságot kötött.

Gyerekszületés

Torzsa Tamás lelkésznek és feleségének, *Torzsáné Pap Csillá*nak május 2-án Sámuel nevű harmadik gyermekük született.
Horváth-Hegyi Olivér lelkésznek és feleségének, *Váraljai Jankó*nak július 29-én Magdaléna nevű negyedik gyermekük született.
Gombor Krisztián lelkésznek és feleségének, *Nádori Renátá*nak szeptember 11-én Sára nevű harmadik gyermekük született.
Malik Péter Károly lelkésznek és feleségének, *Malikné Győrfi Eszter*nek december 6-án Dorkász Lenke nevű negyedik gyermekük született.

Az Északi Evangélikus Egyházkerület munkaterve a 2018-as évre

2018. január 21–28.	Ökumenikus imahét
2018. február 3.	Gyülekezeti elnökségek találkozója, miskolci gimnázium
2017. február 20.	Egyházmegyei elnökségek tanácskozása, Budapest
2018. február 26–27.	Hivatásgondozó napok jubiláló ordináltaknak
2018. február 28.	Agglomerációs konferencia, piliscsabai Béthel
2018. március 23.	Egyházkerületi közgyűlés, Arnót
2018. május 12.	Missziói nap az északi egyházkerületben, aszódi gimnázium
2018. augusztus 29–31.	Munkaévkezdő lelkészkonferencia, Balatonszárszó

„Családi album”

Bemutatjuk Sinkó Gábor Vilmost, az Északi Egyházkerület 2017-ben ordinált lelkészét

Vác, 2017. június 25.

Ezen a napon két ízben is megtelt Vácott az Isten evangélikus hajléka. Délelőtt a fennállásának százötven éves évfordulóját ünneplő templom két új harangjának szentelése alkalmából töltötték meg a padsorokat zsúfolásig a hívek, délután pedig a lelkészi szolgálatra a Váci Evangélikus Egyházközségből indult Sinkó Gábor ordinálására érkeztek számosan távolabbi gyülekezetekből is. Mindkét istentisztelet igehirdetője az Északi Egyházkerület püspöke, Fabiny Tamás volt.

„Ma a százötven éves váci evangélikus templomban három harangot szentelünk…” – ezzel a mondattal a délutáni istentiszteleten kezdte igehirdetését az Északi Evangélikus Egyházkerület lelkészi vezetője, rámutatva, hogy a lelkészszentelés párhuzamba állítható a harangszenteléssel. Hiszen a harang is eszköz az Isten kezében a gyülekezet szolgálatában, hogy hívja az élőket, sirassa a halottakat, és megtörje a villámokat. Az „élő harang”, a lelkész szolgálata is magában foglalja mindhárom feladatot, így a „villámok megtörését”, a konfliktuskezelés, lelkigondozás feladatát is.

Az 1982. április 14-én Hatvanban született Sinkó Gábor Vilmos az evangélikus egyház aszódi gimnáziumában érettségizett, majd történelem szakon végezte el a Károli Gáspár Egyetem Bölcsészettudományi Karát. Ezután két évig otthon, a zebegényi általános iskolában tanított, és itt kapta elhívását az Úr szolgálatára. Teológiai tanulmányai alatt Neuendettelsauban volt 2013/14-ben ösztöndíjas, majd Székesfehérváron vállalt hitoktatói feladatot. A következő évben váci anyagyülekezeténél volt hitoktató, ezt követte a hatodéves gyakorlati év Vanyarcon. A teológián ismerte meg feleségét, Szabó Lillát, akivel 2017. augusztus 11-én kötött házasságot. Gábor 2017. augusztus 15-től a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium iskolalelkészeként szolgál.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének kiadványa
Budapest, 2018
Felelős kiadó: Dr. Fabiny Tamás
Szerkesztés: Garai Szilvia, Gyóni Martin, Horváth-Hegyi Ádám, Jakab Johanna, Lukács Máté András, Nagy Ádám, Sánta József
Nyomdai előkészítés: Luther Kiadó
Felelős vezető: Kendeh K. Péter
Nyomdai kivitelezés: Mondat Nyomdaipari Kft.
Felelős vezető: Nagy László
Megjelent 1200 példányban

